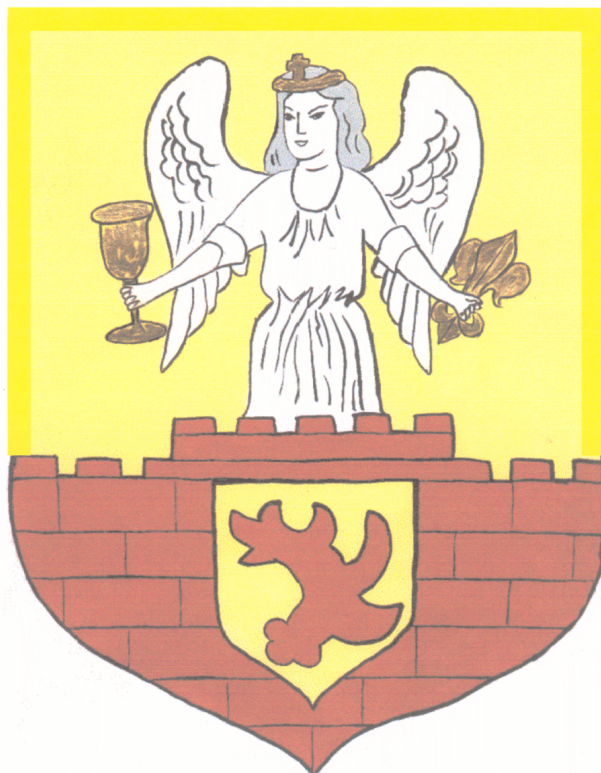

PROJEKT

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA ZAWIDÓW

AKTUALIZACJA NA LATA 2009–2012

Z PERSPEKTYWĄ DO 2016

Wykonawca:

BBF Sp. z o.o.

ul. Dąbrowskiego 461

60-451 Poznań

Sierpień, 2009

Główni autorzy opracowania:
BBF Sp. z o.o.
ul. Dąbrowskiego 461, 60-451 Poznań

Zespół pod kierownictwem
dr Jacka Kurzawy

Spis Treści

1 WSTĘP	10
1.1 Podstawa prawna opracowania	10
1.2 Koncepcja dokumentu	12
1.3 Założenia struktury dokumentu i jej zawartość	16
1.3.1 Zawartość dokumentu "Programu ..."	19
1.4 Metodyka dokumentu	21
1.5 Charakterystyka Miasta Zawidów	22
1.5.1 Rzeźba terenu	22
1.5.2 Budowa geologiczna i warunki hydrogeologiczne	22
1.5.3 Wody powierzchniowe	22
1.5.4 Gleby	23
1.5.5 Klimat	23
1.5.6 Szata roślinna	23
1.5.7 Elementy chronione	24
2 Założenia i uwarunkowania „Programu Ochrony Środowiska” wynikające z dokumentów wyższego szczebla	26
2.1 Synteza wytycznych wynikająca z polityki ekologicznej państwa, województwa, powiatu i miasta Zawidów	26
2.1.1 Cele i kierunki działań o charakterze systemowym	33
2.1.1.1 Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych	33
2.1.1.2 Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska	33
2.1.1.3 Zarządzanie środowiskowe	34
2.1.1.4 Odpowiedzialność za szkody w środowisku	35
2.1.1.5 Edukacja i udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	36
2.1.1.6 Rozwój badań i postęp techniczny	37
2.1.1.7 Aspekty ekologiczne w planowaniu oraz zagospodarowaniu przestrzennym	38
2.1.1.8 Mechanizmy prawne, ekonomiczne i finansowe	39
2.1.2 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody	40
2.1.2.1 Ochrona przyrody i krajobrazu	40
2.1.2.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	42
2.1.2.3 Ochrona powierzchni ziemi	43

2.1.2.4	Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych.....	45
2.1.2.5	Biotechnologie i organizmy zmodyfikowane genetycznie	46
2.1.3	Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.....	47
2.1.3.1	Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji.....	47
2.1.3.2	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych	48
2.1.3.3	Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy	49
2.1.4	Środowisko i zdrowie. dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	50
2.1.4.1	Relacja "środowisko-zdrowie"	50
2.1.4.2	Jakość wód.....	50
2.1.4.3	Zanieczyszczenie powietrza	52
2.1.4.4	Substancje chemiczne w środowisku.....	53
2.1.4.5	Zapobieganie niszczeniu ozonu stratosferycznego	54
2.1.4.6	Poważne awarie przemysłowe.....	54
2.1.4.7	Oddziaływanie hałasu.....	55
2.1.4.8	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	56
2.1.4.9	Bezpieczeństwo jądrowe i ochrona przed promieniowaniem	56
2.1.5	Ochrona klimatu	57
2.1.6	Ocena realizacji polityki ekologicznej.....	61
3	Identyfikacja problemów ekologicznych – ocena wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów za lata 2005-2008.....	63
4	Strategia ochrony środowiska do 2016 roku	72
4.1	Ochrona środowiska naturalnego	72
4.1.1	Ochrona środowiska w ujęciu systemowym	72
4.1.1.1	Cel 1: Zminimalizowanie zagrożeń wynikających z transportu drogowego	72
4.1.1.2	Cel 2: Racjonalny rozwój systemu transportowego uwzględniający rozwiązania zmniejszające lub eliminujące negatywny wpływ transportu na środowisko, w tym rozwój transportu zbiorowego	74
4.1.1.3	Cel 3: Promowanie nowych rozwiązań komunikacyjnych na terenie gminy	76
4.1.1.4	Cel 4: Podniesienie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców i pracowników samorządu w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska	77

4.1.1.5	Cel 5: Rozwój systemu stałej współpracy międzysektorowej i dialogu społecznego w zakresie powszechnego dostępu do informacji o stanie środowiska..	82
4.1.1.6	Cel 6: Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska	83
4.1.1.7	Cel 7: Podniesienie współpracy transgranicznej	83
4.1.1.8	Cel 8: Wdrożenie systemu administracyjnego egzekwowania odpowiedzialności za szkody wyrządzone w środowisku	84
4.1.1.9	Cel 9: Monitoring danych o środowisku w systemie GIS	87
4.1.2	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody	87
4.1.2.1	Cel 1: Ochrona przyrody i krajobrazu.....	88
4.1.2.2	Cel 1: Objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów o największych walorach przyrodniczych i krajobrazowych	90
4.1.2.3	Cel 3: Ochrona różnorodności biologicznej.....	93
4.1.2.4	Cel 4: Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	95
4.1.2.5	Cel 5: Uporządkowanie przestrzeni rolno-leśnej	97
4.1.2.6	Cel 6: Ochrona powierzchni ziemi i gleby	98
4.1.2.7	Cel 7: Ekologizacja rolnictwa	100
4.1.2.8	Cel 8: Ochrona złóż kopalin	100
4.1.2.9	Cel 9: Zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego kraju w zakresie biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie	101
4.1.3	Środowisko i zdrowie. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	102
4.1.3.1	Cel 1: Zahamowanie powstawania środowiskowych zagrożeń zdrowia	102
4.1.3.2	Cel 2: Ochrona jakości wód	103
4.1.3.3	Cel 3: Ograniczenie zanieczyszczeń ściekowych ze źródeł punktowych i obszarowych.....	105
4.1.3.4	Cel 4: Ochrona jakości powietrza atmosferycznego.....	106
4.1.3.5	Cel 5: Wspieranie i promocja ekologicznych nośników energii.....	108
4.1.3.6	Cel 6: Ochrona klimatu	109
4.1.3.7	Cel 7: Ochrona przed hałasem	110
4.1.3.8	Cel 8: Kontrola źródeł promieniowania elektromagnetycznego.....	112
4.1.4	Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii	113
4.1.4.1	Cel 1: Zmniejszania wodochłonności i energochłonności gospodarki ...	113
4.1.4.2	Cel 2: Wykorzystanie energii odnawialnej.....	114

4.1.4.3	Cel 3: Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy	115
4.1.4.4	Cel 4: Utrzymanie w miarę możliwości naturalnego lub zbliżonego do naturalnego charakteru rzek i ich dolin.....	116
4.2	Ochrona dziedzictwa kulturowego	117
4.2.1	Cel 1: Podniesienie jakości stanu środowiska kulturowego i jego ochrona.....	117
4.2.2	Promocja walorów dziedzictwa kulturowego	120
4.2.2.1	Cel 1: Podniesienie współpracy transgranicznej pomiędzy gminami trójkąta granicznego	120
5	Plan operacyjny na lata 2009 - 2012 wraz z harmonogramem wdrażania Programu Ochrony Środowiska	123
5.1	Priorytety ekologiczne.....	123
5.2	Plan operacyjny na lata 2009 – 2012	125
6	Zarządzanie „Programem Ochrony Środowiska”	129
6.1	Wprowadzenie	129
6.2	Instrumenty polityki ochrony środowiska	129
6.2.1	Instrumenty prawne	130
6.2.2	Instrumenty finansowe	132
6.2.3	Instrumenty społeczne	135
6.2.4	Instrumenty strukturalne	138
6.2.5	Instrumenty planistyczne	140
6.3	Dostęp do informacji o stanie środowiska	141
6.4	Organizacja zarządzania środowiskiem	141
6.4.1	Ogólne zasady zarządzania środowiskiem	141
6.4.2	Zarządzanie „Programem Ochrony Środowiska”	143
6.4.3	System ocen realizacji „Programu Ochrony Środowiska”	145
6.4.3.1	Monitoring i ewaluacja Programu.....	147
6.4.3.2	Mierniki ekorozwoju	149
6.5	Główne działania w ramach zarządzania Programem.....	156
7	Aspekty finansowe wdrażania „Programu Ochrony Środowiska”	159
7.1	Ramy finansowe wdrażania Programu.....	159
7.1.1	Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu	159
7.2	Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2009-2012	160

Tab. 5-1 Przyroda i krajobraz	125
Tab. 5-2 Przedsięwzięcia w zakresie turystyki i rekreacji.....	126
Tab. 5-3 Przedsięwzięcia w zakresie oświaty	127
Tab. 5-4 Przedsięwzięcia w zakresie transportu drogowego	128
Tab. 6-1. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego.....	150
Tab. 6-2. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony środowiska wodnego.....	150
Tab. 6-3. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego.....	152
Tab. 6-4. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony środowiska glebowego.....	152
Tab. 6-5. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony przed hałasem	152
Tab. 6-6. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym	153
Tab. 6-7. Lista mierników realizacji w zakresie edukacji ekologicznej.....	153
Tab. 6-8. Lista mierników realizacji w zakresie awarii przemysłowej.....	153
Tab. 6-9. Lista mierników realizacji w zakresie racjonalizacji wykorzystania materiałów i surowców	154
Tab. 6-10. Lista mierników realizacji w zakresie rozwoju turystyki.....	154
Tab. 6-11. Lista mierników realizacji w zakresie zapobiegania szkodom w środowisku	155
Tab. 6-12. Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem.....	156
Tab. 7-1 Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2009-2012	160

Spis schematów

Schemat 1 Proces generowania celów ekologicznych do 2016 roku wraz z kierunkami działań	13
Schemat 2. Struktura prac nad Programem Ochrony Środowiska	14
Schemat 3 Relacje Gminnego Programu Ochrony Środowiska z dokumentami wyższego rzędu.....	17
Schemat 4. Schemat zarządzania programem	132
Schemat 5. Relacje między podmiotami i instytucjami uczestniczącymi w realizacji programu	133

Spis wykresów

Wykres 1 Podział środków na poszczególne osie środowiskowe (http://www.ekoportal.pl/jetspeed/portal/portal/Fundusze_UE/POLiS/podst_info.psml).....	160
---	-----

Załączniki:

Załącznik nr 1 *Charakterystyka Miasta Zawidów wraz z oceną stanu środowiska .*

Załącznik nr 2 *Wytyczne wynikające z dokumentów wyższego rzędu.*

1 WSTĘP

1.1 Podstawa prawna opracowania

Prawo ochrony środowiska nakłada na organ wykonawczy gminy obowiązek sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa (Art. 17.1 Dz. U. 2008 Nr 25, poz. 150 tekst jednolity). Okres, na jaki przygotowuje się Program Ochrony Środowiska wynosi 4 lata z perspektywą długoterminową na kolejne 4 lata. Pomiędzy okresami aktualizacji dokumentu organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raporty z realizacji programu, które następnie przedkłada radzie gminy (Art. 18.2 Dz. U. z 2008 Nr 25, poz. 150 tekst jednolity). W okresie sprawozdawczym na terenie Miasta Zawidów sporządzony został Raport z realizacji gminnego programu ochrony środowiska uwzględniający zrealizowane zadania w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska w latach 2005-2008, który służy jako podstawa przy opracowywaniu aktualizacji „Programu Ochrony Środowiska”.

Niniejszy projekt „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska miasta Zawidów” został opracowany na podstawie umowy zawartej pomiędzy Urzędem Miasta w Zawidowie a BBF Sp. z o.o. z siedzibą w Poznaniu.

Długoterminowy cel programu jest zgodny z misją miasta sformułowaną następująco:

Zawidów to miasto o harmonijnym rozwoju (rozwoju zrównoważonego), wykorzystujące walory swego położenia jako miasta nadgranicznego na szlaku ważnych połączeń drogowych, w tym z autostradą, położone w obszarze międzynarodowych powiązań gospodarczych i turystycznych oraz powiązań w obszarze regionu zgorzeleckiego jako regionu rozwijającego się.

Natomiast celem nadrzędnym rozwoju miasta został sformułowany następująco:

Celem nadrzędnym rozwoju miasta Zawidów jest wysoka jakość życia jego mieszkańców.

Cele strategiczne:

1. Rozwój nowych funkcji gospodarczych (usługowych, produkcyjnych, turystycznych) oraz zapewnienie nowych miejsc pracy.

2. Poprawa warunków zamieszkiwania przy zapewnieniu obsługi mieszkańców w zakresie właściwym do skali miasta, w tym warunków wypoczynku.

3. Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta z wydobyciem jego tożsamości kulturowej i odrębności, specyfiki przestrzennej oraz postaw identyfikacji i integracji społecznej.

Cel ten jest zgodny z wizją rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego oraz województwa dolnośląskiego. W "Programie ochrony środowiska województwa dolnośląskiego" zarysowana jest wizja regionu realizującego podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, radzącego sobie z problemami zanieczyszczenia pochodzącego z różnych źródeł oraz odtwarzającego wartości środowiska naturalnego i powiększającego różnorodność biologiczną obszarów. Obowiązek realizacji zasady zrównoważonego rozwoju spoczywa na wszystkich obywatelach Polski. Wynika on z Konstytucji RP (art.5). Zrównoważony rozwój jest naczelną zasadą polityki państw - członków Unii Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak również Polityki Ekologicznej Państwa.

Wizję przyszłości miasta charakteryzują następujące cechy:

- miasto przyjazne człowiekowi stwarzające właściwe warunki życia (w dziedzinach odnoszących się do mieszkalnictwa, usług, miejsc pracy, wypoczynku, czystości powietrza i stanu środowiska),
- miasto o uporządkowanej przestrzeni architektonicznej i urbanistycznej z nowymi rozwiązaniami uwzględniającymi dotychczasowy charakter historycznie ukształtowanej zabudowy, rozwijane w sposób uporządkowany, w oparciu o czytelne i jednoznacznie wydzielone układy kompozycyjne,
- funkcjonujący intensywnie ośrodek centralny usytuowany w zespole Starego Miasta o funkcji mieszkaniowej, usługowej, turystycznej,
- miasto o rozwiniętej przedsiębiorczości zapewniającej miejsca pracy w następujących dziedzinach:
- obsługę ruchu granicznego i tranzytowego,
- usługi specjalistyczne wynikające z powiązań gospodarczych i turystycznych,
- specjalistyczne formy produkcji i obsługi przemysłu rozwijającego się na pograniczu polsko-czesko- niemieckim,

- miasto z zespołem ujęć wody dla potrzeb Bogatyni i gmin sąsiednich, funkcjonującym z pełnym respektowaniem gospodarczych interesów miasta,
- bezkolizyjne powiązania komunikacyjne stacji kolejowej oraz przejścia granicznego z zewnętrznym układem drogowym.

1.2 Koncepcja dokumentu

W kontekście Art. 14.1 Ustawy Prawo ochrony środowiska, Program Ochrony Środowiska powinien realizować założenia polityki ekologicznej państwa, uwzględniając następujące zagadnienia:

- celów ekologicznych,
- priorytetów ekologicznych,
- poziomu celów długoterminowych;
- rodzaju i harmonogramu działań proekologicznych,
- środków niezbędnych do osiągnięcia celów, w tym mechanizmów prawno-ekonomicznych i środków finansowych.

Dokumentem nadrzędnym, wytyczającym cele i kierunki działań w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony środowiska w województwie jest:

- „Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego” Wrocław 2002
- „Strategia Gospodarki Odpadami Komunalnymi Dolnego Śląska” Wrocław 2003
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2004
- „Studium Zagospodarowania Przestrzennego Pogranicza Polsko – Czeskiego”, Wrocław 2004
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2007–2013 (RPO WM), Wrocław 2007
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do Roku 2020, Wrocław 2005
- Program Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska, Wrocław 2005
- Program Małej Retencji Wodnej w Województwie Dolnośląskim, Wrocław 2006
- Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2004-2013, Wrocław 2004
- Studium Systemu Turystyki i Rekreacji Rowerowej Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2006

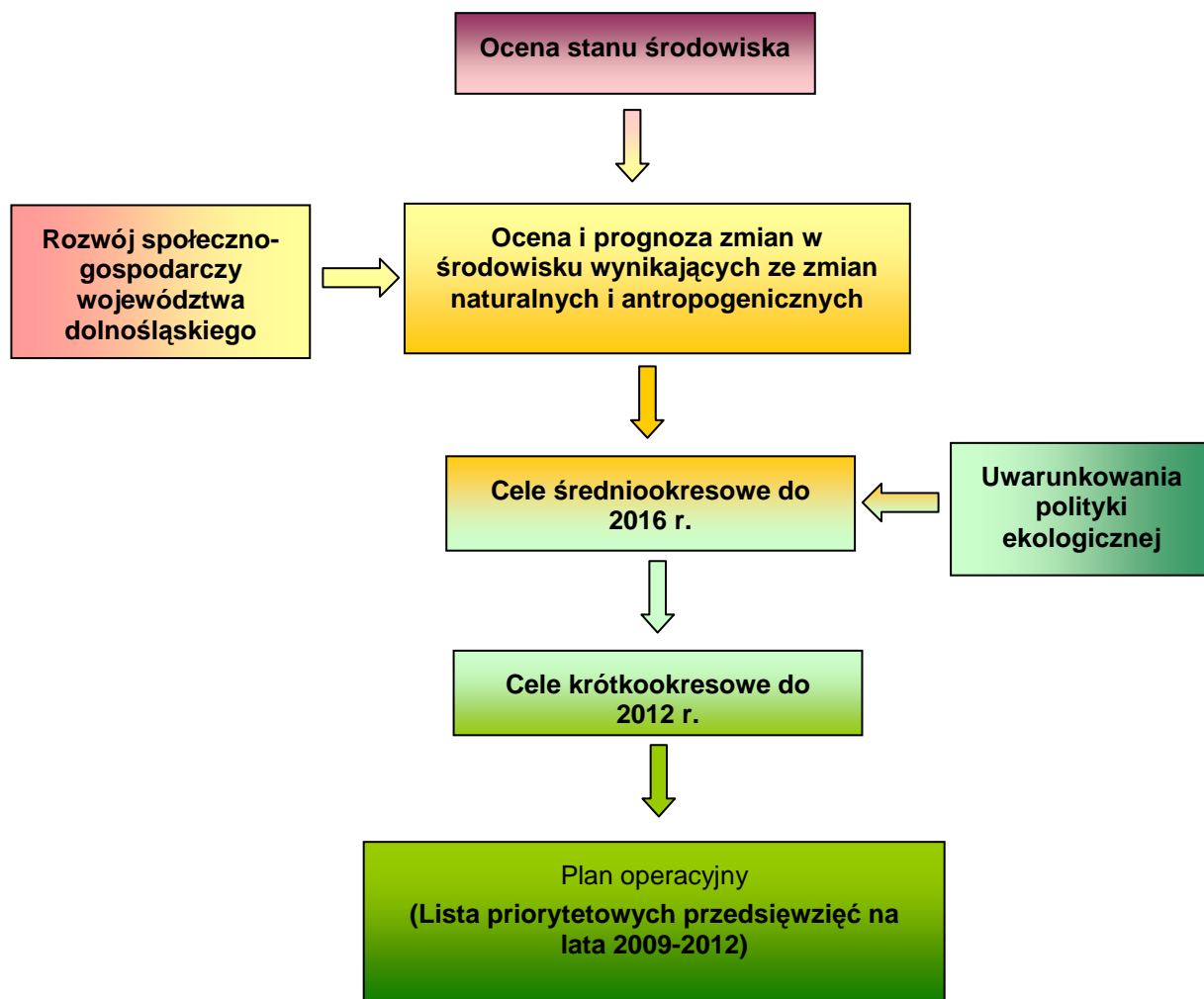
- Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, Wrocław 2006
- Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 - 2013 realizowany przez Samorząd Województwa według stanu na 25 kwietnia 2008 r. - uchwała nr XXVI/367/08 z dn. 25 kwietnia 2008 r.
- „Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego 2007-2011”
- „Strategia rozwoju powiatu zgorzeleckiego na lata 2005-2014”
- „Program ochrony środowiska dla powiatu zgorzeleckiego na lata 2005 – 2008 z perspektywą na lata 2009-2012”
- „Plan gospodarki odpadami dla powiatu zgorzeleckiego na lata 2005– 2008 z perspektywą na lata 2009-2012”
- Strategia zrównoważonego rozwoju miasta Zawidów
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Zawidów
- Ocena Stanu Środowiska w mieście Zawidów
- Plan Rozwoju Lokalnego miasta Zawidów.

Rozwój poszczególnych dziedzin gospodarki województwa dolnośląskiego i ich relacje ze środowiskiem przedstawione są dla trzech podsystemów: społeczeństwa, przestrzeni i gospodarki. Są to współistniejące i współdziałające systemy, które zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, powinny podlegać zmianom prowadzącym do minimalizacji konfliktów.

Kierując się powyższymi przesłankami, cele ekologiczne dla „Programu Ochrony Środowiska” zostały zdefiniowane dla dwóch okresów, tj.:

- Cele ekologiczne długoterminowe: do 2016 roku (docelowy okres niniejszego Programu) wraz z kierunkami działań;
- Cele ekologiczne krótkoterminowe: 2009-2012 roku wraz z listą priorytetowych przedsięwzięć.

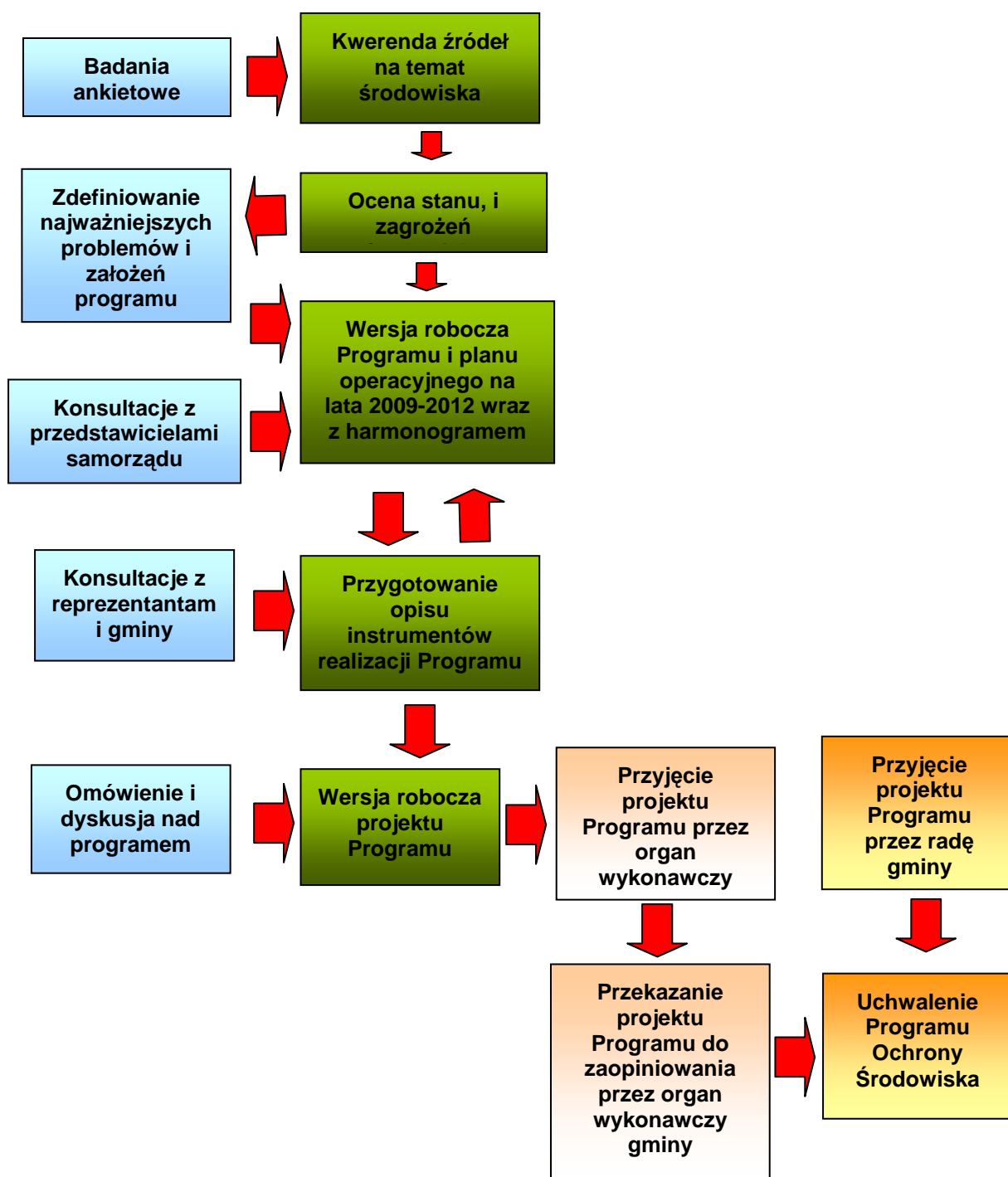
Schemat 1 Proces generowania celów ekologicznych do 2016 roku wraz z kierunkami działań

Program Ochrony Środowiska pozostaje w ścisłej relacji ze strategią rozwoju województwa, jako dokumentem nakreślającym rodzaj i skalę działalności gospodarczo-społecznej w tym obszarze, która jest determinantą zmian środowiska zarówno w korzystnym, jak i niekorzystnym kierunku. Kształtowanie środowiska i gospodarowanie zasobami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju musi być realizowane w samym środowisku w związku z dynamiką procesów w nim zachodzących i w związku z okolicznościami wpływającymi na te procesy. Wobec tego, dokument "Strategii" stanowi główne źródło informacji będącej podstawą prognozowania tych zmian.

Tak więc, na tle głównych dziedzin rozwoju i związanych z nimi kierunków presji na środowisko oraz na podstawie diagnozy i prognozy stanu środowiska, a także uwarunkowań polityki ekologicznej następuje sformułowanie celów ekologicznych i strategii realizacji tych celów.

Schemat 2. Struktura prac nad Programem Ochrony Środowiska

Bardzo istotnym elementem Programu jest system jego wdrażania. Wskazuje się tu instrumenty zarządzania środowiskiem przydatne w tym zakresie, takie jak:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- gminne programy zrównoważonego rozwoju - Agenda 21,

- procedury określania dopuszczalnych warunków korzystania ze środowiska (np. pozwolenia zintegrowane),
- procedury związane z lokalizacją inwestycji i techniki określania wpływu na środowisko (raport o oddziaływaniu na środowisko),
- procedury przeglądów ekologicznych,
- procedury oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego,
- procedury dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- opłaty za korzystanie ze środowiska.

Niniejszy Program będzie pełnił rolę narzędzia zarządzania środowiskiem na poziomie gminnym. Przewiduje się, że zarządzanie będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów pozwalających na weryfikację Programu w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej. "Program Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego", nakreślający w sposób ogólny główne kierunki działań na rzecz ochrony środowiska w skali całego województwa, należy postrzegać jako źródło wytycznych co do formułowania programów powiatowych i gminnych.

1.3 Założenia struktury dokumentu i jej zawartość

Struktura Programu oparta jest głównie o zapisy dokumentów, którymi są:

1. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 Nr 25, poz. 150)

Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do Programów Ochrony Środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin. Zgodnie z ustawą (Art.14 ust.1 POŚ), program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziom celów długoterminowych,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016, stanowi aktualizację „Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010”, odnoszącej się do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska. Zgodnie z zapisami tego dokumentu, Program powinien definiować cele średniookresowe (dla okresu 8-letniego) i zadania na okres najbliższych czterech lat oraz Monitoring realizacji Programu i nakłady finansowe na jego wdrożenie. Dodatkowo zaktualizowana wersja PEP zwraca uwagę na kwestie ochrony klimatu ujęte w Konwencji klimatycznej i w Protokole z Kioto.

Cele i zadania zostały ujęte w kilku blokach tematycznych:

- a) cele i zadania o charakterze systemowym;
- b) ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody;
- c) jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne;
- d) zrównoważone wykorzystanie surowców.

3. "Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym", które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki co do zawartości programów.

W aktualizacji gminnego programu powinny być uwzględnione:

- zadania własne gminy, tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, powiatowego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, centralnym, bądź powiatowym.

W Programie uwzględniono również zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska (Art.14 ust.2, art. 18 ust.2 Dz. U. z 2008 Nr 25, poz. 150 tekst jednolity) wskazujące, że program ochrony środowiska przyjmuje się na 4 lata, a Zarząd Gminy zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata raportów o wykonaniu Programu i przedstawiania ich Radzie Gminy.

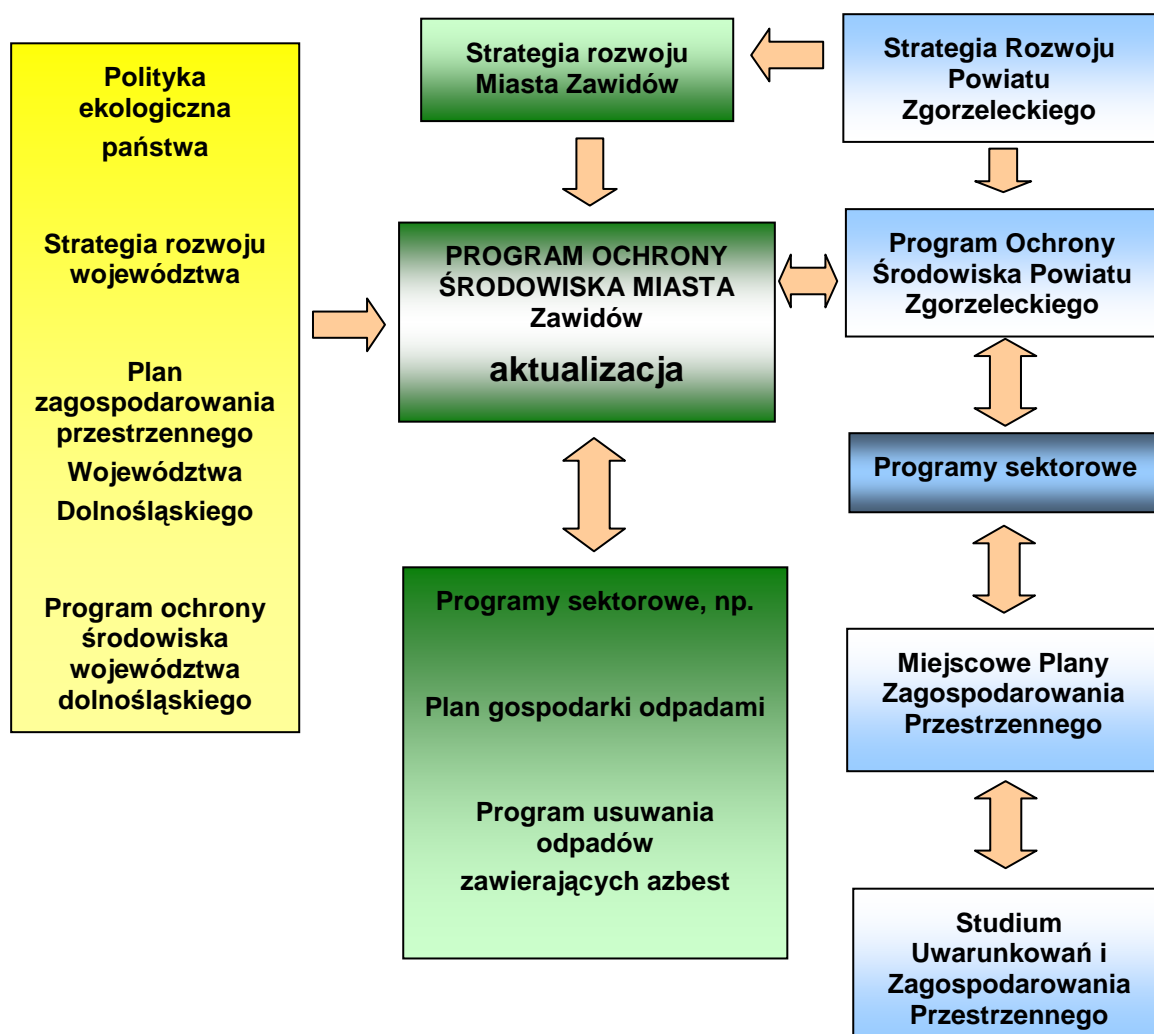
Kierując się powyższymi zapisami, niniejszy Program podaje:

- cele ekologiczne średniookresowe do 2016 roku,
- zadania do realizacji w latach 2009-2012, tzw. plan operacyjny, z uwzględnieniem wskazówek,
- monitoring realizacji Programu,

- aspekty finansowe wdrażania Programu.

Założono, iż Program musi mieć formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymagań prawnych, pojawiania się nowych problemów, bądź nie wykonania niektórych przedsięwzięć w terminach przewidzianych w tym Programie - dokument opracowany w 2005 roku, będzie cyklicznie (co 4 lata) aktualizowany. Program ochrony środowiska Miasta Zawidów pozostaje w ścisłej relacji z "Wojewódzkim Programem Ochrony Środowiska dla województwa dolnośląskiego", "Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego" oraz strategiami i planami zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin i powiatu. Z dokumentów tych wynikają główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego omawianego obszaru i związane z nimi kierunki presji na środowisko. Relacje Programu Ochrony Środowiska Miasta Zawidów do innych opracowań strategicznych, programowych i planistycznych przedstawiono poniżej (Schemat 3).

Schemat 3 Relacje Gminnego Programu Ochrony Środowiska z dokumentami wyższego rzędu

1.3.1 Zawartość dokumentu "Programu ..."

Układ "Programu ..." jest oparty o schemat dokumentu pn. "Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016" i jednocześnie dopasowana do specyficznych uwarunkowań Zawidów.

Zatem dokument zawiera następujące rozdziały:

Rozdział 1 Wstęp

Rozdział, w którym scharakteryzowano podstawę oraz otoczenie prawne opracowania, przedstawiono również ogólną charakterystykę miasta Zawidów (bardziej szczegółowa została zawarta w Załączniku nr 1 oraz przedstawiono metodykę realizowanych prac.

Rozdział 2 Założenia wyjściowe Programu

Rozdział ten prezentuje:

- uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne Programu,
- limity racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska,
- gminne priorytety w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, w tym obszary specyficzne o najbardziej niekorzystnym w skali miasta stanie środowiska i występujących zagrożeniach środowiska. Założenia i uwarunkowania „Programu Ochrony Środowiska” wynikające z dokumentów wyższego szczebla zaprezentowano w załączniku nr 2

Rozdział 3 Identyfikacja problemów ekologicznych – ocena wdrażania Programu Ochrony Środowiska Miasta Zawidów za lata 2005-2008

W rozdziale przedstawiono rekomendacje wynikające ze stanu realizacji Programu ochrony środowiska oraz komentarz dotyczący realizacji poszczególnych celów ekologicznych.

Rozdział 4 Strategia ochrony środowiska do 2016 roku

W rozdziale tym przedstawiono przyjęte cele ekologiczne i sposoby ich realizacji. Wskazano na zadania o charakterze strategicznym, które ujęto w dwóch grupach zadaniowych:

1. Ochrona środowiska naturalnego.
2. Ochrona dziedzictwa kulturowego.

Zadania związane z zarządzaniem środowiskowym; zadania związane z tak zwaną edukacją ekologiczną oraz udział społeczności lokalnych oraz organizacji i stowarzyszeń w procesie decyzyjnym, związanym z zagadnieniami ochrony środowiska.

Zadania związane z współpracą ponadregionalną.

2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, zagadnienia racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych i kulturowych, ochrona przyrody i krajobrazu oraz przestrzeni, ochrona lasów, ochrona gleb, ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych.

3. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, w tym:

- jakość wód i stosunki wodne (w tym racjonalne korzystanie z wody),
- gospodarowanie odpadami (w oparciu o plan gospodarki odpadami oraz programy usuwania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska),
- zanieczyszczenia powietrza (w tym wykorzystanie energii odnawialnej), oddziaływanie hałasu, pól elektromagnetycznych oraz awarie przemysłowe.

Poszczególne elementy analizy zostały poprzedzone opisami charakteryzującymi stan aktualny (bliższa charakterystyka Załącznik nr 1 do niniejszego Programu). Ponadto, w rozdziale tym przedstawiono prognozowany stan środowiska w 2016 r.

Rozdział 5 Plan operacyjny na lata 2009 - 2012

Zaprezentowano gminne priorytety ekologiczne dla okresu najbliższych lat oraz listę przedsięwzięć istotnych w skali gminy, które powinny zostać przewidziane do realizacji w tym okresie, tj. w latach 2009 - 2012, z podziałem na przedsięwzięcia inwestycyjne oraz pozainwestycyjne, z podaniem roku realizacji, kosztów i źródeł finansowania, instytucji odpowiedzialnych za realizację danego przedsięwzięcia oraz rodzaju przedsięwzięcia (własne, koordynowane, gminne).

Rozdział 6 Zarządzanie programem ochrony środowiska

Określenie parametrów służących ocenie realizacji Programu, instrumenty zarządzania środowiskiem, organizacja zarządzania Programem (cykliczna ocena realizacji Programu, w tym wskaźniki efektywności Programu, harmonogram procesu wdrażania Programu).

Rozdział 7 Aspekty finansowe wdrażania programu

Aspekty finansowe wdrażania Programu, ramy finansowe realizacji Programu, sumaryczne zestawienie kosztów wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w

latach 2009 – 2012 (z podziałem na inwestycyjne i pozainwestycyjne, wg dziedzin ochrony środowiska) oraz udział potencjalnych źródeł finansowania w ogólnych kosztach Programu.

1.4 Metodyka dokumentu

Metody nowoczesnego opracowywania programów działających na zasadach polityki ekologicznej państwa wymagają zintegrowania z innymi politykami sektorowymi. Przyjęta w niniejszym dokumencie metodyka pozwala na obiektywną i wiarygodną analizę danych uzyskanych od instytucji zajmujących się prowadzeniem badań nad poszczególnymi komponentami środowiska.

Metodyka konstruowania Programu oparta była o kilka elementów, wśród których najważniejszymi były:

- Przegląd i ocena aktualnych danych o stanie środowiska przyrodniczego na terenie Miasta i Gminy Zawidów;
- Precyzowanie potrzeb gminy w oparciu o pozyskaną bazę źródłową oraz w nawiązaniu do innych strategicznych i istotnych z punktu dalszych rozważań dokumentów, jak również spotkania i warsztaty robocze z przedstawicielami administracji samorządowej gminy oraz społeczności lokalnych;
- Określenie zasad budowy Programu i jego wdrażania zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa na lata 2007-2010 ustanowioną w nawiązaniu do ustawodawstwa unijnego, ukierunkowanego na zintegrowaną ochronę wszystkich elementów środowiska jako całości oraz dopasowanie Programu do wytycznych zawartych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących wojewódzkich programów ochrony środowiska;
- Wyznaczenie najważniejszych celów i zadań w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska i sposobu ich realizacji (do 2012 roku z perspektywą długoterminową do 2016 roku);
- Uznanie konieczności weryfikacji celów w odstępach 2 - 4 letnich.

Konstruowanie metodyki pracy nad dokumentem wymaga pozyskania aktualnych i pełnych danych o regionie tj. Mieście i Gminie Zawidów, jak również zapoznania się z jego specyficznymi uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi oraz środowiskowymi.

1.5 Charakterystyka Miasta Zawidów

Szczegółową charakterystykę miasta przedstawiono w Załącznik nr 1 do Programu Ochrony Środowiska. Poniżej scharakteryzowane podstawowe komponenty przyrodnicze oraz kulturowe miasta.

1.5.1 Rzeźba terenu

Teren miasta w większości ukształtowany jest jako wysoczyzna falista (część południowo – wschodnia) oraz płaska (część centralna), z dolinami cieków zbiegających się przy granicy zachodniej. W części wschodniej teren urozmaicają doliny o stromych zboczach, a w części zachodniej i południowej dolina Kociego Potoku oraz dolina rzeki Witki. Najwyższy punkt na obszarze miasta zlokalizowany jest na wysoczyźnie – w jego części wschodniej (265 m npm.), natomiast najniższy – w dolinie Witki (ok. 210 m npm.).

1.5.2 Budowa geologiczna i warunki hydrogeologiczne

Wysoczyznę falistą obszaru miasta tworzą piaski i żwiry, przeważnie średniozagęszczone, z domieszkami kamieni. Podłoże tych utworów stanowią ww. granodioryty zawidowskie. Doliny rzek oraz cieków w północnej części obszaru miasta zbudowane są z mad rzecznych o miąższości od 1,0 do ok. 5,5 m.

W obrębie wysoczyzny stwierdzono dwa piętra wodonośne. Drugie, czwartorzędowe piętro wodonośne zawiera dwa poziomy wodonośne w obszarze struktury kopalnej – górny i dolny, oraz jeden – górny, zlokalizowany poza nią. Przebadana czwartorzędowa struktura wodonośna jest wystarczająco zasobna na potrzeby ujęcia wód podziemnych „Zawidów II” przeznaczonego dla miasta i gminy Bogatynia. (zasoby eksploatacyjne – 320 m³/h, tj. 2.803.200 m³/rok).

1.5.3 Wody powierzchniowe

Obszar miasta leży w granicach zlewni Witki stanowiącej prawostronny dopływ Nysy Łużyckiej. Poza granicami administracyjnymi miasta zlokalizowany jest zbiornik zaporowy „Niedów” (pow. 1,8 km²), spiętrzający wody rz. Witki. Drugim, co do ważności ciekim wodnym jest Koci Potok, stanowiący oś hydrograficzną miasta o przebiegu wschód – zachód. Rzeka ta uchodzi również do ww. zbiornika. Jest to potok o górskim, zmiennych charakterze, powodujący wylewy w najniższej usytuowanych częściach miasta. Posiada kilka niewielkich dopływów na terenie miasta. W całej dolinie dolnego biegu Kociego Potoku

zlokalizowane są licznie małe zbiorniki wodne – głównie stawy hodowlane, rowy melioracyjne oraz miejsca podmokłe. Większość z nich jest niedrożna, zarośnięta i zaniedbana jak np. system wodny zabytkowego założenia parkowego Ostróżna.

1.5.4 Gleby

Na terenie miasta Zawidów występują głównie gleby brunatne oraz pseudobielicowe i mady.

Pod względem bonitacyjnym przeważają gleby III i IV klasy natomiast klasy V i VI występują w mniejszości i zajmują około 14% użytków rolnych. W południowej części – w rejonie wsi Ostróżno, występują zjawiska erozji gleb spowodowane przez wody.

1.5.5 Klimat

Rejon Zawidowa zaliczany jest do regionu zgorzeleckiego. Jest to jeden z cieplejszych regionów pogórzy, bardzo zbliżony do najcieplejszego na Dolnym Śląsku regionu nadodrzańskiego. Przeważają wiatry zachodnie (S i SW) i stanowią >50 % w ciągu roku. Dane charakteryzujące miasto Zawidów pozwalają na stwierdzenie, iż warunki klimatyczne są korzystne na tle warunków klimatycznych kraju

1.5.6 Szata roślinna

Na terenie miasta znajdują się liczne obszary i zespoły przyrodnicze charakteryzujących się różnymi cechami środowiska, bogactwem struktury roślinności oraz stopniem antropogenicznego jego przekształcenia. Do najistotniejszych należy:

ekosystem małych dolin Kociego Potoku i rzeki Witki obejmujący wilgotne siedliska łąkowe i bagienne z ciągami zadrzewień i zakrzewień. Charakter roślinności można porównać do naturalnego z elementami chronionymi (storczyk szerokolistny, kruszyna pospolita, kalina koralowa, porzeczka czarna lub bobrek trójlistny);

zespoły pełnotwartych i antropogenicznych zbiorowisk łąk i pastwisk oraz śródpolnych zadrzewień i zakrzewień – w dolinach cieków w północnej części miasta oraz wzdłuż dróg;

zespoły leśne.: Góra Zamkowa – Góra Kocia, Lasek Lubański, przy żwirowni oraz Ostróżno;

zespoły parkowe i zieleni towarzyszącej zabudowy, obejmujące w szczególności : zielen cmentarną przy ul. Warszawskiej, park przy ul. Zgorzeleckiej, park Ostróżno, zielen związana z kościołami poewangelickim i katolickim oraz park Zawidów – Szyby.

Istotnymi elementami sieci przyrodniczej terenu miasta wpływ mają takie elementy jak ogrody działkowe oraz rozległe tereny rolne.

1.5.7 Elementy chronione

Na obszarze miasta występują następujące chronione lub wymagające ochrony elementy środowiska przyrodniczego:

rośliny chronione: - barwinek pospolity, bluszcz pospolity, storczyk szerokolistny; rośliny te występują w południowej części miasta , na południu od ulic Dworcowej i Lubelskiej

rośliny znajdujące się pod częściową ochroną: kalina koralowa, kocanki piaskowe, konwalia majowa, kopytnik pospolity, kruszyna pospolita, porzeczka czarna; w większości występujące w południowej części miasta;

ptaki: - zimorodek, krętogłów, pliszka górska, gąsiorek, kruk - występujące w południowej części miasta;

ssaki, płazy i ryby: - kret, jeż zachodni, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, wiewiórka, wydra, łasica, mroczek późny, rzekotka drzewna, kumak nizinny, minóg strumieniowy - w większości występujące w południowej części miasta.

2 Założenia i uwarunkowania „Programu Ochrony Środowiska” wynikające z dokumentów wyższego szczebla

Przyjęte założenia określające istniejące uwarunkowania oraz przestrzeń formalną oraz prawną dla opracowania programu ochrony środowiska opierają się na uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych.

Uwzględniono zarówno uwarunkowania wyższego rzędu mające znamiona „uniwersalnych” przynajmniej w kontekście mezoregionalnym – czyli dotyczących zarówno Miasta Zawidów, jak i terenów sąsiednich w obrębie obowiązującego systemu prawnego (prawa polskiego jak i międzynarodowego). Traktowane są w niniejszym opracowaniu jako uwarunkowania zewnętrzne. Druga grupa uwarunkowań jest związana z zamierzeniami rozwojowymi gminy, które to dość precyzyjnie delimitują przyszły kształt rozwoju w zakresie: gospodarczym, społecznym, jak i w kontekście ładu środowiskowo-przestrzennego powiatu zgorzeleckiego i Miasta Zawidów.

W załączniku nr 2 przedstawiono szczegółową syntezę założeń i uwarunkowań wynikających z dokumentów planistycznych i strategicznych wyższego szczebla na poziomie gminnym, powiatowym, wojewódzkim, krajowym i polityki Unii Europejskiej.

2.1 Synteza wytycznych wynikająca z polityki ekologicznej państwa, województwa, powiatu i miasta Zawidów

Ze względu na fakt, iż wytyczne te stanowią bardzo obszerne kompendium uwarunkowań, nie chcąc rozbijać struktury niniejszego dokumentu, scharakteryzowano je w załączniku nr 2 do Programu. Poniżej przedstawiono jedynie najważniejsze uwarunkowania wynikające z realizacji Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, dlatego jej zalecenia muszą być uwzględniane we wszystkich dokumentach strategicznych oraz programach, których realizacja może mieć wpływ na stan środowiska. W praktyce oznacza to, że wiele jej celów będzie osiągnięte tylko wtedy i w takim zakresie, w jakim zostały one uwzględnione w tych strategiach.

Nakłada to na wszystkie instytucje publiczne obowiązek dbałości o stan środowiska przyrodniczego, co zgodne jest z wymaganiami art. 74 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Najważniejszymi przyjętymi do realizacji zasadami polityki ekologicznej państwa są zasady, na których oparta jest również strategia ochrony środowiska Miasta i Gminy Zawidów, podobnie jak i województwa dolnośląskiego. Oprócz zasady zrównoważonego rozwoju jako nadrzędnej uwzględniono szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

Zasadę prewencji, oznaczającą w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
- zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
- wprowadzanie pro- środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosiwiatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.

Zasadę „zanieczyszczający płaci” odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tą ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.

Zasadę integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.

Zasadę regionalizacji, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodno błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).

Zasadę subsydiarności, wynikająca m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej, a oznaczająca przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.

Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej odnosząca się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a następnie do oceny osiągniętych wyników, a oznaczająca potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Założenia zawarte w "Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016" przewidują realizację celów i zadań o charakterze systemowym. Dokument ten wynika z realizacji wymogów cyklicznego sporządzania tego typu opracowań, co zostało zawarte w ustawie Prawo ochrony środowiska. Dokument ten jest aktualizacją "II Polityki ekologicznej Państwa" z 2000 roku. Niniejsze opracowanie, określające kierunki polityki ekologicznej na lata 2009 - 012 z pespektywą o roku 2016, należy traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji tej polityki, a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska. Odnosi to się głównie do priorytetowych kierunków działania określonych w VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska.

Częściowo adekwatne dla zdefiniowanych w powyższym dokumencie celów, jest „Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 – 2010”, opracowany w roku 2002 r. Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska przygotowane przez Ministerstwo Środowiska wskazują, iż cele i działania ujęte w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, oraz ujęte w tabelach w „Programie wykonawczym do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne, powinny być wykorzystywane przy sporządzaniu m.in. powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska w trojaki sposób, jako:

- podstawę wyjściową do określenia zadań;
- analogię do sformułowania regionalnych lub lokalnych wskaźników osiągniętych celów;
- inspirację do wprowadzenia tożsamyh zadań na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Komentowane dokumenty wskazują wytyczne w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody z szczególnym uwzględnieniem:

- ochrony przyrody i krajobrazu;
- ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów;
- ochrony gleb;
- ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych;
- biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie.

Jednym z głównych celów przedstawionych w Polityce jest zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii w tym:

- materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość gospodarki;
- wykorzystanie energii odnawialnej;
- kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią;

oraz dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego z uwzględnieniem:

- podstawowych założeń dotyczących relacji "środowisko - zdrowie";
- jakości wód;
- zanieczyszczenia powietrza;
- gospodarowania odpadami;
- chemikaliami w środowisku;
- poważnymi awariami przemysłowymi;
- oddziaływania hałasu;
- oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Kolejnym celem jest przeciwdziałanie zmianom klimatu.

Plan przewiduje cykliczną ocenę realizacji polityki ekologicznej, z uwzględnieniem monitoringu i obiegu informacji o stanie środowiska oraz wskaźników skuteczności polityki, oceny i raporty.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w swoim art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania, takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów itp. Na koniec oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska. Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

1. wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
2. ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
3. zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
4. dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
5. ochrona klimatu.

Priorytety zgodne są z celami VI Programu Działań na Rzecz Środowiska UE oraz Odnowioną Strategią UE dotyczącą Trwałego Rozwoju. W ten sposób realizacja krajowej polityki ekologicznej wpisując się będzie w osiągnięcie celów tej polityki na poziomie całej Wspólnoty. Osiągnięciu powyższych celów służyć będzie realizacja następujących priorytetów i zadań:

Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska

- zapewnienie integracji celów ochrony środowiska i priorytetów polityki ekologicznej ze strategiami rozwoju różnych sektorów gospodarki,
- prowadzenie edukacji ekologicznej dla zapewnienia akceptacji społecznej dla podejmowanych programów ochrony środowiska,
- zapewnienie pełniejszego wykorzystania sił rynkowych dla ochrony środowiska, likwidacja błędnych sygnałów ekonomicznych (m.in. antyekologicznych subsydiów),
- wspieranie zmian w systemie podatkowym stymulującym działania pożądane z punktu widzenia ochrony środowiska,
- promocja przyjaznych środowisku postaw konsumenckich,
- wspieranie aktywności podmiotów gospodarczych wdrażających systemy zarządzania środowiskowego,
- wzmocnienie roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska,

- wspieranie badań naukowych dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystywania jego zasobów,
- wprowadzenie pełnej odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku jako elementu realizacji zasady zanieczyszczający płaci,
- zagwarantowanie wystarczającego strumienia finansowego na działania zapewniające realizację celów polityki ekologicznej, rozwój instrumentów wspierających te działania,
- zainicjowanie prac dla szerszego uwzględniania w kosztach produkcji kosztów zewnętrznych.

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody

- wzmacnianie krajowego systemu obszarów chronionych,
- weryfikacja i uporządkowanie systemu obszarów chronionych w ramach sieci NATURA 2000, stworzenie skutecznych mechanizmów ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych poza terenami chronionymi,
- ochrona terenów wodno-błotnych,
- odtworzenie zniszczonych ekosystemów i siedlisk, odbudowa zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- wzmocnienie ochrony różnorodności biologicznej zarówno *in situ* jak i *ex situ*,
- kontynuacja prac zmierzających do wzrostu lesistości kraju (docelowo do 30% pow. kraju),
- wspieranie rozwoju wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- kontynuacja prac przy rekultywacji terenów zdegradowanych,
- wspieranie programów rolniczych zapewniających zrównoważone korzystanie z gleb (rolnictwo ekologiczne i zrównoważone, programy rolno- środowiskowe),
- poszukiwanie substytutów zasobów nieodnawialnych i wspieranie ich stosowania w gospodarce,
- wzrost racjonalności wykorzystania zasobów kopalin,
- wzmacnianie bezpieczeństwa biologicznego w odniesieniu do GMO.

Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

- wdrażanie zasady decouplingu - rozdzielenia zależności wielkości emisji od rozwoju gospodarczego,
- zmniejszenie zużycia energii na jednostkę PKB (w 2014 o 15% w stosunku do 2005 roku),
- wprowadzanie wskaźników zużycia surowców, wody i energii na jednostkę produktu w poszczególnych sektorach gospodarki,
- wspieranie programów efektywnego wykorzystania wody w przemyśle, w tym zamkniętych jej obiegów,

- osiągnięcie 7,5% udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zarówno w bilansie zużycia energii pierwotnej w 2010 roku, jak i takiego samego udziału tych źródeł w produkcji energii elektrycznej,
- uzyskanie 5,75% udziału biokomponentów w zużyciu paliw płynnych w 2010 roku,
- opracowanie i wdrażanie planów gospodarowania wodami na obszarach wydzielonych dorzeczy oraz programów działań dla osiągnięcia dobrego stanu wód w 2015 roku,
- opracowanie i wdrażanie planów ochrony przeciwpowodziowej oraz zapobiegania skutkom suszy.

Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski

- zmniejszanie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do wód przez modernizację istniejących i budowę nowych oczyszczalni ścieków,
- zakończenie programu budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w aglomeracjach powyżej 15 000 RLM,
- zakończenie programu budowy oczyszczalni ścieków w zakładach sektora rolno-spożywczego,
- zmniejszanie potrzeb transportowych i ograniczanie emisji ze środków transportu jako elementu poprawy jakości powietrza na terenach zurbanizowanych;
- realizacja programów ograniczenia wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
- ograniczenie emisji z dużych źródeł spalania energetycznego,
- wspieranie działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewniających bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwienie,
- podniesienie poziomu odzysku odpadów komunalnych do 10% w 2010 roku,
- ograniczanie zagrożenia dla zdrowia ludzi i jakości środowiska spowodowanego stosowaniem substancji chemicznych,
- wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową,
- zapobieganie ryzyku powstania poważnych awarii przemysłowych przez wzmacnianie kontroli nad instalacjami stwarzającymi takie ryzyko,
- wspieranie działań mających na celu ograniczanie uciążliwości hałasu,
- ochrona ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- prowadzenie skutecznego nadzoru nad wykorzystywaniem źródeł promieniowania jonizującego.

Ochrona klimatu

- spełnienie wymagań Protokołu z Kioto,

- wykorzystanie lasów jako pochłaniaczy gazów cieplarnianych,
- dalsza redukcja emisji gazów cieplarnianych ze wszystkich sektorów gospodarki,
- wspieranie sektorowych działań prowadzących do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych lub zwiększających ilość wiążanego węgla,
- podjęcie działań instytucjonalnych pozwalających na korzystanie z mechanizmów elastyczności Protokołu z Kioto,
- rozpoczęcie analiz dotyczących potrzeb i możliwości wdrażania działań adaptacyjnych w sektorach szczególnie wrażliwych na skutki zmiany klimatu,
- stworzenie warunków instytucjonalnych pozwalających na aktywne współtworzenie wspólnotowej polityki klimatycznej, w tym przyjęcia zobowiązań na okres po roku 2012.

2.1.1 Cele i kierunki działań o charakterze systemowym

2.1.1.1 Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych

Cele średniookresowe do 2016 roku

Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny skutków ekologicznych ich realizacji przed ich zatwierdzeniem

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Wzmacnianie współpracy resortu środowiska z instytucjami odpowiedzialnymi za przygotowywanie dokumentów strategicznych w zakresie uwzględniania w ich opracowywaniu i realizacji celów ekologicznych.

2. Prowadzenie działań upowszechniających dorobek w zakresie przygotowywania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko i korzyści dla rozwoju gospodarczego wynikających z ich przeprowadzenia.

3. Rozwój metodologii wykonywania strategicznych ocen oddziaływania na środowiska dla różnego rodzaju dokumentów, polityk, programów i strategii.

2.1.1.2 Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska

Cele średniookresowe do 2016 roku

Uruchomienie mechanizmów zapewniających ekonomizację ochrony środowiska, rozwój proekologicznej produkcji towarów oraz kształtowanie świadomych postaw konsumenckich zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Prowadzenie analiz dotyczących możliwości wprowadzenia w Polsce nowych rynkowych instrumentów wspierających działania w zakresie ochrony środowiska oraz identyfikacja ograniczeń i barier utrudniających ich wdrażanie.

2. Tworzenie podstaw prawnych, instytucjonalnych i proceduralnych niezbędnych dla wprowadzenia systemu zielonych zamówień realizowanych ze środków publicznych oraz uruchomienia programu zielonych miejsc pracy. Wykorzystanie środków pomocowych UE dla uruchomienia tego rodzaju programów na poziomie lokalnym i regionalnym.

3. Prowadzenie badań i analiz nad wprowadzeniem systemu zielonej księgowości, pozwalającej w pełny sposób włączać koszty i korzyści środowiskowe do rachunku ekonomicznego podmiotów gospodarczych.

4. Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie zrównoważonej konsumpcji i kształtowania pożądanych proekologicznych jej wzorców.

5. Wprowadzanie etykiet ekologicznych, ich promocja i upowszechnianie wśród mieszkańców Polski.

6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu kampanii promocyjnych etykiet ekologicznych, zrównoważonej konsumpcji, realizacji programów □zielone miejsca pracy i in.

7. Eliminacja z rynku wyrobów szkodliwych dla środowiska, w tym wycofana proszków do prania zawierających fosforany, a jednocześnie promocja transferu do Polski najnowszych technologii służących ochronie środowiska.

8. Wsparcie zastosowania pojazdów o niskiej emisji i wysokiej efektywności energetycznej z napędami alternatywnymi oraz wypracowanie rozwiązań hamujących napływ pojazdów o niekorzystnych parametrach.

2.1.1.3 Zarządzanie środowiskowe

Cele średniokresowe do 2016 roku

- Upowszechnienie idei SZŚ i wdrażanie tych systemów w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko
- Wzrost świadomości konsumentów (rozpoznawalność logo EMAS, znaku normy PNEN ISO 14001, Czystszej Produkcji, Odpowiedzialność i Troska przez 50% społeczeństwa)

- Rozwój EMAS w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej szczebla lokalnego

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Stworzenie ogólnokrajowego Forum Zarządzania Środowiskowego zrzeszającego przedstawicieli funkcjonujących systemów (EMAS, ISO 14001, Czystsza Produkcja, Odpowiedzialność i Troska).

2. Wypracowanie programu szkoleniowo-informacyjnego w zakresie systemu EMAS i jego realizacja począwszy od roku 2007, uruchomienie instrumentów (organizacyjnych, technicznych i finansowych) zachęcających organizacje do wdrażania EMAS.

3. Nawiązanie ścisłej współpracy z organami EMAS na forum ogólnoeuropejskim, stworzenie zaplecza technicznego i organizacyjnego do funkcjonowania EMAS.

4. Wykreowanie modelu współpracy WIOŚ z organizacjami posiadającymi rejestrację w systemie EMAS lub certyfikat PN-EN ISO 14001.

5. Wsparcie władz lokalnych poprzez opracowanie ramowego programu wdrożenia EMAS przez podmioty publiczne.

6. Opracowanie i realizacja programu promocji SZŚ, w tym akcji informacyjnych dla konsumentów.

7. Wprowadzenie „zielonych zamówień” promujących w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego firmy posiadające certyfikaty zarządzania środowiskowego przez uzyskanie przez nie dodatkowych punktów, a także podniesienie prestiżu instytucji publicznej posiadającej certyfikat.

8. Ograniczenie częstotliwości kontroli podmiotów posiadających certyfikaty i uproszczenie trybu ich kontroli oraz ograniczenie kosztów związanych z wdrożeniem systemów zarządzania środowiskowego w celu zachęcenie przedsiębiorstw i instytucji do ich stosowania.

2.1.1.4 Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Cele średniookresowe do 2016 roku

Stworzenie systemu zapewniającego, że koszty szkód w środowisku oraz koszty zapobiegania powstaniu tych szkód ponosić będą sprawcy

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Zakończenie zmian w prawie niezbędnych dla pełnego transponowania przepisów Dyrektywy 2004/35/WE do legislacji krajowej.

2. Stworzenie procedury zapewniającej, że koszty działań naprawczych szkód w środowisku lub (w przypadku zagrożenia wystąpienia takiej szkody) działań prewencyjnych nie dopuszczających do powstania takiej szkody ponosić będą sprawcy szkody i/lub zagrożenia szkodą.

3. Stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku, wprowadzenie procedury wymuszającej na sprawcach szkody informowanie organu prowadzącego tę bazę o zaistniałej sytuacji.

4. Prowadzenie szkoleń na temat nowych procedur odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników instytucji publicznych i podmiotów gospodarczych, potencjalnych sprawców szkód w środowisku.

5. Prowadzenie działań edukacyjnych oraz informujących na temat nowo wprowadzonych procedur.

6. Stworzenie systemu kontroli wywiązywania się sprawcy z obowiązków w zakresie naprawy szkód w środowisku lub zapobiegania powstaniu takiej szkody.

Wzmocnienie kadrowe i aparaturowe Inspekcji Ochrony Środowiska pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych.

8. Zapewnienie w budżecie państwa środków na rekultywację terenów zanieczyszczonych.

2.1.1.5 Edukacja i udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Cele średniookresowe do 2016 roku

Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.

Zwiększenie liczby osób podejmujących świadome decyzje konsumenckie, uwzględniające konieczność ochrony zasobów przyrodniczych.

Tworzenie płaszczyzny współpracy z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi oraz wspieranie aktywności tych organizacji.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Tworzenie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji dla zrównoważonego rozwoju.

2. Wspieranie projektów edukacji dla zrównoważonego rozwoju realizowanych przez różne podmioty.
3. Prowadzenie promocji postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.
4. Wdrożenie mechanizmów ułatwiających dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie.
5. Wzmacnianie rozwiązań organizacyjnych, które wspierają działalność pozarządowych organizacji ekologicznych.
6. Wspieranie wybranych projektów realizowanych przez pozarządowe organizacje ekologiczne.
7. Zapewnienie udziału przedstawicieli pozarządowych organizacji ekologicznych we wszystkich gremiach podejmujących decyzję istotne z punktu widzenia ochrony środowiska.
8. Organizowanie szkoleń dotyczących przepisów regulujących publiczny dostęp do informacji o środowisku, przeznaczonych dla przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorstw.

2.1.1.6 Rozwój badań i postęp techniczny

Cele średniookresowe do 2016 roku

- Zwiększenie roli wiedzy i innowacyjności w procesie zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego kraju
- Ułatwienie procesu wdrażania nowych technologii środowiskowych i ekoinnowacji w gospodarce

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Wzmocnienie roli nauki i badań w ochronie środowiska oraz wdrażanie nowych technologii środowiskowych, w tym inżynierii leśnej.
2. Podniesienie poziomu eko-innowacyjności przedsiębiorstw, w tym małych i średnich przedsiębiorstw.
3. Rozwój badań nad środowiskiem, prowadzących do zwiększenia racjonalności podejmowanych decyzji dotyczących ochrony i korzystania ze środowiska oraz jego zasobów.
4. Rozwój działań w zakresie monitoringu w sieci NATURA 2000 oraz wykorzystanie potencjału zasobów naturalnych do pochłaniania gazów cieplarnianych.

5. Uruchomienie systemu zagranicznych stypendiów naukowych dla najlepszych absolwentów uczelni związanych z ochroną środowiska.
6. Zwiększenie wymiany zespołów badawczych z najlepszymi zagranicznymi instytucjami.
7. Wspieranie platform technologicznych jako miejsc powstawania rozwiązań innowacyjnych, doposażanie w nowoczesną aparaturę, umożliwienie finansowania przez fundusze ekologiczne.
8. Wdrożenie systemu informatycznego resortu „Środowisko”, w tym wdrożenie Systemu Informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „EKOINFONET”.
9. Uruchomienie krajowego systemu monitorowania technologii środowiskowych.

2.1.1.7 Aspekty ekologiczne w planowaniu oraz zagospodarowaniu przestrzennym

Cele średniokresowe do 2016 roku

- Integracja problematyki środowiskowej i planowania przestrzennego wraz z konieczną odbudową struktur instytucjonalnych wspierających tę integrację.
- Integracja systemu monitoringu sieci NATURA 2000 z systemem zarządzania gospodarką przestrzenną.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Odbudowa hierarchicznej struktury planowania przestrzennego: od szczebla krajowego, poprzez wojewódzki i powiatowy do poziomu gminnego.
2. Opracowanie i wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących pełnego uwzględniania w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska oraz identyfikacji konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi.
3. Określenie zasad ustalania progów chłonności środowiskowej i pojemności przestrzennej wraz z systemem monitorowania zmian.
4. Opracowanie i wdrożenie wytycznych dotyczących wyznaczania korytarzy ekologicznych dla potrzeb planowania przestrzennego i opracowanie podstaw prawnych zagospodarowania takich obszarów zgodnie z wymogami ochrony różnorodności biologicznej.
5. Wprowadzenie analizy scenariuszowej zmian funkcji przestrzeni w relacji do zagrożeń środowiskowych.
6. Weryfikacja i uporządkowanie systemu zarządzania NATURA 2000.

7. Przeprowadzenie analizy możliwości powrotu zagadnień planowania przestrzennego do kompetencji organów ochrony środowiska.

8. Wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

9. Uwzględnienie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

10. Wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiających przyszłe wykorzystanie.

2.1.1.8 Mechanizmy prawne, ekonomiczne i finansowe

Cele średniookresowe do 2016 roku

Stworzenie skutecznego systemu prawnych, ekonomicznych i finansowych instrumentów polityki ekologicznej zapewniających efektywne i terminowe realizowanie jej celów

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Przeprowadzenie analiz mających na celu identyfikację nowych instrumentów polityki ekologicznej, które w obecnych warunkach charakteryzować się będą wysoką skutecznością środowiskową i efektywnością ekonomiczną oraz uwzględniać będą koszty zewnętrzne.

2. Doskonalenie systemu prowadzonych kontroli środowiskowych przy wykorzystaniu wdrażanych zasad samokontroli (automonitoringu) podmiotów gospodarczych.

3. Wprowadzanie do praktyki zarządzania ochroną środowiska tych instrumentów w odniesieniu do których analizy wykazały ich wysoką skuteczność i efektywność.

4. Zapewnienie wzrostu nakładów na ochronę środowiska do poziomu gwarantującego realizację zadań zapisanych w Traktacie Akcesyjnym oraz krajowych celów polityki ekologicznej.

5. Przeprowadzenie analizy doświadczeń z wdrażania funduszy unijnych w latach 2004 - 2006 dla zapewnienia efektywnego wykorzystania środków z tych funduszy w następnym okresie programowania 2007 - 2013.

6. Analiza możliwości wprowadzenia systemu negocjowania przez instytucje publiczne i podmioty gospodarcze zobowiązań dobrowolnych jako narzędzia sprzyjającego osiągnięciu celów ekologicznych.

7. Likwidacja subsydiów szkodliwych dla środowiska i powodujących nadmierną eksploatację zasobów przyrodniczych.

8. Prowadzenie analizy wprowadzanych zmian podatkowych pod kątem ich oddziaływania na stan środowiska oraz przygotowanie docelowego modelu tego systemu, który uwzględniać będzie konieczność zrównoważonego korzystania z zasobów naturalnych oraz zapewniać skuteczną ochronę różnorodności biologicznej, zwłaszcza na obszarach chronionych.

2.1.2 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

W polityce ekologicznej przyjęto następujące założenia.

Zgodnie z założeniami VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Poprawa środowiska ma nastąpić między innymi wskutek działań takich, jak:

- znaczny wzrost lesistości w Polsce zakłada się wzrost lesistości z 28,5% (2001 r.) do 30% (do roku 2020), a w dalszej perspektywie nawet do 32-33%;
- utworzenie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 obejmującej dotychczas ok. 15% powierzchni państw członkowskich Unii Europejskiej;
- ochrona terenów wodno-błotnych;
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych (płynących, stojących i morskich);
- ochrona wód podziemnych (monitoring wód podziemnych).

2.1.2.1 Ochrona przyrody i krajobrazu

Cele średniokresowe do 2016 roku

Zahamowanie strat różnorodności biologicznej na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym i ponadgatunkowym (ekosystemów i krajobrazu).

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Przegląd prawa w zakresie ochrony przyrody z punktu widzenia jego zgodności z prawem UE oraz skoordynowanie działalności w tej dziedzinie.

2. Pełna inwentaryzacja różnorodności biologicznej: uzupełnianie wiedzy o rozmieszczeniu i zasobach składników różnorodności biologicznej

3. Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, w tym zapobieganie ich fragmentacji.

4. Utrzymanie różnorodności gatunków, w tym opracowanie programów ochrony dla gatunków zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów.
5. Sporządzenie inwentaryzacji przyrodniczej obszarów NATURA 2000.
6. Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych na terenach lądowych i morskich.
7. Dalsze prace nad wdrażaniem sieci Natura 2000, w tym opracowanie planów ochrony tych obszarów oraz wdrożenie systemu korytarzy ekologicznych je łączących.
8. Realizacja kompensacji przyrodniczych jako istotnego narzędzia wspomagającego rozwój społeczno-gospodarczy w obrębie obszarów oddziałujących na sieć Natura 2000.
9. Opracowanie i wdrożenie monitoringu stanu zachowania gatunków, obszarów ochrony ptaków i siedlisk przyrodniczych, zgodnego z wymaganiami krajowymi i międzynarodowymi.
10. Wzmacnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym, w tym wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
11. Współpraca resortu środowiska z resortem rolnictwa przy opracowywaniu, wdrażaniu i promocji programów rolno-środowiskowych, leśno-środowiskowych i wodno-środowiskowych.
12. Renaturalizacja i poprawa stanu zachowania najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza dolin rzecznych i siedlisk, w tym szczególnie obszarów wodno-błotnych i leśnych., rozwój systemów naturalnej retencji wód.
13. Wsparcie badań faunistycznych i florystycznych, doskonalenie systemu wymiany informacji o różnorodności biologicznej.
14. Planowanie i prowadzenie prac hydrotechnicznych w sposób uwzględniający potrzebę utrzymania naturalnego charakteru rzek i ich dolin.
15. Wprowadzenie instrumentów pozwalających na skuteczne przeciwdziałanie wprowadzaniu gatunków obcych, które mogą zagrażać integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk i/lub stanowić zagrożenie dla gatunków rodzimych.
16. Prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej.
17. Wspieranie ochrony różnorodności biologicznej ex situ, w tym działalności ogrodów botanicznych i zoologicznych oraz banków genów.

18. Opracowanie i wdrożenie systemu informatycznego usprawniającego ochronę zasobów oraz administrowanie parkami narodowymi i obszarami chronionymi.

19. Opracowanie i wdrożenie zestawu wskaźników dla oceny stanu i tendencji zmian różnorodności biologicznej (na szczeblu ekosystemu i krajobrazu).

20. rozwój wskaźników różnorodności biologicznej.

21. Opracowanie systemu w zakresie udzielania koncesji na poszukiwanie i eksploatację kopalin na obszarach NATURA 2000 i innych obszarach chronionych.

22. Szczegółowe kartowanie geologiczne obszarów infiltracji w głównych zbiornikach wód podziemnych, a także prowadzenie zalesień oraz ograniczeń rolno-przemysłowych na tych obszarach.

20. Współpraca międzynarodowa w zakresie ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej

21. Opracowanie Krajowej Strategii Ochrony Terenów Zieleni i Zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień przydrożnych i śródpolnych.

22. Współpraca resortu rolnictwa, transportu, rozwoju regionalnego i gospodarki morskiej z resortem środowiska w zakresie planowanych i prowadzonych prac inwestycyjnych oddziałujących na środowisko przyrodnicze.

23. Podjęcie działań na rzecz wprowadzenia instrumentów mających na celu ochronę i planowanie krajobrazu.

24. Zidentyfikowanie krajobrazów i przeanalizowanie ich charakterystyk oraz przekształcających je sił i presji.

25. Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu oraz promowanie postaw prośrodowiskowych, w tym prowadzenie szerokich akcji edukacyjnych wśród społeczeństwa.

27. Egzekwowanie wymogów przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przez rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska.

28. Ścisła współpraca w zakresie ochrony przyrody z organizacjami pozarządowymi.

2.1.2.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Cele średniookresowe do 2016 roku

Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Zalesianie nowych terenów, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych (łącznie w latach 2007-2010 zalesienie ok. 130 tys. ha, w tym ok. $\frac{3}{4}$ w sektorze prywatnym).
2. Zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych.
3. Lokalizacja zalesień i zadrzewień zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego, w tym kształtowanie granicy polno-leśnej.
4. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.
5. Zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów w celu dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenozy leśnych.
6. Rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych, w tym obszarów wodno-błotnych i obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych.
7. Restytucja i rehabilitacja ekosystemów leśnych, uszkodzonych w wyniku działania czynników abiotycznych i biotycznych.
8. Kontynuowanie przebudowy drzewostanów zniekształconych lub uszkodzonych w wyniku działalności człowieka.
9. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska leśnego jako instrumentu wspomagającego przeciwdziałanie zagrożeniom ekosystemów leśnych.
10. Kontynuacja działań prowadzonych przez Lasy Państwowe na rzecz podnoszenia świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa m.in. poprzez rozszerzenie procesu tworzenia izb przyrodniczo-leśnych, ścieżek dydaktycznych i in.
11. Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.
12. Rozwój współpracy międzysektorowej.
13. Integracja działań gospodarki leśnej z gospodarką wodną.

2.1.2.3 Ochrona powierzchni ziemi

Cele średniookresowe do 2016 roku

- Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe;
- Wzrost powierzchni terenów przekazywanych do rekultywacji.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Opracowanie krajowej strategii ochrony gleb.
2. Ustalenie zasad i procedur ograniczających nadmierną eksploatację gleb oraz określających niezbędne środki zaradcze.
3. Promocja stosowania dobrych praktyk rolniczych jako instrumentu ochrony gleb, upowszechnianie kierunków produkcji rolnej zapewniających zrównoważone ich wykorzystanie (rolnictwo ekologiczne, programy rolno □ środowiskowe).
4. Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocja takiej produkcji.
5. Doskonalenie technologii przemysłowych pod kątem minimalizacji negatywnego wpływu na stan środowiska w tym środowiska glebowego, wprowadzanie zasad właściwego korzystania z powierzchni ziemi w działalności gospodarczej.
6. Sukcesywny rozwój systemu monitoringu gleb, w tym m.in. w zakresie rejestracji zmian wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania różnych, negatywnych czynników (erozja, inwestycje, przemysł, emisje, odpady, ścieki i in.), dostosowywanie sieci punktów pomiarowych do struktury zagospodarowania i użytkowania gruntów.
7. Rozwój systemu identyfikacji terenów zdegradowanych.
8. Prowadzenie bieżącej rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdegradowanych, priorytetowe traktowanie tych prac na obszarach największego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i środowiska oraz tam gdzie zagospodarowanie terenu jest szczególnie ważnym elementem polityki lokalnej i regionalnej.
9. Rozwój systemu monitoringu ruchów masowych w celu zminimalizowania ich negatywnego wpływu na obszarach największego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi, infrastruktury technicznej i środowiska oraz na terenach szczególnie ważnych dla rozwoju lokalnego i regionalnego.
10. Uwzględnienie osuwisk w planach zagospodarowania przestrzennego.

11. Wykorzystanie i wspieranie finansowe inicjatyw społecznych w celu rekultywacji terenów poprzemysłowych na cele rekreacyjno-sportowe w szczególności na obszarach o słabo rozwiniętej infrastrukturze.

2.1.2.4 Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych

Cele średniookresowe do 2016 roku

- Poszukiwanie i wykorzystywanie substytutów zasobów nieodnawialnych;
- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych, a także w trakcie eksploatacji złóż kopalin;
- Optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin i wód podziemnych;
- Ochrona głównych zbiorników wód podziemnych, które stanowią główne/strategiczne źródło zaopatrzenia ludności w wodę;
- Usprawnienie funkcjonowania administracji geologicznej w celu lepszej ochrony kopalin i wód podziemnych;
- Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Wspieranie badań mających na celu poszukiwanie i stosowanie substytutów kopalin oraz badań nad stosowaniem surowców z odpadów, spełniających kryteria efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

2. Wprowadzenie wskaźników zużycia surowców mineralnych na jednostkę produkcji lub PKB, które w perspektywie nie powinny być wyższe niż średnie w państwach członkowskich OECD.

3. Stosowanie mechanizmów wymuszających zmniejszenie zużycia wody (nowe technologie, system kontroli, pozwolenia zintegrowane) przede wszystkim w najbardziej wodochłonnych dziedzinach produkcji.

4. Racjonalne korzystanie z zasobów wód podziemnych zapewniające równowagę pomiędzy poborem i zasilaniem, ograniczanie zużycia wód podziemnych do celów innych niż socjalno-bytowe.

5. Dalsze rozpoznanie budowy geologicznej w celu uaktualnienia bazy zasobowej kraju, w tym obejmujące poszukiwanie, rozpoznawanie i dokumentowanie złóż kopalin (w tym

surowców energetycznych, surowców metalicznych, surowców chemicznych, surowców skalnych).

6. Dokumentowanie zasobów dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych, racjonalna gospodarka i ochrona tych wód przed ich nadmierną eksploatacją.

7. Kontynuowanie prac geologicznych dotyczących dokumentowania zasobów dyspozycyjnych jednostek bilansowych do sporządzenia planów gospodarki wodami w dorzeczach.

8. Dokumentowanie zasobów wydzielonych jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) dla oceny stanu ilościowego oraz relacji pomiędzy ich zasobami a poborem oraz ustalenia dostępnych zasobów i przepływów w obszarach transgranicznych.

9. Wspieranie prac geologicznych zmierzających do wyznaczenia perspektywicznych obszarów i struktur do budowy podziemnych magazynów gazu i paliw płynnych oraz wykorzystania wyrobisk pokopalnianych do podziemnego składowania odpadów.

10. Głównym celem wymienionych działań zmierzających do poznania i racjonalnego korzystania z zasobów geologicznego środowiska przyrodniczego, w tym do ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych, będzie dalsze rozpoznanie złóż kopalin strategicznych Polski, tworzenie bazy zasobowej i ustalenie obszarów perspektywicznych, jak również traktowanie zasobów kopalin i wód podziemnych jako dobra narodowego.

11. Rozwój tzw. małej retencji wody.

11. Modernizacja systemów melioracyjnych.

13. Rozpoczęcie realizacji ochrony głównych zbiorników wód podziemnych.

14. Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno-promocyjne.

2.1.2.5 Biotechnologie i organizmy zmodyfikowane genetycznie

Cele średniokresowe do 2016 roku

Zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego kraju.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Doskonalenie przepisów prawa polskiego oraz aktywne uczestniczenie w tworzeniu prawa UE.

2. Zakończenie prac legislacyjnych dotyczących nowej ustawy Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych, która ma celu zapewnienie transpozycji przepisów prawa

Unii Europejskiej w obszarze działań dotyczących GMO jak też wdrożenia konkluzji Ramowego Stanowiska Polski dotyczącego organizmów genetycznie zmodyfikowanych, przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 7 marca 2006r.

3. Monitorowanie działań związanych z użytkowaniem organizmów genetycznie zmodyfikowanych, szczególnie w kontekście ich wpływu na zachowanie bezpieczeństwa biologicznego.

4. Doskonalenie systemu kontrolnego, w tym szkolenie pracowników służb kontrolnych.

5. Wspieranie badań naukowych w zakresie wpływu GMO na różnorodność biologiczną.

6. Edukacja ludności w sprawie bezpieczeństwa biologicznego, w tym prowadzenie neutralnej kampanii informacyjnej w zakresie inżynierii genetycznej ze szczególnym uwzględnieniem GMO.

2.1.3 Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

2.1.3.1 Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji

Cele średniookresowe do 2016 roku

- Pełne wdrożenie zasady decouplingu i rozdzielenia zależności oddziaływania rozwoju gospodarczego na środowisko;
- Wzrost efektywności wykorzystania surowców, w tym zasobów wodnych w gospodarce;
- Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zmniejszenie w 2014 roku zużycia energii na jednostkę PKB o 15% w stosunku do 2005 roku;
- Zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Rozpoczęcie prac nad opracowaniem normatywów zużycia surowców (w tym wody) i energii na jednostkę produktu w poszczególnych sektorach.

2. Kontynuacja prac nad opracowaniem nowych instrumentów polityki ekologicznej wspierających ograniczenie zużycia materiałów, wody i energii w procesach produkcyjnych.

3. Wspieranie działań zmierzających do ograniczenia zużycia materiałów, wody i energii na jednostkę produktu podejmowanych zarówno przez podmioty gospodarcze, jak i instytucje publiczne.

4. Wspieranie stosowania zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach.
5. Wspieranie działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody i podniesienia efektywności wykorzystania energii w gospodarce komunalnej.

2.1.3.2 Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Cele średniookresowe do 2016 roku

- Zwiększenie udziału energii z OZE w strukturze zużycia nośników pierwotnych do 10%;
- Dalsze zwiększenie udziału biopaliw w odniesieniu do paliw używanych w transporcie.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Wspieranie budowy nowych instalacji OZE tak by udział energii z tych źródeł w strukturze zużycia nośników pierwotnych oraz produkcji energii elektrycznej osiągnął w 2010 roku poziom co najmniej 7,5%.
2. Wspieranie budowy nowych instalacji zapewniających, że udział biokomponentów w rynku paliw ciekłych w 2010 roku wyniesie 5,75%, ze szczególnym uwzględnieniem biopaliw ciekłych.
3. Współpraca z partnerami społecznymi i gospodarczymi dla zapewnienia stabilnych podstaw prawnych i organizacyjnych rozwoju OZE.
4. Identyfikacja barier utrudniających rozwój OZE i podjęcie działań mających na celu ich likwidację.
5. Identyfikacja barier związanych z przygotowaniem i realizacją nowych inwestycji w zakresie OZE i podjęcie działań mających na celu ich likwidację.
6. Identyfikacja barier związanych z finansowaniem przedsięwzięć z zakresu energetyki odnawialnej i podjęcie działań mających na celu ich likwidację.
7. Stworzenie systemu pozyskiwania informacji o wytwarzaniu ze źródeł odnawialnych energii innej niż elektryczna.
8. Prowadzenie działań edukacyjnych oraz popularyzujących OZE.
9. Określenie potrzeb w zakresie prac naukowo-badawczych w obszarze OZE.
10. Wspieranie i aktywizacja samorządów lokalnych w kierunku wykorzystania lokalnych zasobów OZE.
11. Rozwój geotermii.

2.1.3.3 Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy

Cele średniookresowe do 2016 roku

- Dążenie do zapewnienia dobrego stanu (jakościowego i ilościowego) wód w Polsce
- Wdrażanie zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w Polsce, w tym reorganizacja służb zajmujących się gospodarowaniem wodami poprzez ich integrację
- Zmiana systemu finansowania gospodarki wodnej (samofinansowanie gospodarki wodnej)
- Efektywna ochrona przed powodzią i suszą
- Integracja gospodarki wodnej z gospodarką leśną poprzez planowanie przestrzenne
- Konsekwentna realizacja „Programu dla Odry 2006”

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Wzmacnianie instrumentów ekonomicznych dotyczących gospodarki wodnej, wdrożenie systemu zapewniającego pełen zwrot kosztów usług wodnych. Wprowadzenie rozwiązań zapewniających stabilne finansowanie gospodarki wodnej. Dążenie do samofinansowania gospodarki wodnej.

2. Stworzenie i wdrożenie systemu informatycznego katastru wodnego.

3. Tworzenie warunków do szerokiego korzystania z wód (rekreacja, energetyka, żegluga) przy nie pogarszaniu ich jakości, modernizacja i rozwój śródlądowych dróg wodnych.

4. Właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych.

5. Wyznaczanie obszarów zalewowych.

6. Budowa zbiorników i stopni wodnych, zwłaszcza na obszarach o znacznym zagrożeniu powodzią i suszą w harmonii z wymaganiami ochrony różnorodności biologicznej i przyrody.

7. Modernizacja systemu melioracji wodnych.

8. Rozwój małej retencji.

9. Odbudowa flotylii lodołamaczy.

10. Implementacja dyrektywy w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.

2.1.4 Środowisko i zdrowie. dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

2.1.4.1 Relacja "środowisko-zdrowie"

Cele średniokresowe do 2016 roku

Zahamowanie powstawania środowiskowych zagrożeń zdrowia.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Poprawa funkcjonowania systemu rozpoznawania, kwantyfikacji i oceny środowiskowego ryzyka zdrowotnego dla określenia priorytetów i oceny skuteczności działań na rzecz środowiska i zdrowia.

2. Rozwój i zastosowanie narzędzi służących prognozowaniu, ocenie ryzyka i jego monitorowaniu w odniesieniu do środowiskowych zagrożeń zdrowia.

3. Opracowanie zasad stosowania analizy ryzyka zdrowotnego w procedurach związanych z dopuszczaniem przedsięwzięć do realizacji.

4. Opracowanie i wdrożenie polskiego Programu na rzecz Środowiska i Zdrowia Dzieci (CEHAPE).

5. Wzmacnianie współpracy z Ministerstwem Zdrowia w zakresie zbierania i udostępniania informacji na temat zdrowia społeczeństwa, zagrożeń w tym zakresie oraz zlecenia badań w odniesieniu do środowiskowych czynników wpływających na stan zdrowia.

2.1.4.2 Jakość wód

Cele średniokresowe do 2016 roku

- Osiągnięcie dobrego stanu krajowych wód powierzchniowych i podziemnych.
- Zakończenie krajowego programu budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Realizacja inwestycji wskazanych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji zbiorczej).

2. Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej.

3. Intensyfikacja działań kontrolnych mających na celu przeciwdziałanie odprowadzaniu nieoczyszczonych ścieków komunalnych do wód oraz przeciwdziałanie nieprawidłowościom w odprowadzaniu ścieków przemysłowych (w tym weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych).

4. Wspieranie budowy szczelnych zbiorników na gnojowicę i/lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych prowadzących hodowlę zwierząt.

5. Wspieranie działań inwestycyjnych, mających na celu ograniczenie i eliminację ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego, a w szczególności substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

6. Opracowanie działań wodno-środowiskowych w celu przeciwdziałania zanieczyszczeniu wody poszczególnymi substancjami priorytetowymi (zmniejszanie zawartości substancji priorytetowych w wodach, zaprzestanie lub eliminacja zrzutów, emisji i strat tych substancji).

7. Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody do picia, w tym m.in. budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych.

8. Rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych i jej dostosowanie do wymagań wspólnotowych.

9. Zapewnienie stabilnego finansowania prac rozwojowych i badań monitoringowych.

10. Kontynuacja zmian organizacyjnych i instytucjonalnych mających na celu wzmocnienie ochrony wód w Polsce i pełne dostosowanie instytucjonalne i proceduralne do systemu europejskiego.

11. Realizacja prac planistycznych niezbędnych dla wdrożenia wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej

12. Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniem.

13. Współpraca z resortem rolnictwa w zakresie wdrażania dobrych praktyk rolniczych, niezbędnych dla skutecznej ochrony wód przed zanieczyszczeniem obszarowym oraz przygotowywania i wdrażania programów wodno-środowiskowych.

14. Prowadzenie prac mających na celu zagwarantowanie odpowiednich środków finansowych na działania w zakresie ochrony wód, w tym analiz możliwości wdrożenia nowych instrumentów ekonomicznych oraz określania efektywności kosztowej działań objętych programem wodnośrodowiskowym.

15. Współpraca z krajami ościennymi w zakresie ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniami awaryjnymi.

2.1.4.3 Zanieczyszczenie powietrza

Cele średniookresowe do 2016 roku

- Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza
- Spełnienie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa
- Redukcja emisji z obiektów energetycznego spalania w kierunku pułapów emisyjnych określonych w Traktacie Akcesyjnym

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Systematyczne opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, zgodnie z wynikami rocznej oceny jakości powietrza w strefach.

2. Opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia pyłów drobnych PM10 i PM2,5 oraz ozonu przyziemnego w powietrzu.

3. Wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze.

4. Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych.

5. Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza, w tym także w zakresie wynikającym z corocznej oceny jakości powietrza w strefach (głównie w zakresie pyłów PM10 i PM2,5, benzenu, dwutlenku siarki i dwutlenku azotu oraz metali ciężkich i WWA) oraz uruchomienie systemu zapewnienia jakości w monitoringu powietrza, zwłaszcza w zakresie sieci laboratoriów wzorcujących.

6. Doskonalenie, w ramach działań Krajowego Centrum Inwentaryzacji Emisji, krajowego systemu bilansowania i weryfikacji ładunków zanieczyszczeń objętych obowiązkiem sprawozdawczym i obowiązkiem redukcji do pułapów jakie wynikają z obowiązującego prawa.

7. Analiza potrzeby i możliwości wprowadzania nowych instrumentów ochrony powietrza, w tym możliwości rozszerzenia systemu handlu uprawnieniami do emisji o kolejne substancje, wprowadzenia zobowiązań dobrowolnych czy realizacji wspólnych przedsięwzięć przez podmioty gospodarcze.

8. Promocja i wspieranie rozwiązań pozwalających na unikanie lub zmniejszanie wielkości emisji z transportu.

9. Promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki.

10. Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii.

11. Zwiększenie wykorzystania paliw alternatywnych (np. biopaliwa).

12. Restrykcyjne przestrzeganie wymogów uwzględniania celów ochrony powietrza w programach, strategiach i politykach sektorowych.

13. Współpraca z krajami ościennymi w zakresie ochrony powietrza przed skutkami transgranicznych awarii przemysłowych.

14. Promocja i wspieranie rozwiązań mających na celu wdrożenie europejskich standardów emisji ze środków transportu i zapewnienie wysokiej jakości paliw.

2.1.4.4 Substancje chemiczne w środowisku

Cele średniookresowe do 2016 roku

- Propagowanie stosowania bezpiecznych dla ludzi i środowiska zamienników chemikaliów i preparatów niebezpiecznych (w tym produktów biodegradowalnych)
- Stworzenie spójnego systemu odpowiedzialności za chemikalia: wprowadzane na rynek, stosowane w produkcji oraz występujące w produktach i odpadach
- Minimalizacja niekorzystnego wpływu stosowania chemikaliów na ludzi i środowisko
- Propagowanie stosowania produktów chemicznych biodegradowalnych.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Wzmacnianie systemu instytucjonalnego i organizacyjnego nadzoru nad wprowadzaniem na rynek oraz wykorzystaniem i obrotem chemikaliami i substancjami chemicznymi.

2. Doskonalenie systemu egzekucji przepisów dotyczących substancji chemicznych, m.in. poprzez szkolenia i wyposażenie w odpowiedni sprzęt służb kontrolnych.

3. Wzmocnienie systemu kontroli obiegu kart charakterystyki substancji chemicznych i działania w celu poprawy ich jakości zgodnie z aktualnymi wymogami prawnymi i stanem wiedzy.

4. Propagowanie odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z odpadami w oparciu o wskazania kart charakterystyk.

5. Tworzenie i publiczne udostępnianie baz danych o właściwościach chemicznych i toksykologicznych substancji chemicznych/preparatów dla potrzeb kart charakterystyki produktów w celu unikania powtarzania badań (w tym z użyciem zwierząt).

6. Wspieranie i realizacja programów bezpiecznego dla ludzi i środowiska wycofywania z rynku chemikaliów, które nie zostały wykorzystane lub które nie powinny być dopuszczone do stosowania m. in. programy usuwania azbestu lub PCB. Propagowanie produktów biodegradowalnych.

7. Poszukiwanie prostych i tanich metod pomiarowych pozwalających na monitorowanie stanu środowiska w miejscach, gdzie obserwuje się przekroczenia dopuszczonych normami poziomów substancji/preparatów niebezpiecznych.

2.1.4.5 Zapobieganie niszczeniu ozonu stratosferycznego

Cele średniookresowe do 2016 roku

Wycofanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową, z wyjątkami dopuszczonymi przez Protokół montrealiński oraz regulacje Unii Europejskiej.

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Prowadzenie pomiarów i badań zgodnie z wymaganiami Konwencji wiedeńskiej o ochronie warstwy ozonowej oraz przedkładanie sprawozdań i raportów odpowiednim ośrodkom międzynarodowym.

2. Wdrażanie " Strategii zarządzania substancjami zubożającymi warstwę ozonową . CFCs., w tym .Strategii wycofywania substancji CFCs z aerozoli przeciwastmatycznych. oraz Strategii zarządzania halonami.

3. Kreowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony warstwy ozonowej.

4. Wspieranie badań nad związkiem zmian klimatu z regeneracją warstwy ozonu

5. Realizacja zaleceń Protokołu montrealińskiego w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową oraz regulacji unijnych w zakresie ochrony warstwy ozonowej.

2.1.4.6 Poważne awarie przemysłowe

Cele średniookresowe do 2016 roku

Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej przez nadzór nad wszystkimi instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami takiej awarii. Ograniczenie skutków poważnych awarii w odniesieniu do ludzi, środowiska oraz wartości materialnych

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Intensyfikacja inspekcji i kontroli obiektów niebezpiecznych przez właściwe służby.
2. Wspieranie przygotowywania planów i programów zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych awarii na szczeblu wojewódzkim i powiatowym.
3. Prowadzenie szkoleń dla pracowników organów administracji publicznej oraz podmiotów gospodarczych w zakresie zapobiegania poważnym awariom.
4. Wspieranie współpracy odpowiednich służb i instytucji w zakresie wdrażania programów informowania mieszkańców o poważnych awariach i edukacji w tym zakresie.
5. Wsparcie przygotowania Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom.
6. Wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego.
7. Stworzenie systemu pozwalającego na analizę i wykorzystanie doświadczeń z przebiegu zaistniałych awarii i przebiegu akcji ratowniczych.
8. Przygotowanie wytycznych pozwalających na włączenie problemu zagrożeń poważnymi awariami do polityki zagospodarowania przestrzennego.
9. Stworzenie procedur dialogu ze społeczeństwem w sprawach związanych z lokalizacją i funkcjonowaniem zakładów stwarzających ryzyko poważnych awarii.

2.1.4.7 Oddziaływanie hałasu

Cele średniookresowe do 2016 roku

Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców Polski ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Pilne przeprowadzenie oceny stanu akustycznego środowiska dla aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys., terenów wskazanych w powiatowym programie ochrony środowiska oraz dla terenów poza aglomeracjami, pozostających pod negatywnym akustycznym wpływem określonej kategorii dróg, linii kolejowych i lotnisk.

2. Wspieranie inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (wprowadzanie stref wolnych od ruchu samochodowego, zmniejszanie szybkości ruchu, budowa obwodnic, modernizacja szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych, rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy, itp.).

3. Wspieranie ograniczania emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania obowiązujących w tym zakresie przepisów prawnych.

4. Zapewnienie przestrzegania zasady strefowania w planowaniu przestrzennym.

5. Wspieranie produkcji wyrobów o zmniejszonej emisji hałasu do środowiska.

2.1.4.8 Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Cele średniookresowe do 2016 roku

Ochrona mieszkańców Polski przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych oraz prowadzenie bazy danych o polach elektromagnetycznych.

2. Opracowanie procedur administracyjnych zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól.

3. Stworzenie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól elektromagnetycznych.

2.1.4.9 Bezpieczeństwo jądrowe i ochrona przed promieniowaniem

Cele średniookresowe do 2016 roku

Podwyższenie poziomu bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej społeczeństwa polskiego

Kierunki działań na lata 2009-2012

1. Doskonalenie systemu monitoringu radiacyjnego oraz oceny sytuacji radiologicznej kraju.

2. Doskonalenie monitorowania oraz ochrony fizycznej przy stosowaniu, przechowywaniu oraz przemieszczaniu źródeł wysokoaktywnych.

3. Opracowanie i wdrożenie instrumentów zapewniających bezpieczne postępowanie ze źródłami wysokoaktywnymi po zakończeniu ich użytkowania.

2.1.5 Ochrona klimatu

W ramach Protokołu z Kioto Polska zobowiązała się do redukcji emisji gazów cieplarnianych w latach 2008-2012 o 6% w stosunku do poziomu z roku bazowego (przypadku CO₂, CH₄ i N₂O jest poziom emisji z 1988r, natomiast w przypadku HFCs, PFCs i SF₆ emisje z 1995).

Od 1 maja 2004 roku Polska prowadzi działania w zakresie ochrony klimatu w kilku kierunkach.

Po pierwsze Polska włączyła się w realizację unijnej polityki ochrony klimatu. Podstawowym obowiązkiem Polski jest terminowe i pełne wdrażanie wspólnotowych przepisów odnoszących się do ochrony klimatu.

Drugim kierunkiem działań jest wypełnianie obowiązków strony Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto. To przede wszystkim konieczność prowadzenia krajowych działań na rzecz redukcji emisji, uczestnictwo w toczących się negocjacjach dotyczących sposobu realizacji postanowień Konwencji i Protokołu, dokonywanie corocznej inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych oraz okresowe przygotowywanie raportów rządowych dla Konferencji Stron.

Trzeci kierunek działań związany jest z realizacją krajowych celów polityki klimatycznej. Dotyczy on m.in. podnoszenia poziomu bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez: wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii i wzrost efektywności jej wykorzystania, wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego oraz rozwiązań opartych na Najlepszych Dostępnych Technikach w przedsiębiorstwach, wdrażanie celów polityki klimatycznej do strategii i polityk sektorowych (zakres podejmowanych w tym zakresie prac szczegółowo przedstawiono w innych rozdziałach).

Czwarty kierunek działań w zakresie ochrony klimatu w Polsce związany jest z wykorzystaniem lasów do pochłaniania gazów cieplarnianych, co jest zgodne z decyzją zapisaną w Protokole z Kioto, że w celu osiągnięcia założonych poziomów emisji gazów cieplarnianych (GHG) możliwe jest włączenie działań sprzyjających zwiększaniu wiązania węgla przez tzw. pochłaniacze, m.in. lasy.

Cele średniookresowe do 2016 roku

- Konsekwentne wdrażanie krajowych programów redukcji emisji, tak aby w perspektywie długoterminowej osiągnąć redukcję emisji w odniesieniu do emisji w roku bazowym wynikającą z porozumień międzynarodowych.

- Podjęcie działań mających na celu dostosowanie wybranych sektorów oraz obszarów Polski do konsekwencji zmiany klimatu

Kierunki działań na lata 2009-2012

Realizacja działań w zakresie ochrony klimatu wymagać będzie aktywnych prac podejmowanych przez różne sektory, z których większość została opisana w innych rozdziałach tego dokumentu.

W szczególności działania na rzecz ochrony klimatu dotyczyć będą:

w odniesieniu do sektora energetycznego:

- zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii kraju;
- wzrostu efektywności wytwarzania, przesyłu i wykorzystania energii;
- promocji i rozwój systemów skojarzonej produkcji energii elektrycznej i ciepła;
- wprowadzania rozwiązań opartych na zarządzaniu popytem na energię.

W odniesieniu do przemysłu:

- racjonalizacji zużycia energii w procesach produkcyjnych, produkcja urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej;
- promocji technologii niskoemisyjnych;
- poprawy standardów wydajności energii dla urządzeń elektrycznych i oświetlenia;
- zawierania dobrowolnych zobowiązań i porozumień w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych;

W odniesieniu do transportu:

- optymalizacji systemu transportowego, przy uwzględnieniu kosztów zewnętrznych oraz promocja transportu publicznego;
- zmniejszenie energochłonności transportu;
- promocji stosowania paliw alternatywnych;
- promocji niskoemisyjnych środków transportu;
- zachęcania do stosowania innych form transportu m.in. transportu kombinowanego;

W odniesieniu do rolnictwa:

- promowania praktyk rolniczych zmniejszających emisję gazów cieplarnianych;

- zwiększania wiązania węgla w próchnicy i biomasie;
- utrzymywania gruntów rolnych w dobrej kondycji środowiskowej;
- wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnej na terenach rolnych;
- rozwoju upraw energetycznych zgodnych z wymaganiami ochrony różnorodności biologicznej;
- rozpoczęcia prac adaptacyjnych w rolnictwie do zmieniających się warunków klimatycznych.

W odniesieniu do leśnictwa:

- wzrostu roli lasów w wiązaniu węgla;
- promowania praktyk leśnych ograniczających emisję gazów cieplarnianych z gospodarki leśnej;
- ochrony gleb leśnych przed zmniejszeniem zawartości próchnicy;
- rozpoczęcia prac adaptacyjnych w lasach do zmieniających się warunków klimatycznych.

W odniesieniu do gospodarki komunalnej:

- kontynuacji prac w zakresie termoizolacji budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych;
- zmniejszania strat energii w lokalnych systemach przesyłowych ciepła;
- wprowadzania energooszczędnych systemów oświetlenia miejskiego;
- zmiany nośnika energii - z węgla na odnawialne źródła energii lub gaz w kotłowniach lokalnych;
- promocji efektywności energetycznej w budownictwie mieszkaniowym: wielo i jednorodzinny;
- optymalizacji systemu transportowego, przy uwzględnieniu kosztów zewnętrznych oraz promocja transportu publicznego;
- optymalizacja i rozwój systemu transportu publicznego.

W odniesieniu do gospodarki odpadami:

- zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów u źródła, odzysk odpadów;
- pozysku i energetyczne wykorzystywanie gazu wysypiskowego.

W szczególności powodzenie programów ochrony klimatu zależy będzie również od działań edukacyjnych i promowania rozwiązań podwójnej korzyści.

Kierunki działań:

1. Wspieranie inwestycji i działań przyczyniających się do unikania lub ograniczenia emisji gazów cieplarnianych wdrażanych zarówno przez podmioty gospodarcze jak i publiczne (przedsiębiorstwa komunalne, samorzady).

2. Wykorzystanie pełnego potencjału technologii dla ograniczania emisji gazów cieplarnianych, transfer technologii, promocja i rozwój innowacyjnych technologii środowiskowych.

3. Wykorzystanie mechanizmów finansowych wspierających działania w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, w tym potencjału możliwości rynkowych.

4. Zapewnienie spójności polityki energetycznej (w tym bezpieczeństwo, efektywność i dostawy) z celami polityki ekologicznej w tym strategii ochrony klimatu.

5. Wspieranie działań, podejmowanych zwłaszcza w sektorze rolnym i leśnym, a zmierzających do zwiększenia pochłaniania dwutlenku węgla z atmosfery.

6. Ocena możliwej roli lasów w pochłanianiu gazów cieplarnianych.

7. Ocena zasobów węgla wiązanego przez ekosystemy leśne i monitoring ich zmian.

8. Opracowanie programu działań na rzecz adaptacji do zmian klimatu.

9. Wdrożenie krajowego systemu inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych, umocowanego prawnie i spełniającego wymagania Protokołu z Kioto.

10. Poprawa jakości raportowania przez jednostki odpowiedzialne w instytucjach, poprzez organizację szkoleń dotyczących tego zagadnień.

11. Wykonanie prognoz emisji oraz analiz wymaganych dla przygotowania stanowiska Polski wobec zobowiązań redukcyjnych po 2012 roku.

12. Rozwój badań naukowych dotyczących problemu zmian klimatu, w tym takich, które stanowią będą podstawę dla wdrażania działań adaptacyjnych w sektorach zagrożonych: rolnictwie, leśnictwie, gospodarce rybackiej itp.

13. Określenie możliwości i potrzeby uczestniczenia Polski w mechanizmach elastyczności Protokołu z Kioto, w tym zwłaszcza we Wspólnym Wdrażaniu i Mechanizmie Czystego Rozwoju.

14. Intensyfikacja współpracy z instytucjami i partnerami zainteresowanymi podejmowaniem działań w zakresie ochrony klimatu, w tym samorządami lokalnymi i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.

15. Zapewnienie udziału wszystkich głównych uczestników procesu zmian klimatu (resorty i przedstawiciele sektorów gospodarczych, biznesu i in.) w realizacji polityki w tym zakresie, a także budowanie poczucia własności tej polityki i odpowiedzialności za jej realizację.

16. Wspieranie wzorców konsumpcji i produkcji pożądaných z punktu widzenia ochrony klimatu.

17. Wspieranie programów edukacyjnych w zakresie ochrony klimatu i skutków jego zmiany, podnoszenie poziomu świadomości Polaków w tym zakresie .

2.1.6 Ocena realizacji polityki ekologicznej

Ocena realizacji polityki ekologicznej państwa będzie prowadzona w oparciu o wskaźniki, których wykaz zostanie opracowany, na podstawie następujących założeń: ich ilość będzie ograniczona, odnosić się będą do podstawowych celów i priorytetów polityki ekologicznej, a opierać przede wszystkim na informacjach pozyskanych w ramach prac: Głównego Urzędu Statystycznego, Państwowego Monitoringu Środowiska oraz w ramach tworzonych przez administrację zespólną systemów informacyjnych.

Wskaźniki, systematycznie modyfikowane, będą wykorzystywane dla cyklicznej oceny skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa oraz wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, a także oceny realizacji programów naprawczych. Oceny te będą dokonywane wg następującego schematu:

- co 4 lata - oceny realizacji polityki ekologicznej państwa;
- co 2 lata - oceny realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

- raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi (co 4 lata);
- raporty organów wykonawczych województwa, powiatu i gminy, przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu, radzie gminy (co 2 lata).

3 Identyfikacja problemów ekologicznych – ocena wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów za lata 2005-2008

Jak dotąd, działania wynikające z zapisów Programu ochrony środowiska na lata 2005-2008 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2009 - 2012 są nadal w trakcie realizacji lub planowania i wiele z nich nie zostało zakończonych. Z tego też względu, nie jest możliwe dokonanie pełnej oceny skuteczności zrealizowanych w jej ramach prac i diagnozy potrzeb dalszych działań w zakresie ochrony i kształtowania środowiska. Tym niemniej, możliwe i konieczne jest sformułowanie wstępnej diagnozy, która będzie podstawą dla wyznaczenia celów kierunków działań na następny okres programowania, tj. na lata 2009 – 2012.

Niestety w trakcie realizacji zadań przyjętych w Programie ochrony środowiska na lata 2005- 2008 nie przygotowywano raportów z realizacji planu. Zgodnie z zapisami art. 18 Prawa Ochrony Środowiska „Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy”. Tak więc odpowiednie raporty powinny być opracowane w roku 2007 za lata 2005 i 2006 oraz w roku 2009 za lata 2007 i 2008. Brak raportów niewątpliwie utrudniał prace przy realizacji Programie ochrony środowiska na lata 2005- 2008 a także ograniczył możliwość przeprowadzenie pełnej i adekwatnej oceny realizacji wzmiankowanego programu.

Częściową funkcję wzmiankowanych raportów może pełnić niniejszy rozdział, w którym podjęto trud oceny wdrożenia Programie ochrony środowiska na lata 2005- 2008.

Dzięki konsekwentnej realizacji programu ochrony środowiska w ostatnich latach, dokonała się pewna poprawa stanu środowisko. To z kolei znacząco przyczyniło się do poprawy warunków życia mieszkańców miasta. Pomimo tego pozytywnego trendu nie udało się rozwiązać części problemów ekologicznych, a także ujawniły się nowe wyzwania, którym musi sprostać program ochrony środowiska. Potrzeba dokonania zmian w Programie wynika jednocześnie z konieczności dostosowania go do przepisów wynikających z aktualnie obowiązującego prawa krajowego oraz zmian zaistniałych w stanie jakości środowiska na terenie miasta.

Niestety nadal poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa jest niski. Utrudnia to realizację wymagań i skuteczną egzekucję obowiązujących przepisów ochrony środowiska, ogranicza poparcie dla działań administracyjnych i poza administracyjnych. Konsumpcyjne nastawienie dużej części społeczności lokalnej powoduje, że wybory konsumenckie

przyczyniają się do degradacji środowiska. Dlatego podstawą efektywnego wdrażania zaprezentowanych w niniejszym dokumencie działań będzie intensyfikacja edukacji ekologicznej.

Działania edukacyjne powinny być podejmowane zarówno przez instytucje publiczne, jak i partnerów społecznych. W ostatnich latach dokonano zmian prawnych i organizacyjnych, które ułatwiają współpracę instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi, m.in. członkowie tych organizacji weszli w skład gremiów decydujących o sposobie rozdysponowywania funduszy UE. Niestety potencjał Pozarządowych Organizacji Ekologicznych nie zawsze jest dostrzegany, stąd wzmocnienie tej współpracy będzie jednym z ważniejszych priorytetów polityki ekologicznej w nadchodzących latach.

Cały czas występują zagrożenia, wśród których do najważniejszych z nich należą:

- konflikt pomiędzy potrzebami ochrony przyrody a rozwojem infrastruktury,
- presja zabudowy na tereny o wysokich walorach przyrodniczych,
- brak instrumentów do skutecznej ochrony przyrody poza terenami chronionymi.

DZIAŁANIA SYSTEMOWE – TRANSPORT DROGOWY:

- Modernizacja dróg miejskich wraz z chodnikami: - ul. Pułaskiego, - ul. Okrzei - zrealizowane;
- Wykonanie nawierzchni chodników (m.in. ul. Warszawskiej) – zrealizowane;
- Wykonanie dróg dojazdowych do pól i łąk (m.in. ul. Wilcza, droga dojazdowa do Ostróżna) – zrealizowane;
- Coroczne remonty dróg uzupełnianie ubytków nawierzchni - realizowane

Konieczne do realizacji:

- Budowa obwodnicy,
- Poprawa standardów technicznych sieci drogowej,
- Zwiększenie przepustowości i płynności ruchu drogowego,
- Usprawnienie transportu tranzytowego, w tym budowa i rozbudowa, czy modernizacja połączeń krajowych.

DZIAŁANIA SYSTEMOWE - ROLNICTWO

- Rozwój rolnictwa ekologicznego i zachowanie tradycyjnych metod gospodarowania - nie zrealizowane,
- Modernizacja i odbudowa systemów melioracyjnych - nie zrealizowane,
- Poprawa struktury jakościowej i wartości przyrodniczej użytków rolnych - nie zrealizowane,
- Działania na rzecz edukacji rolników, w tym wdrażanie „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” - nie zrealizowane,
- Kontrola przestrzegania pozwoleń wodno-prawnych - jedno pozwolenie wodno-prawne co stanowiło 100%,
- Zalesienie terenów nieprzydatnych rolniczo - nie zrealizowane.

Konieczne do realizacji:

- kontynuowanie szkoleń dla rolników w zakresie PROW 2007-2013 i możliwość korzystania z dopłat unijnych oraz zachęcanie ich do korzystania z programów rolno-środowiskowych;
- kontynuowanie prac konserwatorskich na rowach melioracyjnych w uzasadnionych przypadkach;
- wykonanie analizy zasadności rozwoju technologii produkcji biogazu z
- pomoc w uruchomieniu dopłat dla podmiotów prowadzących działalność rolniczą w celu zaopatrzenia gospodarstw nastawionych na produkcję zwierzęcą w płyty obornikowe oraz szczelne zbiorniki na gnojowicę.
- kontynuowanie działań w zakresie zalesiania terenów wykazujących najniższe wartości rolnicze i przyrodnicze;

DZIAŁANIA SYSTEMOWE- TURYSTYKA I REKREACJA

- opracowanie Programu Rekreacyjno-Edukacyjnego dla przygranicznego terenu wyznaczenie szlaków do uprawiania aktywnej turystyki - nie zrealizowane;

Konieczne do realizacji:

- Zainspirowanie się historią łużycką w budowie szlaków rowerowych i rowerowo-piesznych dla mieszkańców oraz turystów;
- Rozwój gospodarstw o charakterze agro- lub ekoturystycznym;

- Opracowanie systemu oznakowania turystycznego w mieście;
- Budowa systemu ścieżek rowerowych w mieście;

Jako konieczne należy uznać implementację zapisów przyjętych w Programie Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2004-2013 oraz w Studium Systemu Turystyki i Rekreacji Rowerowej Województwa Dolnośląskiego (przyjęte przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr 4213/II/06 z dnia 7 listopada 2006 r.).

DZIAŁANIA SYSTEMOWE – ENERGETYKA ZAWODOWA I PRZEMYSŁ

- Opracowanie docelowej koncepcji uciepłownienia - nie zrealizowane,
- Integracja systemu ciepłego - nie zrealizowane,
- Modernizacja lokalnych kotłowni z wymianą stosowanych w nich paliw - nie zrealizowane,
- Ograniczenie emisji do atmosfery kolejowego- nie zrealizowane,
- Rozwój alternatywnych źródeł energii - nie zrealizowane,
- Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem - nie zrealizowane,
- Właściwe gospodarowanie terenami przemysłowymi – realizowane.

Konieczne do realizacji:

- wprowadzenie programu oszczędzania energii i ciepła w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej, akcje informacyjne,
- kontynuowanie wymiany oświetleń na gminnych drogach;
- podniesienie poziomu pozyskiwania energii alternatywnej zgodnie z uwarunkowaniami terenu;
- monitorowanie działań związanych z emisją substancji zanieczyszczających do środowiska przez duże zakłady przemysłowe znajdujące się w gminie, jak w gminach ościennych.

DZIAŁANIA SYSTEMOWE – EDUKACJA EKOLOGICZNA I WSPÓŁPRACA PONADLOKALNA

- Informowanie mieszkańców miasta o stanie środowiska w mieście i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony - Informacje na stronie internetowej urzędu i tablicy ogłoszeń,
- Aktywna edukacja ekologiczna młodzieży w formalnym systemie kształcenia - wycieczki do oczyszczalni - ewidencja dzikich wysypisk – konkursy proekologiczne - zbiórka baterii - konkursy fotograficzne „Dziki wysypiska” - dokarmianie zwierząt, nasadzenia;
- Wspieranie działań edukacji Szkolnej przez instytucje samorządowe i państwowe - - Plakaty i ulotki
- Powołanie przyszłych struktur realizacji celów związanych z ochroną środowiska - - kółka przyrodnicze – ekologiczne, - Liga Ochrony Przyrody - Akcje samorządu uczniowskiego - współpraca z nadleśnictwem i kołem myśliwskim i schroniskiem dla zwierząt w Dłużynie

Konieczne do realizacji:

- Nawiązanie współpracy z przygranicznym w zakresie szeroko rozumianej edukacji ekologicznej, wymiany doświadczeń na tym polu, spotkań międzygminnych, wspólnych festynów o tematyce koedukacyjnej, etc.
- Poprawienie jakości ścieżek edukacyjnych na terenie miasta oraz wybudowanie nowych szlaków dla pieszego ruchu turystycznego oraz mieszkańców;
- Istotne jest podjęcie lub kontynuowanie działań edukacyjnych dla mieszkańców miasta poprzez organizowanie akcji uświadamiających o zagrożeniu spalania odpadów toksycznych lub tworzyw sztucznych w piecach węglowych, wydawanie materiałów informacyjnych (ulotki, foldery) i tworzenie spotów reklamowych promujących właściwe postawy ochrony czystego powietrza atmosferycznego;
- Należy implementować zapisy przyjęte w Programie Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska przyjęte uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XLIX/681/05 z dnia 16.12.2005 r.

OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU

- Odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, eliminujące dzikie zagospodarowywanie obszarów cennych przyrodniczo (W rozdziale 4 § 8 MPZP Uchwała Nr XXV/113/2008 Rady Miejskiej w Zawidowie z dnia 19 czerwca 2008r,
- Wskazanie do zagospodarowania w formie parku przyrodniczo-kulturowego i rekreacji kompleksu terenów otwartych obejmujący zespoły przyrodnicze i krajobrazowe wzdłuż osi Kocięgo Potoku, w granicach określonych na rysunku zmiany planu (W rozdziale 4 § 8 MPZP Uchwała Nr XXV/113/2008 Rady Miejskiej w Zawidowie z dnia 19 czerwca 2008r).

- Przygotowanie opracowania ekofizjograficznego miasta – zrealizowane
- Utrzymanie i rozwój śródmiejskich, w tym osiedlowych terenów zieleni - realizowane
- Upowszechnienie i wprowadzanie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej - planowane w 2009r.

Konieczne do realizacji:

- Rozwój prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (wykonanie nowych i aktualizacja istniejących waloryzacji przyrodniczych)
- Ochrona i denaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem doliny rzeki Witki

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Konieczne do realizacji:

- Utworzenie parku kulturowego lub ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego układu urbanistycznego miasta;
- Opracowanie Studium środowiska kulturowego miasta Zawidów;
- Budowa systemu informacji o obiektach cennych kulturowo stanowiących własność prywatną na terenie gminy.

OCHRONA LASÓW

Konieczne do realizacji:

- działania mające na celu zachowanie i przywrócenie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych;
- wyłączenie z zalesień obszarów stanowiących cenne zbiorowiska roślinne półnaturalnych łąk użytkowanych ekstensywnie;
- tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych;
- Wykształcenie nowych ciągów przyrodniczych i zapewnienie powiązań między istniejącymi zespołami zieleni

OCHRONA GLEB I ŹŁÓŻ KOPALIN

- Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich znanych złóż w granicach ich udokumentowania wraz z zapisami o ochronie ich obszarów przed trwałym zainwestowaniem - zrealizowane;
- Wykonanie wspólnych międzygminnych systemów kanalizacyjnych transportujących ścieki do jednej oczyszczalni ścieków, aby wykorzystać maksymalnie zdolności istniejących oczyszczalni - Porozumienia z Gmina Sulików i Habartice - Planowana realizacja do 2012r

Konieczne do realizacji:

- Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
- Weryfikacja zasadności ochrony gruntów rolnych klasy III (zmiana uwarunkowań prawnych).

ZAOPATRZENIE W WODE

- Zapewnienie wszystkim mieszkańcom miasta odpowiedniej jakości wody do picia – zrealizowane w 100%
- Modernizacja ujęć wody oraz modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu dostosowania jakości wody pitnej do standardów unijnych
- Ochrona zasobów wód podziemnych - Ustanowione strefy ochronne
-

GOSPODARKA ŚCIEKOWA

- Zwiększenie stopnia skanalizowania miasta przynajmniej do 80% - zrealizowane;
- Stopniowe podłączanie terenów nie skanalizowanych do istniejącej oczyszczalni ścieków w celu ich pełnego wykorzystania – zrealizowane w 98%;
- Ustanowienie stref ochronnych ujęć zbiorowego zaopatrzenia w wodę – zrealizowane;

Konieczne do realizacji:

- Wyeliminowanie nieszczelnych zbiorników bezodpływowych na terenie miasta;
- Kontynuowanie projektów mających na celu uporządkowanie zlewni Nysy łużyckiej i jej dopływów;

- system gromadzenia, analizowania i przetwarzania danych pochodzących od instytucji, podmiotów gospodarczych lub samorządów do Głównego Urzędu Statystycznego jest nacechowany dużym marginesem błędu, gdyż zebrane informacje w bazie danych nie pozwalają się odnieść do faktycznych danych z zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska, a szczególności gospodarki wodno-ściekowej na terenie analizowanego regionu. Brak spójnych kryteriów i systematycznego egzekwowania danych sprawia, że narzędzie monitoringu stanu środowiska GUS ma bardzo ograniczoną informatywność, toteż samorząd powinien dążyć do prowadzenia monitoringu we własnym zakresie w postaci utworzenia bazy danych ewidencjonującej umowy z mieszkańcami na korzystanie z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, liczbę bezodpływowych zbiorników i przydomowych oczyszczalni ścieków, etc. Taki system powinien powstać dla prawidłowego zarządzania danymi środowiskowymi.

OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

- wdrożenie zapisów Programu Małej Retencji Wodnej w Województwie Dolnośląskim przyjętym w dniu 12 października 2006 przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego (Uchwała Nr LIX/896/2006);
- podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego w gminie poprzez zastosowanie środowiskowych metod ochrony przed powodzią polegające m.in. na: tworzeniu polderów przepływowych, budowie bocznych zbiorników retencyjnych oraz suchych zbiorników, jak również odsunięcie istniejących wałów od rzeki.

OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

- Minimalizacja ruchu tranzytowego w centrum miasta - Ograniczenie tonażu na drodze do granicy
- Zmiana systemów ogrzewania: wprowadzenie ekologicznych nośników energii, podłączenie do sieci c.o. - Ogrzewanie olejowe
- Zastępowanie węgla bardziej ekologicznymi nośnikami energii oraz stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie- Piece olejowe – indywidualnie mieszkańcy
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych - od 2005r. sukcesywnie kamienice na pl. Zwycięstwa,; ul. Szeroka 2007-2008: 2007r.- Docieplenie budynku szkoły oraz w miarę potrzeb budynki prywatnych właścicieli 2006r.- 2007r. – termomodernizacja budynku Ośrodka Kultury i Budynku Szkolnego 2005r. termomodernizacja budynku UM.

OCHRONA PRZED HAŁASEM

- Minimalizacja ruchu tranzytowego w centrum miasta - Ograniczenie tonażu na drodze do granicy – zrealizowane;
- Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem z wyznaczeniem obszarów ograniczonego użytkowania wokół głównych dróg i linii kolejowych tam, gdzie przekroczony jest równoważny poziom hałasu w porze nocnej 55 dB – zrealizowane.

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM

- Uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stref o dużych polach elektromagnetycznych – zrealizowane

Konieczne do realizacji:

Kontynuowanie monitoringu promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy;

- Prowadzenie systematycznej ewidencji głównych źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie miasta.

RACJONALNE ZUŻYCIE WODY I ENERGII ORAZ ENERGIA ODNAWIALNA

Konieczne do realizacji:

- Określenie potencjału technicznego i ekonomicznego energii odnawialnej i niekonwencjonalnej;
- Uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych przy lokalizacji farm energetyki wiatrowej;
- -;Uwzględnienie obszarów związanych z zasobami energetyki odnawialnej w dokumentach planistycznych gminy takich, jak: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania;
- Implementacja zapisów przyjętych w Polityce Energetycznej Polski do 2025 roku;
- Szukanie nowych rozwiązań w celu pozyskiwania taniej i prośrodowiskowej energii poprzez opracowanie dokumentacji uwzględniającej te aspekty;
- Prowadzenie rejestru obiektów generujących energię alternatywną (np., paneli słonecznych, plantacji energetycznych, etc.) wraz z ich stanem technicznym.

4 Strategia ochrony środowiska do 2016 roku

Strategia ochrony środowiska opisuje najważniejsze cele, działania i zadania ekologiczne w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska dla Miasta Zawidów na najbliższe 4 lata z uwzględnieniem perspektywy kolejnych 4 lat. Integralną częścią rozważań nad polityką środowiskową na terenie miasta, obok zadań noszących znamiona ochrony systemowej oraz zadań na rzecz ochrony środowiska naturalnego, jest zachowanie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska kulturowego regionu..

4.1 Ochrona środowiska naturalnego

4.1.1 Ochrona środowiska w ujęciu systemowym

Ochrona środowiska naturalnego w ujęciu systemowym będzie realizowana na terenie Miasta Zawidów w oparciu o następujące obszary działania:

- 1) Zminimalizowanie zagrożeń wynikających z transportu drogowego (eliminacja ruchu tranzytowego z terenu miasta);
- 2) Uporządkowanie struktury przestrzennej gminy miejskiej i utrzymanie jej ładu;
- 3) Podniesienie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców i urzędników w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska;
- 4) Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska;
- 5) Rozwój turystyki ekologicznej i rekreacji;
- 6) Podniesienie współpracy zagranicznej;
- 7) Odpowiedzialność za szkody w środowisku.

Narzędziami realizującymi powyższe cele ekologiczne będą działania i zadania zdefiniowane na podstawie dokumentów wyższego rzędu oraz Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów na lata 2005-2008.

4.1.1.1 Cel 1: Zminimalizowanie zagrożeń wynikających z transportu drogowego

Zminimalizowanie zagrożeń wynikających z transportu drogowego w ujęciu systemowym będzie realizowana na terenie miasta w oparciu o następujące cele:

- 1) Racjonalny rozwój systemu transportowego uwzględniający rozwiązania zmniejszające lub eliminujące negatywny wpływ transportu na środowisko, w tym rozwój transportu zbiorowego.
- 2) Promowanie nowych rozwiązań komunikacyjnych na terenie gminy.

Strategia minimalizowania zagrożeń transportowych na terenie miasta Zawidów powinna wpisywać się w realizację działań zmierzających do podniesienia bezpieczeństwa na drogach, racjonalnej lokalizacji nowych szlaków drogowych, ograniczania źródeł zagrożeń wzdłuż szlaków komunikacyjnych, promowania nowych rozwiązań transportowych, etc.

Celem stworzenia możliwości bezkolizyjnego przejazdu, z ominięciem terenów śródmiejskich, dla ruchu samochodowego zdużającego do przejścia granicznego, planuje się realizację drogi o charakterze obwodnicy, poprowadzonej po zachodniej i południowej stronie miasta, częściowo nową trasą, a w części śladem istniejących ulic Lubelskiej i Dworcowej. Zakłada się realizację ulicy o klasie G1/2 (docelowo G2/2) i o minimalnej szerokości w liniach rozgraniczających wynoszącej 35,0m, a w szczególnych przypadkach dopuszcza się minimalną szerokość 25,0m. Realizacja obwodnicy umożliwi obsługę planowanych terenów usługowo – produkcyjnych w centralnej części miasta. Na odcinku od ul. Zgorzeleckiej do ul. Dworcowej przewiduje się włączenia lokalnego układu do obwodnicy wyłącznie poprzez skrzyżowania: - z ul. Wilczą; - z planowaną ulicą lokalną obsługującą nowe tereny P – usługowo – produkcyjne. Natomiast na odcinku od ul. Dworcowej do przejścia granicznego włączenia do obwodnicy uwarunkowane będą możliwością dostosowania istniejącego układu ulic do wymogów techniczno – funkcjonalnych drogi obwodnicowej.

Do największych zagrożeń i problemów systemu transportu należy zaliczyć:

- emisję zanieczyszczeń do powietrza,
- emisję hałasu komunikacyjnego,
- awarie transportowe,
- degradację terenów cennych przyrodniczo;
- przerwanie korytarzy ekologicznych zwierząt;
- zanieczyszczenie środowiska wodnego w wyniku spływów powierzchniowych zanieczyszczeń ropopochodnych.

Zadanie:

- realizacja do 2013r. obwodnicy Zawidowa drogą wojewódzka nr 355,

- modernizacja międzynarodowej linii kolejowej AGTC, C 59/1, w celu uzyskania podwyższonych szybkości.
- uzupełnienie układu dróg wewnętrznych, w szczególności na planowanych terenach usługowo–produkcyjnych lokalizowanych w centralnej części obszaru miasta oraz układem ciągów pieszych i pieszo–rowerowych w południowej części miasta w obrębie kompleksu urządzonych terenów otwartych;

4.1.1.2 Cel 2: Racjonalny rozwój systemu transportowego uwzględniający rozwiązania zmniejszające lub eliminujące negatywny wpływ transportu na środowisko, w tym rozwój transportu zbiorowego

Przewiduje się, że na skutek wzrostu mobilności ludności, zmian demograficznych i ogólnego rozwoju gospodarczego gminy w najbliższych latach będzie następował dalszy wzrost systemu transportu drogowego, w tym transportu tranzytowego.

Strategiczne położenie Zawidowa przy przejściu granicznym do wpłynie na konieczność nowych rozwiązań tranzytowych opierających się nie tylko na tradycyjnym transporcie drogowym, ale również transporcie kolejowym. W celu zapewnienia spójności systemu transportowego i zmniejszenia negatywnej presji na środowisko, konieczne będzie realizowanie następujących zadań:

- poprawa nawierzchni dróg lokalnych, pobocznych i osiedlowych,
- budowa obwodnicy miasta, rozdzielającej ruch lokalny oraz tranzytowy, związany z przejściem granicznym (przebudowa drogi 355),
- budowa systemów podczyszczania (rowów odwadniających i separatorów na substancje ropopochodne) wzdłuż nowo powstających i modernizowanych dróg – w szczególności wzdłuż dróg o dużym znaczeniu lokalnym i tranzytowym.

Drogi stanowią podstawowe źródło zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenach silnie skomunikowanych. Nowe inwestycje drogowe należy prowadzić z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego oraz terenów zurbanizowanych. W planach rozwoju infrastruktury drogowej gminy należy wziąć pod uwagę lokalizację nowych działań drogowych, omijając większe skupiska ludzi oraz środowisko przyrodnicze. To ostatnie powinno być aktywnie chronione przy pomocy narzędzia ochrony środowiska, jakim jest postępowanie oddziaływania na środowisko, w tym obowiązkowej wariantowości lokalizacyjnej inwestycji.

Zadania:

- stosowanie BAT w procesie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzjach lokalizacyjnych, a także projektowaniu i budowie dróg
- dążenie do upłynnienia i uspokojenia ruchu pojazdów na terenie gminy.

Przez teren Zawidowa poprowadzona jest linia kolejowa o relacji Węglińiec – Pieńsk - Zgorzelec – Zawidów – (Frydland – Praga). Obecnie jest to linia wykorzystywana jedynie do celów towarowych, przede wszystkim o znaczeniu międzynarodowym. Za Programem Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Dolnośląskiego można stwierdzić, iż modernizacja linii E-30, linii 274 oraz w kierunku Zawidowa stworzy warunki dla rozwoju przewozów pasażerskich w tym regionie. Istotnymi elementami w proekologicznym kształtowaniu lokalnego systemu transportowego, jak i warunkiem poprawy konkurencyjności transportu kolejowego w stosunku do innych gałęzi transportu jest podniesienie standardu infrastruktury kolejowej w tym obszarze, która jest przestarzała i wymaga przeprowadzenia modernizacji. Obecnie na terenie gminy planowane są prace związane z przebudową linii kolejowej, w celu podwyższenia jej szybkości. Przede wszystkim należy jednak uwzględnić możliwość wykorzystania tej linii komunikacyjnej w celach przewozów osobowych, aby w przyszłości ten rodzaj komunikacji masowej stanowił jeden z atrakcyjniejszych form przewozu zarówno lokalnego jak i turystycznego, w tym międzynarodowego.

Zadania:

- realizacja zamierzeń związanych z modernizacją linii kolejowej na terenie miasta Zawidów;
- bezkolizyjne powiązania komunikacyjne stacji kolejowej oraz miasta z zewnętrznym układem drogowym;
- uwzględnienie możliwości wykorzystania linii kolejowej do transportu osobowego i zaplanowanie odpowiednich inwestycji, mających na celu dostosowanie infrastruktury kolejowej do obsługi przewozów pasażerskich;
- przeprowadzanie modernizacji z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa zwierząt np. budowa bezpiecznych przejść dla zwierząt.

Miasto Zawidów jest dobrze skomunikowane z gminami ościennymi oraz innymi ośrodkami edukacji, pracy i usług, które są celem codziennych migracji mieszkańców. Wpływa na to sieć połączeń autobusowych, w tym prywatnych przewoźników. Obecna sytuacja dobrze wpływa na atrakcyjność zbiorowych form transportu i powoduje, że mają one bardzo duże znaczenie dla mieszkańców miasta, którzy tym samym w mniejszym stopniu korzystają z indywidualnego transportu samochodowego. W związku z korzystną sytuacją należy wspierać rozwój zbiorowego systemu zbiorowego.

Zadania:

- rozwój systemu zbiorowych form transportu – zwiększanie częstości połączeń, ilości przystanków i miejsc docelowych
- aktywne dopasowywanie systemu do potrzeb mieszkańców i innych użytkowników, wraz z propagowaniem zbiorowych form transportu i uświadamianiem jego roli dla środowiska.

4.1.1.3 Cel 3: Promowanie nowych rozwiązań komunikacyjnych na terenie gminy

Przyszłościowym podejściem do zagadnienia komunikacyjnego jest promowanie innych form aktywności mobilnej. Jedną z nich jest transport rowerowy. Obecnie sieć dróg i ścieżek rowerowych nie zachęca do powszechnego korzystania przez mieszkańców i turystów z tego środka komunikacji miejskiej. Jednak urozmaicone zaplecze już istniejących systemów ścieżek rowerowych w trójkącie pogranicza polsko-niemiecko-czeskiego oraz całego powiatu stwarza dużą szansę dla przyszłego rozwoju sieci rowerowej również na terenie miasta Zawidowa. W tym celu konieczne jest podjęcie działań koncepcyjnych nad wyznaczeniem nowych ścieżek i podjęcie aktywnych inicjatyw w zakresie współpracy z gminami ościennymi.

Miejscem ich przebiegu powinny być:

- tereny głównego systemu przyrodniczego gminy,
- tereny rekreacyjno-parkowe,
- istniejące, przebudowywane, modernizowane i realizowane nowe odcinki dróg.

Proponuje się następujące zadania:

- opracowanie i wdrażanie koncepcji budowy sieci ścieżek rowerowych,
- powiązanie istniejących tras rowerowych z systemem ścieżek regionalnych, a także międzynarodowych (za Studium systemu turystyki i rekreacji rowerowej województwa dolnośląskiego – patrz załącznik nr 2 ryc. 3-2).

Ponadto należy podkreślić, że Miasto Zawidów, z racji należności do powiatu zgorzeleckiego, wraz z okolicznymi miejscowościami Polski, Czech i Niemiec znajduje się w Euroregionie Nysy, po którym w ramach jednego biletu można podróżować bez ograniczeń. Jest to szansa dla uatrakcyjnienia miejskiej komunikacji turystycznej na terenie miasta Zawidów okolicznych miejscowości.

4.1.1.4 Cel 4: Podniesienie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców i pracowników samorządu w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska

Jednym z przyjętych celów podstawowych określonym w obowiązującym Programie Ochrony Środowiska dla województwa dolnośląskiego jest podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa. Cel ten będzie realizowany w oparciu o priorytet związany z utrzymywaniem standardów w zakresie kształtowania postaw ekologicznych.

Do najczęstszych problemów wynikających z rozwoju edukacji ekologicznej należą:

- niedostateczna ilość akcji informacyjnych i edukacyjnych prowadzonych w gminach w zakresie gospodarki odpadami,
- nieefektywna promocja walorów przyrodniczych regionu,
- niewystarczające promowanie racjonalnego wykorzystania wody, energii i surowców,
- monotematyczność prowadzonych akcji edukacyjnych,
- niedostateczna promocja nowego proekologicznego stylu życia,
- niedostateczne informacje w zakresie podstawowej wiedzy dotyczącej właściwego stosowania środków ochrony roślin oraz użytkowania azbestu,
- mała ilość festynów łączonych z rekreacją i wypoczynkiem,
- zbyt małe wykorzystanie mediów, ulotek do popularyzacji wiedzy ekologicznej,
- zbyt małe zaangażowanie w sprawy edukacji ekologicznej organizacji pozarządowych w regionie,
- nienajlepsza współpraca z urzędami różnego szczebla,
- zbyt małe zaangażowanie w sprawy edukacji ekologicznej dorosłych grup społecznych,
- mała popularyzacja wiedzy ekologicznej wśród rolników regionu.

Obecnie w społeczeństwie zaczyna istnieć coraz większa potrzeba posiadania takiej wiedzy. W ciągu ostatnich lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej.

Edukacja ekologiczna powinna być realizowana w dwóch systemach kształcenia. Pierwszy z nich to tzw. **system formalny**. Obejmuje on sfery:

- wychowania przedszkolnego;
- szkół podstawowych i ponadpodstawowych;

- szkolnictwa wyższego;
- edukacji dorosłych.

Drugi system to pozaszkolna edukacja ekologiczna. Jest to **system nieformalny**. Zawiera on w sobie sfery:

- instytucji i urzędów centralnych;
- województw;
- samorządów lokalnych: powiatowych i gminnych;
- administracji terenów cennych pod względem przyrodniczym;
- organizatorów wypoczynku i turystyki;
- organizacji społecznych;
- kościołów i związków wyznaniowych;
- miejsc pracy;
- rodzin;
- środków masowego przekazu.

Aby realizować cel polegający na rozwoju świadomości ekologicznej wśród społeczeństwa, organy samorządowe różnego szczebla powinny:

- współdziałać, przy opracowywaniu i realizacji lokalnych programów edukacji ekologicznej z organizacjami, instytucjami, Kościołami i Związkami Wyznaniowymi, zakładami pracy, przedstawicielami społeczności lokalnych,
- utrzymywać ścisłą współpracę ze szkołami, zapewniając im warunki do prowadzenia edukacji ekologicznej,
- zapewnić społeczeństwu dostęp do niezbędnych informacji przydatnych w procesie podejmowania decyzji dotyczących zarządzania środowiskiem.

Biorąc pod uwagę stan istniejący edukacji ekologicznej w mieście Zawidów, jak również uwarunkowania wynikające z jej realizacji należy uwzględnić następujące cele ekologiczne:

- kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa
- rozwój systemu stałej współpracy międzysektorowej i dialogu społecznego w zakresie powszechnego dostępu do informacji o stanie środowiska

- racjonalne wykorzystanie i rozwój bazy służącej powszechnej edukacji ekologicznej.

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach i mimo, że są prowadzone od wielu lat, to ciągle wymagają dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych.

Działania zmierzające do podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa powinny się koncentrować na:

- Nawiązanie współpracy z przygranicznym w zakresie szeroko rozumianej edukacji ekologicznej, wymiany doświadczeń na tym polu, spotkań międzygminnych, wspólnych festynów o tematyce koedukacyjnej, etc.
- przygotowaniu i wdrażaniu gminnej strategii dotyczącej edukacji ekologicznej skierowanej do społeczeństwa, ze szczególnym naciskiem na dzieci i młodzież,
- organizowanie festynów, konkursów i innych imprez dotyczących problematyki ekologicznej,
- realizacja dużych akcji edukacyjnych dotyczących racjonalnego gospodarowania zasobami i surowcami,
- uporządkowanie dostępu do obszarów cennych przyrodniczo znajdujących się na terenie miasta.

W celu szerzenia edukacji ekologicznej powinno się wykorzystać, obecność obszarów cennych przyrodniczo. Należy uwzględnić zwłaszcza istniejącej i planowane rezerwy, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, w których można popularyzować wiedzę z zakresu ochrony środowiska i szeroko pojętej ekologii. Obszary te wyróżniają się ogromnym bogactwem przyrody. Stąd należy wykorzystywać te tereny nie tylko dla celów rekreacyjnych, ale również do popularyzacji wiedzy ekologicznej.

Zadania:

- prowadzenie działań informacyjnych na obszarach dotyczących tej edukacji, zarówno na terenie miasta, jak i regionu
- prowadzenie działań wspierających prywatne inicjatywy ekologiczne, szczególnie mające na celu poprawę stanu środowiska w danym miejscu oraz promowanie postaw proekologicznych.

Istotne jest umacnianie samorządności, która wymaga zwiększonej odpowiedzialności samorządu za sprawy ochrony środowiska i edukacji środowiskowej. Obowiązkiem

samorządów lokalnych jest także określanie celów i form edukacji, które uwzględniają specyfikę regionu, lokalną tożsamość i tradycję kulturową.

Zadania:

- podniesienie świadomości i szkolenia w zakresie edukacji ekologicznej dla urzędników samorządowych, nauczycieli i liderów lokalnych
- opracowanie i wdrażanie sektorowego programu edukacji ekologicznej realizowanego w szkołach na terenie gminy
- Poprawienie jakości ścieżek edukacyjnych na terenie miasta oraz wybudowanie nowych szlaków dla pieszego ruchu turystycznego oraz mieszkańców,
- Należy implementować zapisy przyjęte w Programie Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska przyjęte uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XLIX/681/05 z dnia 16.12.2005 r .

Zgodnie z Rozporządzeniem MEN z dn.19.02.199r., Narodową Strategią Edukacji Ekologicznej i jej programem wykonawczym, a także “Programem zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego”, edukacja ekologiczna powinna być prowadzona w sposób ciągły na wszystkich poziomach szkolnictwa, od przedszkoli i szkół podstawowych po szkoły wyższe.

Placówki oświatowe podlegające MENiS są zobligowane do realizowania edukacji ekologicznej. Na poziomie wojewódzkim ma być opracowany przewodnik dla szkół i nauczycieli pn. “Jak uczyć o ochronie środowiska” obejmować będzie szereg podstawowych zasad, wskazówki metodyczne, adresy i informacje o placówkach służących tej edukacji a także przykładowe scenariusze zajęć, odsyłacze do literatury i stron internetowych, na których można zapoznać się z programami (np. międzynarodowymi). W celu profesjonalnego opracowania takiego przewodnika powołany zostanie kompetentny zespół, który oprze się na własnych doświadczeniach i wiedzy, a także na materiale zebranym w regionie.

Zadaniem nauczyciela w szeroko pojętej edukacji ekologicznej jest:

- kształtowanie u ucznia postawy odpowiedzialności za stan środowiska,
- zachęcanie ucznia do prowadzenia własnych obserwacji, badań i analizy środowiska,
- kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów zgodnie z posiadaną wiedzą,

- umożliwienie dzieciom i młodzieży podejmowania praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w ich otoczeniu,
- przekazanie młodzieży inicjatywy w zakresie działań proekologicznych.

Nauczyciele podejmujący się realizacji zagadnień związanych z edukacją ekologiczną powinni zarówno współpracować ze sobą, jak i współpracować z instytucjami i organizacjami wspierającymi ich działalność:

1) Konsekwentne wprowadzanie do realizacji programów edukacji ekologicznej właściwych dla danego poziomu nauczania. Dotarcie poprzez te programy do rodziców i ogółu społeczeństwa.

2) Zwiększenie szeregów odpowiedniej kadry dydaktycznej dla potrzeb szkolnictwa na wszystkich jego poziomach. Wprowadzenie elementów nauki o środowisku do wszystkich form kształcenia nauczycieli

3) Opracowanie programów edukacji ekologicznej dla szkół oraz uczelni niepodlegających resortowi oświaty.

4) Stworzenie systemu zajęć terenowych prowadzonych w ramach edukacji ekologicznej w szkolnictwie. Przygotowanie odpowiednich materiałów dydaktycznych, objęcie nauczycieli edukacją w terenie (doskonalenie nauczycieli).

5) Zwiększenie zainteresowania szkół międzynarodowymi programami z zakresu edukacji ekologicznej zwłaszcza tymi, które łączą w sobie elementy ochrony środowiska lokalnego i globalnego.

6) Opracowanie i rozpowszechnianie przewodnika dla nauczycieli pt. "Jak uczyć o ochronie środowiska". Aktualizacja tego przewodnika w systemie cyklicznym.

Proponuje się następujące zadania:

- przygotowanie Programu Edukacji Ekologicznej oraz jego systematyczne wdrażanie,
- zwiększenie udziału zagadnień związanych z ochroną i kształtowaniem środowiska w ramach szkolnych programów nauczania zgodna z PEE,
- zwiększenie udziału szkół międzynarodowymi programami z zakresu edukacji,
- stworzenie systemu zajęć terenowych prowadzonych w ramach edukacji ekologicznej w szkolnictwie, przygotowanie odpowiednich materiałów dydaktycznych, objęcie nauczycieli edukacją w terenie (doskonalenie nauczycieli) zgodnej z PEE.

4.1.1.5 Cel 5: Rozwój systemu stałej współpracy międzysektorowej i dialogu społecznego w zakresie powszechnego dostępu do informacji o stanie środowiska

Jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju jest włączenie do udziału w nim całego społeczeństwa, dlatego konieczna jest jak najbardziej wszechstronna edukacja ekologiczna skierowana do osób dorosłych reprezentujących różne grupy zawodowe (rolników, organizatorów turystyki, przemysłowców). Najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska. Wśród wielu ważnych tematów edukacji ekologicznej znaczące miejsce należy przypisać edukacji w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, gospodarki ściekowej, ochrony powietrza atmosferycznego, oszczędności energii, ochronie przyrody, itp.

Szczególnie ważną rolę w edukacji ekologicznej spełniają organy samorządowe. Powinny one współdziałać przy opracowywaniu i realizacji lokalnych programów edukacji ekologicznej oraz z organizacjami, instytucjami, przedstawicielami zakładów pracy i społeczności lokalnych.

Proponuje się następujące zadanie:

- prowadzenie szkoleń w zakresie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.

Ustawa z 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) podkreśla konieczność powszechnego udostępniania społeczeństwu informacji o stanie środowiska i jego zagrożeniach. Istnieje ścisła zależność między wiedzą społeczeństwa z zakresu stanu środowiska i nastawieniem do działań na rzecz jego ochrony, a sposobem ukazywania problemów ekologicznych w mediach. Coraz większego znaczenia nabierają tematyczne programy publicystyczne, filmy popularnonaukowe o tematyce środowiskowej oraz reklama społeczna promująca działania przyjazne środowisku. Współpraca w zakresie propagowania edukacji ekologicznej poprzez media powinna być realizowana we współpracy z powiatami, miastami i gminami województwa i zaowocować cyklicznym ukazywaniem się artykułów, programów TV, audycji radiowych, w których przybliżałoby się mieszkańcom bieżące problemy i działania.

Ze względu na możliwość wykorzystania komputerów coraz większe znaczenie będzie miała treść edukacyjną na stronach internetowych oraz możliwość kontaktu i dyskusji z mieszkańcami drogą internetową. Duże znaczenie w Edukacji Ekologicznej dorosłych mają działania pozaszkolne podejmowane przez uczniów i nauczycieli. Umożliwiają one włączenie

do programu edukacji ekologicznej społeczności lokalnych, bez których poparcia żadne działania na rzecz ochrony środowiska nie powiodą się. Równocześnie wspólne działania dzieci i rodziców stwarzają szanse zmiany mentalności społeczeństwa i kształtowania świadomości proekologicznej.

Proponuje się następujące zadania:

- informowanie mieszkańców o stanie środowiska w gminie i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony
- współdziałanie władz z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony
- konsultowanie społeczne strategii, planów, polityki i decyzji dotyczących ochrony środowiska.
- wypracowanie modelu współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi, placówkami szkolnymi, liderami lokalnymi w zakresie realizacji edukacji ekologicznej,
- Zorganizowanie międzynarodowej konferencji „Chrońmy transgraniczne środowisko” – pierwsza konferencja została zorganizowana w gminie Zgorzelec w roku 2007

4.1.1.6 Cel 6: Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska

Istotnym wsparciem ochrony środowiska jest aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska prowadząca do tworzenia tzw. zielonych miejsc pracy (szczególnie w rolnictwie, turystyce, leśnictwie i ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii, wykorzystania odpadów), rozwoju produkcji urządzeń służących ochronie środowiska bądź produkcji towarów przyjaznych środowisku.

Wspieranie „zielonych” miejsc pracy przez rząd stanowi jeden z elementów zmniejszenia bezrobocia. Program ten będzie zawierał mechanizm finansowego i eksperckiego wspierania władz samorządowych i prywatnych przedsiębiorców w tworzeniu zielonych miejsc pracy. Podstawą uzyskania wsparcia będzie przedstawienie przez władze samorządowe (wojewódzkie, powiatowe, gminne) konkretnego programu tworzenia zielonych miejsc pracy.

4.1.1.7 Cel 7: Podniesienie współpracy transgranicznej

Współpraca transgraniczna w ujęciu systemowym ma na celu wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie współpracy transgranicznej na rzecz ochrony środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego Zawidowa. Położenie Zawidowa przy granicy czeskiej, a także w niewielkiej odległości od granicy niemieckiej, powoduje, że należy planować politykę ekologiczną gminy w kontekście transgranicznym.

Proponuje się następujące zadanie:

- organizowanie systematycznych spotkań pomiędzy pracownikami urzędu miejskiego oraz sąsiadujących samorządów w celu omówienia najważniejszych zagrożeń, a także określenie możliwości wspólnych działań, a także podjęcie wzmiankowanych działań
- podjęcie współpracy transgranicznej w zakresie ochrony środowiska wodnego, rozwoju zintegrowanej turystyki i rekreacji, działań w zakresie ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, gospodarki odpadami, środowiska kulturowego, etc.

4.1.1.8 Cel 8: Wdrożenie systemu administracyjnego egzekwowania odpowiedzialności za szkody wyrządzone w środowisku

Odpowiedzialność za szkody w środowisku w ujęciu systemowym będzie realizowana na terenie miasta w oparciu o następujące cele:

- 1) Wdrożenie systemu administracyjnego egzekwowania odpowiedzialności sprawcy za szkody wyrządzone środowisku;
- 2) Monitoring danych o środowisku w systemie GIS.

Strategia działań w zakresie odpowiedzialności za szkody w środowisku na terenie Zawidowa powinna wpisywać się w realizację działań zmierzających do egzekwowania odpowiedzialności za szkody w środowisku wyrządzone przez podmiot korzystający ze środowiska na drodze administracyjnej, podniesienia jakości postępowań ws. OOS, włączenie w procesy decyzyjne społeczności na prawach strony w postępowaniu, etc.

Do największych zagrożeń i problemów tego obszaru należy zaliczyć:

- brak efektywnego systemu odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku;
- brak systematycznego ewidencjonowania danych o środowisku;
- brak określonych jednorodnych metod referencyjnych w zakresie monitoringu zasobów środowiskowych na terenie gminy;
- brak procedur zapewniających wykonywanie działań naprawczych szkód w środowisku nałożonych na drodze decyzji przez inwestora.

Zasada „zanieczyszczający płaci” została transponowana do polskiego prawa na mocy Dyrektywy dotyczącej odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną środowisku w 2007 roku w postaci ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 492 i 493). W art. 86 Konstytucji RP również znajduje się odniesienie do tego problemu o brzmieniu, iż każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie.

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. Nr 75, poz. 493) określa ramy postępowania w sytuacji bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku wywołaną działalnością podmiotów korzystających ze środowiska. Obostrzenia odnoszą się głównie do obciążeń finansowych, działań naprawczych i zapobiegających. Szkody ekologiczne (sz. w środowisku) rozumiane jako negatywne, mierzalne zmiany stanu lub funkcji elementów przyrodniczych ocenionych w stosunku do stanu początkowego, odnoszą się do skutków spowodowanych bezpośrednią lub pośrednią działalnością prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska. Najczęściej związane są one z negatywnym wpływem na:

- 1) osiągnięcie lub utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunków chronionych lub chronionych siedlisk przyrodniczych;
- 2) stan ekologiczny, chemiczny i ilościowy wód;
- 3) skażenie terenu.

Ustawa ta stanowi instrument prawny pozwalający skutecznie i efektywnie organom administracji kontrolować podmioty, których działalność może powodować nieodwracalne negatywne oddziaływanie na zasoby środowiskowe. Organem odpowiedzialnym za prowadzenie elektronicznego rejestru bezpośrednich zagrożeń szkód w środowisku jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

W rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska odpowiedzialność związana z wystąpieniem szkody w środowisku (lub groźby jej powstania) rozumiana jest dwojako:

- 1) jako odpowiedzialność administracyjna, której głównym celem jest egzekwowanie administracyjnych obowiązków ciążących na podmiotach korzystających ze środowiska;
- 2) jako odpowiedzialność cywilnoprawna pozostająca w gestii sądów powszechnych.

Przypisanie odpowiedzialności administracyjnej następuje w drodze decyzji wydanej przez organy ochrony środowiska. W przypadku kompetencji gminy dotyczy to głównie decyzji:

- środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia a w szczególności;
- pozwolenia na odbiór odpadów;
- wycince drzew i krzewów.

Organ, określając zakres raportu może wskazać:

- rodzaje wariantów alternatywnych wymagających zbadania,
- rodzaje oddziaływań oraz elementy środowiska wymagające szczegółowej,

- analizy,
- zakres i metody badań.

Organ ochrony środowiska, w przypadku, gdy z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba nakłada obowiązek :

- wykonania kompensacji przyrodniczej – stwierdza konieczność wykonania tej kompensacji,
- zapobiegania, ograniczania oraz monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – nakłada obowiązek tych działań;

Organ ochrony środowiska:

- stwierdza konieczność utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania;
- przedstawia stanowisko w sprawie konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko.
- może nałożyć na wnioskodawcę obowiązek przedstawienia analizy porealizacyjnej, określając jej zakres i termin przedstawienia.

W kontekście powyższych zapisów proponuje się następujące zadania:

- stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku, wprowadzenie procedury wymuszającej na sprawcach szkody informowanie organu prowadzącego tę bazę o zaistniałej sytuacji
- stworzenie bazy danych dot. metod referencyjnych zakresu i metod badań raportów o oddziaływaniu inwestycji na środowisko
- stworzenie bazy danych dot. alternatywnych wariantów realizacji przedsięwzięcia niezbędnych do przeanalizowanie w raportach oddziaływania na środowisko
- prowadzenie szkoleń na temat nowych procedur odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników instytucji publicznych i podmiotów gospodarczych, potencjalnych sprawców szkód w środowisku
- prowadzenie działań edukacyjnych oraz informujących na temat nowo wprowadzonych procedur
- stworzenie systemu kontroli wywiązywania się sprawcy z obowiązków w zakresie naprawy szkód w środowisku lub zapobiegania powstaniu takiej szkody.

4.1.1.9 Cel 9: Monitoring danych o środowisku w systemie GIS

System Informacji Geograficznej (GIS) stanowi nowoczesne narzędzie zarządzania danymi o zasobach przestrzennych danego regionu. GIS coraz powszechniej jest stosowany również do monitorowania danych o zasobach środowiskowych w celu zbudowania interaktywnego krajowego systemu zarządzania środowiskiem przyrodniczym w Polsce. Województwo dolnośląskie podjęło działania w zakresie zaopatrzenia wszystkich samorządów lokalnych w stanowisko do koordynacji zadań w zakresie GIS.

Proponuje się następujące zadanie:

- włączenie w system geograficznej informacji przestrzennej (GIS) zarządzanie zasobami środowiskowymi na terenie Miasta Zawidów zgodnie z realizacją projektu „Budowa Zintegrowanego Systemu Informatycznego dla Zrównoważonego Rozwoju Dolnego Śląska”
- stworzenie bazy danych o środowisku w systemie GIS i jej systematyczne aktualizowanie.

4.1.2 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

Do lokalnych wartości środowiska przyrodniczego wymagających ochrony należy zaliczyć:

- obszar doliny Kocięgo Potoku i rzeki Witki o zbliżonym do naturalnego:
 - ukształtowaniu terenów i biegu rzek,
 - ekosystemie łąkowo-wodnym i wodno-leśnym, lasów i zadrzewień;
- zespół parkowo-leśny Góra Zamkowa (zespół stanowiący część obszaru krajobrazowego o wartości kulturowej związanego z grodem słowiańskim),
 - zespół ogrodowo – parkowy Ostróżno (zespół rezydencjonalny o wartości kulturowej),
 - zespół parkowy przy ulicy Zgorzeleckiej,
 - zespoły parkowe i zadrzewień związane z terenami usługowymi i mieszkaniowymi zlokalizowane: na terenie byłej strażnicy Łużyckiego Oddziału Straży Granicznej, przy ulicy Zgorzeleckiej, na terenie domu „Działkowca”, przy zespole mieszkaniowym Zawidów – Szyby,
- zespoły zieleni związane z założeniami kościelnymi:
 - a) poewangelicki,

- b) katolicki – Wzgórze Św. Michała,
 - zespoły leśne i zadrzewienia zlokalizowane w obrębie lub w styczności z terenami budowlanymi:
 - a) zespół leśny tzw. „Lasek Lubański”,
 - b) zespoły zadrzewień towarzyszące zabudowie mieszkaniowej i usługowej,
 - c) zespół zadrzewień towarzyszący żwirowni.

4.1.2.1 Cel 1: Ochrona przyrody i krajobrazu

Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu będzie realizowana na terenie Miasta Zawidów w oparciu o następujące cele:

- 1) Objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów o największych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 2) Ochrona różnorodności biologicznej;
- 3) Zachowanie ciągłości szlaków migracyjnych;
- 4) Zachowanie rolniczego krajobrazu gminy.

Narzędziami realizującymi powyższe cele ekologiczne będą działania i zadania zdefiniowane na podstawie dokumentów wyższego rzędu oraz Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów na lata 2009-2012.

Strategia ochrony środowiska przyrodniczego Miasta Zawidów powinna wpisywać się w realizację działań zmierzających do podniesienia jakości środowiska przyrodniczego. W tym celu zidentyfikowano podstawowe zagrożenia i problemy o znaczeniu przyrodniczym.

Do największych zagrożeń i problemów przyrodniczych z zakresu antropopresji należy zaliczyć:

- Proces zmieniających się siedlisk, zwłaszcza w dolinach rzek i na terenach okresowo zalewanych, co stanowi poważne zagrożenie powodujące zanikanie stanowisk roślin i siedlisk;
- Zarastanie nieużytkowanych łąk wilgotnych i świeżych, co stanowi poważne zagrożenie dla rzadkich i chronionych taksonów flory m.in. roślin z rodziny storczykowatych;

- Odwodnienie torfowiska poprzez rowy melioracyjne, co może spowodować zanik roślinności torfotwórczej i obniżenie się poziomu wód zasilających torfowiska, a w konsekwencji zanik biotopów torfowiskowych;
- Intensywna i „dzika” eksploatacja złóż torfowych jest główną przyczyną zanikania siedlisk torfowiskowych;
- Realizacja dużych kompleksów zabudowy letniskowej i mieszkaniowej w dolinach rzek i na ich obrzeżach przyczynia się do degradacji krajobrazu i dysharmonii przestrzennej;
- Z zabudową rekreacyjną często wiąże się budowanie betonowych ogrodzeń dochodzących aż do brzegów rzek i zbiorników wodnych, co również wpływa na walor estetyczny krajobrazu zaburzonego przez chaotyczne gospodarowanie przestrzenią;
- Dużym zagrożeniem jest niekontrolowana penetracja obszarów o najcenniejszych walorach przyrodniczych przez nieodpowiedzialnych turystów, co prowadzi do zadeptywania cennych gatunków roślin oraz niszczenia miejsc żerowania zwierząt;
- Przekwalifikowanie łąk na grunty orne, jak również przejmowanie gruntów rolnych i leśnych pod zabudowę mieszkaniową prowadzi w konsekwencji do zaniku cennych siedlisk przyrodniczych, w tym roślinności segetalnej i dysharmonii przestrzennej, jak również ograniczania korytarzy ekologicznych, jakimi są doliny rzek;
- Poważne skutki na środowisko przyrodnicze powoduje wchodzenie z zalesieniami na grunty otwarte w dolinach rzek oraz zalesianie nieużytków o wysokich walorach przyrodniczych, przyczyniając się do wypierania naturalnych siedlisk łągowych, zmiany składu gatunkowego zbiorowisk roślinnych, etc.
- Nasadzanie sosny na siedliskach lasów łągowych spowoduje przekształcenie żyznych siedlisk madowych na uboższe kwaśne podłoże;
- Intensywne wędkowanie i kłusownictwo;
- Wprowadzanie obcych gatunków ryb przez związek wędkarski spowoduje zjawisko wypierania gatunków rodzimych przez agresorów nie mających naturalnych wrogów lub posiadające szerszą amplitudę ekologiczną;
- Budowa nowych, bardzo szerokich dróg leśnych, z czym wiąże się z rozcinaniem kompleksów leśnych i osuszeniem niektórych terenów.

Proponuje się następujące zadanie:

- Rozwój prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (wykonanie nowych i aktualizacja istniejących waloryzacji przyrodniczych)
- Ochrona i denaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem doliny rzeki Witki

4.1.2.2 Cel 1: Objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów o największych walorach przyrodniczych i krajobrazowych

Różnorodnością biologiczną charakteryzują się te obszary, na których zachowały się unikatowe fragmenty siedlisk o bogatym składzie roślinnym oraz dużą zmiennością gatunkową zwierząt. Unikatowość przyrody w mieście Zawidów przekłada się częściowo na powierzchnię obszarów, które zostały wyróżnione ochroną prawną istniejącą lub planowaną. Według założeń Krajowej Strategii Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej (KSOiUURB) należy dążyć do zatrzymania tempa spadku różnorodności biologicznej do 2010 roku oraz do dalszego utrzymywania i wzbogacania zasobów przyrodniczych prowadząc do rozwoju gminy i wzrostu dobrobytu społeczeństwa.

Rozpatrywana jest na kilku poziomach rozwoju przyrody:

- Różnorodność gatunkowa związana z ochroną gatunkową rzadkich i będących na wymarciu gatunków flory i fauny, w tym starych odmian roślin uprawnych, drzew i krzewów oraz z rekombinacją genową w ramach różnych populacji;
- Różnorodność ekologiczna związana jest z utrzymaniem bogatego składu gatunkowego istniejących ekosystemów, biocenoz i krajobrazów;
- Różnorodność genetyczna opiera się na zmienności genetycznej w postaci rekombinacji pól genowych w obrębie różnych populacji.

Pierwsze poważniejsze decyzje w zakresie różnorodności biologicznej zapadły podczas szczytu w Rio de Janeiro w 1992 roku, po którym Polska stała się jednym z państw ratyfikujących konwencję O różnorodności biologicznej. Jej zobowiązania powinny być sukcesywnie wypełniane na poziomie zarówno krajowym, wojewódzkim, jak powiatowym i lokalnym.

Zachowaniu i utrzymaniu różnorodności biologicznej służy przede wszystkim dobre rozpoznanie regionu pod kątem zasobów gatunkowych flory i fauny, jak również siedlisk. Pełna inwentaryzacja zasobów przyrodniczych na terenie wszystkich gmin powiatu zgorzeleckiego została przeprowadzona w 1996 roku przez zespół specjalistów uniwersyteckich i obejmowała rośliny, grzyby, ssaki (bez nietoperzy), nietoperze, ptaki, gady,

płazy i ryby. W świetle wniosków z inwentaryzacji wydaje się konieczne podjęcie działań mających na celu zachowanie enklaw przyrodniczych na terenie gminy, które wykazują znacznie większą bioróżnorodność niż reszta zbiorowisk. W tym celu należy utworzyć nowe formy ochrony przyrody oraz zaktualizować dane przyrodnicze sprzed 12 lat. Należy w najbliższej perspektywie poddać florę gminy miejskiej Zawidów systematycznym badaniom fitosocjologicznym, w celu uzyskania danych monitoringowych do dobrania właściwych metod ochrony szczególnie cennych obszarów, wyłączając je ze strefy rozwoju gospodarczego.

Proponuje się następujące zadanie:

- zaktualizowanie inwentaryzacji i waloryzacji zasobów przyrodniczych flory i fauny wraz z rozpoznaniem siedlisk przyrodniczych w postaci dokumentacji kartograficznej systemem GIS i bazą danych
- rozwój prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (wykonanie nowych i aktualizacja istniejących waloryzacji przyrodniczych).

Na podstawie wyników przeprowadzonej inwentaryzacji zaprojektowano sieć obiektów, które należy objąć konserwatorską ochroną przyrody, by zachować różnorodność przyrody gminy oraz wkład gminy do różnorodności biologicznej regionu i kraju.

Do specyficznych elementów przyrody gminy Zawidów, odróżniających ją od innych gmin pasa przygranicznego, należą:

- charakterystyczny układ roślinności w dolinie i na zboczach rzeki Witki, szczególnie lasów zboczowych z udziałem lipy.
- obecność wychodni skalnych z interesującą roślinnością ciepłolubną.

Do lokalnych wartości środowiska przyrodniczego wymagających ochrony należy zaliczyć:

- zespół ogrodowo - parkowy Ostrożne (zespół rezydencjonalny o wartości kulturowej),
- zespół parkowy przy ulicy Zgorzeleckiej,
- zespoły parkowe i zadrzewień związane z terenami usługowymi i mieszkaniowymi (strażnica Łużyckiego Oddziału Straży Granicznej, obiekty usługowo-mieszkania-we przy ulicy Zgorzeleckiej, dom „Działkowca”, zespół mieszkaniowy Zawidów -Szybów),
- zespoły zieleni związane z założeniami kościelnymi:

a) poewangelickim

b) katolickim - Wzgórze Św. Michała,

- zespoły leśne i zadrzewienia zlokalizowane w obrębie lub w styczności z terenami budowlanymi:
 - a) zespół leśny tzw. „Lasek Lubański”,
 - b) zespoły zadrzewień towarzyszące zabudowie mieszkaniowej i usługowej,
 - c) zespół zadrzewień towarzyszący żwirowni.

Liczący 6 km² obszar gminy miejskiej Zawidów, posiada teren, który warto objąć ochroną jako użytek ekologiczny. Jest to niewielka, licząca ok. 30 ha łąka, położona po południowej stronie drogi z Zawidowa do stacji kolejowej Witka. Jej wschodnia granica przebiega w pobliżu granicy państwowej, zachodnia zaś przebiega wzdłuż linii wyznaczonej przez zbiorowiska podmokłych łąk. Granicę północną i południową stanowią dwie niewielkie rzeczki, dopływy Witki.

Proponuje się następujące zadanie:

- wykształcenie ciągów przyrodniczych i zapewnienie powiązań między istniejącymi zespołami zieleni,
- przekształcenie niezabudowanych, wolnych terenów w wartościowe zespoły zieleni, z możliwością wprowadzenia funkcji rekreacyjnych i sportowych,
- zapewnienie stałego monitorowania stanu środowiska przyrodniczego oraz warunków do ich pielęgnacji i ochrony, z uwzględnieniem ewentualnego negatywnego oddziaływania ujęć wody „Zawidów II”.
- upowszechnienie i wprowadzanie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci pomników przyrody, użytków ekologicznych (łąka, położona po południowej stronie drogi z Zawidowa do stacji kolejowej Witka), zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej;
- wprowadzenie strefy ochrony konserwatorskiej ograniczonej „B” Dla ochrony zespołów przyrodniczych związanych z ochroną wartości kulturowych –do których zaliczają się; zespół parkowo-leśny Góra Zamkowa i parkowo-rezydencjonalny Ostróżno
- ochrona i denaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem doliny rzeki Witki
- bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych

- rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych w aspekcie ochrony walorów przyrodniczych
- intensyfikacja prac przy ustanawianiu użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu
- wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem
- utrzymanie i rozwój śródmiejskich, w tym osiedlowych terenów zieleni,
- utworzenie zespołów przyrodniczo-krajobrazowego w południowej części miasta wzdłuż Kocięgo Potoku (o krajobrazie zbliżonym do form naturalnych) planuje się zagospodarowanie kompleksu terenów otartych obejmujących łąki nadrzeczne i śródleśne, lasy i wody powierzchniowe oraz częściowo grunty rolne (pastwiska i grunty orne) w formie wielofunkcyjnego parku, w którym utrzymane i chronione byłoby dotychczasowe użytkowanie terenów wzbogacone o sposoby zagospodarowania i formy służące wypoczynkowi i rekreacji,
- przeznaczenie min. 20% powierzchni terenów pod zielenią, w tym odpowiednich zadrzewień na miejscach parkingowych,
- wprowadzenie zieleni izolacyjnej na styku terenów przemysłowych i magazynowych z terenami mieszkaniowymi,
- wprowadzenie zieleni wzdłuż nowych ciągów komunikacyjnych .

4.1.2.3 Cel 3: Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona gatunkowa i siedliskowa stanowi jeden z priorytetów polityki ekologicznej państwa. Na terenie gminy szczególną ochroną należy objąć siedliska wodno-błotne, torfowiska, śródleśne lasy, czy stawy, na których stwierdza się występowanie stanowisk cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów zgodnie z art. 46.1 ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 90, poz. 880 z późniejszymi zmianami). Są to miejsca występowania rzadkich gatunków roślin takich, jak:

rośliny chronione : - barwinek pospolity, bluszcz pospolity, storczyk szerokolistny; rośliny te występują w południowej części miasta , na południu od ulic Dworcowej i Lubelskiej;

- rośliny znajdujące się pod częściową ochroną: kalina koralowa, kocanki piaskowe, konwalia majowa, kopytnik pospolity, kruszyna pospolita, porzeczek czarna; w większości występujące w południowej części miasta;
- ptaki : - zimorodek, krętogłów, pliszka górską, gąsior, kruk - występujące w południowej części miasta;
- ssaki, płazy i ryby: - kret, jeź zachodni, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, wiewiórka, wydra, łasica, mroczek późny, rzekotka drzewna, kumak nizinny, minóg strumieniowy - w większości występujące w południowej części miasta.

Proponuje się następujące zadanie:

- zaktualizowanie danych o florze i faunie miasta Zawidów oraz utrzymanie różnorodności biologicznej na poziomie gatunkowym poprzez wyznaczenie stref ochronnych na podstawie danych inwentaryzacyjnych.

Podniesienie ochrony gatunkowej na terenie gminy powinno mieć szczególne odzwierciedlenie w tworzeniu zadań ochronnych. Ochrona gatunkowa dzikiej flory i fauny powinna polegać na ochronie „in situ” oraz w szczególnych wypadkach „ex situ”. Należy chronić te cenne przyrodniczo obszary od silnie degradujących i zmieniających naturalny charakter siedlisk czynników antropogenicznych takich, jak: urbanizacja, niekontrolowana zabudowa letniskowa w dolinach rzek i na obrzeżach, przejmowanie gruntów rolnych i leśnych pod zabudowę, wprowadzenie obiektów przemysłowych, zaśmiecanie, nieograniczona penetracja obszarów o największej wartości przyrodniczej, etc.

Proponuje się następujące zadanie:

- implementacja i wdrażanie działań mających na celu ochronę różnorodności biologicznej na terenie gminy wynikających z Krajowej Strategii Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej oraz Programu Działań na lata 2007-2013.

Współpraca administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony różnorodności przyrodniczej i krajobrazu nie przynosi zamierzonych efektów. Brakuje skoordynowanego instrumentu informacji o wspólnych działaniach systemowych na rzecz środowiska przyrodniczego na szczeblu lokalnym.

Proponuje się następujące zadanie:

- rozwinięcie współpracy administracji publicznej z ekologicznymi organizacjami pozarządowymi w działaniach na rzecz ochrony różnorodności biologicznej wraz z aktywnym udziałem społeczeństwa

Obecnie na terenie gminy realizowane są działania w zakresie prac termomodernizacyjnych budynków, czemu może towarzyszyć likwidacja siedlisk gatunków synantropijnych, w tym szczególności ptaków i nietoperzy. W takiej sytuacji koniecznym wydaje się opracowanie i upowszechnienie wśród inwestorów zasad prowadzenia termomodernizacji z uwzględnieniem zachowania w/w siedlisk. Według KSOiUURB należy rozważyć możliwość preferencyjnego traktowania inwestorów uwzględniających potrzeby ochrony gatunków przez fundusze udzielające środki na przedsięwzięcia termomodernizacyjne.

Proponuje się następujące zadanie:

- opracowanie i upowszechnianie zasad termomodernizacji budynków, uwzględniających potrzeby ochrony miejsc występowania gatunków synantropijnych, w tym zwłaszcza ptaków i nietoperzy

Miasto Zawidów jest narażone na różne formy erozji (w południowej części – w rejonie wsi Ostróżno). Jedną z form ochrony przed erozją, a jednocześnie utrzymaniem mozaikowego krajobrazu, jest wprowadzanie zadrzewień śródpolnych, śródleśnych oraz wzdłuż cieków wodnych.

Proponuje się następujące zadanie:

- opracowanie koncepcji nasadzeń zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz śródleśnych na terenie miasta jako elementu opracowania ekofizjograficznego gminy.

4.1.2.4 Cel 4: Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ochrona ekosystemów leśnych będzie realizowana w oparciu o następujące cele:

- 1) Ochrona zasobów leśnych na terenie miasta;
- 2) Wspieranie pozostawiania martwego drewna w ekosystemach leśnych jako elementu budowy różnorodności biologicznej środowiska przyrodniczego;
- 3) Uporządkowanie przestrzeni rolno-leśnej Zawidowie.

Strategia działań w zakresie ochrony ekosystemów leśnych powinna wpisywać się w realizację działań zmierzających do podniesienia lesistości gminy, różnorodności drzewostanu, racjonalnej gospodarki leśnej, etc.

Do głównych problemów i zagrożeń związanych z ochroną lasów należy zaliczyć:

- intensywną penetrację lasów przez turystów i zbierających runo leśne,

- negatywne oddziaływanie transportu związanego z turystyką
- zagrożenia pożarowe,
- fragmentaryzację kompleksów leśnych poprzez rozwój sieci komunikacyjnej i osadnictwa, prowadząca do likwidacji naturalnych tras przemieszczania się zwierzyny,
- uszkodzenia i zmniejszenie się odporności lasów z uwagi na ich monokulturowy charakter.

Lasy stanowią naturalną szatę roślinną miasta Zawidów, niestety łączna powierzchnia gruntów leśnych wynosi jedynie 22 ha (co stanowi 3,62% obszaru miasta). Ze względu na to, że tereny leśne zajmują w Zawidowie niewielką powierzchnię, a 68,2% z nich to lasy prywatne, nie są one objęte monitoringiem. Są to głównie niewielkie pofragmentowane powierzchniowo kompleksy o różnym składzie gatunkowym, mozaikowo rozrzucone na terenie miasta.

Dużym problemem lasów jest niekontrolowana penetracja siedlisk leśnych przez mieszkańców i turystów. Wyznaczenie odpowiednich stref i szlaków turystycznych, konnych i rowerowych na terenach leśnych oraz upowszechnianie wśród turystów zasad właściwych praktyk zachowania się na terenach leśnych. Takie działania uporządkują w znacznym stopniu turystykę leśną.

Proponuje się następujące zadanie:

- uporządkowanie niekontrolowanej penetracji na terenach leśnych gminy poprzez utworzenie szlaków turystycznych, konnych i rowerowych

Szczególne role w kompleksach leśnych odgrywają ekosystemy siedlisk nieleśnych jak: bagna, torfowiska, łąki, często wyróżniające się bogactwem przyrodniczym. Siedliska nieleśne pełnią znaczącą funkcję w utrzymaniu równowagi biologicznej lasów. Konieczne jest objęcie cennych obszarów nieleśnych szczególną ochroną w trakcie prowadzonej gospodarki leśnej. Szczególnego nadzoru wymagają działania na terenach lasów prywatnych.

Proponuje się następujące zadanie:

- wzmocnienie wdrażania ochrony ekosystemów nieleśnych, w tym wodno-błotnych na obszarach leśnych oraz nadzór lasów Państwowych nad działaniami w lasach prywatnych,
- wyłączenie z zalesień obszarów stanowiących cenne zbiorowiska roślinne łąk śródleśnych użytkowanych ekstensywnie,

- działania mające na celu zachowanie i przywrócenie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych;
- wyłączenie z zalesień obszarów stanowiących cenne zbiorowiska roślinne półnaturalnych łąk użytkowanych ekstensywnie;
- tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych;
- wykształcenie nowych ciągów przyrodniczych i zapewnienie powiązań między istniejącymi zespołami zieleni

Zachowanie dobrego stanu zasobów leśnych wymaga stałego monitorowania kondycji zdrowotnej drzewostanów oraz oceny środowiska leśnego. Oceny dokonuje się na podstawie ciągłej obserwacji i pomiarów wybranych indykatorów na stałych określonych powierzchniach pomiarowych. Za monitoring leśny odpowiedzialne są Lasy Państwowe, jednak dostęp do informacji o środowisku leśnym powinien być powszechny.

Proponuje się następujące zadanie:

- stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkody przemysłowe)

4.1.2.5 Cel 5: Uporządkowanie przestrzeni rolno-leśnej

Według Komisji Europejskiej podstawowym celem strategii leśnej Unii powinno być wsparcie zrównoważonego rozwoju lasów i gospodarki leśnej, zgodnie z zasadami gospodarki, ochrony i trwałego rozwoju lasów przyjętymi na forum międzynarodowym. W polityce UE podkreśla się wielofunkcyjność rozwoju leśnictwa, promowanie społecznej i ochronnej funkcji lasów, dążenie do zrównoważenia gospodarki leśnej pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym, tj. dążenie do takiego stanu aby działania z zakresu gospodarczego użytkowania lasów, ochrony ekosystemów leśnych, rozwoju badań naukowych i usług doradczych były traktowane jednakowo.

Jednym z przejawów działań UE w sektorze leśnym jest wspieranie zalesień na gruntach rolnych wycofywanych z produkcji, traktowanych w polityce rolnej jako alternatywna forma zagospodarowania gruntów rolnych. Powiększanie zasobów leśnych powinno się odbywać przy uwzględnieniu różnorodności biologicznej i lokalnego zróżnicowania krajobrazu. Pomimo, że powiat zgorzelecki charakteryzuje się dużą lesistością, to zauważa się bardzo dużo dysproporcje między gminami, i tak w mieście Zawidowie odnotowuje się bardzo niski udział lasów. Niewątpliwie należy zwiększyć udział lasu w ogólnej powierzchni miasta.

Powinno to następować zgodnie z propozycjami zawartymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowanie Przestrzennego Miasta Zawidów.

W „Polityce leśnej państwa” bardzo duże znaczenie ma ochrona zasobów przyrodniczych lasów i zwiększanie ich powierzchni. Zwiększanie powierzchni i zwartości lasów będzie następować głównie poprzez łączenie kompleksów leśnych, zwłaszcza w obszarach korytarzy ekologicznych i na obszarze wododziałów. Działania te są na bieżąco realizowane przez nadleśnictwa i zmierzają do poprawy rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach, do unaturalniania składu gatunkowego drzewostanów w celu ich zbliżenia do ekosystemów naturalnych i pełnego wykorzystania możliwości siedliskowych (optymalizacja zalesień w kierunku rekonstrukcji roślinności potencjalnej).

- przebudowa lasów i zadrzewień w oparciu o plan urządzenia lasu, z uwzględnieniem zasad leśnictwa zrównoważonego
- zwiększanie lesistości według wytycznych przeznaczenia gruntów zawartych w regionalnych i lokalnych planach zagospodarowania przestrzennego
- zalesianie terenów nieprzydatnych rolniczo, jako forma zagospodarowania gruntów rolnych
- łączenie kompleksów leśnych i zwiększanie powierzchni w celu uporządkowania przestrzeni leśnej oraz zachowania naturalnych korytarzy ekologicznych

4.1.2.6 Cel 6: Ochrona powierzchni ziemi i gleby

Ochrona powierzchni ziemi i gleby na terenie miasta będzie realizowana w oparciu o potrzebę zabezpieczenia gleb użytkowanych rolniczo przed degradacją.

Zgodne z zapisami ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1657. Art. 5b. zniesiono wcześniejszą ustawową „ochronę” gruntów rolnych położonych w granicach administracyjnych miast, dopuszczając zmianę przeznaczenia ww .gruntów rolnych, bez względu na ich klasę, wyłącznie w oparciu o ustalenia planów zagospodarowania przestrzennego i decyzje administracyjne, związane z określaniem warunków zagospodarowania i zabudowy terenów, bez konieczności uzyskiwania odrębnych zgód na zmianę ich przeznaczenia.

Pamiętać należy iż podstawową funkcją miasta nie jest działalność rolniczą, którą należy jako zaszłość historyczną.

Strategia ochrony środowiska glebowego i powierzchni ziemi Miasta Zawidów powinna wpisywać się w realizację działań zmierzających do poprawy jakości gleb na terenach rolniczych, rolnictwa ekologicznego, etc.

W studium uwarunkowań wskazano jako konieczne wyłączenie spod zabudowy terenów rolnych, w szczególności położonych na obszarze narażonym na zalania wysokimi wodami z rzeki Witki.

W południowej części – w rejonie wsi Ostróżno, występują zjawiska erozji gleb spowodowane przez wody.

Narzędziami realizującymi powyższe cele ekologiczne będą działania i zadania zdefiniowane na podstawie dokumentów wyższego rzędu oraz Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów na lata 2009-2012.

Do największych zagrożeń i problemów z zakresu ochrony powierzchni ziemi i gleb należy zaliczyć:

- zanieczyszczenie gleb wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych, powodujące akomodację metali ciężkich do środowiska glebowego;
- erozja wodna i wietrzna gleb na terenach o urozmaiconej rzeźbie terenu, przyspiesza nadmierny wyrąb lasów, niszczenie szaty roślinnej, przyspiesza niewłaściwą agrotechnikę i zły dobór roślin uprawnych;
- rozdrabnianie użytków rolnych;
- zanieczyszczenia wynikające z intensyfikacji rolnictwa, które prowadzą do mechanicznych uszkodzeń gleb i zmian jej struktury;
- działalności wydobywcza złóż kopalin na terenie gminy, powodująca nieodwracalne zmiany w strukturze gleby i jej degradację poprzez pozostawianie wyrobisk i wyrw w ziemi.

Dużym problemem w strefach o wzmożonym ruchu komunikacyjnym w pobliżu terenów rolniczych, jest kumulowanie się metali ciężkich w glebie. Najczęściej w zanieczyszczeniu gleb metalami ciężkimi uczestniczą następujące pierwiastki: kadm, ołów, miedź, chrom, cynk, siarka i węglowodory. Skażenie gleb metalami ciężkimi powoduje zanieczyszczenie gruntowych wód oraz osadzanie się ich na roślinach uprawnych.

Proponuje się następujące zadanie:

- wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych w celu zabezpieczeniu gleb przed skażeniem metalami ciężkimi oraz erozją

4.1.2.7 Cel 7: Ekologizacja rolnictwa

Powszechny na terenie Polski typ rolnictwa doprowadził do spustoszenia i degradacji krajobrazu rolniczego, tworząc wielohektarowe agrokultury pozbawione naturalnej bariery przed pasożytami i agrofagami. Zaburzenie równowagi biologicznej wpływa nie tylko na walory estetyczne krajobrazu wiejskiego, ale przede wszystkim na jakość plonów i stan środowiska.

Ze względu na niewielkie znaczenie rolnictwa na mieście Zawidów, które jest nastawione głównie na samozaopatrzenie, wskazane jest, aby gospodarstwa nastawiły się na ekologiczny sposób uprawy. Gospodarstwa produkujące zdrową żywność oraz gospodarstwa agroturystyczne stanowią atrakcyjną formę rolnictwa, która korzystnie wpływa na krajobraz miasta oraz jego walory turystyczne.

Proponuje się następujące zadanie:

- wspieranie i promowanie ekstensywnych form użytkowania terenów rolnych oraz gospodarstw ekologicznych poprzez pomoc w uzyskaniu dotacji dla rolników, promocję zdrowej regionalnej żywności

4.1.2.8 Cel 8: Ochrona złóż kopalin

Ochrona złóż kopalin i wód podziemnych na terenie miasta Zawidów będzie oparta na zasadzie konsekwentnej i skutecznej rekultywacji terenów górniczych. Strategia ochrony złóż kopalin i wód podziemnych powinna wpisywać się w realizację działań zmierzających do ochrony terenów zdegradowanych przez eksploatację kruszyw itp.

Narzędziami realizującymi powyższe cele ekologiczne będą działania i zadania zdefiniowane na podstawie dokumentów wyższego rzędu oraz Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów na lata 2009-2012.

Do najważniejszych zagrożeń w tym obszarze należą:

- przekształcanie litosfery na skutek powierzchniowej eksploatacji surowców;
- obecność „dzikich” obiektów eksploatacji surowców mineralnych.
- obecność terenów zdegradowanych na skutek eksploatacji kruszyw naturalnych.

Ochrona ziemi i jej wnętrza, w tym także kopalin, stanowi istotny element ochrony środowiska. Obowiązek ochrony kopalin wynika przede wszystkim z ich przynależności do grupy zasobów naturalnych nieodnawialnych. Oczywiście jest, że wydobywanie i przeróbka kopalin nigdy nie pozostają bez wpływu na otoczenie. Każde działanie górnicze prowadzi do zużywania się zasobów kopalin i degradacji środowiska przyrodniczego. Dlatego najistotniejszym problemem związanym z ochroną złóż jest ustalenie do jakiego stopnia

dopuszczalne jest naruszanie środowiska naturalnego przez działalność górnictw. Rozbieżności pomiędzy ochroną złóż kopalin, a ochroną innych składników środowiska rozwiązywane są przy pomocy przepisów prawnych. Do najważniejszych z nich należy wymóg uzyskania koncesji na rozpoznanie i wydobywanie kopalin.

W obszarze miasta znajduje się udokumentowane złożo żwiru z możliwością jego eksploatacji. Złożo kruszywa naturalnego piaszczyste, żwirowe i żwirowo-piaszczyste warstwy (pow. 7,5 ha, ilość 2 290,5 tys. ton). Położone w południowo zachodniej części miasta, rejon ul. Lubelskiej. W roku 2003 objęto rekultywacją teren poeksploatacyjny złoża kruszywa naturalnego, występującego na terenie Zawidowa.

Terenem chronionym prawnie jest teren górnictw złoża żwiru. Eksploatacja złoża została zakończona i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustalono się, zgodnie z projektem rekultywacji złoża, rekultywacie terenu poeksploatacyjnego w kierunku leśnym.

Proponuje się następujące zadania:

- prowadzenie zaplanowanych działań rekultywacyjnych na terenach zdegradowanych na skutek eksploatacji złóż kopalin,
- objęcie terenów zrekultywowanych dozorem, pielęgnacją, monitoringiem,
- rekultywacie terenu poeksploatacyjnego w kierunku leśnym

4.1.2.9 Cel 9: Zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego kraju w zakresie biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie

Geny warunkujące odporność na antybiotyki, stosowane jako tzw. geny markerowe, czyli wskaźnikowe w procesie transgenezy stanowią potencjalne źródło rozprzestrzeniania się odporność na antybiotyki w środowisku.

Od końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku tworzony jest krajowy system bezpieczeństwa biologicznego. W chwili obecnej jest on oparty na normach i standardach obowiązujących w UE. Jego głównym celem jest kontrola tworzenia i wykorzystania organizmów modyfikowanych genetycznie (GMO) w ramach zamkniętego użycia, ich zamierzonego uwalniania do środowiska w celach eksperymentalnych oraz wprowadzanie do obrotu.

W 2006 roku przyjęto Ramowe Stanowisko Rządu RP dotyczące Organizmów Genetycznie Zmodyfikowanych. Jest to dokument wyznaczający kierunek działań dotyczących GMO, na podstawie którego będzie realizowana w Polsce polityka w tym zakresie. Wobec braku jednoznacznych wyników badań, wskazujących, że wprowadzenie do

środowiska genetycznie modyfikowanych organizmów nie spowoduje strat w różnorodności biologicznej, Polska będzie się opowiadać zdecydowanie przeciwko innym formom wykorzystania GMO. Dotyczy to eksperymentów polowych (tzw. zamierzone uwolnienie do środowiska) wprowadzenia do obrotu GMO oraz prowadzenia upraw genetycznie zmodyfikowanych roślin.

Kierunkiem działań w tym obszarze na szczeblu lokalnym jest edukacja mieszkańców w sprawie bezpieczeństwa biologicznego, w tym prowadzenie neutralnej kampanii informacyjnej w zakresie inżynierii genetycznej ze szczególnym uwzględnieniem GMO.

Proponuje się następujące zadanie:

- prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa biologicznego poprzez organizowanie kampanii informacyjnej dotyczącej inżynierii genetycznej ze szczególnym uwzględnieniem organizmów modyfikowanych genetycznie (GMO) np. kampania medialna, prasowa – zgodna z PEE.

4.1.3 Środowisko i zdrowie. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

4.1.3.1 Cel 1: Zahamowanie powstawania środowiskowych zagrożeń zdrowia

Według danych szacunkowych, 20% tzw. obciążenia chorobami w krajach uprzemysłowionych można przypisać oddziaływaniu czynników środowiskowych.

Niewątpliwie w gminie istnieje pewne zagrożenie sanitarne związane z występowaniem odchodów zwierzęcych na terenach zurbanizowanych.

Zagrożenie dotyczy to w szczególności:

- toksokariozy (glistnica) - wywołwana przez larwy dwu rodzajów obleńców *Toxocara canis* (glista psia) i *Toxocara cati* (glista kocia);
- toksoplazmozy - wywołwana przez pierwotniak *Toxoplasma gondii*. Oocyty pasożyta powodują zakażenie ptaków i ssaków wszystkich gatunków, a także ludzi.

Ochrona środowiska i zdrowia mieszkańców Miasta Zawidów będzie realizowana w oparciu o następujący cel:

- 1) Zahamowanie powstawania środowiskowych zagrożeń zdrowia;
- 2) Ograniczanie zagrożeń sanitarnych.

Narzędziami realizującymi powyższe cele ekologiczne będą działania i zadania zdefiniowane na podstawie dokumentów wyższego rzędu oraz Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów na lata 2009-2012.

Proponuje się następujące zadania:

- zakup lub wynajem urządzeń do usuwania odchodów zwierzęcych z terenów publicznych w Zawidowie,
- opracowania i przyjęcie do realizacji harmonogramów oczyszczania poszczególnych rejonów miasta,
- zabezpieczenie placów zabaw przed kotami i psami, w szczególności zabezpieczenie piaskownic,
- przeprowadzanie akcji informacyjno-edukacyjnych wśród mieszkańców
- zakup i rozmieszczanie pojemników przeznaczonych dla zwierzęcych odchodów.

4.1.3.2 Cel 2: Ochrona jakości wód

Ochrona środowiska wodnego będzie realizowana na terenie Zawidowa w oparciu o następujące cele:

- 1) Zaopatrzenie w wodę miasto Zawidów;
- 2) Ograniczenie zanieczyszczeń ściekowych ze źródeł punktowych i obszarowych;

Narzędziem realizacji powyższych celów są działania i zadania zdefiniowane na podstawie dokumentów wyższego rzędu oraz Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów na lata 2005-2008.

Strategia ochrony środowiska wodnego Miasta Zawidów powinna wpisywać się w realizację działań zmierzających do poprawy jakości środowiska wodnego, rozwoju gospodarki wodno-ściekowej, likwidacji źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych. W tym celu zidentyfikowano podstawowe zagrożenia i problemy środowiska wodnego na terenie gminy.

Do największych zagrożeń i problemów w zakresie ochrony wód należy zaliczyć:

- 1) Spływy powierzchniowe z tras komunikacyjnych i z dróg, a także sytuacje awaryjne i katastroficzne (np. wypadki komunikacyjne przy transporcie substancji chemicznych) infiltrują do wód podziemnych zawierające m.in. związki ropopochodne, chlorki, metale ciężkie – przenikanie zanieczyszczeń do wód podziemnych;

- 2) Nadmierne stosowanie nawozów mineralnych i chemicznych środków ochrony roślin zwiększa ilość ładunków zanieczyszczeń chemicznych docierających do wód – eutrofizacja wód;
- 3) Brak skutecznych rozwiązań przeciwpowodziowych.

Miasto zasilane jest w wodę z ujęcia głębinowego (czwartorzędowy poziom wodonośny). Z tego ujęcia zaopatrywane są ponadto pobliskie miejscowości wiejskie przynależne do gminy Sulików (Stary Zawidów, Skrzydlice, Wrociszów Górny).

Sieciowy system zasilania ludności w wodę obejmuje niemal całe miasto Zawidów (z sieci wodociągowej korzysta, według stanu z końca 2008 roku, 100% mieszkańców). W roku 2007 zakończono rozbudowę i modernizację ZUW w Zawidowie, będącego częścią infrastruktury wodociągowej dla miasta oraz okolicznych wsi.

Przewiduje się eksploatację czwartorzędowego poziomu wodonośnego dolnego dla potrzeb ujęć wody „Zawidów II”.

Dla zapewnienia zaopatrzenia w wodę miasta oraz innych miejscowości sąsiadujących z miastem Zawidów przewiduje się budowę nowego ujęcia wody „Zawidów II” bazującego na zbilansowanych i dokumentowanych zasobach wód podziemnych. Zasoby eksploatacyjne wynoszą 320m³/h tj. 2.800.000m³/rok.

Ze względu na lokalizację ujęć wody „Zawidów II” powinny obowiązywać:

- zakaz lokalizacji inwestycji usługowych i produkcyjnych zaliczonych w obowiązujących przepisach do inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko wymagających sporządzenia raportu oraz innych inwestycji, których funkcjonowanie związane będzie z negatywnym oddziaływaniem na ujęcia wody, tak w zakresie jakości jak i ilości ujmowanej wody, w tym inwestycji o których mowa w pozycji 4.8;
- ograniczenia w użytkowaniu terenów rolnych – zgodnie z decyzjami o ustaleniu stref ochronnych ujęć i źródeł wody, w tym zakazy o których mowa w pozycji 9.1;
- zasada pełnego uzbrojenia terenów budowlanych, w szczególności w zakresie dostawy wody, odprowadzenia ścieków sanitarnych i wód deszczowych;
- zakaz funkcjonowania obiektów i urządzeń dotychczas zlokalizowanych na terenie miasta mających wpływ na stan wód gruntowych.

Proponuje się następujące zadania:

- kontynuacja rozbudowy sieci wodociągowej na terenie miasta Zawidów na terenach przeznaczonych pod zabudowę;

- modernizacją ujęć wody oraz Zakładu Uzdatniania Wody w celu dostosowania do wymogów Unii Europejskiej;
- poprawa jakości wód powierzchniowych oraz podziemnych na terenie gminy,
- dla ochrony ujęć wody wymagane jest ustalenie stref ochronnych, zgodnie z przepisami szczególnymi:
 - stref bezpośrednich,
 - stref pośrednich wewnętrznych,
 - strefy pośredniej zewnętrznej.

4.1.3.3 Cel 3: Ograniczenie zanieczyszczeń ściekowych ze źródeł punktowych i obszarowych

Zgodnie z ustaleniami Dyrektywy Nr 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych został sporządzony i zatwierdzony w 2003 r. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). W Programie wyznaczone zostały aglomeracje, dla których określone zostały inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej, niezbędne dla osiągnięcia wymaganych efektów ekologicznych oraz terminy ich realizacji, zależne od wielkości tych aglomeracji, określanej tzw. Równoważną Liczbą Mieszkańców (RLM).

Punktowymi źródłami zanieczyszczeń mającymi wpływ na jakość wód podziemnych i powierzchniowych są zrzuty nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i do gleby. Skala antropogenicznego zagrożenia wód podziemnych zależy między innymi od głębokości ich występowania, stopnia izolacji od powierzchni terenu przez utwory słabo przepuszczalne, sposobu użytkowania terenu i położenia ognisk zanieczyszczeń.

Miasto Zawidów jest prawie całkowicie skanalizowane i gospodarka ściekowa jest uporządkowana. Stan skanalizowania gminy w roku 2008 wynosił 98% dla sieci o długości 17,2 km (kanalizacja sanitarna) oraz 4,624 km sieci kanalizacji deszczowej. Sieć kanalizacji jest systematycznie rozbudowywana, także tereny przeznaczone pod zabudowę są uzbrojone. Na terenie miasta bezodpływowe zbiorniki i przydomowe oczyszczalnie ścieków to jedynie pojedyncze rozwiązania, których ilość zmniejsza się wraz z dynamiczną rozbudową sieci kanalizacyjnej.

Proponuje się następujące zadanie:

- kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacyjnej, umożliwiającej podłączenie wszystkim gospodarstwom, oprócz terenów, na których ta inwestycja jest niemożliwa.

- wykonanie analizy zasadności lokalizacji przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie miasta.

W mieście Zawidów istnieje kanalizacja sanitarna, pełniąca ważną rolę w zakresie odprowadzenia ścieków pochodzących z odpadów atmosferycznych, tym samym przyczyniając się do ograniczenia zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego. Jest to szczególnie istotne przy spływach powierzchniowych ze szlaków komunikacyjnych i terenów rolniczych. Niemniej jednak rozwiązania oczyszczania ścieków deszczowych powinny być uwzględnione dla wszystkich tras komunikacyjnych, szczególnie tych o znaczeniu ponadlokalnym i międzynarodowym.

Proponuje się następujące zadanie:

- budowa systemu oczyszczania ścieków deszczowych, szczególnie wzdłuż znaczących tras komunikacyjnych

4.1.3.4 Cel 4: Ochrona jakości powietrza atmosferycznego

Zgodnie z Art. 85 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008 Nr 25, poz. 150 tekst jednolity) przez ochronę powietrza atmosferycznego należy rozumieć zapewnienie jak najlepszej jego jakości poprzez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych samych poziomach;
- zmniejszenie poziomu substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- zmniejszenie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Ochrona powietrza atmosferycznego będzie realizowana na terenie miasta Zawidów w oparciu o następujące cele:

- 1) Systematyczna poprawa jakości powietrza na obszarach wiejskich gminy;
- 2) Wspieranie i promocja ekologicznych nośników energii;
- 3) Uporządkowanie zapisów dotyczących handlu uprawnieniami do powietrza atmosferycznego gazów cieplarnianych i innych substancji.

Powyższe cele będą realizowane poprzez działania i zadania zdefiniowane na podstawie dokumentów wyższego rzędu oraz Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów na lata 2009-2012.

Do największych zagrożeń i problemów związanych z ochroną powietrza atmosferycznego należy zaliczyć:

- Zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł powierzchniowych (np. lokalne kotłownie, paleniska domowe) i liniowych (ruch komunikacyjny);
- Tradycyjne sposoby ocieplania budynków mieszkalnych za pomocą paliw konserwatywnych (głównie węgla opałowego) powoduje emisję zanieczyszczeń substancji takich, jak CO₂, SO₂ i NO₂;
- Wzrost cen nośników energii uznawanych za ekologiczne oraz drogie technologie związane z wdrażaniem paliw odnawialnych powodują zmniejszone zainteresowanie osób fizycznych tego rodzaju rozwiązaniami energooszczędnyymi;
- Zbyt małą centralizację systemów grzewczych i tendencję do odłączania się od systemów scentralizowanych.

Przez miasto Zawidów prowadzi droga do przejścia granicznego Polska-Czechy o znaczeniu powiatowym, wiąże się z tym problem emisji zanieczyszczeń z pojazdów samochodowych do powietrza, szczególnie dotyczy to przebiegających przez gminę autostrady i dróg krajowych. Na terenie miasta nie prowadzi się monitoringu natężenia ruchu, jednak ze względu na bliskość przejścia granicznego Zawidów-Habartice można uznać, że pomiary ilości pojazdów dokonane na przejściu granicznym są miarodajne również dla odcinka drogi wojewódzkiej nr 355.

Na podstawie powyższych danych dotyczących ilości pojazdów przekraczających przejście graniczne można zauważyć, że ogólna ilość pojazdów w ostatnich latach zmniejszyła się. W dalszym ciągu jednak ruch pojazdów na drodze nr 355 jest największym źródłem zanieczyszczeń powietrza w mieście.

W kontekście powyższych danych należy dążyć do realizacji następujących zadań:

- zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii
- rozgraniczenie ruchu lokalnego i tranzytowego poprzez budowę obwodnicy miasta.

4.1.3.5 Cel 5: Wspieranie i promocja ekologicznych nośników energii

Emisją zanieczyszczeń ze źródeł powierzchniowych określaną również emisją niską nazywamy zanieczyszczenia gazowe i pyłowe pochodzące z domów, obiektów użyteczności publicznej, szklarni, etc. Stanowi ona poważny problem zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie podstawowym nośnikiem energii jest węgiel opałowy. Największy udział w emisji niskiej przypada na pyły, w mniejszym stopniu na dwutlenki węgla, siarki i azotu.

Miasto Zawidów od kilku lat prowadzi systematyczne działania w zakresie termomodernizacji ogrzewania obiektów publicznych, budynków mieszkalnych na ekologiczne oraz ocieplenie budynków to pierwszy etap porządkowania gospodarki cieplnej w gminie. Prowadzi to do zwiększenia efektywności instalacji grzewczych oraz ochrony środowiska na terenie miasta. W latach 2007-2008 ocieplono m.in. budynki szkolne, równocześnie właściciele budynków prywatnych przeprowadzają termomodernizacje we własnym zakresie.

Pomimo braku dużych kotłowni węglowych i rosnącego użycia ekologicznych nośników energii, ciepłownictwo nadal stwarza zagrożenia dla środowiska. Spośród indywidualnych systemów ogrzewania, 57% stanowi ogrzewanie węglowe, pozostaje więc wiele indywidualnych palenisk węglowych, które w najbliższych latach powinny zostać zastąpione ogrzewaniem ekologicznym, tak samo jak powinno się kontynuować ocieplanie i modernizację ciepłą budynków w mieście.

W związku z powyższym zachodzi potrzeba realizacji następujących zadań:

- implementacja zapisów przyjętych w Polityce Energetycznej Polski do 2025 roku;
- szukanie nowych rozwiązań w celu pozyskiwania taniej i prośrodowiskowej energii poprzez opracowanie dokumentacji uwzględniającej te aspekty;
- prowadzenie rejestru obiektów generujących energię alternatywną (np., paneli słonecznych, plantacji energetycznych, etc.) wraz z ich stanem technicznym.
- zastępowanie węgla bardziej ekologicznymi nośnikami energii oraz stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie- Piece olejowe – indywidualnie mieszkańcy wprowadzanie ekologicznych nośników energii, w tym wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- wspieranie i promowanie korzystania z materiałów energooszczędnych w budownictwie przez mieszkańców
- kontynuowanie prac termomodernizacyjnych na terenie miasta,

- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych
- opracowanie docelowej koncepcji zaopatrzenia w ciepło miasta,
- Integracja systemu cieplnego,
- wprowadzenie programu oszczędzania energii i ciepła w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej, akcje informacyjne,
- kontynuowanie wymiany oświetleń na gminnych drogach;
- podniesienie poziomu pozyskiwania energii alternatywnej zgodnie z uwarunkowaniami terenu;
- monitorowanie działań związanych z emisją substancji zanieczyszczających do środowiska przez duże zakłady przemysłowe znajdujące się w gminie, jak w gminach ościennych.

4.1.3.6 Cel 6: Ochrona klimatu

W ramach Protokołu z Kioto Polska zobowiązała się do redukcji emisji gazów cieplarnianych w latach 2008-2012 o 6% w stosunku do poziomu z roku bazowego (przypadku CO₂, CH₄ i N₂O jest poziom emisji z 1988 r., natomiast w przypadku HFCs, PFCs i SF₆ emisje z 1995 r.).

Od 1 maja 2004 roku Polska prowadzi działania w zakresie ochrony klimatu w kilku kierunkach:

Po pierwsze terminowe i pełne wdrażanie wspólnotowych przepisów odnoszących się do ochrony klimatu.

Po drugie konieczność prowadzenia krajowych działań na rzecz redukcji emisji, dokonywanie corocznej inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych oraz okresowe przygotowywanie raportów rządowych dla Konferencji Stron.

Po trzecie wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii i wzrost efektywności jej wykorzystania, wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego oraz rozwiązań opartych na Najlepszych Dostępnych Technikach w przedsiębiorstwach, wdrażanie celów polityki klimatycznej do strategii i polityk sektorowych.

Po czwarte działań wykorzystaniem lasów do pochłaniania gazów cieplarnianych..

Jednymi z najważniejszych zadań stojącymi przed Polską jest konsekwentne wdrażanie krajowych programów redukcji emisji, tak aby w perspektywie długoterminowej osiągnąć

redukcję emisji w odniesieniu do emisji w roku bazowym, wynikającą z porozumień międzynarodowych. Trzeba także brać pod uwagę dokonujące się zmiany w klimacie i podjąć działania mające na celu dostosowywanie wybranych sektorów oraz obszarów Polski do konsekwencji zmiany klimatu.

W zakresie ochrony klimatu w różnych dziedzinach gospodarki przewiduje się szereg zadań, które powinny być podjęte w kontekście ochrony klimatu.

- zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii kraju;
- racjonalizacja zużycia energii w procesach produkcyjnych, produkcja urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej;
- promocja technologii niskoemisyjnych na terenie gminy;
- poprawa standardów wydajności energii dla urządzeń elektrycznych i oświetlenia (oświetlenia energooszczędne);
- zawieranie dobrowolnych zobowiązań i porozumień w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- optymalizacja systemu transportowego, przy uwzględnieniu kosztów zewnętrznych oraz promocja transportu publicznego;
- rozpoczęcie prac adopcyjnych w lasach do zmieniających się warunków klimatycznych
- kontynuacja prac w zakresie termoizolacji budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych;
- zmniejszanie strat energii w lokalnych systemach przesyłowych ciepła;
- optymalizacja systemu transportowego, przy uwzględnieniu kosztów zewnętrznych oraz promocja transportu publicznego;
- optymalizacja i rozwój systemu transportu publicznego;
- zmniejszanie ilości wytwarzanych odpadów u źródła, odzysk odpadów;

4.1.3.7 Cel 7: Ochrona przed hałasem

Klimat akustyczny na terenie Miasta Zawidów charakteryzuje się niewielką uciążliwością. Nie występują zakłady przemysłowe ani jednostki organizacyjne, które byłyby źródłem ponadnormatywnego hałasu. Jedynym mającym znaczenie źródłem hałasu w Zawidowie jest ruch pojazdów drogowych. Wiąże się też z tym fakt występowania wibracji, lecz z powodu małego wymiaru problemu, nie są prowadzone na ten temat żadne pomiary.

Problem występowania hałasu pochodzenia komunikacyjnego, spowodowanego głównie tranzytem samochodowym na drodze nr 355, zostanie rozwiązany wraz z wybudowaniem obwodnicy miasta.

Najważniejszym celem w zakresie ochrony środowiska przed hałasem jest zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu, co przede wszystkim dotyczy hałasu emitowanego przez środki transportu.

Działaniami zmniejszającymi zagrożenie hałasem jest budowa ekranów akustycznych (pomocne w tym względzie będą wytyczne co do sporządzania programów operacyjnych w zakresie budowy ekranów akustycznych, które będą opracowane pod nadzorem Ministerstwa Środowiska – termin realizacji: 2006) oraz wymiana okien na dźwiękoszczelne w najbardziej newralgicznych punktach (zwłaszcza w zwartej zabudowie miejskiej). Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W dokumentach planistycznych (studium, plany miejscowe) powinno się zaproponować podział obszaru Zawidowa na strefy o określonych parametrach akustycznych. Podział ten wynika z funkcji spełnianej przez dany teren oraz wymagań akustycznych dla tej funkcji. Rozróżnić można funkcję hałaśliwą (tereny ze źródłami hałasu związanymi z jego przeznaczeniem, zakłady przemysłowe, arterie komunikacyjne), funkcję izolacyjną oraz funkcję chronioną. Terenom znajdującym się w obrębie obszarów chronionych należy przyporządkować odpowiednią klasę standardu akustycznego.

Do pierwszej, specjalnej klasy standardu akustycznego zaliczyć należy tereny szpitali pozamiejskich oraz strefę A ochrony uzdrowiskowej. Druga klasa obejmuje tereny zabudowy mieszkaniowej o podwyższonym standardzie. Specjalną klasę stanowią obszary ciche¹ w aglomeracjach lub poza nimi, które na mocy art. 118.b Prawa ochrony środowiska mogą być ustanowione uchwałą Rady Powiatu. W obrębie tych terenów nie dopuszcza się lokalizacji usług innych niż podstawowe oraz dróg o znaczeniu większym niż lokalne. Trzecia, najbardziej powszechna klasa standardu akustycznego obejmuje tereny wielorodzinnej

1 Obszary ciche mogą być utworzone na drodze uchwały Rady Powiatu (Art. 118.b Poś). Są to tereny, na których uwzględnia się szczególne potrzeby ochrony przed hałasem. W uchwale należy określić wymagania akustyczne na co najmniej istniejącym poziomie. Utworzenie takich obszarów ma ścisły związek z zagospodarowaniem przestrzennym, gdyż w znaczny sposób ogranicza działalność produkcyjną na tych terenach oraz inne formy działalności mogące bezpośrednio (emisja hałasu) lub pośrednio (generowanie ruchu samochodowego) powodować uciążliwości akustyczne.

zabudowy mieszkaniowej oraz zabudowy jednorodzinnej, w obrębie których dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych dla środowiska (nie powodujących przekroczeń norm środowiskowych) oraz ulic zbiorczych poprowadzonych w odpowiedniej odległości od obiektów chronionych. W strefie śródmiejskiej, zaliczonej do czwartej klasy standardu akustycznego, funkcja mieszkaniowa nie jest funkcją dominującą. Dopuszcza się tutaj lokalizację usług centrotwórczych, takich by ich działalność nie powodowała przekroczenia nieco łagodniejszych dla tej klasy norm hałasu.

Ograniczenia w zainwestowaniu na terenach o przekroczonych standardach akustycznych polegają na zakazie lokalizacji obiektów mieszkalnych lub innych wymagających ochrony przed hałasem, jeśli wcześniej nie zostaną podjęte środki ograniczające emisję fal dźwiękowych do środowiska.

Proponuje się następujące zadania:

- monitoring hałasu drogowego w wyznaczonych punktach pomiarowych
- opracowanie map akustycznych i programów naprawczych dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg i linii kolejowych
- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem z wyznaczeniem obszarów ograniczonego użytkowania wokół głównych dróg i linii kolejowych tam, gdzie przekroczony jest równoważny poziom hałasu w porze nocnej 55 dB
- w dokumentach planistycznych (studium, plany miejscowe) powinno się zaproponować podział gminy na strefy o określonych parametrach akustycznych
- kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

4.1.3.8 Cel 8: Kontrola źródeł promieniowania elektromagnetycznego

Promieniowanie elektromagnetyczne definiowane jako rozchodzące się w przestrzeni zaburzenia pola elektromagnetycznego w wyniku działania zespołów sieci i urządzeń elektrycznych, radiowych, telekomunikacyjnych (promieniowanie sztuczne) lub naturalnej energii pochodzącej z Ziemi, Słońca (promieniowanie naturalne), stanowi jedno z najpoważniejszych zanieczyszczeń środowiska i czynników oddziałujących na zdrowie ludzi. Nie jest udowodnione negatywny wpływ na organizm ludzki, aczkolwiek wstępne analizy wskazują na zaburzenia pamięci i zmiany w układzie immunologicznym człowieka. Rozwój technologii generuje coraz więcej potencjalnych czynników wytwarzających pola elektromagnetyczne, stąd konieczne jest racjonalne rozmieszczanie emitorów

promieniowania. Zgodnie z Art. 121 ustawy prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008 Nr 25, poz. 150 tekst jednolity) ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach.

W świetle obowiązujących w Polsce przepisów, przy napięciu poniżej 110kV nie występuje zagrożenie polem elektromagnetycznym powodowanym przez linie przesyłowe energii elektrycznej oraz inne urządzenia elektromagnetyczne. Pod liniami o napięciu 110kV mogą występować strefy ochronne II stopnia, które wychodzą co najwyżej kilkanaście metrów poza obrys linii. Zagrożenia promieniowaniem mogą powodować również urządzenia radiokomunikacyjne i retransmisyjne, które wytwarzają pola elektromagnetyczne w zakresie częstotliwości od 0,001 do 300 000 MHz.

Na terenie miasta Zawidów przebiegi istniejących linii przesyłowych napowietrznych 220kV i 110kV pozostają bez zmian. Dopuszcza się przebudowę linii 220kV na linie o napięciu 400kV względnie na linie wielotorowe, wielonapięciowe..

Proponuje się następujące zadania:

- wdrożenie procedur administracyjnych zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól przewidzianą Polityką Ekologiczną Państwa.

4.1.4 Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii

4.1.4.1 Cel 1: Zmniejszania wodochłonności i energochłonności gospodarki

Zmniejszenie zużycia wszelakich surowców i nośników energii jest najbardziej racjonalnym podejściem w dziedzinie poprawy opłacalności wytwórczości. Nijako efektem ubocznym jest zmniejszenie presji na środowisko, a co za tym idzie ograniczenie wnoszonych opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska.

Realizacja powyższego celu ekologicznego zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną.

Na poziomie zakładu przemysłowego podstawowe znaczenie mają systemy pozwoleń zintegrowanych i w ich ramach najlepsze dostępne techniki (BAT).

Działania na rzecz wprowadzenia wskaźników zużycia wody, materiałochłonności i energochłonności do pozwoleń zintegrowanych dla najbardziej wodochłonnych /materiałochłonnych /energochłonnych dziedzin produkcji, a także działalność Krajowego Centrum Najlepszych Dostępnych Technik (BAT) - przyczynią się do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

Zmniejszenie energochłonności gospodarki

Założenia polityki energetycznej państwa przewidują, że w 2010 roku zużycie energii powinno zmniejszyć się o ok. 25% w stosunku do 2000 r.

Będzie to wymagało wprowadzenia mechanizmów pozwalających na uwzględnianie w cenach energii jej kosztów środowiskowych (opłaty produktowej od paliw, zróżnicowane w zależności od uciążliwości danego paliwa dla środowiska) oraz większego zaangażowania instytucji publicznych, a także przedsiębiorstw oraz mieszkańców w działania zmierzające do wprowadzania energooszczędnych technologii. Efektem ograniczenia ogólnego zużycia energii będzie zmniejszenie zużycia zasobów naturalnych, a także zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Proponuje się następujące zadania:

- wprowadzanie zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii w przemyśle
- właściwe zarządzanie i kontrola pozwoleniami zintegrowanymi oraz promowanie stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)
- promowanie energooszczędnych technologii.

4.1.4.2 Cel 2: Wykorzystanie energii odnawialnej

Energetyka odnawialna wciąż jest znacznie droższa od tradycyjnej, jednak przy właściwej promocji nowych perspektyw dla regionu oraz kalkulacji wymiernych korzyści, jakie z niej płyną, stanowi nowe oblicze gospodarki energetycznej przyjaznej środowisku. Obecny poziom wykorzystania energii odnawialnej jest zbyt niski w stosunku do potrzeb i możliwości, toteż wszelkie działania ochronne powinny zmierzać do pozyskiwania nowych źródeł energii.

Niestety możliwości gminy miejskiej Zawidów w zakresie budowy elektrowni wiatrowych są niewielkie, głównie ze względu na brak odpowiednich terenów do ich zlokalizowania. Kierunki, w jakich powinien następować rozwój alternatywnych źródeł energii na terenie gminy, to energia słoneczna oraz wykorzystanie energetyczne biomasy. Realizacja przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem biomasy na terenie powiatu zgorzeleckiego będzie możliwa między innymi dzięki możliwościom, jakie niesie powstanie w 2006 r. Bogatyńsko-Zgorzeleckiego Parku Przemysłowo-Technologicznego.

Proponuje się następujące zadania:

- • określenie potencjału technicznego i ekonomicznego energii odnawialnej i niekonwencjonalnej,

- uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych przy lokalizacji farm energetyki wiatrowej;
- uwzględnienie obszarów związanych z zasobami energetyki odnawialnej w dokumentach planistycznych gminy takich, jak: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania;
- określenie kierunków rozwoju technologii pozyskiwania energii ze źródeł niekonwencjonalnych, poparte specjalistycznymi badaniami określającymi potencjał tych źródeł
- promowanie i wspieranie instalacji pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych w gospodarstwach domowych np. przydomowe kolektory słoneczne.

4.1.4.3 Cel 3: Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy

W gminie Zawidów jest 7 ha wód, z tego 6 ha to wody płynące i 1 ha to rowy. Przez miasto przepływa rzeka Koci Potok oraz strumyk wypływający z lasu lubańskiego, który przez miasto przepływa w podziemnym kanale, a następnie jest odprowadzany do Kociego Potoku. W przypadku dużych opadów deszczu i wiosennych roztopów śniegu, występuje duże zagrożenie powodziowe, szczególnie w rejonie ul. Szerokiej i Zgorzeleckiej oraz Ostróżna (rzeka Witka) i stacji PKP.

W latach 2005-2008 nie wystąpiły powodzie ani podtopienia na terenie miasta, jednak zagrożenie powodziowe Miasta Zawidów jest zagadnieniem istotnym, gdyż znaczna część miasta, w tym tereny zabudowane, znajdują się w dolinach cieków wodnych.

Proponuje się następujące zadanie:

- budowa, modernizacja i poprawa stanu technicznego urządzeń przeciwpowodziowych (np. wały, przepompownie, poldery) z wykorzystaniem środowiskowych metod ochrony przed powodzią
- prowadzenie konserwacji sieci melioracyjnej na terenie gminy
- wdrażanie zapisów Programu Małej Retencji Wodnej w Województwie Dolnośląskim przyjętym w dniu 12 października 2006 przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego (Uchwała Nr LIX/896/2006)
- powiększanie zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w celu poprawy warunków wodnych.

4.1.4.4 Cel 4: Utrzymanie w miarę możliwości naturalnego lub zbliżonego do naturalnego charakteru rzek i ich dolin

Aktualnie dąży się do realizowania rozwiązań technicznych służących do regulacji rzek. Zmierzają one w kierunku renaturyzacji, tj. takiej regulacji rzeki, która ma na celu przywrócenie jej naturalnego charakteru. Należy przy tym uwzględnić uwarunkowania gospodarcze (ochrona przed powodzią), zaspokojenie potrzeb rolnictwa oraz energetykę wodną. Sprowadza się to głównie do wykonania takich zabiegów technicznych, aby nadać rzece podobny charakter do rzek uznanych w danym regionie za naturalne.

Utrata naturalnego charakteru rzeki wraz ze zmianą jej reżimu wód, jest efektem końcowym przerwania ciągłości biologicznej oraz większego zagrożenia przeciwpowodziowego.

Zaleca się podjęcie następujących działań:

- budowa ochronnych stref ekotonowych (np. siedlisk łągowych) wzdłuż głównych rzek oraz ich dopływów
- likwidacja tworzących się zatorów i udrażnianiu miejsc podpiętrzania wód powodziowych (np. prace minerskie).

Istotną kwestią w zakresie gospodarki wodnej jest odtwarzanie ciągłości ekologicznej rzek. Obiekty hydrotechniczne piętrzące wodę w rzekach powodują przerwanie ciągłości biologicznej rzeki. Następuje rozczłonkowanie rzeki na samodzielnie funkcjonujące odcinki, co ograniczona, a nawet całkowicie wyklucza możliwość przemieszczania się organizmów wodnych stanowiących warunek przeżycia wielu ryb i drobniejszej fauny. Następstwem przerwania ciągłości rzek jest ograniczenie możliwości przemieszczania się ryb i innych organizmów wodnych, co prowadzi do zmniejszania się ich różnorodności.

Zalecane działania:

- dbałość o ciągłość rzecznych korytarzy ekologicznych i ograniczanie przerywania ciągłości rzek w tym obszar doliny Kociego Potoku i rzeki Witki o zbliżonym do naturalnego:
- dbałość o ukształtowaniu terenów i biegu rzek,
- dbałość o ekosystemie łąkowo-wodnym i wodno-leśnym, lasów i zadrzewień.

4.2 Ochrona dziedzictwa kulturowego

Dziedzictwo kulturowe od niedawna zajmuje bardzo ważne miejsce w rozważaniach nad strategią ochrony środowiska. Zintegrowanie zagadnień związanych z ochroną krajobrazu kulturowego wraz z zachowaniem walorów przyrodniczych pozwoli spojrzeć całościowo na problematykę ochrony środowiska w gminie.

Istniejący układ przestrzenny miasta i związane z nim wartości architektoniczno-urbanistyczne oraz kulturowe wymagające ochrony prawnej, powinny stanowić podstawę rozwoju miasta poprzez odbudowę w nim funkcji usługowych, mieszkaniowych i gospodarczych:

- historyczny zespół zabudowy Starego Miasta (miasta lokacyjnego), a w nim w szczególności zachowany pierwotny układ urbanistyczny,
- czytelnie uformowany zespół w centralnej i zachodniej części miasta o charakterystycznym, promienisto – pierścieniowym układzie miasta.

Ochrona środowiska kulturowego będzie realizowane na terenie Miasta Zawidów w oparciu o następujące cele:

- 1) Kształtowanie krajobrazu kulturowego poprzez zachowanie w dobrym stanie obiektów o znaczeniu kulturowymi zabytkowym;
- 2) Podnoszenie tożsamości regionalnej wśród mieszkańców gminy w celu propagowania wiedzy o historii, tradycji i obyczajach regionu.

Powyższe cele będą realizowane w oparciu o działania i zadania zdefiniowane w oparciu o dokumenty wyższego rzędu oraz Program Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów na lata 2009-2012.

4.2.1 Cel 1: Podniesienie jakości stanu środowiska kulturowego i jego ochrona

W Zawidowie zlokalizowanych jest wiele atrakcyjnych obiektów zabytkowych, będących dziedzictwem kulturowym miasta. Do obiektów tych należy w szczególności zaliczyć Stare Miasto (z zespołem domów przyrynkowych z XVIII i XIX wieku), zespół parkowo-leśny Góra Zamkowa, zespół rezydencjonalny Ostróżno oraz obiekty sakralne (w tym kościół p.w. św. Józefa). Jednak upływający czas niewiele obiektów zachował w dobrym stanie. Jedną z form „uratowania” od kompletnej ruiny obiektów o znaczeniu zabytkowym jest ich bezpośrednia ochrona prawna.

Ochronie prawnej podlegają następujące obszary miasta:

- średniowieczny układ lokacyjny miasta z XIII wieku wraz z towarzyszącymi mu krajobrazowymi zespołami kościelnymi z XVIII wieku i katolickim z XIX wieku (strefa pełnej ochrony konserwatorskiej – „A”),
- układ promienisto–pierścieniowy miasta z XIX i XX wieku wraz z założeniami parkowymi i krajobrazowymi (strefa ochrony konserwatorskiej – ograniczonej – „B”),
- zespół parkowo–leśny Góra Zamkowa (strefa konserwatorska ochrony krajobrazu)
- zespół rezydencjonalny Ostróżno (strefa konserwatorska ochrony krajobrazu i strefa ochrony konserwatorskiej – ograniczonej „B”),
- zlokalizowane po zachodniej stronie miasta (Zawidów – Szyby) zespoły:
 - zespół kolejowo–mieszkaniowy ,
 - zespół parkowy,
 - zespół mieszkaniowy przy ul. Dworcowej,
 - zespół mieszkaniowy „Osiedle” (strefa ochrony konserwatorskiej – ograniczonej – „B”).

Proponuje się wpisanie do rejestru zabytków przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków następujących obiektów:

Proponuje się następujące zadanie:

- wpisanie do rejestru zabytków kamienic przy Starym Rynku, zespołów parkowych i innych obiektów historycznych o szczególnych walorach kulturowych,
- stworzenie spójnego programu rewitalizacji obiektów zabytkowych,
- • objęcie wspólną strefą ochrony konserwatorskiej – ograniczonej „B” zarówno układu promienisto–pierścieniowego miasta z XIX i XX w. wraz z założeniami parkowymi, jak i zlokalizowanego na jej obrzeżu zespołu parkowo–leśnego Góra Zamkowa dotychczas objętego strefą konserwatorskiej ochrony krajobrazu,
- • objęcie strefą ochrony konserwatorskiej – ograniczonej „B” zespołu rezydencjonalnego Ostróżno w dotychczas ustalonych granicach strefy konserwatorskiej ochrony krajobrazu,
- • odstąpienie od dotychczas ustanowionych stref ochronnych dla części zachodniej miasta obejmujących zespoły mieszkaniowe i parkowe określane jako Zawidów – Szybów na rzecz ochrony prawnej obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz

ochrony charakteru istniejących zespołów zabudowy mieszkaniowej o wartościach tradycyjnych, poprzez odpowiednie ustalenia kształtowania zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na zachowanie ładu urbanistyczno-przestrzennego w mieście Zawidów wpływa wiele czynników, jednak jedynie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pozwalają zapanować nad prawnym aspektem niekontrolowanej zabudowy.

Proponuje się następujące zadania:

- implementacja zapisów dotyczących obiektów i obszarów cennych kulturowe i ich ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Miasta Zawidów
- opracowanie systemu współpracy pomiędzy administracją publiczną, instytucjami ds. ochrony zabytków i lokalnymi organizacjami działającymi na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego,
- • modernizacja i odbudowa istniejących obiektów – przy zachowaniu ich pozytywnych wartości,
- • wprowadzenie zabudowy uzupełniającej przy zachowaniu wytycznych konserwatorskich,
- • przebudowa i rewaloryzacja obszarów zdegradowanych z wprowadzeniem nowych założeń przestrzennych w tym zieleni, twórczo nawiązujących do istniejącej skali i form zabudowy,
- • wprowadzenie funkcji usługowych w obszarze założeń krajobrazowych przy uwzględnieniu wartości kulturowych, środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- • kształtowanie otoczenia zespołów zabytkowych na rzecz ich właściwej ekspozycji..

Niektóre cenne, choć zaniedbanych obiektów zabytkowych stanowią własność prywatną. Konieczne jest prowadzenie przez gminę stałej ewidencji w postaci bazy danych, w której znalazłyby się informacje o stanie własnościowym obiektu, lokalizacji, stanie technicznym oraz sposobach ich ochrony.

Proponuje się następujące zadania:

- budowa systemu informacji o obiektach cennych kulturowo na terenie Zawidowa,
- utworzenie parku kulturowego lub ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przestrzeń historyczną w postaci układu urbanistycznego,

- uregulowanie sytuacji własnościowych obiektów, które mają dużą wartość kulturalną i zabytkową.

4.2.2 Promocja walorów dziedzictwa kulturowego

4.2.2.1 Cel 1: Podniesienie współpracy transgranicznej pomiędzy gminami trójkąta granicznego

Zgodnie z „Programem Opieki Nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego 2007-2011” priorytetem w zakresie podnoszenia tożsamości regionalnej mieszkańców Dolnego Śląska, jest nawiązanie współpracy zagranicznej w trójkącie Dolny Śląsk-Saksonia-Czechy. W przypadku Zawidowa istnieje szansa porozumienia głównie z Czechami. W tym celu będą wspierane finansowo zadania w zakresie turystyki kulturowej i ochrony dziedzictwa kulturowego w ramach Programu Europejska Współpraca Transgraniczna 2007-2013. Działania takie mają służyć hossie konkurencyjności regionalnych produktów turystycznych i kulturowych. Współpraca transgraniczna pozwoli z jednej strony poszerzyć horyzonty kulturowe i obyczajowe mieszkańców, zaś z drugiej zwiększy atrakcyjność regionu o nową jakość ofert turystycznych.

Proponuje się następujące zadania:

- budowa, rozbudowa i modernizacja publicznej infrastruktury kulturalnej przyczyniającej się do aktywnego udziału społeczeństwa w kulturze
- współpraca międzynarodowa i regionalna prowadząca do rozbudowy infrastruktury w celu połączenia obszarów atrakcyjnych turystycznie
- opracowanie i utworzenie systemów informacji kulturalnej, w tym nowoczesnej, interaktywnej sieci informacji internetowej.

Jednym z najważniejszych sposobów budowania atrakcyjności każdego regionu jest podnoszenie tożsamości regionalnej wśród mieszkańców w celu propagowania wiedzy o historii, tradycji i obyczajach regionu. Istotne jest, aby w dobie zrównoważonego rozwoju, wzmacniać integralność społeczeństwa poprzez organizowanie imprez o zabarwieniu folklorystycznym, warsztatów, plenerów, spotkań, festynów. Ważne jest, aby podczas takich imprez społeczeństwo mogło zderzyć się z tradycją regionu i dumnie reprezentować jej przywary. Należy również podjąć kampanie informacyjno-promocyjne o atrakcyjności kulturowej regionu oraz produktach regionalnych.

Proponuje się następujące zadania:

- promowanie wśród mieszkańców poczucia tożsamości regionalnej i poczucia dumy z dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego,
- kształtowanie wizerunku miasta poprzez wspieranie lokalnych produktów, zabytków, obiektów kultury,
- inicjowanie cyklicznych imprez i konkursów o charakterze folklorystycznym, podtrzymujące lokalne tradycje i zwyczaje,
- wspieranie gminy w rozwój działalności edukacyjnej w postaci skansenów, parków kulturowych, ścieżek edukacyjnych.

Dużą szansą na podniesienie świadomości kulturowej jest odpowiednia kampania, promująca najciekawsze obszary i obiekty historyczne. Jednocześnie powinna tym inicjatywom towarzyszyć budowa nowych lub odbudowa istniejących szlaków turystycznych eksponujących poszczególne zabytki i walory krajobrazu kulturowego oraz rozwinięcie sieci agroturystycznej. W promocji regionu powinni uczestniczyć zarówno samorząd gminny i powiatowy, jak i organy wyższego rzędu: województwo. Krajobraz miasta i okolic jest bardzo atrakcyjny dla propagowania aktywnych form zwiedzania regionu za pośrednictwem roweru lub w przypadku dłuższych odcinków samochodu, dlatego tak ważne jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury dla rozwoju turystyki rowerowej, czy konnej, a także ścieżek pieszych

Proponuje się następujące zadanie:

- rozwinięcie bazy turystycznej (w tym agro- i ekoturystycznej) w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego
- opracowanie i wdrożenie koncepcji szlaków turystycznych rowerowych, konnych i pieszych
- tworzenie nowych oraz utrzymanie istniejących szlaków turystycznych.

5 Plan operacyjny na lata 2009 - 2012 wraz z harmonogramem wdrażania Programu Ochrony Środowiska

Przedstawione w rozdziale poprzednim cele ekologiczne do 2016 roku i strategia ich realizacji są podstawą dla planu operacyjnego na lata 2009 – 2012 obejmującego konkretne przedsięwzięcia (inwestycyjne i pozainwestycyjne), mające priorytet w skali powiatu.

5.1 Priorytety ekologiczne

W oparciu o analizę priorytetowych komponentów (uciążliwości) środowiska i najważniejszych przedsięwzięć zmierzających do poprawy aktualnego stanu środowiska rozpatrzono priorytety ekologiczne miasta Zawidów w perspektywie do 2012 roku.

Wśród najważniejszych kryteriów branych pod uwagę należy wymienić:

- wymogi wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach i ustawy Prawo wodne oraz innych ustaw komplementarnych,
- wynegocjowane przez Polskę okresy przejściowe dot. implementacji dyrektyw UE,
- dysproporcje pomiędzy stanem wymaganym a istniejącym,
- ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia,
- obszary priorytetowe z punktu widzenia koncentracji działań w zakresie ochrony środowiska,
- możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,
- obecne zaawansowanie inwestycji,
- wielokrotną korzyść z tytułu realizacji przedsięwzięcia.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria proponujemy, w perspektywie najbliższych czterech lat, następującą hierarchię potrzeb:

W zakresie poprawy jakości środowiska:

1. Poprawa jakości powietrza

Zadanie to zostało wpisane do priorytetów w wojewódzkim i powiatowym planie ochrony środowiska. Dotyczy to w szczególności eliminowania węgla jako paliwa na rzecz paliw niskoemisyjnych (korzystanie z odnawialnych źródeł energii), bieżąca modernizacja dróg, instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych; modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych oraz ich automatyzacja.

2. Poprawa jakości wód

Zasoby wodne są tym komponentem, który wymaga największej liczby przedsięwzięć, zarówno do poprawy i ochrony jakości zasobów wodnych, jak i ochrony zasobów ilościowych. Przedsięwzięcia priorytetowe w skali gminy wynikają z konieczności spełnienia przez gminę Buk przyjętych przez Polskę zobowiązań w zakresie wdrażania wymagań dyrektywy 91/271/EWG, dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych oraz Dyrektywy 98/83/EEC w zakresie stacji uzdatniania wody i poprawy stanu sieci wodociągowej.

3. Racjonalizacja gospodarki odpadami

W świetle wymagań określonych w nowych ustawach wymaga się wykorzystania wzrastającej ilości odpadów komunalnych, które obecnie są w większości składowane.

4. Ochrona przed hałasem komunikacyjnym i (utrzymanie) poprawa jakości powietrza atmosferycznego

Dotyczy to zwłaszcza obszarów zurbanizowanych i uprzemysłowionych (warto zwrócić uwagę, że przedsięwzięcia z zakresu poprawy systemu transportowego przynoszą podwójną korzyść).

W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

1. efektywna ochrona przyrody,
2. ochrona gleb oraz zwiększenie lesistości gminy,
3. zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii,
4. rekonstrukcja systemu melioracji, tj. zabezpieczenie środowiska i człowieka przed zagrożeniami powodziowymi.

W zakresie zadań systemowych:

1. rozwój edukacji ekologicznej,
2. zarządzanie środowiskowe (rozpowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego w zakładach przemysłowych, instytucjach publicznych, w tym doskonalenie zarządzania środowiskiem na szczeblu samorządowym).

Należy zaznaczyć, że często realizacja konkretnego przedsięwzięcia przynosi wielokrotną korzyść. Wynika to z faktu, że poszczególne elementy środowiska i uciążliwości środowiskowe są ze sobą powiązane i poprawa jakości lub ochrona jednego z nich zwykle skutkuje poprawą lub ochroną pozostałych.

5.2 Plan operacyjny na lata 2009 – 2012

Na liście znalazły się m.in. przedsięwzięcia:

- proponowane do finansowania ze środków UE;
- ujęte w „Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego” jako priorytetowe;
- wskazane w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego” jako istotne dla województwa;
- wynikające z obowiązku ustawowego;
- wynikające z Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska;
- wynikające z Powiatowego Programu Ochrony Środowiska.
- zawarte w Planie Odnowy Miejscowości dla Miasta Zawidów.

Planowane inwestycje zostały pogrupowane w czterech obszarach:

Tab. 6-1 Przyroda i krajobraz

Tab. 6-2 Turystyka i rekreacja

Tab. 6-3 Oświata

Tab. 6-4. Transport drogowy

Koszty wdrożenia założeń strategicznych dotyczących gospodarki odpadami zamieszczono w Planie Gospodarki Odpadami.

Zaproponowana lista zadań i czynności nie wyczerpują wszystkich przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, nie zamykają też możliwości realizowania innych działań charakteryzujących się mniejszym zakresem. Obejmują one zadania, których realizacja wynika z kontynuacji realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska na lata 2009-2012.

Tab. 5-1 Przyroda i krajobraz

PRZYRODA I KRAJOBRAZ		Przedsięwzięcia inwestycyjne
Przedsięwzięcie	Wprowadzanie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej)	
Jednostki realizujące	UM, NGO	

Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Źródła finansowania	b.d.				

Tab. 5-2 Przedsięwzięcia w zakresie turystyki i rekreacji

TURYSTYKA I REKREACJA		Przedsięwzięcia inwestycyjne				
1	Przedsięwzięcie	Modernizacja Strażnicy - utworzenie miejsca spotkań wielopokoleniowych (w tym stworzenie galerii miejskiej poświęconej pamięci Jakoba Böhme)				
	Jednostki realizujące	UM, NGO				
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
	Źródła finansowania	Środki własne – 200.000; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – 500.000				
2	Przedsięwzięcie	Remont zabytkowego kościoła pw. św. Józefa Robotnika				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
	Źródła finansowania	Środki własne – 62.500; Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – 175.000				
3	Przedsięwzięcie	Zagospodarowanie terenu po byłym kościele poewangelickim - utworzenie lapidarium				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
	Źródła finansowania	Środki własne – 105.000; Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – 595.000				
4	Przedsięwzięcie	Rewitalizacja parku im. Jakoba Böhme				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
	Źródła finansowania	Środki własne – 250.000; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – 500.000				
5	Przedsięwzięcie	Modernizacja Ośrodka Kultury				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
	Źródła finansowania	Środki własne – 115.000; Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – 322.000				
6	Przedsięwzięcie	Usunięcie barier architektonicznych w całym mieście dla osób niepełnosprawnych				
	Jednostki realizujące					

	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
				250.000		
	Źródła finansowania	Środki własne – 250.00				
7	Przedsięwzięcie	Budowa placu zabaw				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
		250.000				
	Źródła finansowania	Środki własne – 62.500; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – 187.500				
8	Przedsięwzięcie	Budowa boisk wielofunkcyjnych				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
		790.000				
	Źródła finansowania	Środki własne – 290.000; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 - 500.000				
9	Przedsięwzięcie	Rewitalizacja Starego Rynku				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
			4.500.000			
	Źródła finansowania	Środki własne – 675.000; Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013 – 3.825.000				
10	Przedsięwzięcie	Budowa hali sportowej				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w tys. PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
		6.700.000				
	Źródła finansowania	Środki własne – 1.675.000; Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej - 5.025.000				
koszty inwestycyjne 15.350.000						

Tab. 5-3 Przedsięwzięcia w zakresie oświaty

OŚWIATA - Przedsięwzięcia inwestycyjne						
1	Przedsięwzięcie	Remont budynku szkoły				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
		300.000				
	Źródła finansowania	Środki własne – 90.000; Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013 – 210.000				
2	Przedsięwzięcie	Rozbudowa przedszkola				
	Jednostki realizujące					
	Koszty w latach 2009-2013 (w PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
				600.000		

	Źródła finansowania	Środki własne – 180.000; Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013 – 420.000				
	Przedsięwzięcie	Wyposażenie przedszkola w sprzęt rehabilitacyjny				
	Jednostki realizujące					
3	Koszty w latach 2009-2013 (w tys. PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
			48.000			
	Źródła finansowania	Środki własne – 48.000				
koszty inwestycyjne 948.000						

Tab. 5-4 Przedsięwzięcia w zakresie transportu drogowego

TRANSPORT DROGOWY - Przedsięwzięcia inwestycyjne						
1	Przedsięwzięcie	Wymiana nawierzchni chodników				
	Jednostki realizujące	b.d.				
	Koszty w latach 2009-2013 (w tys. PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
					1.500.000	
	Źródła finansowania	Środki własne – 375.000; Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013 – 1.125.000				
2	Przedsięwzięcie	Budowa obwodnicy Zawidowa				
	Jednostki realizujące	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego				
	Koszty w latach 2009-2013 (w tys. PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
			20.000.000			
	Źródła finansowania	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego - 20.000.000				
3	Przedsięwzięcie	Budowa lokalnego systemu ścieżek rowerowych i ich włączenie do istniejącego krajowego i międzynarodowego systemu (zadanie przeniesione z POŚ 2005-2008)				
	Jednostki realizujące	Urząd Miasta				
	Koszty w latach 2009-2013 (w tys. PLN)	2009	2010	2011	2012	2013
			b.d			
	Źródła finansowania	b.d.				
koszty inwestycyjne 21.500						

6 Zarządzanie „Programem Ochrony Środowiska”

6.1 Wprowadzenie

Bardzo istotne w procesie wdrażania programu jest właściwe wykorzystanie rozwiązań o charakterze organizacyjnym, uwzględniających zasady zrównoważonego rozwoju. Stąd wynika potrzeba sformułowania i zweryfikowania w niniejszym "Programie Ochrony Środowiska" zasad zarządzania środowiskiem. Trzeba przy tym pamiętać, że zarządzanie środowiskiem - również w kontekście integracji z Unią Europejską - nie jest wyłączną domeną służb ochrony środowiska. Chodzi o to, aby w procesie wdrażania programu ochrony środowiska uczestniczyli przedstawiciele różnych branż i gałęzi gospodarki oraz sfery życia społecznego, a ich działania były zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Niniejszy rozdział opisuje instrumenty wspomagające realizację Programu Ochrony Środowiska, tzw. **instrumenty polityki ekologicznej**, zasady zarządzania środowiskiem, wynikające z zakresu kompetencyjnego administracji samorządowej szczebla powiatowego i gminnego. W zarządzaniu środowiskiem szczególną rolę pełni „Program Ochrony Środowiska”, który to program, z punktu widzenia władz gminy, może być postrzegany jako instrument koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji lub organizacji, opartej o dobrowolne porozumienia na rzecz efektywnego wdrażania niniejszego Programu. Dlatego celowe jest przedstawienie procedury wdrażania „Programu Ochrony Środowiska”, aby właściwe służby administracji publicznej miały czytelny obraz terminów i zakresów weryfikacji poszczególnych elementów programu oraz jasne określenie zasad współpracy poszczególnych grup zadaniowych w realizacji programu.

6.2 Instrumenty polityki ochrony środowiska

Instrumenty dostępne samorządowi przy realizacji celów i działań, jakie zostały określone w niniejszym dokumencie, zostały przywołane w licznych aktach prawnych mających bezpośredni wpływ na ochronę środowiska. Kluczowym aktem prawnym w zakresie ochrony środowiska jest Prawo ochrony środowiska i jej poszczególne uwarunkowania, które zostały zawarte w następujących ustawach:

- Prawo wodne
- O ochronie przyrody,
- O oddziaływaniu na środowisko;
- O szkodach w środowisku;
- O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- O odpadach,
- Inspekcji Ochrony Środowiska,
- Prawo geologiczne i górnicze,
- Prawo budowlane.

Instrumenty zarządzania ochroną środowiska można podzielić na wiele różnych sposobów. Najbardziej istotną grupę stanowią instrumenty prawno-finansowe. Mają one charakter arbitralny i działają w oparciu o zobiektywizowane i dość jasno sprecyzowane normatywy (o ile prawo na etapie gwałtownych transformacji może być jasne). Pochodną stosowanych norm jest mechanizm koncesyjno-redystrybucyjny, którego celem jest pozyskanie środków od podmiotów i instytucji korzystających ze środowiska i kierowanie ich do realizacji zadań mających na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko lub wprost likwidującego skutki takiego oddziaływania.

Równorzędnie ważne są także instrumenty społeczne. Ich znaczenie jest nie do przecenienia, gdyż wynikają wprost z przekonań i światopoglądu mieszkańców regionu. Zarówno, tych którzy mają największy, jak i najmniejszy wpływ na kształtowanie rzeczywistości w skali makro i mikro. Jednak to dopiero suma działań zarówno tych wielkich, jak i tych małych powoduje, iż jest możliwe osiągnięcie sukcesu w zakresie realizacji wymagań wynikających z wymogów prawa oraz światopoglądu uczestników poszczególnych procesów inwestycyjnych oraz realizacyjnych.

Powszechnie traktuje się instrumenty prawno-finansowe jako podstawowe w procesach zarządzania środowiskowego, tym niemniej coraz silniejszą pozycję zyskują mechanizmy oparte na instrumentach społecznych.

6.2.1 Instrumenty prawne

Do podstawowych instrumentów prawnych będących w gestii bezpośredniego lub pośredniego wpływu samorządu gminnego należą:

- pozwolenia zintegrowane;
- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii;
- pozwolenia wodno-prawne;
- pozwolenia na wprowadzenie gazów i pyłów do powietrza;
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów;
- pozwolenia wodno-prawne na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi;
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów;
- pozwolenia na emitowanie hałasu do środowiska;
- pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych;
- koncesje geologiczne na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin oraz na wydobywanie kopalin;
- gminny program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami;
- postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko;
- plan zagospodarowania przestrzennego województwa;
- strategia rozwoju województwa;
- strategia rozwoju powiatu;
- uchwała w sprawie budżetu powiatu;
- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- decyzje administracyjne;
- monitoring stanu środowiska.

Podstawowe kompetencje kontrolne w zakresie przestrzegania wymogów ochrony środowiska należą do wojewody. Jednak w wielu istotnych sprawach kompetencje kontrolne posiadają władze powiatu. Starosta jest podstawowym organem, w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, w zakresie wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należących do właściwości powiatu, w tym w zakresie gospodarki wodnej, rybactwa śródlądowego, gospodarki leśnej, prawa łowieckiego, postępowania z odpadami, ochrony powietrza atmosferycznego, ochrony przed hałasem, ochrony przyrody, prawa geologicznego, ochrony zwierząt oraz gospodarki gruntami rolnymi i leśnymi.

Ponadto bardzo ważnym instrumentem służącym właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są: raport oddziaływania na środowisko oraz plan zagospodarowania przestrzennego.

Wprowadzenie wymogów Dyrektywy IPPC (ang. Integrated Pollution Prevention and Control) do polskiego systemu prawnego ochrony środowiska wpłynie również na

funkcjonowanie znacznej części przedsiębiorstw. Spowoduje wystąpienie konieczności stosowania zintegrowanego podejścia do zapobiegania i ograniczania emisji z prowadzonych procesów technologicznych oraz zasady ochrony środowiska jako całości.

Pozwolenia takie będą służyły próbom całościowej oceny oddziaływania poszczególnych podmiotów na środowisko oraz będą skutkowały odejściem od praktyki wydawania pozwoleń i decyzji administracyjnych, odnoszących się do poszczególnych mediów (pobór wody, gospodarka odpadami), komponentów środowiska (emisje do powietrza, odprowadzanie ścieków) czy uciążliwości (hałas, pola elektromagnetyczne) na rzecz wydawania pozwoleń o charakterze całościowym obejmującym wszystkie analizowane aspekty środowiskowe. Pozwolenia będą wydawane w oparciu o analizy porównawcze najlepszych dostępnych technik i technologii (wymogi BAT).

Szczególnym instrumentem prawnym stał się **monitoring stanu środowiska**. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów informacyjnych, jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

Obowiązek prowadzenia monitoringu środowiska leży w gestii Inspekcji Ochrony Środowiska, a opracowanie kompletnego wieloletniego programu monitoringu będzie możliwe po ukazaniu się wszystkich wymaganych rozporządzeń (m.in.: do ustawy Prawo Wodne, ustawy Prawo ochrony środowiska). Rozporządzenia te ukazują się sukcesywnie, a program jest opracowywany.

6.2.2 Instrumenty finansowe

Finansowanie inwestycji służących ochronie środowiska stanowi jeden z podstawowych instrumentów realizacji Programu Ochrony Środowiska. Najważniejsze formy pozyskiwania środków finansowych na działalność związaną z ochroną środowiska są **opłaty i kary za gospodarcze korzystanie ze środowiska**. Równie istotne są fundusze celowe powołane wyłącznie jako pomoc w realizacji zadań związanych z ochroną środowiska.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska pełnią zarówno funkcję prewencyjną, jak i redystrybucyjną. Funkcja prewencyjna dotyczy aktywnego zachęcania podmiotów gospodarczych do podejmowania działań w zakresie przynajmniej:

- instalowania odpowiednich urządzeń ochronnych,

- dokonywania wyboru najlepszej (z punktu widzenia minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko) dostępnej technologii,
- optymalizacji lokalizacji inwestycji,
- oszczędnego korzystania z zasobów środowiska.

Natomiast funkcja redystrybucyjna polega na gromadzeniu i przemieszczaniu środków przeznaczonych na ochronę środowiska.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska pobierane są za: wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza atmosferycznego, pobór wody, odprowadzanie ścieków, składowanie odpadów. Opłaty kierowane są do funduszy celowych, w tym do powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska. Kary pieniężne pobierane są za działania niezgodne z obowiązującym prawem, w tym z wydanymi pozwoleniami, decyzjami i koncesjami.

Możliwości pozyskiwania środków z funduszy celowych dla inwestycji proekologicznych realizowanych na obszarze Miasta Zawidów istnieją poprzez dotacje i pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Powiatowego i Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Instrumenty finansowania ochrony środowiska stanowią:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi i za składowanie odpadów,
- administracyjne kary pieniężne – wymierza, w drodze decyzji wojewódzki inspektor ochrony środowiska za:
 - przekroczenie określonych w pozwoleniach ilości lub rodzajów gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza,
 - przekroczenie określonych w pozwoleniach ilości, stanu lub składu ścieków,
 - przekroczenie określonej w pozwoleniach na pobór wód ilości pobranej wody,
 - naruszenie warunków decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska odpadów albo decyzji określającej miejsce i sposób magazynowania odpadów, wymaganych przepisami o odpadach, co do rodzaju i sposobu składowania lub magazynowania odpadów,

- przekroczenie określonych w pozwoleniach poziomów hałasu.
- odpowiedzialność cywilna – do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Każdy, komu przez bezprawne oddziaływanie na środowisko bezpośrednio zagraża szkoda lub została mu wyrządzona szkoda, może żądać od podmiotu odpowiedzialnego za te zagrożenie lub naruszenie przywrócenia stanu zgodnego z prawem i podjęcia środków zapobiegawczych, w szczególności przez zamontowanie instalacji lub urządzeń zabezpieczających przed zagrożeniem lub naruszeniem; w razie gdy jest to niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, może on zażądać zaprzestania działalności powodującej to zagrożenie lub naruszenie. Jeżeli zagrożenie lub naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego, z roszczeniem może wystąpić Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, a także organizacja ekologiczna,
- odpowiedzialność karna – zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi w tym zakresie,
- odpowiedzialność administracyjna - jeżeli podmiot korzystający ze środowiska negatywnie oddziałuje na środowisko, organ ochrony środowiska może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek:
 - ograniczenia oddziaływania na środowisko,
 - przywrócenia środowiska do stanu właściwego.

Instrumenty finansowe w układzie podmiotowym finansowania ochrony środowiska:

- Budżet państwa

Z tego źródła finansuje się w trybie dotacji inwestycje ponadregionalne, realizowane przede wszystkim przez jednostki samorządu terytorialnego. W ten sposób finansowane mogą być m.in. inwestycje w zakresie gospodarki wodnej, zalesienia.

- Fundusze ekologiczne

Obecnie funkcjonują następujące fundusze ekologiczne:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Gminne fundusze ochrony środowiska.

Fundusze te funkcjonują na podstawie obecnie obowiązującej ustawy - Prawo ochrony środowiska. Narodowy i wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej mają osobowość prawną. Powiatowe i gminne fundusze ochrony środowiska nie mają osobowości prawnej, a środkami funduszy gospodarują jednostki samorządu terytorialnego.

6.2.3 Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne to przede wszystkim edukacja ekologiczna, informacja i komunikacja oraz współpraca i współdziałanie. Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji. Z drugiej strony, w przypadku osiągnięcia właściwego poziomu edukacji, komunikacja z grupami zadaniowymi jest łatwiejsza, a przekazywane informacje są właściwie wykorzystywane.

Do podstawowych instrumentów społecznych zaliczyć należy:

Współdziałanie społeczności lokalnych z samorządem terytorialnym

Narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne:

- pierwsza dotyczy działań samorządów poprzez m.in. doszkalcenie profesjonalne i systemy szkoleń, interdyscyplinarny model pracy, współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.
- druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem jest to przede wszystkim udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych, wprowadzanie mechanizmów, tzw. budowania świadomości między innymi poprzez udział w procesach decyzyjnych.

Koniecznym zatem będzie kontynuowanie niezbędnych rozwiązań dla stworzenia w urzędach administracji publicznej sprawnego systemu udostępniania i upowszechniania informacji oraz umożliwiania skutecznego udziału społeczeństwa w ochronie środowiska, zgodnego z projektem ustawy o postępowaniu w sprawie ocen oddziaływania na środowisko oraz dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie. Dla udrożnienia kanałów obiegu informacji w maksymalnie szerokim zakresie koniecznym będzie wykorzystanie nowoczesnych środków przekazywania informacji. Szczególnie istotnym jest znaczne poszerzenie zakresu informacji udostępnianego w postaci cyfrowej na stronach internetowych organów samorządu.

Koniecznym jest również stworzenie i systematyczne aktualizowanie publicznych rejestrów, w których następować będzie udostępnianie do opiniowania oraz dalszego wglądu:

- decyzje ustalające rodzaje i ilości substancji zanieczyszczających dopuszczonych do wprowadzania do powietrza,
- decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska,
- zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów,
- zezwolenia na zamierzone uwolnienie genetycznie zmodyfikowanych organizmów do środowiska w celach eksperymentalnych lub wprowadzenie do obrotu produktu zawierającego organizmy genetycznie zmodyfikowane lub składającego się z takich organizmów albo ich części,
- wykazy rodzajów i ilości zanieczyszczeń wprowadzonych do powietrza,
- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty kar pieniężnych za naruszanie wymagań ochrony środowiska,
- decyzje o wymiarze kar pieniężnych za naruszanie wymagań ochrony środowiska,
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
- zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- wykazy rodzajów i ilości odpadów umieszczonych na składowisku odpadów oraz o czasie ich składowania,
- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty kar pieniężnych za składowanie odpadów w miejscu na ten cel nie wyznaczonym lub niezgodnie z wymaganiami określonymi decyzją o pozwoleniu na budowę składowiska odpadów,
- pozwolenia wodnoprawne na pobór wód,
- pozwolenia wodnoprawne na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- wykazy ilości pobranej wody oraz ilości, rodzaju i przeciętnego składu ścieków wprowadzonych do wód lub do ziemi,

- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty kar pieniężnych za wprowadzenie do wód lub do ziemi ścieków nie odpowiadających wymaganym warunkom,
- decyzje o karach pieniężnych za pobór wody w ilości większej niż ustalona w pozwoleniu wodnoprawnym oraz za piętrzenie wody wyższe od dozwolonego,
- decyzje w sprawie uznania lasów za ochronne lub pozbawienia ich tego charakteru,
- polityki, strategię, plany lub programy poddawane postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko,
- decyzje poddawane postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko,
- karty informacyjne oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- raporty oddziaływania na środowisko,
- analizy porealizacyjne,
- wykazy obiektów niebezpiecznych (zgodnie z dyrektywą SEVESO II),
- wykazy notyfikowanych substancji niebezpiecznych wprowadzanych do obrotu i wyrobów (produktów) zawierających takie substancje,
- wykazy zawierające informacje o uwalnianiu i transferze zanieczyszczeń.

Edukacja ekologiczna

Ta forma edukacji jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie programu ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W społeczeństwie zaczyna istnieć coraz większa potrzeba posiadania takiej wiedzy. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej. Rolę koordynującą tutaj odgrywać mogą organizacje ekologiczne, których jest brak na terenie gminy.

Szkolenia

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta

prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych.

W szczególności powinny być organizowane szkolenia dla:

- pracowników administracji,
- samorządów mieszkańców,
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli,
- członków organizacji pozarządowych,
- dziennikarzy,
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych. Edukacja i informacja oraz komunikacja są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

6.2.4 Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Strategie i programy wdrożeniowe

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Zawidów jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla programów sektorowych (np. dot. rozwoju przemysłu, turystyki, ochrony zdrowia, itd.), a także daje ogólne wytyczne, co do kierunków działań w zakresie ochrony środowiska.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów jest zarówno planem zarządzania zasobami środowiskowymi do 2016 roku, jak i programem wdrożeniowym na najbliższe 4 lata (2009-2012).

Należy jednak zaznaczyć, że Program Ochrony Środowiska jest programem, który z jednej strony uwzględnia kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej strony wytycza pewne ramy tego rozwoju. Oznacza to, że działania realizowane, np. w przemyśle czy rolnictwie muszą być brane pod

uwagę w Programie Ochrony Środowiska i jednocześnie ochrona środowiska wymaga podejmowania pewnych działań w poszczególnych dziedzinach gospodarki i codziennego bytowania mieszkańców powiatu. Również plan gospodarki odpadami opracowany w ramach niniejszego projektu jest planem strategicznym i wdrożeniowym. Podaje on zarówno projektowany system gospodarowania odpadami, ale także rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć oraz harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródeł.

Systemy zarządzania środowiskowego

Od zakładów przemysłowych, które nadal są źródłem poważnych zagrożeń dla środowiska, oczekuje się zwiększonej aktywności na rzecz jego ochrony. Ochrona ta nie może sprowadzać się tylko do naprawy już zaistniałych szkód i spełniania wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska. Konieczne staje się przede wszystkim zapobieganie powstawaniu negatywnych oddziaływań czy szkód w środowisku. Działania na rzecz ochrony środowiska wymuszane były przez czynniki zewnętrzne: społeczeństwo, przepisy prawne, administrację publiczną zajmująca się ochrona środowiska, a także międzynarodowe otoczenie.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju stwarza podstawę do zmiany nastawienia przedsiębiorców do ochrony środowiska, polegające na samodzielnym definiowaniu problemów i szukaniu (z wyprzedzeniem) środków zaradczych. Stąd powstała koncepcja zarządzania środowiskowego. Cechą zarządzania środowiskowego jest włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14 000 EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Powinny być prowadzone działania inspirujące firmy do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, wskazujące na niewątpliwie korzyści wynikające z jego wprowadzenia.

W późniejszym etapie należy poszukiwać sposobu jak włączyć system zarządzania środowiskowego w pozwolenia wydawane przez Wojewodę lub Starostę dla zakładów zlokalizowanych w gminie. Takie podejście jest zgodne z polityką Unii Europejskiej, która poleca systemy zarządzania środowiskowego jako wyraz własnej odpowiedzialności przemysłu za sprawy środowiskowe.

Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Urzędów Powiatowych i Urzędów Gminnych.

6.2.5 Instrumenty planistyczne

System planowania przestrzennego (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gmin, plany zagospodarowania przestrzennego województw oraz koncepcje polityki zagospodarowania przestrzennego kraju) stanowi jedno z podstawowych najważniejszych narzędzi zarządzania środowiskiem oraz realizowania w polityce państwa zasady regionalizacji (tj. dostosowania kierunków i sposobów działania w zakresie rozwoju poszczególnych obszarów kraju do ich zróżnicowanych predyspozycji) oraz zasady integrowania ze sobą polityk w różnych dziedzinach gospodarki i wzajemnego wyważania pomiędzy sobą ich nierzadko rozbieżnych interesów.

Strategia rozwoju województwa

Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego jest dokumentem nadrzędnym, wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla programów sektorowych (np. dotyczących rozwoju przemysłu, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

Plan jest elementem regionalnego planowania strategicznego. Stanowi on podstawowe narzędzie równoważenia różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni a jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa.

Strategia rozwoju powiatu

Strategia rozwoju powiatu to kolejny dokumentem określający podstawowe tendencje rozwojowe, które są również wytycznymi dla programów sektorowych, w tym dla programu ochrony środowiska.

Strategia rozwoju oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy

Strategia rozwoju gminy i studium kierunków jej zagospodarowania to dokumenty omawiające wprost poszczególne plany i uwarunkowania i wpływające bezpośrednio na kształt programów sektorowych. Dokumenty te zawierają listy celów i zadań na które muszą odpowiadać programy sektorowe w tym program ochrony środowiska.

6.3 Dostęp do informacji o stanie środowiska

Zgodnie z ustawą z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie, znajdujące się w ich posiadaniu. W pierwszej kolejności rozszerzony zostanie zakres informacji dostępny na stronach internetowych o dane dot. oceny stanu środowiska w gminie i informacje nt. realizacji niniejszego programu. Wstępem będzie umieszczenie na stronie internetowej Programu, po jego przyjęciu przez Radę Gminy.

Zostaną podjęte działania zmierzające do udostępniania społeczeństwu danych poprzez elektroniczne bazy łatwo osiągalne poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne.

Istotną rolę będą pełniły pozarządowe organizacje ekologiczne prowadzące działalność informacyjną lub konsultacyjną dla społeczeństwa. Intensyfikowane będą działania wynikające z „Narodowej strategii edukacji ekologicznej” oraz jej programu wykonawczego.

6.4 Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem w okresie początkowym będzie wymagało wyodrębnienia struktury zarządzania środowiskiem od struktury zarządzania tym programem. Jednakże, docelowo program ten powinien utożsamiać się z systemem zarządzania środowiskiem w powiecie. Jest to jeden z najważniejszych celów postawionych przed zarządzającymi programem. Program powinien wypracować instrumentarium, które umożliwi osiągnięcie unifikacji zarządzania programem z zarządzaniem środowiskiem.

6.4.1 Ogólne zasady zarządzania środowiskiem

Dotychczasowy rozwój teorii i praktyki zarządzania ekologicznego wskazuje, że system zarządzania realizujący cele ekologiczne powinien opierać działania na następujących zasadach:

- zanieczyszczający płaci, użytkownik płaci,
- przezorności,
- współodpowiedzialności,
- pomocniczości.

Są to zasady powszechnie już akceptowane i stosowane w wielu krajach. Jednocześnie z istoty koncepcji zrównoważonego rozwoju wynikają tzw. złote reguły zarządzania ekologicznego:

- nieodnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane w takim zakresie, w jakim istnieje możliwość ich substytucyjnego kompensowania zasobami odnawialnymi,
- odnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane tylko w zakresie nie przekraczającym stopnia ich odnawialności,
- chłonność środowiska nie powinna być w żadnym zakresie przekroczona,
- różnorodność biologiczna środowiska nie powinna maleć.

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W gminie zarządzanie dotyczy działań własnych (podejmowanych przez gminę), a także jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto powiat i województwo również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w gminie. Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stała kontrola emisji zanieczyszczeń.

Institucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Jak wcześniej powiedziano, podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są wojewoda, starosta. Istotnym zagadnieniem w nowym podziale kompetencji jest nałożenie na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych ochrony środowiska obowiązku wzajemnego informowania się i uzgadniania. Na uwagę zasługuje w tym kontekście wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działania Inspekcji Ochrony Środowiska, a także przyznanie odpowiednich uprawnień kontrolnych organom samorządowym. Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

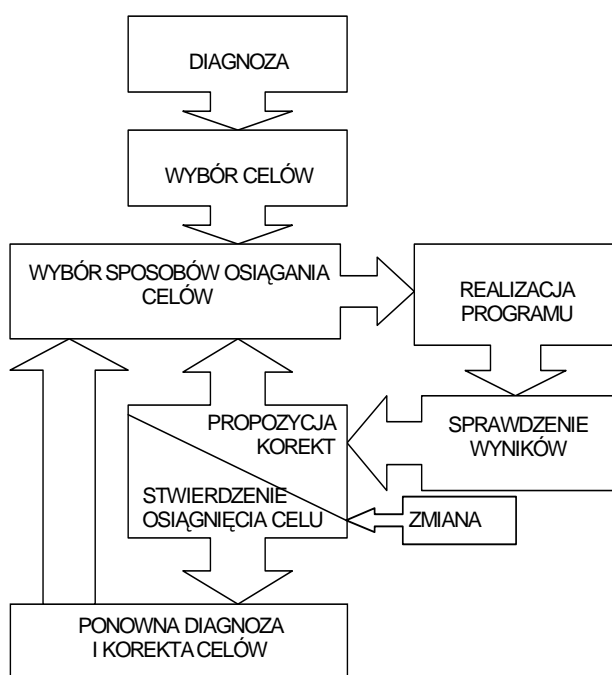
Organy wykonawcze województw, powiatów i gmin sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycją w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Oznacza to w uproszczeniu, że wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szanse realizacji, jeśli znajdują odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Samorząd gminny określa również strategię rozwoju gminy, na którą składa się m.in. racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

6.4.2 Zarządzanie „Programem Ochrony Środowiska”

Podstawową zasadę realizacji Programu Ochrony Środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim.

Ogólny schemat zarządzania programem przedstawiono na schemacie poniżej.

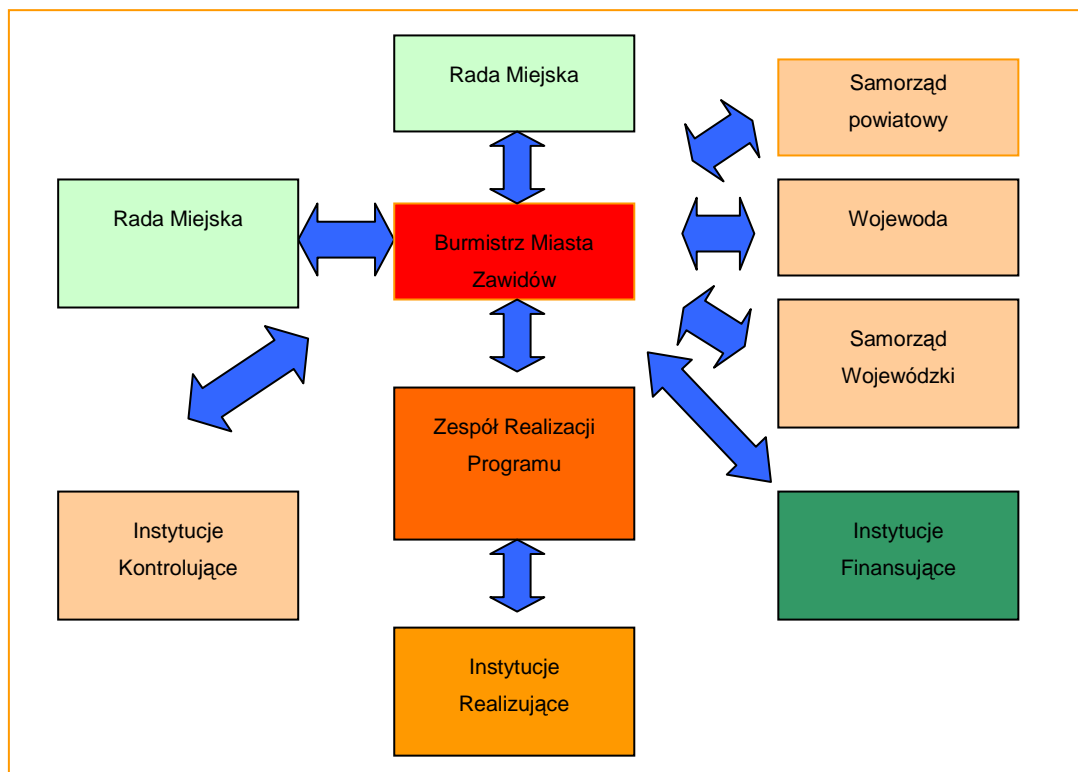

Schemat 4. Schemat zarządzania programem

Szansę na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania nim.

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące;
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- Społeczność miasta jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Schemat 5. Relacje między podmiotami i instytucjami uczestniczącymi w realizacji programu

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Burmistrzu Miasta Zawidów. Natomiast Zarząd Gminy składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Burmistrz współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz samorządem powiatowym, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (poprzez WFOSiGW). Ponadto Wójt współdziała z instytucjami administracji specjalnej w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (IŚ, WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

6.4.3 System ocen realizacji „Programu Ochrony Środowiska”

Zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016, ocena realizacji polityki ekologicznej państwa będzie prowadzona w oparciu o wskaźniki, których wykaz zostanie opracowany, na podstawie następujących założeń:

- ich ilość będzie ograniczona,
- odnosić się będą do podstawowych celów i priorytetów polityki ekologicznej,
- opierać przede wszystkim na informacjach pozyskanych: w ramach prac Głównego Urzędu Statystycznego, Państwowego Monitoringu Środowiska oraz w ramach tworzonych przez administrację zespoloną systemów informacyjnych.

Większość zaproponowanych wskaźników powinna być przyporządkowana do schematu P-S-R (presja, stan, reakcja), który dzięki uniwersalnemu i szerokiemu podejściu do ochrony środowiska pozwala całościowo opisać zagadnienie polityki ochrony środowiska i daje możliwość międzynarodowych porównań.

Są to:

a) Wskaźniki presji na środowisko, które wskazują główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych (np. emisja zanieczyszczeń do środowiska, tempo eksploatacji zasobów naturalnych, wyłączanie obszarów z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych itp.),

b) Wskaźniki stanu środowiska, odnoszące się do jakości środowiska i jakości jego zasobów (np. jakość wód powierzchniowych i podziemnych, jakość powietrza, ilość odpadów gromadzonych na składowiskach, poziom hałasu, lesistość, itp.). Podstawą ich określenia są wyniki badań i pomiarów uzyskane w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Wskaźniki te obrazują ostateczny rezultat realizacji celów polityki ekologicznej i powinny być tak konstruowane, aby możliwe było dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian zachodzących w czasie.

c) Wskaźniki reakcji/ działań zapobiegawczych, pokazujące działania podejmowane przez społeczeństwo lub określoną instytucję w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropogennej presji na środowisko (np. wydatki na ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza, procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, obszary prawnie chronione jako procent całego obszaru, powierzchnia zrekultywowana jako procent całej zdegradowanej powierzchni gleb, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska i w procesach decyzyjnych, liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych, itp.)

Tam, gdzie będzie to zasadne, wprowadzone zostaną wskaźniki zgodne z modelem D-P-S-I-R (czynniki sprawcze presje-stan-oddziaływania-przeciwdziałania). Wskaźniki, systematycznie modyfikowane, będą wykorzystywane dla cyklicznej oceny skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa oraz wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, a także oceny realizacji programów naprawczych.

Oceny te będą dokonywane wg następującego schematu:

- co 4 lata - oceny realizacji polityki ekologicznej państwa,
- co 2 lata - oceny realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

- raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi (co 4 lata),
- raporty organów wykonawczych województwa, powiatu i gminy, przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu, radzie gminy (co 2 lata).

6.4.3.1 Monitoring i ewaluacja Programu

Realizacja określonych w ramach Programu celów i zadań będzie podlegać systematycznemu monitorowaniu oraz ewaluacji. Dla rozróżnienia obu terminów należy wskazać, że monitoring to bieżące badanie procesu wdrażania zapisów strategicznych, natomiast ewaluacja sprowadza się do oceny wykonania sformułowanych zadań oraz stopnia realizacji całego planu i na podstawie wyników monitoringu. W związku z tym, monitoring może być prowadzony przez wyznaczone jednostki koordynujące realizację działań, np. wydziały merytoryczne urzędu. Ewaluacja zaś winna być przeprowadzana przy współdziałaniu Rady Programowej, która już została ukonstytuowana dla potrzeb opracowania niniejszego Programu. Rada Programu będzie nadzorowała realizację Programu, zapoznając się z okresowymi raportami dotyczącymi wykonania zadań i uzyskanych efektów ekologicznych. Efektem ewaluacji mogą być wprowadzane modyfikacje niektórych zapisów strategicznych. Nie powinny one dotyczyć celów strategicznych, w niewielkim stopniu mogą odnosić się do celów szczegółowych. Modyfikacjom mogą natomiast ulegać cele operacyjne i konkretne działania. Należy jednak pamiętać, że plan w zaproponowanym kształcie jest dokumentem otwartym, który powinien na bieżąco odpowiadać na nowe wyzwania. Zatem proponowane przez powołany komitet ewaluacyjny mogą już bezpośrednio przenosić się na rozwiązania zastosowane w aktualizacji planie rozwoju. Do monitoringu i ewaluacji Strategii zobowiązuje się samorząd, zatwierdzając dokument. Dzięki wprowadzeniu systemu monitoringu i ewaluacji zostaje także rozwiązany problem dezaktualizacji założeń Programu wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania samorządu, prawodawstwa i innych czynników mogących deformować zasadność podejmowanych działań w ramach dokumentu.

Proponuje się, aby monitoring Programu był prowadzony w przynajmniej półrocznych okresach, natomiast ewaluacja raz na dwa lata.

Bezpośrednim realizatorem zadań nakreślonych w Programie jest samorząd miasta oraz spółki będące własnością samorządu jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na własnym terenie oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program. Wypracowane procedury i strategie powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Następuje uporządkowanie i uczynienie samego procesu planowania i zarządzania na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji. Jak już wspomniano wcześniej, odbiorcą Programu są mieszkańcy miasta, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej, co opisano w dalszej części dokumentu.

Ocena realizacji Programu polega przede wszystkim na monitorowaniu, czyli obserwacji zmian w wielu wzajemnie ze sobą powiązanych sferach funkcjonowania danego obszaru (ekonomicznej, społecznej, ekologicznej itp.).

Analogicznie jak na poziomie wojewódzkim został określony „system monitoringu i oceny”, zatem proponujemy stworzenie:

- a) systemu zbierania i selekcjonowania informacji,
- b) systemu oceny i interpretacji zgromadzonych danych.

Procesy te powinny być analogiczne na poziomie Gminy i Województwa. Proponowany więc system monitoringu powinien zawierać działania określone w Programie Operacyjnym Województwa:

- permanentne pozyskiwanie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu (materiał stanowiący podstawę do analiz i ocen),
- przetworzenie i analiza danych,

- przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w Programie,
- analiza porównawcza osiągniętych wyników z założeniami Programu; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego Programu oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności,
- analiza przyczyn zarejestrowanych odstępstw oraz identyfikacja działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia,
- wykonanie działań korygujących.

Zbudowanie takiego systemu monitoringu i prowadzenie opisanych działań pozwoli na bieżące monitorowanie realizacji Programu. Podstawą dla sprawnego zbierania danych monitoringu jest opracowany zestaw mierników.

6.4.3.2 Mierniki ekorozwoju

Realizacyjną formą wskaźników monitoringu Programu Ochrony Środowiska są mierniki realizacji zadań. Zostały one określone jako narzędzie oceny efektywności systemu wdrażania strategii ochrony środowiska i planów operacyjnych na lata 2009-2012 z perspektywą do 2016 roku. Mierniki realizacyjne zostały wydzielone w ramach analizowanych obszarów środowiskowych i zostały przedstawione w poniższych tabelach: od Tab. 6-1 do Tab. 6-11.

Tab. 6-1. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Liczba chronionych i zagrożonych gatunków fauny i flory	stanowiska	WKP
2	Liczba opracowanych i wdrożonych projektów ochrony wybranych gatunków roślin i zwierząt	szt.	WKP
3	Liczba utworzonych stref gatunków zagrożonych	szt.	WKP
5	Udział powierzchni obszarów chronionych w ogólnej powierzchni	%	GUS
6	Liczba i powierzchnia obszarów NATURA 2000	ha	WKP
7	Liczba i powierzchnia parków krajobrazowych	ha	WKP
8	Liczba i powierzchnia rezerwatów przyrody	ha	WKP
9	Liczba i powierzchnia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych	ha	WKP
10	Liczba i powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu	ha	WKP
11	Liczba i powierzchnia użytków ekologicznych	ha	WKP
12	Liczba i powierzchnia nowych stanowisk dokumentacyjnych	ha	WKP
13	Liczba nowych pomników przyrody	szt.	WKP
14	Ilość opracowanych i przyjętych planów ochrony	szt.	WKP
15	Lesistość	%	GUS, LP
16	Powierzchnia gruntów zalesionych i zadrzewionych	ha	GUS
17	Liczba wydrukowanych folderów informacyjnych dla turystów	tys. szt.	Gmina, centra informacji
18	Liczba szkoleń dla pracowników administracji publicznej i mieszkańców dotyczących wdrażania obszarów NATURA 2000	szt.	Powiat, gmina
19	Liczba interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców w zakresie ochrony środowiska	szt.	Powiat, gmina, służby ds. ochrony środowiska, NGO
20	Liczba gospodarstw agroturystycznych ekoturystycznych	szt.	Powiat, gmina
21	Teren włączony w system przyrodniczy miasta	ha	GUS, gmina

Tab. 6-2. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony środowiska wodnego

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	GUS
2	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	GUS
3	Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	GUS
4	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	GUS
5	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	GUS
6	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	GUS
7	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy	km	GUS
8	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	GUS
9	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	GUS
10	Ścieki odprowadzone	dam ³	GUS
11	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	GUS

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
12	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	GUS
13	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	GUS
14	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	dam ³ /rok	GUS
15	Zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam ³ /rok	GUS
16	Zużycie wody na potrzeby rolnictwa i leśnictwa	dam ³ /rok	GUS
17	Zużycie wody na potrzeby gospodarstw domowych	dam ³ /rok	GUS
18	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	km	GUS
19	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	klasy	WIOŚ
20	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	klasy	WIOŚ
21	Ilość wybudowanych i zmodernizowanych stacji uzdatniania wody	szt.	GUS
22	Ilość oczyszczalni mechanicznych	obiekt	GUS
23	Ilość oczyszczalni biologicznych	obiekt	GUS
24	Ilość oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów	obiekt	GUS
25	Ilość ścieków oczyszczonych odprowadzanych ogółem	dam ³ /rok	GUS
26	Ilość ścieków oczyszczanych mechanicznie	dam ³ /rok	GUS
27	Ilość ścieków oczyszczanych biologicznie	dam ³ /rok	GUS
28	Ilość ścieków oczyszczanych z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam ³ /rok	GUS
29	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ogółem	osoba	GUS
30	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię mechaniczną	osoba	GUS
31	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię biologiczną	osoba	GUS
32	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	GUS
33	Osady wytworzone w ciągu roku ogółem	Mg	GUS
34	Osady wytworzone w ciągu roku stosowane w rolnictwie	Mg	GUS
35	Osady wytworzone w ciągu roku stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	Mg	GUS
36	Osady wytworzone w ciągu roku stosowane do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu	Mg	GUS
37	Osady wytworzone w ciągu roku przekształcone termicznie	Mg	GUS
38	Osady wytworzone w ciągu roku składowane razem	Mg	GUS
39	Osady wytworzone w ciągu roku magazynowane czasowo	Mg	GUS
40	Ilość BZT ₅ w ściekach oczyszczonych	mg O ₂ /l	WIOŚ
41	Ilość ChZT w ściekach oczyszczonych	Mg O ₂ /l	WIOŚ
42	Ilość azotu ogólnego w ściekach oczyszczonych	mg N/l	WIOŚ
44	Ilość fosforu ogólnego w ściekach oczyszczonych	mg P/l	WIOŚ
45	Ilość wybudowanych zbiorników retencyjnych	szt.	RZGW, WZMiUW
46	Ilość zmodernizowanych zbiorników retencyjnych	szt.	WZMiUW, RZGW
47	Długość zmodernizowanych systemów melioracyjnych	km	WZMiUW, RZGW
48	Długość zmodernizowanych i wybudowanych wałów przeciwpowodziowych	km	WZMiUW, RZGW
49	Liczba wybudowanych polderów zalewowych	szt.	WZMiUW, RZGW

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
50	Powierzchnia zmeliorowanych i nawadnianych użytków rolnych	ha	WZMIUW, GUS, RZGW

Tab. 6-3. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Wielkość emitowanych zanieczyszczeń CO ₂ , SO ₂ , NO ₂ , pyłu	Mg/rok	WIOŚ
2	Liczba zmodernizowanych obiektów dostarczających energię ciepłą	szt	WIOŚ, UM
3	Liczba obiektów wytwarzających energię ciepłą z biomasy	szt	WIOŚ, UM
4	Ilość budynków użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację	szt	UM
5	Powierzchnia termomodernizacji	m ²	UM
6	Liczba opracowanych programów ochrony powietrza	szt	Urząd Marszałkowski
7	Ilość wybudowanych elektrowni wiatrowych	szt	Zakład Energetyczny
8	Ilość wybudowanych energetycznego wykorzystania biomasy	szt	Zakład Energetyczny
9	Ilość zainstalowanych kolektorów słonecznych	szt	Zakład Energetyczny
10	Ilość odbiorców korzystających z sieci gazowej	os	GUS
11	Ilość przyłączy urządzeń gazowych	szt	GUS
12	Ilość odbiorców ogrzewających mieszkania gazem	os	GUS

Tab. 6-4. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony środowiska glebowego

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Powierzchnia gruntów wyłączonych z produkcji rolnej	ha	GUS
2	Zużycie nawozów wapniowych	kg/ha UR	GUS
3	Liczba gospodarstw ekologicznych	szt.	samorząd
4	Liczba gospodarstw wdrażających programy rolnośrodowiskowe	szt.	GUS, ODR
5	Powierzchnia gruntów rolnych zagrożonych erozją	ha	GUS
6	Powierzchnia gruntów zakrzaczonych i zadrzewionych	ha	GUS
7	Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji	ha	GUS
8	Powierzchnia zrehabilitowanych terenów poeksploatacyjnych	ha	GUS

Tab. 6-5. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Długość zmodernizowanych ekranów akustycznych	m	zarządcy dróg
2	Długość wybudowanych ekranów akustycznych	m	zarządcy dróg

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
3	Długość zmodernizowanych dróg	km	zarządcy dróg
4	Długość nowowybudowanych dróg	km	zarządcy dróg
5	Długość wybudowanych obwodnic	km	zarządcy dróg
6	Liczba punktów monitoringu hałasu, w których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu	szt.	WIOŚ
7	Liczba wymienionych okien na dźwiękoszczelne w obiektach użyteczności publicznej	szt.	zarządcy

Tab. 6-6. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Wielkość promieniowania elektromagnetycznego w stałych punktach pomiaru	Hz	WIOŚ
2	Liczba nowych punktów pomiarowych, w których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości promieniowania	szt.	WIOŚ

Tab. 6-7. Lista mierników realizacji w zakresie edukacji ekologicznej

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Program edukacji ekologicznej - opracowanie	szt.	UM
2	Program edukacji ekologicznej - wdrożenie	szt.	UM
3	Liczba festynów, konkursów i innych imprez dotyczących ekologii	szt.	UM
4	Wielkość środków finansowych przeznaczonych na edukację ekologiczną	zł	UM
5	Długość ścieżek edukacyjno-przyrodniczych	m	UM
6	Liczba wniosków o udostępnienie informacji o środowisku	szt.	UM
7	Liczba ogólnodostępnych baz danych zawierających informacje o środowisku	szt.	UM
8	Liczba pracowników urzędów przeszkolonych z zakresu udostępniania informacji o środowisku	szt.	UM
9	Zintegrowany Systemu Informatyczny dla Zrównoważonego Rozwoju Dolnego Śląska – wdrożenie	szt.	UM

Tab. 6-8. Lista mierników realizacji w zakresie awarii przemysłowej

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Liczba zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii	szt.	WKSP
2	Ilość opracowanych i aktualizowanych planów operacyjno - ratowniczych	szt.	Wojewoda, WKSP
3	Ilość prowadzonych szkoleń oraz instruktażów z zakresu występowania skutków poważnych awarii	szt.	WKSP

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
4	Ilość awarii związanych z przewozem materiałów niebezpiecznych	szt.	WKSP
5	Długość dróg poddanych szczególnym procedurom dla określenia stopnia bezpieczeństwa przewozu materiałów niebezpiecznych i zakwalifikowanych do takich przewozów	km	Wojewoda, WKSP
6	Długość linii kolejowych poddanych szczególnym procedurom dla określenia stopnia bezpieczeństwa przewozu materiałów niebezpiecznych i zakwalifikowanych do takich przewozów	km	Wojewoda, WKSP

Tab. 6-9. Lista mierników realizacji w zakresie racjonalizacji wykorzystania materiałów i surowców

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Ilość zużycia energii na jednostkę PKB		GUS
2	Zużycie wody przez przemysł ze źródeł powierzchniowych i podziemnych		GUS
3	Liczba wdrożonych programów naprawczych	szt.	powiat, gmina
4	Liczba koncesji na wydobywanie kopalin	szt.	starostwo, Urząd Marszałkowski
5	Liczba koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż	szt.	starostwo, Urząd Marszałkowski
6	Liczba nowoudokumentowanych złóż oraz ich zasobność	szt.	starostwo, Urząd Marszałkowski
7	Liczba interwencji (wniosków) dotyczących konfliktów przestrzennych na terenach prawnie chronionych	szt.	powiat, gmina

Tab. 6-10. Lista mierników realizacji w zakresie rozwoju turystyki

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Program rozwoju produktu turystycznego - opracowanie	szt.	UM
2	Program rozwoju produktu turystycznego - wdrożenie	szt.	UM
3	Liczba utworzonych parków kulturowych	szt.	UM, WUOZ w Wrocławiu, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
4	Liczba imprez o charakterze folklorystycznym	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, Domy Kultury
5	Liczba opracowań i folderów promocyjnych kulturę regionu i jego produkty	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, Domy Kultury
6	Liczba przeprowadzonych rewitalizacji (obiekty)	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, podmioty prawne, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
7	Liczba programów rewaloryzacji terenów zieleni	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki
8	Liczba przeprowadzonych rewaloryzacji terenów zieleni	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, podmioty prawne,

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
			Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
9	Liczba utworzonych stref ochrony konserwatorskiej	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, podmioty prawne, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
10	Liczba obiektów cmentarnych poddanych pracom konserwatorskim	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
11	Liczba zabytków uznanych za pomniki historii	szt.	Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Wrocławiu
12	Liczba parków kulturowych uznanych za pomniki historii	szt.	Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Wrocławiu
13	Ilość oznakowanych szlaków turystycznych	szt.	UM, WUOZ w Wrocławiu
14	Długość oznakowanych szlaków turystycznych	m	UM
15	Liczba wydanych folderów i przewodników o szlakach kulturowych w powiecie	szt.	UM, WUOZ w Wrocławiu
16	Liczba opracowanych koncepcji funkcjonalno-przestrzennych szlaków turystycznych	szt.	UM, WUOZ w Wrocławiu
17	Liczba zintegrowanych akcji promujących walory kulturowe i turystyczne miasta	szt.	UM, WUOZ w Wrocławiu
18	Liczba wydrukowanych map turystycznych przez UM/Starostwo	tys. szt.	UM
19	Liczba zamontowanych tablic informacyjnych - edukacyjnych	szt.	UM

Tab. 6-11. Lista mierników realizacji w zakresie zapobiegania szkodom w środowisku

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Liczba wniosków DSU	szt.	UM
2	Liczba postępowań OOS	szt.	UM
3	Liczba przeprowadzonych Strategicznych Ocen Oddziaływania na Środowisko	szt.	UM
4	Ilość szkód w środowisku zgłoszonych organowi ochrony środowiska i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska	szt.	Wojewoda, WIOŚ
5	Ilość przeprowadzonych działań naprawczych	szt.	Wojewoda, WIOŚ
6	Ilość decyzji obowiązków dotyczącej konieczności prowadzenia pomiarów zawartości substancji w glebie, ziemi lub wodzie lub monitoringu przyrodniczego różnorodności biologicznej i krajobrazowej	szt.	Wojewoda
7	Ilość wystąpień bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku, które zostały spowodowane przez podmiot korzystający ze środowiska działający na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej,	szt.	Wojewoda

Użyte skróty

UM – Urząd Miasta

WUOZ - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków

WKSP – Wielkopolski Komisarjat Straży Pożarnej

WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego

NGO – non-governmental organization

WKP – Wojewódzki Konserwator Przyrody

LP – Lasy Państwowe

6.5 Główne działania w ramach zarządzania Programem

W oparciu o zapisy niniejszego rozdziału w poniższej tabeli (Tab. 6-12) przedstawiono najważniejsze działania w ramach następujących zagadnień: wdrażanie Programu (koordynacja, weryfikacja celów ekologicznych, strategii ich i listy przedsięwzięć, współpraca z różnymi jednostkami), edukacja i komunikacja ze społeczeństwem (w tym system informacji o środowisku), systemy zarządzania środowiskiem, monitoring stanu środowiska. Dla każdego zagadnienia wskazano instytucje uczestniczące w realizacji wyszczególnionych działań.

Tab. 6-12. Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2009 – 2012	Instytucje Uczestniczące
-----	-------------	---------------------------------------	--------------------------

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2009 – 2012	Instytucje Uczestniczące
1	Wdrażanie "Programu ochrony środowiska"	<ul style="list-style-type: none"> – Koordynacja wdrażania, – Współpraca z różnymi jednostkami, – Ocena wdrożenia przedsięwzięć: <ul style="list-style-type: none"> a) Ewaluacja Programu 2011 na podstawie Raportu z roku 2010, b) Ewaluacja Programu 2013 na podstawie Raportu z roku 2012, – Raporty o wykonaniu Programu, <ul style="list-style-type: none"> a) Raportu w roku 2010 z realizacji Programu ochrony środowiska za lata 2008-2009 b) Raportu w roku 2012 z realizacji Programu ochrony środowiska za lata 2010-2011 b) Raportu w roku 2013 z realizacji Programu ochrony środowiska za lata 2012-2013 - Aktualizacja Programu ochrony środowiska na lata 2013-2016, - Budowa Zintegrowanego Systemu Informatycznego dla Zrównoważonego Rozwoju Dolnego Śląska, 	<p>Samorząd miasta, Inne jednostki wdrażające Program</p>
2	<p>Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem,</p> <p>System informacji o Środowisku</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej w oparciu o instytucje zajmujące się tym zagadnieniem, – Realizacja ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie dostępu do informacji o środowisku, – Większe wykorzystanie mediów (prasa, telewizja, Internet) w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska, w tym realizacji programów, – Stosowanie systemu "krótkich informacji" o środowisku (wydawanie ulotek i broszur informacyjnych), – Szersze włączenie organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej i komunikacji ze społeczeństwem 	<p>Samorząd Miasta Starosta, Zarząd Województwa WIOŚ, Organizacje Pozarządowe UM</p>
3	Systemy zarządzania środowiskiem	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem. 	<p>Starosta, Wojewoda Fundusze Celowe</p>

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2009 – 2012	Instytucje Uczestniczące
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi. Informacje o stanie środowiska w mieście.	WIOŚ, WSSE Starosta UM

7 Aspekty finansowe wdrażania „Programu Ochrony Środowiska”

Finansowania inwestycji związanych z ochroną środowiska będzie realizowane w oparciu o źródła:

- publiczne - pochodzące z budżetu państwa lub samorządów pozabudżetowych instytucji publicznych;
- prywatne - pochodzące od przedsiębiorców;
- prywatno-publiczne – pochodzące, np. od spółek z udziałem kapitału samorządowego.

Wsparcie finansowe działań związanych z ochroną środowiska uzyskiwane jest ze środków krajowych i zagranicznych.

7.1 Ramy finansowe wdrażania Programu

Niezbędnym elementem Programu jest wskazanie ram finansowych jego wdrażania poprzez szacunek wielkości środków, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Są to środki własne gmin, powiatu, środki podmiotów gospodarczych, środki budżetu państwa i budżetu województwa dolnośląskiego, a także środki pochodzące z funduszy celowych i środki pomocowe.

7.1.1 Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu

Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest to, że większa część wydatków ponoszą samorządy terytorialne, fundusze ekologiczne i przedsiębiorstwa, natomiast udział środków budżetu państwa jest mały.

W poprzednich latach przeciętny udział funduszy ochrony środowiska oraz dopłat do kredytów uruchamianych przez Bank Ochrony Środowiska wynosił około 30% wartości inwestycji. W najbliższych latach rola funduszy ekologicznych (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) powinna polegać na koncentrowaniu środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE. Jednocześnie oczekuje się spadku udziału funduszy

ochrony środowiska, ze względu na ogólną poprawę stanu środowiska, a co za tym idzie zmniejszenie wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych. Natomiast oczekuje się większego niż dotychczas zaangażowania środków pomocowych, w tym z funduszy przedakcesyjnych oraz po uzyskaniu członkostwa w UE - funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (2004 - 2006) .

Inwestycje przewidywane do realizacji w przemyśle będą finansowane ze środków własnych i kredytów komercyjnych oraz uzupełniająco z funduszy ochrony środowiska, pod warunkiem uznania danego zadania za priorytetowe w skali województwa.

Jak wspomniano wcześniej, istotny ciężar finansowania inwestycji w infrastrukturze pozostanie na barkach gmin, często poprzez zaciąganie długu w bankach i w międzynarodowych instytucjach finansujących (np. EBOiR). Coraz częściej gminy podejmują decyzje o udzieleniu praw inwestorowi zewnętrznemu do wykonywania działań z zakresu ochrony środowiska poprzez spółki z udziałem gminy, który to udział jest gwarancją jej wpływu na decyzje podejmowane przez spółkę oraz na jakość świadczonych usług.

Charakterystykę potencjalnych źródeł finansowania zaprezentowano w załączniku nr 2.

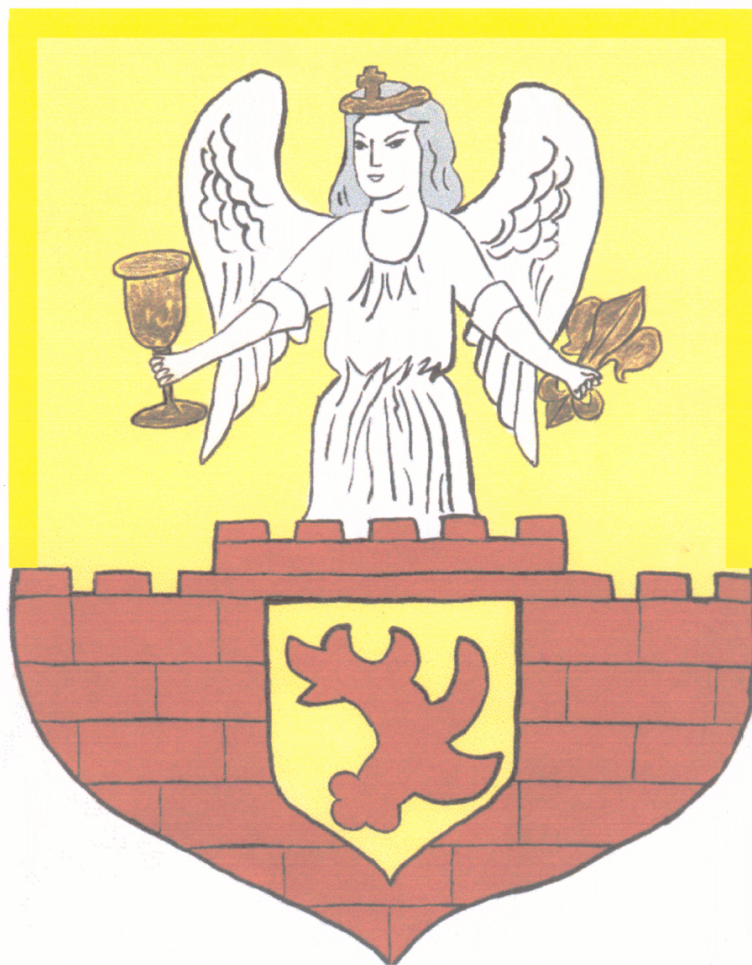
7.2 Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2009-2012

Szacunkowe koszty wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Zawidów w latach 2009-2012 przedstawiono w poniższej tabeli zbiorczej. Koszty te zostały określone w oparciu o szczegółowe dane zgłoszone przez różne jednostki nt. kosztów realizacji konkretnych przedsięwzięć lub szacunek kosztów przeprowadzony w oparciu o średnie wskaźniki dotyczące budowy i eksploatacji urządzeń.

Tab. 7-1 Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2009-2012

Lp.	Obszary środowiskowe	Koszty w latach 2009-2012 (w tys. PLN)
1	Turystyka i rekreacja	15 350
2	Oświata	948
3	Transport drogowy	21 500
	Razem	37 798

Uwaga: W powyższej kalkulacji nie uwzględniono kosztów gospodarki odpadami

Projekt

Charakterystyka Miasta Zawidów wraz z oceną stanu środowiska

Poznań 2009

Spis treści :

1	Wstęp.....	4
1.1	Osadnictwo	6
1.2	Klimat.....	6
1.3	Położenie geograficzne.....	7
1.4	Wielokrajowy Program Środowiska PHARE "Czarny Trójkąt"	8
1.5	Euroregion Nysa	10
2	Charakterystyka stanu środowiska	12
2.1	Powietrze	12
2.1.1	Charakterystyka układu komunikacyjnego.....	13
2.1.2	Analiza ruchu drogowego wraz z prognozą zanieczyszczenia powietrza	13
2.1.3	Gospodarka cieplna	14
2.2	Hałas	15
2.3	Promieniowanie elektromagnetyczne.....	16
2.4	Woda	16
2.5	Ochrona przeciwpowodziowa.....	18
2.6	Gospodarka wodno-ściekowa	19
2.7	Stan gleb i rolnictwo	20
2.8	Zasoby surowcowe	22
2.9	Odpady	22
2.10	Zasoby przyrodnicze	22
2.10.1	Walory o randze lokalnej	23
2.10.2	Specyfika przyrody gminy.....	24
2.10.3	Fauna – stan wyjściowy	24
2.10.4	Flora – stan wyjściowy	29
2.10.5	Lasy	31
2.10.6	Roślinność potencjalna	31
2.10.7	NATURA 2000	32
2.11	Energia odnawialna	33
2.12	Turystyka na terenie Miasta Zawidów	33
2.13	Edukacja Ekologiczna	34
2.14	Ochrona przeciwpożarowa lasów.....	34

Spis Tabel :

Tab. 1-1 Struktura zagospodarowania gruntów w mieście Zawidów	5
Tab. 1-2 Dane demograficzne dla miasta Zawidów w latach 2005-2008	6
Tab. 1-3 Rozwój budownictwa w Zawidowie w latach 2005-2009.....	6
Tab. 2-1 Raport roczny (rok 2008) pomiarów jakości powietrza w stacji monitoringu w Działoszynie	12
Tab. 2-2 Podmioty posiadające aktualne pozwolenia na wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza wydane przez Starostę Zgorzeleckiego	12
Tab. 2-3 Wskaźnik ilości pojazdów na rok dla przejścia granicznego Zawidów-Habartice w latach 2005-2008.....	14
Tab. 2-4 Struktura użytkowania systemów ogrzewania	15
Tab. 2-5 Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej.....	16
Tab. 2-6 Stanowiska badawcze sieci regionalnej monitoringu wód podziemnych.....	18
Tab. 2-7 Zużycie wody wodociągowej przez mieszkańców Zawidowa w latach 2005-2008..	19
Tab. 2-8 Struktura użytkowania gruntów w mieście Zawidów w latach 2005-2008	21
Tab. 2-9 Zestawienie ubytków i nasadzeń drzew i krzewów z terenu miasta Zawidów w latach 2005-2008.....	31
Tab. 2-10 Wykaz roślinności potencjalnej lokalizowanej na terenie powiatu zgorzeleckiego	32

Spis Wykresów:

Wykres 1-1 Porównanie wskaźników emisji zanieczyszczeń z Elektrowni Turów	9
---	---

Spis Rysunków:

Rys. 1-1 Lokalizacja terenu opracowania	4
Rys. 1-2 Mapa lokalizująca Miasto Zawidów na tle regionów geograficznych.....	8
Rys. 1-3 Lokalizacja Stacji pomiarowych w tzw. "Czarnym Trójkacie"	10
Rys. 1-4 Obszar Euroregionu Nysa	11
Rys. 2-1 Mapa potencjalnej roślinności	32
Rys. 2-2 Ilość pożarów w ciągu roku od 1997 r. do 2008.....	35

1 Wstęp

Miasto Zawidów zlokalizowane jest na terenie powiatu Zgorzeleckiego w Województwie Dolnośląskim, na granicy z Republiką Czeską.

Rys. 1-1 Lokalizacja terenu opracowania

Miasto Zawidów leży w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego, na Pogórzu Izerskim. Teren miasta charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem terenu, licznymi pagórkami i dolinami. W północno-wschodniej, południowej i centralnej części miasta najwyższe rzędne osiągają 244-257 m. n.p.m. Teren opada wyraźnie w kierunku zachodnim do 220-215 m n.p.m. Głównym ciekim powierzchniowym w obrębie Zawidowa jest Potok Koci, prawobrzeżny dopływ rzeki Witki.

Rejon Zawidowa zaliczany jest do tzw. Regionu Zgorzeleckiego. Obejmuje on zachodnią i południowo zachodnią część Pogórza Izerskiego pod Nysą Łużycką. Jest to najcieplejszy rejon podgórzy, bardzo zbliżony do najcieplejszego na Dolnym Śląsku regionu nadodrzańskiego.

Powierzchnia gminy Miejskiej Zawidów wynosi 607 ha. Użytki rolne zajmują 68,7% powierzchni gminy, a lasy 5,6%. Liczba ludności waha się w granicach 4500 osób.

Główne funkcje miasta to: mieszkalnictwo, obsługa mieszkańców w zakresie usług publicznych, usługa komercyjna, produkcja.

Miasto Zawidów stanowi samodzielną jednostkę administracji samorządowej stopnia podstawowego, położoną w powiecie zgorzeleckim, na granicy z Republiką Czeską. Zlokalizowane w mieście drogowe przejście graniczne Zawidów-Habartice obsługuje ruch pasażerski oraz towarowy tylko na przejściu kolejowym.

Zawidów wiąże swą przyszłość z korzystnym położeniem umożliwiającym ciągły rozwój infrastruktury tranzytowej obsługującej głównie turystów z Polski, Niemiec udających się m.in. do Czech, Austrii oraz innych atrakcyjnych turystycznie krajów Europy Południowej. Miasto posiada dobrze rozwiniętą sferę usług gastronomicznych, a także administrację specjalną związaną z funkcjonowaniem przejścia granicznego.

Charakterystycznymi cechami Zawidowa są jego wartości historyczno-kulturowe (zespół miasta lokacyjnego i miasta z XIX i XX wieku, zespoły kościelne z XVIII i XIX wieku, zespół parkowo-leśny Góra Zamkowa) oraz wartości przyrodnicze (dolina rzeki Witka i Kocięgo Potoku).

Około 3 km od centrum miasta znajduje się "Zalew Witka", w obrębie którego są domki campingowe, mała gastronomia oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego.

Rozwojowi miasta Zawidów w zakresie społeczno-gospodarczym sprzyjają: korzystna struktura wieku ludności przejawiająca się dużym wskaźnikiem udziału młodzieży, nowe dziedziny gospodarcze kształtujące się na terenie miasta (usługi, obsługa ruchu granicznego), tradycja przemysłowa miasta, dobre wyposażenie w obiekty usług publicznych, duże zasoby siły roboczej, korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne, dogodne powiązania komunikacyjne z ośrodkami przemysłowymi oraz z układem komunikacyjnym o znaczeniu międzynarodowym.

Strukturę zagospodarowania gruntów na terenie miasta Zawidów zaprezentowano w poniższej tabeli¹.

Tab. 1-1 Struktura zagospodarowania gruntów w mieście Zawidów

WYSZCZEGÓLNIENIE	MIEJSCOWOŚĆ
Powierzchnia miejscowości ogółem	607
Użytki rolne ogółem	417
Grunty orne	272
Lasy i grunty leśne	34
Grunty zadrzewione i zakrzewione	12
Grunty pod wodami stojącymi	0
Grunty pod wodami płynącymi	7
Grunty pod rowami	3
Użytki kopalne	0
Tereny komunikacyjne - drogi	38
Tereny komunikacyjne - tereny kolejowe i inne	11
Tereny mieszkaniowe, przemysłowe i inne zabudowane	44
Tereny niezabudowane	8
Tereny zielone i rekreacyjne	10
Tereny różne	16
Nieużytki	8

¹ Plan Odnowy Miejscowości Zawidów 2008

1.1 Osadnictwo

W poniższej tabeli zaprezentowano podstawowe dane demograficzne dotyczące Miasta Zawidów w latach 2005-2008.

Tab. 1-2 Dane demograficzne dla miasta Zawidów w latach 2005-2008

	Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009 ²
1	Liczba ludności (miasto)	4407	4403	4415	4447	4447
2	Przyrost naturalny	+12	+15	+6	0	+9
3	Saldo migracji	bd	+39	+72	+65	bd

Gmina ma powierzchnię 607ha, w tym 41ha (6,75%) powierzchni zabudowanych. Zabudowa miejska różni się zarówno typem zabudowy, jak i stanem technicznym. Budynki mieszkaniowe oraz użyteczności publicznej są poddawane renowacji i remontom, w ubiegłych latach rozpoczęto również budowę nowych budynków mieszkalnych, co zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tab. 1-3 Rozwój budownictwa w Zawidowie w latach 2005-2009

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009 ¹
Budynki oddane do użytku	3	2	4	2	1
Rozpoczęte budowy	bd	0	12	3	3

Miasto Zawidów stwarza dogodne warunki do rozwoju osadnictwa, ze względu na odpowiednią gospodarkę wodno-ściekową. Określa się, że miasto jest w 100% zwodociągowane i skanalizowane, a tereny przeznaczone pod zabudowę są uzbrojone.

1.2 Klimat

Średnia temperatura roczna wynosi powyżej 8°C, a średnia okresu IV-IX przekracza 14°C, podczas gdy na północy kraju jest ona przeciętnie o 2 stopnie niższa. Przeważające wiatry z kierunków zachodnich i północno-zachodnich powodują, że obszar województwa charakteryzuje się małą amplitudą temperatur, łagodnymi zimami i dość dużymi opadami z maksimum w okresie letnim.

Wielkość rocznych sum opadów atmosferycznych wynosi od 650 do 770 mm i należą do wyższych w niżowej części kraju. Czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi zaledwie do 60 dni. Taki stan rzeczy jest bardzo korzystny dla roślinności, której okres wegetacyjny trwa do 220 dni i jest najdłuższy w kraju.

Na terenie Sudetów Zachodnich dominujące kierunki wiatru są zgodne z resztą województwa, tzn. zachodnie. Jednak w Sudetach Środkowych i wschodnich większy udział ma kierunek południowy. Ciekawym zjawiskiem są występujące w Sudetach i na ich przedpolu wiatry fenowe. Niosą one suche i ciepłe masy powietrza, osiągając w górach duże prędkości i swym zasięgiem oddziałując na znaczącą część Niziny Śląskiej. W okresie występowania fenu można zaobserwować wyraźny wzrost temperatury przy jednoczesnym

² stan na lipiec 2009

silnym suchym wietrze z południa. Feny często są bezpośrednią przyczyną gwałtownego topnienia śniegu.

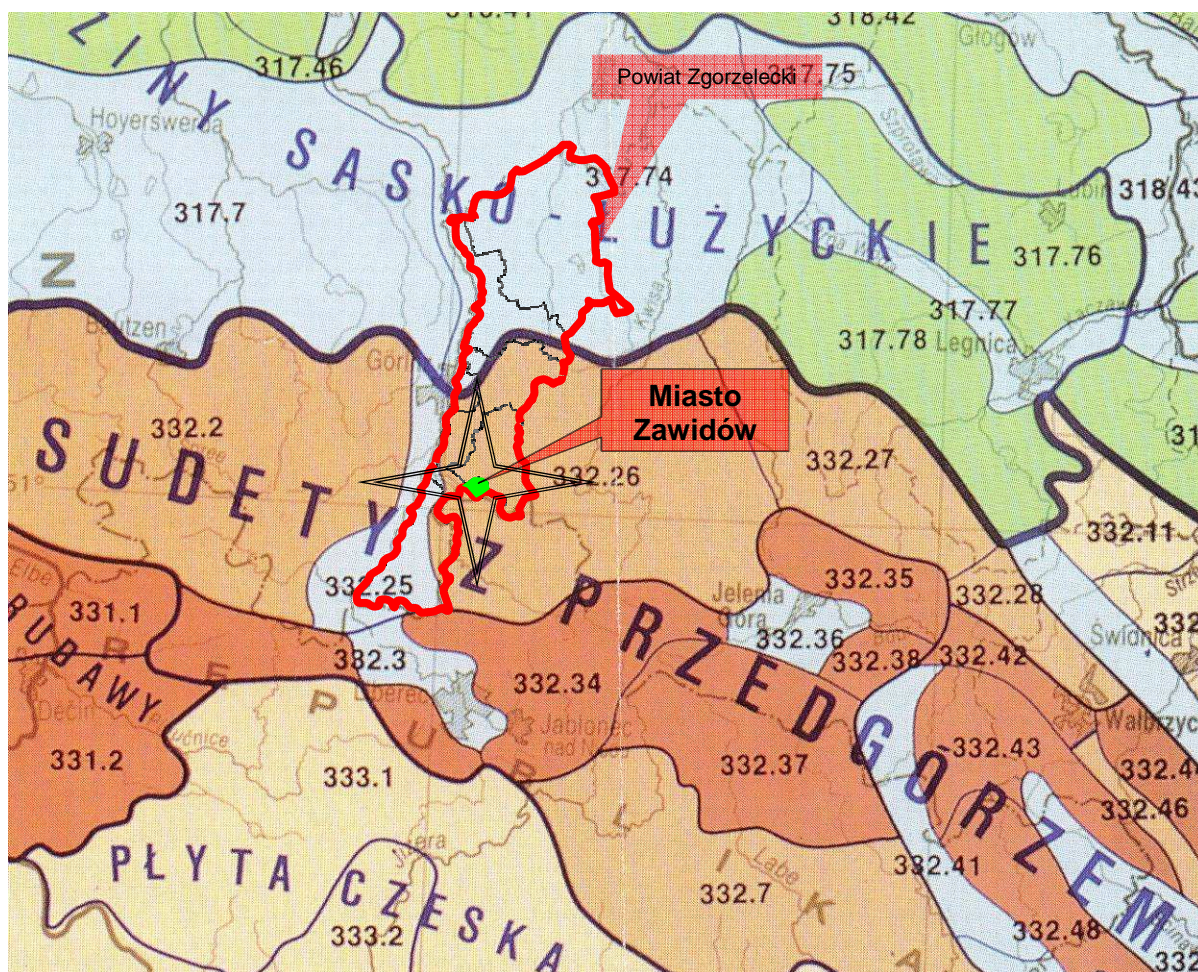
1.3 Położenie geograficzne

Teren przedmiotowego opracowania położony jest na Przedgórzu Izerskim wg podziału geograficznego Polski wg „Geografii Regionalnej Polski” Jerzy Kondracki PWN 2002.

Pogórze Izerskie (332.26) jest rozległą częścią Pogórza Zachodniosudeckiego pomiędzy Obniżeniem Żytawsko-Zgorzeleckim na zachodzie a doliną Bobru na wschodzie, na południu oddzieloną od Gór Izerskich dyslokacją tektoniczną, na północy zaś zanurzającą się pod osady morza mioceńskiego oraz piaski i gliny czwartorzędowe, zalegające również częściowo na samym Pogórzu Izerskim tak, że granica północna nie jest wyraźna. Zachodnia część Pogórza Izerskiego znajduje się częściowo w granicach Czech. Część polska zajmuje powierzchnię około 1460 km², czeska — około 240 km². Pogórze Izerskie jest zbudowane przeważnie z gnejsów oraz granitów batolitu izersko-karkonoskiego i przecięte żyłami bazaltu. w obrębie tego dużego mezoregionu wyróżniono wiele mikroregionów (Walczak 1968), które (w nieco zmodyfikowanej postaci) przedstawiają się następująco.

Przedgórze Izerskie (332.261) — część Pogórza Izerskiego sąsiadująca bezpośrednio z Górami Izerskimi, z wysokościami dochodzącymi do 450-540 m, jest zbudowana z gnejsów, granitognejsów, szarogłazów i bazaltów. Na zachodzie zaczyna się Wysoczyzną Działoszyńską nad doliną Nysy Łużyckiej, występ terytorium czeskiego nosi nazwę Frydlantskiej pahorkatiny, dalszy ciąg po stronie polskiej — Wysoczyzny Rybnickiej, która opada stromym stopniem do Kotliny Jeleniogórskiej, granicząc od południa z Pasmem Kamienickim we wschodniej części Gór Izerskich. Największymi ośrodkami są Frydlant i Nove Mesto pod Smrkom po stronie czeskiej.

Wysoczyzna Siekieczńska (332.262), położona na wschód od Równiny Zgorzeleckiej i Obniżenia Zawidowskiego, osiąga wysokość 250-300 m. W jej podłożu występują zlepieńce permskie i gnejsy, przykryte gliną zwałową i utworem pyłowym. W użytkowaniu ziemi przeważają pola uprawne z małym udziałem łąk i pastwisk. W pobliżu granicy czeskiej leży Miasto Zawidów.

Rys. 1-2 Mapa lokalizująca Miasto Zawidów na tle regionów geograficznych

1.4 Wielokrajowy Program Środowiska PHARE "Czarny Trójkąt"

W 1992 roku powołano do życia program regionalny "Czarny Trójkąt", w ramach którego uruchomiono zintegrowaną trójstronną polsko-niemiecko-czeską sieć 43 automatycznych stacji monitoringu powietrza. Podstawowym celem Programu było zbliżenie stanu środowiska tego regionu do norm Unii Europejskiej, przede wszystkim w zakresie jakości powietrza.

Zgodnie z Raportem o jakości powietrza w byłym „Czarnym Trójkącie”³ z 2004 roku, stan czystości powietrza określany jest na podstawie pomiaru m.in. dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pył zawieszony PM₁₀, tlenku węgla i ozonu. Porównanie badań z lat 1989-2004 pokazuje, że na skutek działań podjętych przez Polskę, Czechy i Niemcy, wartości poszczególnych wskaźników spadły:

- SO₂ – o 93%,
- NO₂ – 78%,
- pył zawieszony – o 97%.

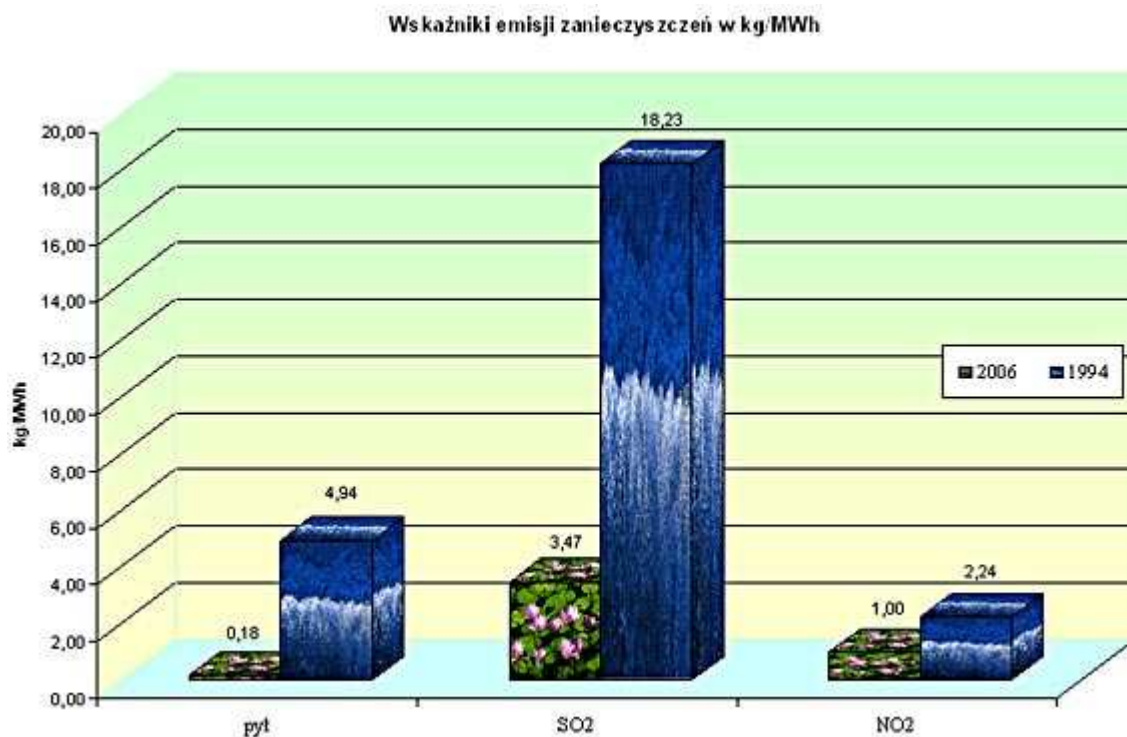
Badania wykazują ponadto, że na dzień dzisiejszy emisja SO₂, CO, benzenu i ołowiu w żadnym miejscu pomiarowym nie przekracza dopuszczalnych wartości i nie stanowi

³ <http://www.wroclaw.pios.gov.pl/index.php?id=publikacje&sub=czt>

zagrożenia dla środowiska. Jednakże wartości ozonu i PM_{10} , szczególnie metali ciężkich (oprócz ołowiu), wskazują na przekroczenia norm oraz wykazują brak tendencji do poprawy tej sytuacji. Jest to związane głównie z zanieczyszczeniami emitowanymi przez transport samochodowy.

Kluczowym działaniem ze strony Polskiej, dążącym do poprawy stanu jakości powietrza, było rozpoczęcie modernizacji Elektrowni Turów (kontynuowanej z powodzeniem obecnie).

Zmianę emisji zanieczyszczeń z Elektrowni Turów przedstawia poniższy wykres.

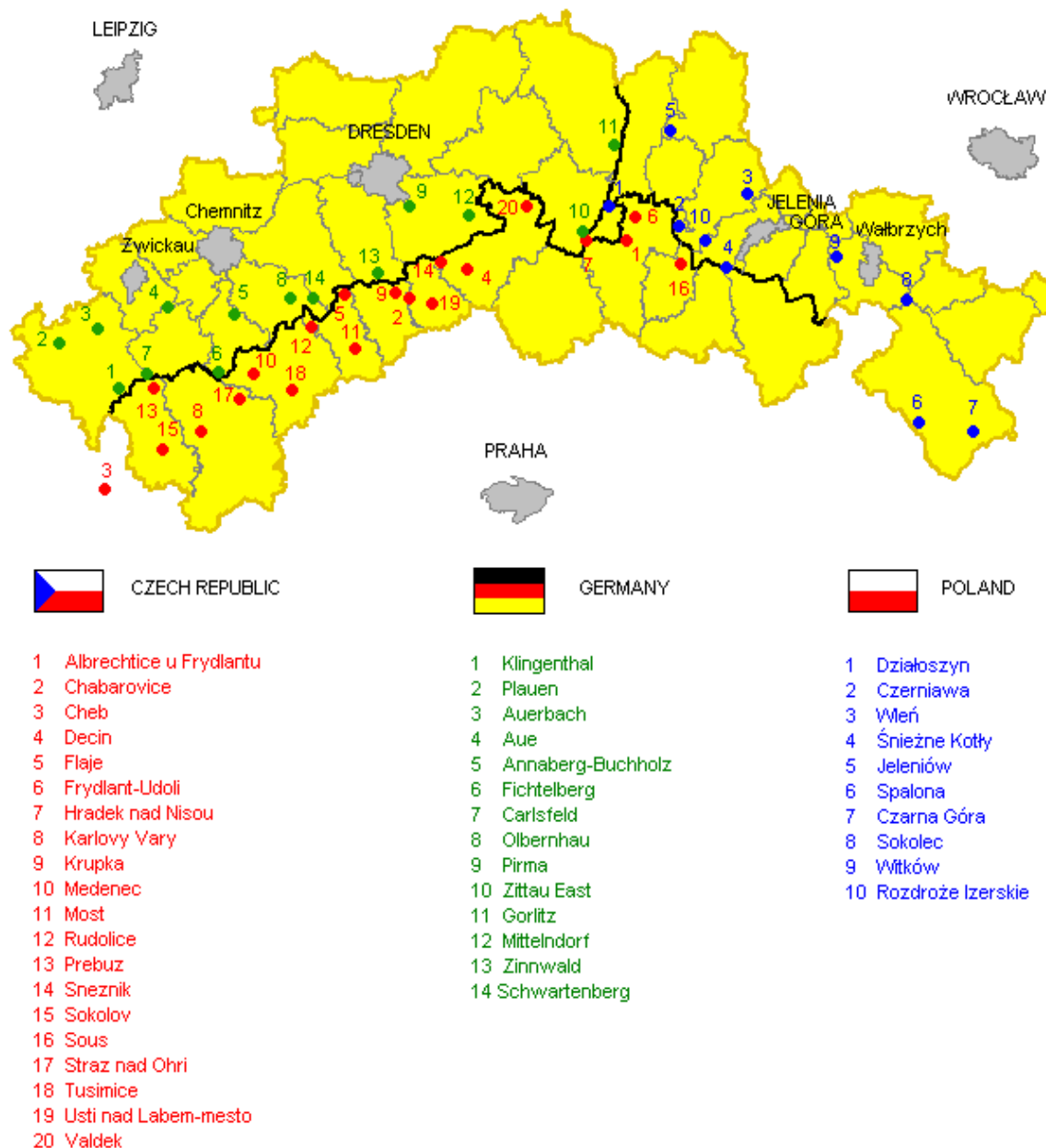

Wykres 1-1 Porównanie wskaźników emisji zanieczyszczeń z Elektrowni Turów ⁴

Znaczna poprawa atmosfery współpracy wpłynęła pozytywnie na stosunki polsko - niemieckie w regionie (współpraca między b. województwem jeleniogórskim i Saksonią), jak i na współpracę polsko - czeską w zakresie ochrony środowiska. Ponadto, znaczna poprawa jakości powietrza na terenach trójkąta spowodowała, że zaczęto nazywać go „zielonym trójkątem” zamiast „czarnym”.

Poniższa mapa pokazuje obszar byłego „czarnego trójkąta” wraz ze zlokalizowanymi w jego obrębie stacjami pomiarowymi.

⁴ źródło: <http://www.elturow.bot.pl/index.php?dzid=114&did=1668>

Rys. 1-3 Lokalizacja Stacji pomiarowych w tzw. "Czarnym Trójkącie"

1.5 Euroregion Nysa⁵

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa to region obejmujący trzy obszary przygraniczne położone w sercu Europy, u styku granic Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec.

⁵ <http://www.euroregion-nysa.pl/>

Rys. 1-4 Obszar Euroregionu Nysa

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, jako transgraniczny związek, powstał w wyniku inicjatywy działaczy komunalnych obszaru przygranicznego w maju 1991 w Zittau. Punktem wyjścia do dalszej współpracy było przekonanie, iż istniejące problemy regionu przygranicznego można rozwiązać jedynie wspólnym wysiłkiem, w dobrym sąsiedztwie, dla i z ludźmi tutaj żyjącymi. Z tą myślą w roku 1991 został utworzony, przez polityków komunalnych regionu trójkąta trzech państw Niemiec, Polski i Czech: Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, jako instrument do rozwiązywania problemów regionu.

Po blisko 16 latach aktywnej działalności widoczne są już pierwsze sukcesy, a wiele działań znajduje się w fazie planowania albo realizacji. Wspieranie projektów, w szczególności z dziedzin kultury i sportu, przyczyniło się do intensyfikacji komunikacji i spotkań między ludźmi. Mimo to pokonany został dopiero krótki odcinek drogi.

Przygraniczny rejon ERN był do 1990 roku miejscem o znacznym nasyceniu działalnością gospodarczą powodującą problemy ekologiczne. Przejawiało się to w jakości atmosfery, która zwłaszcza w okresie zimowym pod wpływem warunków geograficznych i klimatycznych stwarzała coraz trudniejsze do zaakceptowania warunki życia (smog, inwersje). Powietrze zanieczyszczone w wyniku tych elementów wpływało na regiony przygraniczne sąsiednich państw. Każda z trzech części ERN była współsprawcą zanieczyszczenia atmosfery.

Miasto Zawidów, podobnie jak wiele gmin w powiecie zgorzeleckim, należy do Euroregionu Nysa.

Najważniejszą rolę w strukturze Euroregionu Nysa pełnią Euroregionalne Grupy Ekspertów (EUREX), które są organami wnoszącymi na płaszczyźnie fachowej wkład w rozwój euroregionu. Pracują one zgodnie z euroregionalnymi priorytetami, proponują nowe pożądane cele, wypracowują zalecenia fachowe dla Rady, Prezydium, Sekretariatu.

Euroregionalne Grupy Ekspertów pracują w obrębie następujących obszarów tematycznych: Biblioteki, Czysta Nysa, Gospodarka, Historia, Komunikacja drogowa, Kultura, Komunikacja kolejowa, Edukacja, Lasy, Zabytki, Statystyka, Ochrona sanitarna, Turystyka, Turystyka rowerowa, Ratownictwo medyczne, Transgraniczne zarządzanie kryzysowe, Równość szans.

2 Charakterystyka stanu środowiska

2.1 Powietrze

W ubiegłych latach obszar województwa dolnośląskiego charakteryzował się znacznym zanieczyszczeniem środowiska. Obszar ten nadal pozostaje narażony na intensywne oddziaływanie zanieczyszczeń z Polski, ale też głównie z Niemiec i Czech. Wynika to ze specyfiki regionu, zarówno po stronie czeskiej, jak niemieckiej oraz związanej z tym znaczną emisją zanieczyszczeń energetycznych przenoszonych następnie na obszar naszego kraju.

W ramach działań prowadzonych w obrębie tzw. czarnego trójkąta nastąpiła znaczna poprawa jakości powietrza. Obszary graniczne Polski, Czech i Niemiec są objęte szczegółowym monitoringiem jakości powietrza, a prowadzone badania stymulują międzynarodowe działania prowadzące do zmniejszenia uciążliwości przemysłu na środowisko.

Poprawa jakości powietrza, jaka nastąpiła w ostatnich latach na terenie byłego „czarnego trójkąta”, ma także istotny wpływ na komfort mieszkańców Zawidowa. Obecnie uciążliwość przemysłowych zanieczyszczeń powietrza jest niewielka.

Miasto Zawidów leży na terenie trójkąta, natomiast najbliższą zlokalizowaną stacją monitoringu jest położona na terenie Powiatu Zgorzeleckiego stacja w Działoszynie (362 m n.p.m.). Wśród kontrolowanych parametrów jakości powietrza w Działoszynie, żaden nie przekroczył dopuszczalnej wartości, ani nie zbliżył się do tej wartości.

Tab. 2-1 Raport roczny (rok 2008) pomiarów jakości powietrza w stacji monitoringu w Działoszynie

Parametr	Jednostka	Norma	Miesiąc												Średnia
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Dwutlenek siarki (SO ₂)	µg/m ³	20	13	9	7	6	5	5	5	6	6	10	7	9	7
Tlenek azotu (NO)	µg/m ³	-	1	2	2	2	1	1	1	1	2	2	2	3	2
Dwutlenek azotu (NO ₂)	µg/m ³	40	26	14	9	10	7	7	7	8	9	13	15	14	12
Tlenki azotu (NO _x)	µg/m ³	30	28	17	12	13	9	10	9	10	12	16	18	18	14

Poniżej zamieszczono wykaz jednostek, znajdujących się terenie miasta Zawidów, które uzyskały pozwolenia na dopuszczalną emisję zanieczyszczeń

Tab. 2-2 Podmioty posiadające aktualne pozwolenia na wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza wydane przez Starostę Zgorzeleckiego

Lp.	Nazwa podmiotu	Nr decyzji	Data wydania	Termin obowiązywania
1	Fabryka Maszyn „FAMAZ” S.C. ul. Wierzbowa 6, 59-970 Zawidów	II BS.7644-1/263/07	18.01.2007r.	18.01.2016

2.1.1 Charakterystyka układu komunikacyjnego⁶

Sieć drogowa na terenie miasta Zawidów obejmuje 20.485,5 mb dróg, w tym większość z nich posiada powierzchnię utwardzoną. Drogi te charakteryzują się zróżnicowanym stanem technicznym. W ostatnich latach przeprowadzono szereg inwestycji związanych z poprawą stanu i jakości dróg - wybudowano i przebudowano drogi na ulicach Ostróżno, Warszawskiej, Pułaskiego, Norwida, Okrzei i w innych miejscach, które wymagały corocznych remontów związanych z naprawą nawierzchni. Rozwój systemu drogowego dotyczył także systemu parkowania, powstało 8 nowych miejsc parkingowych przy ul. Nadleśnej oraz parking przy ul. Norwida, mieszczący 40 samochodów.

Infrastruktura głównych dróg w Zawidowie jest wystarczająca. Po przeprowadzonej w 2003 r. modernizacji na terenie miasta funkcjonuje 449 punktów świetlnych, oświetlających około 15,7 km (76,6%) dróg. Na terenie miasta Zawidów nie występują duże skrzyżowania, na których należałoby wprowadzić inteligentną sygnalizację świetlną. Podczas modernizacji dróg nie uwzględniono jednak infrastruktury pomocniczej, istotnej z punktu widzenia ochrony środowiska, takich jak: przejścia podziemne, tunele dla zwierząt i ogrodzenia oraz systemy podczyszczania wód (rowy odwadniające i separatory substancji ropopochodnych).

Podstawowym elementem sieci drogowej miasta Zawidów jest odcinek drogi wojewódzkiej nr 355 (Zgorzelec – Zawidów) wraz z drogowym granicznym przejściem osobowym i towarowym (Zawidów-Habartice). Droga ta posiada jednak niewłaściwe dla intensywnego ruchu drogowego parametry. W związku z tym zauważa się konieczność rozdzielenia ruchu tranzytowego związanego z pobliskim przejściem granicznym oraz ruchu lokalnego. W MPZP miasta w Strategii Rozwoju Miasta wskazana jest lokalizacja obwodnicy, której budowa ze względu na odciążenie śródmieścia, a także zwiększenie tonażu pojazdów przekraczających granicę na przejściu w Zawidowie, jest zadaniem bardzo istotnym. Sieć drogową w Zawidowie uzupełniają drogi lokalne, których długość wynosi 13 km.

Układ drogowy w Zawidowie powstawał stopniowo w miarę narastania potrzeb, uwarunkowanych względami gospodarczymi i społecznymi różnych okresów. Główne drogi miasta stanowią połączenia umożliwiające powiązania ludności przede wszystkim z pobliskimi ośrodkami subregionalnymi – Zgorzelcem, Lubaniem i Bogatynią, których rezultatem są silne ciężenia społeczno-gospodarcze w tych kierunkach.

Pomimo narastającej konkurencji indywidualnego transportu osobowego, liczba połączeń transportu osobowego jest wysoka wobec istniejącego potencjału demograficznego miasta, dzięki czemu rola transportu zbiorowego jest bardzo duża. Podaż usług publicznych przewoźników osób, tworzy bowiem dobre warunki do dużej ruchliwości przestrzennej mieszkańców miasta, motywowanych wahałkowymi dojazdami do pracy, nauki oraz w celach turystycznych i rekreacyjnych. Warto również zauważyć możliwość bezpośredniej (o wysokiej częstotliwości) komunikacji autobusowej, zarówno prywatnej, jak i publicznej, Zawidowa ze Zgorzelcem, a także innymi miastami (m.in. Lubaniem i Jelenią Górą). Na tychże bowiem kierunkach odbywają się intensywne wahałkowe przemieszczenia przestrzenne motywowane podejmowaniem pracy, nauki, korzystaniem z wyspecjalizowanych usług różnego rodzaju, itp.

2.1.2 Analiza ruchu drogowego wraz z prognozą zanieczyszczenia powietrza

Na terenie miasta nie prowadzi się monitoringu natężenia ruchu, jednak ze względu na bliskość przejścia granicznego Zawidów - Habartice można uznać, że pomiary ilości pojazdów dokonane na przejściu granicznym są miarodajne również dla odcinka drogi wojewódzkiej nr 355.

⁶ Program Rozwoju Lokalnego dla Miasta Zawidów na lata 2004-2006 z perspektywą realizacji do 2013

W poniższej tabeli zaprezentowano pomiary ilości pojazdów przekraczających przejście graniczne Zawidów-Habartice w latach 2005-2008.

Tab. 2-3 Wskaźnik ilości pojazdów na rok dla przejścia granicznego Zawidów-Habartice w latach 2005-2008

Rodzaj pojazdu	2005	2006	2007	2008
Autobusy	590	1960	2605	bd
Samochody ciężarowe	2917	2010	2605	bd
Samochody osobowe	230589	205764	188429	bd
Razem	234096	209170	194315	bd
Pojazdów / dzień	631,8	563,7	516,2	bd

Na podstawie powyższych danych przekazanych przez Urząd Miasta można zauważyć, że ogólna ilość pojazdów w ostatnich latach zmniejszyła się, szczególnie jeśli chodzi o liczbę samochodów osobowych, natomiast znacznie wzrosła ilość autobusów przejeżdżających przez przejście graniczne. Można przyjąć, że podobne tendencje będą utrzymywać się w najbliższych latach – nieznacznie zmniejszy się ilość samochodów przekraczających przejście graniczne, w tym ilość samochodów osobowych (na rzecz transportu zbiorowego i kolejowego) oraz samochodów ciężarowych.

Natężenie pojazdów na dobę kształtowało się z tendencją zniżkową od 631,9 poj./dobę w 2005 roku do 516,2 poj./dobę w 2007 r. Powyższa charakterystyka natężenia ruchu jest spowodowana ogólnymi zmianami w strukturze transportowej, a także działaniem samorządu w celu ograniczenia tonażu na drodze do granicy. Działania podjęte na odcinku drogi nr 355 w mieście Zawidów, który prowadzi do przejścia Zawidów-Habartice, mają bezpośredni wpływ na przepustowość tego przejścia granicznego.

Ograniczenie tonażu na drodze do granicy oraz stosowane przepisy dotyczące komunikacji na terenach zabudowanych będą skutkować poprawą jakości powietrza atmosferycznego, głównie poprzez ograniczenie emisji spalin. Niemniej jednak konieczna jest jak najszybsza realizacja projektu budowy obwodnicy miasta i ostatecznego rozgraniczenia ruchu tranzytowego i lokalnego, w celu zminimalizowania oddziaływania tego pierwszego na jakość powietrza na terenie miasta Zawidów.

Przez miasto Zawidów odbywa się transport kolejowy towarowy. Nie istnieje możliwość transportu osobowego koleją, a miałoby istotny wpływ na zmniejszenie ilości pojazdów zarówno na terenie miasta, jak i przez przejście graniczne. W przyszłości planuje się modernizację międzynarodowej linii AGTC, należy jednak także podjąć działania zmierzające do wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej do przewozów osobowych.

2.1.3 Gospodarka cieplna

Zaopatrzenie w ciepło w mieście Zawidów jest oparte na kotłowniach centralnych olejowych, które obsługują budynki szkolne, przyszkolne oraz wszystkie blokowiska. Gospodarka cieplna na terenie Zawidowa ma w przeważającej mierze zdecentralizowany charakter, oparta jest bowiem o kotłownie lokalne oraz paleniska indywidualne. W ostatnich latach obserwuje się podejmowanie licznych przedsięwzięć o ekologicznym wymiarze. Systematycznie zastępuje się ogrzewanie konwencjonalne (węglowe) ogrzewaniem „czystym” wykorzystującym alternatywne źródła energii, tj. elektryczność, olej opałowy, gaz płynny i inne.

W mieście możliwe jest stworzenie zintegrowanego układu ciepłowniczego w oparciu o źródło ciepła o większej mocy (przy jednoczesnym rozwoju sieci ciepłych). Na terenach

rozproszonej zabudowy w najbliższym okresie dominować nadal będą paleniska indywidualne, choć dla rejonów zwartej zabudowy rozważyć można budowę ekologicznych kotłowni lokalnych.

Miasto Zawidów nie jest zaopatrywane w gaz sieciowy, w celach bytowych i grzewczych w mieście wykorzystuje się gaz płynny.

W celu zwiększenia efektywności instalacji grzewczych oraz ochrony środowiska na terenie miasta przeprowadza się prace termomodernizacyjne – wraz z remontem i renowacją kamienic. W latach 2007-2008 ocieplono także budynki szkolne, równocześnie właściciele budynków prywatnych przeprowadzają termomodernizacje we własnym zakresie.

Pomimo braku dużych kotłowni węglowych i rosnącego użycia ekologicznych nośników energii, ciepłownictwo nadal stwarza zagrożenia dla środowiska. Pozostaje wiele indywidualnych palenisk węglowych, które w najbliższych latach powinny zostać zastąpione ogrzewaniem ekologicznym, tak samo jak powinno się kontynuować ocieplanie i modernizację ciepłą budynków w mieście.

Tab. 2-4 Struktura użytkowania systemów ogrzewania

Rodzaj ogrzewania	Orientacyjna ilość obsługiwanych mieszkańców [%]
indywidualne	
- węglowe	57
- koksowe	0,5
- gazowe	1
- elektryczne	0,5
- olejowe	1
centralne	
- olejowe	40

Struktura użytkowania różnych systemów grzewczych w mieście nadal wskazuje na zbyt duży udział systemów używających węgla jako opału, co jest zjawiskiem szkodliwym dla środowiska.

2.2 Hałas

Klimat akustyczny na terenie Miasta Zawidów charakteryzuje się niewielką uciążliwością. Nie występują zakłady przemysłowe ani jednostki organizacyjne, które byłyby źródłem ponadnormatywnego hałasu, żadna z jednostek organizacyjnych nie otrzymała zezwolenia na dopuszczalną emisję hałasu do środowiska. Na istniejących terenach zabudowanych nie odnotowano skarg mieszkańców na nadmierną uciążliwość hałasu. W planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniono odpowiednie zapisy związane z ochroną miejsc zamieszkania przed hałasem.

Jedynym mającym znaczenie źródłem hałasu w Zawidowie jest ruch pojazdów drogowych. Wiąże się też z tym fakt występowania wibracji, lecz z powodu małego wymiaru problemu, nie są prowadzone na ten temat żadne pomiary.

Problem występowania hałasu pochodzenia komunikacyjnego, spowodowanego głównie tranzytem samochodowym, zostanie rozwiązany wraz z wybudowaniem obwodnicy miasta.

2.3 Promieniowanie elektromagnetyczne

Zgodnie z obowiązującymi przepisami na obszarach zabudowy mieszkaniowej oraz na obszarach, na których zlokalizowane są zwłaszcza szpitale, żłobki, przedszkola, internaty – składowa elektryczna elektromagnetyczna promieniowania o częstotliwości 50 Hz nie może przekraczać wartości 1 kV/m. Norma ta nie dotyczy miejsc niedostępnych dla ludzi. Źródłami takiego promieniowania mogą być jedynie linie przesyłowe oraz stacje elektroenergetyczne dla napięć co najmniej 110 kV. Zagrożenia promieniowaniem mogą powodować również urządzenia radiokomunikacyjne i retransmisyjne, które wytwarzają pola elektromagnetyczne w zakresie częstotliwości od 0,001 do 300 000 MHz.

Na terenie miasta zlokalizowano jedną stację telefonii komórkowej.

Tab. 2-5 Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej

Lp.	lokalizacja	Wysokość	Ilość anten	Moc
	Zawidów, ul. Wieża ewangelicka, działka 375	35 m	4	20 W

2.4 Woda

Wody powierzchniowe

Rzeczka Witka oraz ciek Koci Potok stanowią jedyne płynące wody powierzchniowe na terenie gminy Zawidów. Na działce nr 108 w Ostróżnie jest zlokalizowany staw hodowlany o powierzchni 0,8ha.

Nie ujmuje się wód do celów bytowo-gospodarczych z ujęć powierzchniowych.

Wody podziemne

Zbiorniki zlokalizowane na terenie powiatu to:

- czwartorzędowy zbiornik,
- kredowy zbiornik o oznaczeniu.

Na terenie miasta Zawidów znajdują się zasoby podziemnych wód czwartorzędowych o wydajności 370 m³/h, zlokalizowane w południowo - zachodniej części miasta przy ul. Wilczej. W tym miejscu znajduje się ujęcie wód podziemnych, woda wydobywana jest przez 3 studnie głębinowe i otoczone strefą ochronną. Ujęcie jest wykorzystywane przez AWRSP, wydobywana ilość wody to około 3,2 mln m³/rok.

Monitoring⁷

Monitoring wód podziemnych województwa dolnośląskiego obejmuje punkty pomiarowe, monitorujące wszystkie główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP), użytkowe poziomy wodonośne, obszary zwiększonego drenażu oraz obszary szczególnie zagrożone przez przemysł. Uwzględnia warunki hydrogeologiczne w ujęciu regionalnym i lokalnym oraz występowanie potencjalnych ognisk zanieczyszczeń i zagrożeń wód podziemnych.

Dla określania stopnia zanieczyszczenia wykorzystano przyjętą dla potrzeb monitoringu wód podziemnych klasyfikację jakości wód podziemnych:

⁷ Wg Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2002 roku

- klasa I wody najwyższej jakości (Ia) i wysokiej jakości (Ib),
- klasa II wody średniej jakości,
- klasa III wody niskiej jakości.

Zgodnie z metodologią przyjętą w państwowym monitoringu środowiska, przy zaliczaniu wody do odpowiedniej klasy dopuszczono przekroczenia wartości granicznych nie więcej niż trzech wskaźników, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach przyjętych dla bezpośrednio niższej klasy jakości. Nie dopuszczono możliwości przekroczenia wartości wskaźników o charakterze toksycznym.

Zgodnie z zasadami tworzenia sieci monitoringowej wód podziemnych systematycznymi badaniami objęte zostały w pierwszej kolejności Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), które stanowią podstawowe źródła zaopatrzenia w wodę aglomeracji miejskich oraz obszarów wiejskich.

Na terenie województwa dolnośląskiego znajdują się Główne Zbiorniki Wód Podziemnych wydzielone w skałach zaliczanych stratygraficznie do czwartorzędu, trzeciorzęd, kredy oraz paleozoiku. Znajdują się tam również poziomy użytkowe w skałach triasowych, permskich i karbońskich.

Obserwacjami jakości objęte zostały szczególnie strefy zasilania zbiorników oraz strefy ochronne dużych ujęć komunalnych i przemysłowych. Podczas wyznaczania punktów uwzględniono specyfikę gospodarczą regionu oraz panujące tam warunki hydrogeologiczne. Ilość punktów, ich rozmieszczenie oraz zakres i częstotliwość próbowania odzwierciedla stopień odporności danego zbiornika wody podziemnej na zanieczyszczenia oraz rodzaj potencjalnych zanieczyszczeń.

Na terenie województwa dolnośląskiego prowadzone są badania uwzględniające zagrożenia w skali kraju oraz wynikające ze specyficznych potrzeb regionu.

W ramach monitoringu wojewódzkiego badaniami objęto zwykłe wody podziemne, wody mineralne i lecznicze oraz wody występujące na obszarach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami.

Stan czystości zwykłych wód podziemnych - sieć krajowa

Badania monitoringu wód prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny i Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Sieć kontrolną monitoringu stanowi 31 punktów na terenie województwa dolnośląskiego. Stanowiska sieci krajowej monitoringu wód podziemnych, wraz z klasyfikacją ich jakości, przedstawione zostały w tabelach oraz na rysunkach.

Podział wód podziemnych ze względu na jakość dokonuje się w pięciostopniowej skali:

- Klasa I - bardzo dobra jakość wód
- Klasa II - dobra jakość wód
- Klasa III - zadawalająca jakość wód
- Klasa IV - niezadawalająca jakość wód
- Klasa V - zła jakość wód.

Wyniki monitoringu wód podziemnych na terenie województwa dolnośląskiego w 2005 roku wykazują przewagę wód złej jakości (klasa wody IV i V – 58%) nad wodami dobrej jakości (42% - klasa wody I, II, III), w tym zaledwie 3% wód o najwyższej klasie czystości. Stan wód podziemnych w ciągu ostatnich lat ulegał ciągłemu pogorszeniu, głównie na skutek silnej antropopresji i złej gospodarki wodnej. Badania przeprowadzone na terenach przemysłowych oraz aglomeracji miejskich wykazują pogorszenie jakości, związane z użytkowaniem i zagospodarowaniem terenu. Część wód wykazuje pogorszenie jakości związane z naturalnym występowaniem pierwiastków.

Tab. 2-6 Stanowiska badawcze sieci regionalnej monitoringu wód podziemnych

Otwór	Miejscowość	Gmina	Stratygrafia	Klasa czystości	Przekroczenia dopuszczalnych wartości	Azotany
69	Zawidów	Zawidów	Q	II	Mn, kolonie bakterii na agarze	0,18

Badania jakości wód podziemnych prowadzone w ramach monitoringu wojewódzkiego nierzadko są jedynymi dostępnymi materiałami dotyczącymi ich jakości. Wykorzystanie wojewódzkiej bazy danych przyczynia się do racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi.

2.5 Ochrona przeciwpowodziowa⁸

W ramach uszczegółowienia działań „Planu Operacyjnego Ochrony Przed Powodzią Powiatu Zgorzeleckiego” opracowano Plan Operacyjny Ochrony Przed Powodzią dla Miasta Zawidów.

Realizacja działań ochrony przeciwpowodziowej polega na organizowaniu specjalistycznych szkoleń, czym zajmuje się Wydział Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Zgorzelcu. Został powołany Zespół Ochrony przed powodzią, przy dużych opadach deszczu oraz topnieniu śniegu wprowadza się dyżury przeciwpowodziowe, na bieżąco współpracuje się z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego, Komendą Powiatową PSP oraz OSP Zawidów. Miasto posiada Magazyn Przeciwpowodziowy.

Plan określa struktury oraz zasady organizacji i działalności GR OPP w na terenie powiatu w zakresie bezpośredniej ochrony przed powodzią oraz realizacją zadań mających na celu złagodzenie ewentualnych skutków powodzi, przywracanie i odtwarzanie warunków bytowania po powodzi.

Zadaniem planu jest:

- ujednoczenie zasad prowadzenia działań ratowniczych przez różne rodzaje służb będących w dyspozycji GR OPP;
- określenie zasad współdziałania różnych szczebli administracyjnych w zależności od zakresu powstałego zagrożenia;
- określenie zakresu zadań, obowiązków oraz zasad współdziałania, ostrzegania, alarmowania i prowadzenia działań w sytuacji kryzysowej.

Realizacja Programu Operacyjnego jest tym bardziej istotna, że w ubiegłych latach nie prowadzono działań związanych z regulacją koryt rzecznych i cieków wodnych oraz nie zmieniono kierunku zagospodarowania terenów zalewowych np. na użytki zielone. W celu skutecznego zmniejszania zagrożenia wylewami należy uregulować Koci Potok, a także zmodernizować towarzysząca infrastrukturę, w tym mosty i nabrzeża.

W gminie Zawidów jest 7 ha wód, z tego 6 ha to wody płynące i 1 ha to rowy. Przez miasto przepływa rzeka Koci Potok oraz strumyk wypływający z lasu lubańskiego, który przez miasto przepływa w podziemnym kanale, a następnie jest odprowadzany do Kociego Potoku. W przypadku dużych opadów deszczu i wiosennych roztopów śniegu, występuje duże zagrożenie powodziowe, szczególnie w rejonie ul. Szerokiej i Zgorzeleckiej oraz Ostróżna (rzeka Witka) i stacji PKP.

⁸ Plan Operacyjny Ochrony Przed Powodzią Powiatu Zgorzeleckiego 2002

W latach 2005-2008 nie wystąpiły powodzie ani podtopienia na terenie miasta, jednak zagrożenie powodziowe Miasta Zawidów jest zagadnieniem istotnym, gdyż znaczna część miasta, w tym tereny zabudowane, znajdują się w dolinach cieków wodnych.

W mieście Zawidów nie wybudowano żadnego zbiornika retencyjnego. Na cieku Koci Potok jest taki zbiornik pełniący rolę głównego systemu ochronnego przed gwałtownymi wylewami wód w okresach intensywnych opadów. Znajduje się on po stronie czeskiej - w górnym biegu rzeki.

Na terenie miasta nie zlokalizowano żadnych obiektów hydrotechnicznych, lecz najbliższe położony i największy obiekt w powiecie to zaporę na rzece Witka.

Parametry zapory zbiornikowej na rzece Witce:

- rzędna korony: 211, 66 m. n. p. m,
- rzędna normalnego poziomu piętrzenia: 210, 0 m. n. p. m,
- rzędna największego poziomu piętrzenia: 210, 5 m. n. p. m,
- objętość całkowita zbiornika przy normalnym piętrzeniu: 5,6 mln m³,
- powierzchnia zalewu: 183 ha,
- długość zbiornika: ok. 4 km,
- głębokość zbiornika przy zaporze: 11 m,
- konstrukcja zapory: ziemne z jarem betonowym zamykanym trzema segmentami stalowymi,
- całkowita przepustowość zapory: 650 m³/s.

2.6 Gospodarka wodno-ściekowa

Początki budowy miejskiego systemu gospodarki wodno-ściekowej w mieście Zawidów sięgają 1910 roku.

Miasto zasilane jest w wodę z ujęcia głębinowego (czwartorzędowy poziom wodonośny). Z tego ujęcia zaopatrywane są ponadto pobliskie miejscowości wiejskie przynależne do gminy Sulików (Stary Zawidów, Skrzydlice, Wrociszów Górny).

Sieciowy system zasilania ludności w wodę obejmuje niemal całe miasto Zawidów (z sieci wodociągowej korzysta, według stanu z końca 2008 roku, 100% mieszkańców). W roku 2007 zakończono rozbudowę i modernizację ZUW w Zawidowie, będącego częścią infrastruktury wodociągowej dla miasta oraz okolicznych wsi. Koszt inwestycji wyniósł 1 944 736,30 zł.

Zużycie wody przez mieszkańców miasta Zawidów kształtuje się na następującym poziomie.

Tab. 2-7 Zużycie wody wodociągowej przez mieszkańców Zawidowa w latach 2005-2008

Rok	2005	2006	2007	2008
Zużycie wody [m ³]	142094,7	140421,6	140982,7	144242,4

Ostatnie badanie jakości wody przeznaczonej do spożycia, ujmowanej z wodociągu miejskiego (w miejscach ZUW, Przedszkole, Urząd Miejski) wykonane zostało 26.01.2009 r. przez Sanepid. Pomiary wykazały, że woda odpowiada wymaganiom sanitarnym ustalonym dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Stan skanalizowania gminy w roku 2008 wynosił 98% dla sieci o długości 17,2 km (kanalizacja sanitarna) oraz 4,624 km sieci kanalizacji deszczowej. W latach 2005-2008 wybudowano nowe odcinki sieci kanalizacyjnej oraz modernizowano istniejące za łączną kwotę 10 108 277 zł. Dzięki rozwojowi sieci kanalizacyjnej zlikwidowano w latach 2007-2008 71 zbiorników bezodpływowych.

Miasto Zawidów jest obsługiwane przez mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków znajdującą się na terenie Zawidowa. Planuje się jednak, aby rozwiązania gospodarki ściekowej były rozwiązywane wspólnie z Czechami, dlatego też zawarto porozumienie międzygminne w 25.03.2000r. z gminą Sulików oraz 16.11.2000r. z gminą Habartice (Rep. Czeska) i podpisano umowę o zawarciu przyszłej umowy w sprawie wspólnego oczyszczania ścieków.

Parametry oczyszczalni ścieków:

- średnia moc przerobowa: 1100m³/dobę
- maksymalna wydajność: 93 m³/h
- odbiornik: Koci Potok
- osady ściekowe: gromadzone na terenie oczyszczalni, wykorzystywane rolniczo.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują dwie przydomowe oczyszczalnie ścieków, wybudowane na koszt właścicieli w czasie, gdy te nieruchomości nie miały możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej. Obecnie nie prowadzi się żadnych działań promujących przydomowe oczyszczalnie ścieków, ze względu na fakt, że gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć kanalizacyjną. Przydomowe oczyszczalnie są kłopotliwe również z tego względu, że trudna jest kontrola właściwej eksploatacji tych systemów i traktuje się to rozwiązanie tylko dla tych terenów, gdzie doprowadzenie sieci kanalizacyjnej z różnych przyczyn jest niemożliwe.

Jedyną jednostką posiadającą pozwolenie wodnoprawne na zrzut ścieków na terenie miasta Zawidów jest Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Zawidowie.

2.7 Stan gleb i rolnictwo

Jakość gruntów ornych mieści się w zasadzie między III a VI klasą wartości bonitacyjną (na terenie miasta nie występują użytki rolne mieszczące się w I i II klasie bonitacyjnej). W klasie III znajduje się ok. 42% użytków rolnych miasta. W tej klasie mieszczą się gleby o przeciętnych właściwościach fizycznych i chemicznych, na których osiągane są przeważnie wysokie plony żyta i ziemniaków oraz średnie plony pszenicy, jęczmienia, buraków cukrowych, koniczyn i warzyw. Większy udział mają jednak grunty IV klasy bonitacji (ponad 43% ogólnej powierzchni użytków rolnych) charakteryzujące się średnią jakością gleb przydatnych głównie do uprawy żyta i ziemniaków. W klasach V i VI sklasyfikowano zaś ok. 14% użytków rolnych, są to gleby słabe, a przydatne przede wszystkim do uprawy żyta i łubinu, a także pod zalesienie.

W Zawidowie – mimo miejskiego statusu – widoczne są predyspozycje do typowej specjalizacji rolniczej. Decydują o tym zarówno istniejące warunki naturalne (jakość gleb), po części klimatyczne, jak i struktura użytkowania gruntów.

W poniższej tabeli zaprezentowany szczegółowy podział użytków rolnych na terenie miasta.

Tab. 2-8 Struktura użytkowania gruntów w mieście Zawidów w latach 2005-2008

Wyszczególnienie	2005		2006		2007		2008	
	w ha	w %	w ha	w %	w ha	w %	w ha	w %
Powierzchnia ogólna	607	100	607	100	607	100	607	100
- użytki rolne	402	66,22	415	68,36	417	68,69	418	68,86
z tego:								
- grunty orne	270	44,48	268	44,15	272	44,81	274	45,14
- sady	3	0,49	2	0,32	2	0,32	1	0,16
- łąki	88	14,49	89	14,66	89	14,66	90	14,82
- pastwiska	41	6,75	42	6,91	42	6,91	41	6,75
- lasy i grunty leśne	32	5,27	33	5,43	34	5,60	33	5,43
- grunty pod wodami	7	1,15	7	1,15	7	1,15	7	1,15
- tereny komunikacyjne	49	8,07	49	8,07	47	7,94	47	7,74
- tereny osiedlowe	58	9,55	59	9,71	58	9,55	60	9,88
w tym zabudowane	41	6,75	41	6,75	40	6,58	42	6,91
- nieużytki	6	0,98	6	0,98	6	0,98	5	0,82

Z analizy powyższej tabeli wynika, że struktura użytkowania gruntów w Zawidowie kształtuje się nieco odmiennie niż przeciętnie w powiecie zgorzeleckim. Miasto ma przede wszystkim wyraźnie większy niż przeciętny w powiecie udział ziem zagospodarowanych rolniczo (68,86% ogółu powierzchni stanowią użytki rolne, podczas gdy w gminach powiatu 39,3%).

Pod względem rolniczym rejon miasta zaliczany jest do terenów rolniczo-paszowiskowych. Warunki glebowe charakteryzuje przewaga gleb brunatnych i pylastych, głównie III i IV klasy bonitacyjnej. Warunki klimatyczne zaś (stosunkowo korzystny okres wegetacyjny) i niewielkie nachylenia terenów dodatkowo zwiększają rolniczą przydatność gruntów i preferują specjalizację zbożową (kompleks pszenno-żytni) i paszową.

Ekonomiczne właściwości gospodarki rolnej w mieście wynikają po części z cech strukturalno-organizacyjnych. Istotną część gruntów to własność indywidualna rolników (ponad 37% powierzchni użytków rolnych), gospodarstwa te są najczęściej słabo wyposażone w środki produkcji, nastawione na wielokierunkowy, naturalny typ gospodarowania. Podobnie jak w pozostałych regionach Polski, gospodarstwa rolne mają charakter rozproszonej zabudowy, a grunty charakteryzują się nadmiernym rozdrobnieniem (ponad połowa z nich ma mniej niż 5ha). W celu zapobiegania temu zjawisku na terenie miasta dokonuje się podziałów geodezyjnych i ogranicza się sprzedaż gruntów.

Areał gruntów rolnych w gospodarce indywidualnej w mieście wykorzystywany jest w przeważającej części pod zasiew zbóż. Ponad 60% powierzchni gruntów rolnych obsiewa się zbożami podstawowymi (w tym głównie żytem i pszenicą, a w mniejszym stopniu owsem). Drugim, pod względem obszaru, rodzajem upraw są ziemniaki. Mniejszą, choć relatywnie istotną, rolę w Zawidowie odgrywa produkcja zwierzęca.

W mieście Zawidów w 2007 r. znajdowało się 48 gospodarstw rolnych, które nastawione są głównie na samozaopatrzenie się użytkowników, nie ma gospodarstw agroturystycznych, ani ekologicznych. Na wyniki gospodarowania w rolnictwie miasta wpływa z jednej strony poważnie krytyczna sytuacja ekonomiczna rolnictwa, a z drugiej - aktualnie wyraźnie zróżnicowane warunki opłacalności poszczególnych dziedzin rolnictwa.

Ze względu na niewielkie znaczenie rolnictwa w mieście samorząd nie prowadzi żadnych działań związanych z unowocześnieniem rolnictwa, jego restrukturyzacją, czy ochroną zasobów przyrodniczych przed intensyfikacją – żadne tereny nie są zagrożone.

2.8 Zasoby surowcowe

Dolny Śląsk pod względem geologicznym należy do najbardziej interesujących regionów Polski. Odgrywają ważną rolę w ogólnej produkcji surowców mineralnych kraju. Kopaliny skalne Dolnego Śląska można podzielić na trzy główne grupy⁹:

- kamienie drogowe i budowlane,
- kopaliny ilaste,
- surowce okrucowe.

I tak na terenie powiatu możemy zaobserwować następujące zinwentaryzowane złoża:

Skały występujące w okolicach Zawidowa należą do metamorfiku izerskiego, będącego częścią geologicznego bloku karkonosko-izerskiego. Występują tu granity o metamorficznej genezie, zwane granitoidami zawidowskimi. Budują one wzgórza w zachodniej części miasta. Część wschodnia, położona w dolinie Witki, przykryta jest luźnymi osadami kenozoicznymi.

W obszarze miasta znajduje się udokumentowane złożo żwiru z możliwością jego eksploatacji. Złożo kruszywa naturalnego piaszczyste, żwirowe i żwirowo-piaszczyste warstwy (pow. 7,5 ha, ilość 2 290,5 tys. ton). Położone w południowo zachodniej części miasta, rejon ul. Lubelskiej.

W roku 2003 objęto rekultywacją teren poeksploatacyjny złoża kruszywa naturalnego, występującego na terenie Zawidowa.

2.9 Odpady

Gospodarka odpadami została scharakteryzowana w osobnym dokumencie pn. Plan Gospodarki Odpadami dla miasta Zawidów na lata 2009-2012.

2.10 Zasoby przyrodnicze

W roku 1995 przeprowadzono wstępną inwentaryzację przyrodniczą terenu gminy (wyszukiwanie obiektów nadających się do objęcia konserwatorską ochroną przyrody), rezultaty tej inwentaryzacji dostępne są w siedzibie Lubuskiego Klubu Przyrodników w Świebodzinie.

Przeprowadzono analizę położenia terenu gminy w stosunku do obszarów o prawdopodobnym szczególnym znaczeniu dla ochrony przyrody - teren gminy nie leży w granicach takich obszarów.

Na podstawie wyników inwentaryzacji zaprojektowano sieć obiektów, które należy objąć konserwatorską ochroną przyrody, by zachować różnorodność przyrody gminy oraz wkład gminy do różnorodności biologicznej regionu i kraju.

Na terenie Powiatu znajdują się liczne pomniki przyrody. Niestety na terenie Miasta Zawidów żaden obiekt nie posiada statusu pomnika przyrody, zaplanowano powołanie pomników przyrody na rok 2009. W mieście stosuje się także inne drobne działania sprzyjające

⁹ Wg Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego 2000

rozwojowi fauny i flory leśnej – nie prowadzi się wycinki drzew w okresie lęgowym ptaków, w 2006 r. zamontowano 10 budek lęgowych dla ptaków.

2.10.1 Walory o randze lokalnej¹⁰

Kępy drzew i krzewów, pozostałości bagien i torfowisk, naturalne oczka wodne, itp. stanowią pozostałości większych ekosystemów. Nie zasługujące na objęcie ochroną rezerwatową, mają jednak swoją funkcję w zagospodarowanym przez człowieka krajobrazie.

Bioróżnorodność środowiska, korzystnie kształtuje również bezpośrednio otoczenie człowieka, zwłaszcza na obszarach poddanych antropopresji. Obszary takie Ustawa o ochronie przyrody pozwala objąć nową formą ochrony - użytku ekologicznego.

Liczący 6 km² obszar gminy miejskiej Zawidów, posiada teren, który warto objąć właśnie tą formą ochrony. Jest to niewielka, licząca ok. 30 ha łąka, położona po południowej stronie drogi z Zawidowa do stacji kolejowej Witka. Jej wschodnia granica przebiega w pobliżu granicy państwowej, zachodnia zaś przebiega wzdłuż linii wyznaczonej przez zbiorowiska podmokłych łąk z klasy *Molinio - Arrhenatheretea*. Granicę północną i południową stanowią dwie niewielkie rzeczki, dopływy Witki. Przez łąkę przebiega droga, dzieląc ją na dwie mniej więcej równe części. W podmokłej części po wschodniej stronie owej drogi znajduje się stanowisko storczyka szerokolistnego *Dactylorhiza majalis*. Towarzyszą mu gatunki charakterystyczne klasy *Molinio Arrhenatheretea*: rzędu *Molinietalia*, związku *Molinion*, czyli klasy obejmującej zbiorowiska łąkowe o półnaturalnym i antropogenicznym charakterze, m.in.: bodziszek błotny *Geranium palustre* L., dzięgiel leśny *Angelica sylvestris* L., firletka poszarpana *Lychnis flos-cuculi* L., jaskier ostry *Ranunculus acris* L. Maxim., knieć błotna *Caltha palustis* L., sitowie leśne *Scirpus sylvaticus* L., wiazówka błotna *Filipendula ulmaria* (L.), oraz inne, np. wełnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*.

W części zachodniej, po drugiej stronie drogi przecinającej łąkę, znajduje się stanowisko bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata* L. Liczba siedlisk, a co za tym idzie, liczba stanowisk tego gatunku w Polsce i na Dolnym Śląsku szybko zmniejsza się. Mimo tego nie jest on objęty ochroną gatunkową, choć już w Republice Czeskiej doceniono jego rzadkość, stosując ochronę prawną. Na opisywanej łące towarzyszą mu: krwawnik kichawiec *Achillea millefolium* Z., trzęślica modra *Molinia caerulea* (L.), ostrożeń warzywny *Cirsium oleraceum* (L.), skrzyp błotny *Ecjusetiini palustre* L., śmiątek darniowy *Deschampsia caespitosa* (L.) i inne gatunki z klasy *Molinio - Arrhenatheretea*.

Zbiorowiska jednokośnych i nienawożonych łąk zmiennowilgotnych, a taka właśnie łąka znajduje się na obszarze gminy, znikają bardzo szybko z krajobrazu Europy Środkowej i Zachodniej. Zachowują się zwykle na małych powierzchniach, tylko na terenach niezmeliorowanych, gdzie nie stosuje się nawożenia. Do ich powstania przyczyniła się działalność człowieka, która jest też niezbędna do ich utrzymania. Łąki takie, gdy nie koszone (wymagają koszenia raz w roku, lub nawet co dwa lata, jesienią) przekształcają się w wilgotne zbiorowiska ziołoroślowe z wiazówką błotną, z których się wywodzą. Również prowadzenie intensywniejszych zabiegów agrotechnicznych nie sprzyja ich zachowaniu. Docenieniem ich roli w krajobrazie byłoby objęcie odpowiednią formą ochrony.

W porównaniu z innymi gminami, w gminie Zawidów nie stwierdzono większych skupień wartości przyrodniczych. Pewna liczba obiektów lokalnie cennych, stawia gminę wśród przeciętnie interesujących przyrodniczo gmin pasa przygranicznego.

¹⁰ Ocena stanu środowiska w gminie Zawidów

2.10.2 Specyfika przyrody gminy

Do specyficznych elementów przyrody gminy Zawidów, odróżniających ją od innych gmin pasa przygranicznego, należą:

- wyróżnione tereny cenne przyrodniczo tj. dolina rzeki Koci Potok, park miejski, zespół parkowo-leśny Góra Zamkowa, park przypałacowy Ostróżno
- charakterystyczny układ roślinności w dolinie i na zboczach rzeki Witki, szczególnie lasów zboczowych z udziałem lipy
- obecność wychodni skalnych z interesującą roślinnością ciepłolubną.

2.10.3 Fauna – stan wyjściowy¹¹

Każda z gmin powiatu została zinwentaryzowana przyrodniczo w związku z programem „Zielona Wstęga” w 1996 roku. Kolejnym etapem inwentaryzacji jest uszczegółowiony dokument pod nazwą „Ocena Stanu Środowiska w Gminie Zawidów”.

Ssaki

Drobne ssaki owadożerne i gryzonie pospolite

Drobne ssaki owadożerne i gryzonie pospolite w charakterystycznych dla siebie środowiskach, wykrywane najczęściej metodą odłowów, analizy zrzutek lub bezpośredniej obserwacji w terenie.

Kret (*Talpa europaea*). Doskonale przystosowany do podziemnego trybu życia. Występuje przede wszystkim na łąkach, pastwiskach, w lasach liściastych i ogrodach, rzadko na polach uprawnych i bardzo rzadko w lasach iglastych. Unika gleb kamienistych, mokrych i kwaśnych.

Jeż zachodni (*Erinaceus europaeus*). Jest przede wszystkim mieszkańcem lasów liściastych i mieszanych. Szczególnie lubi środowiska leśne o gęstej warstwie krzewów i bujnej roślinności zielnej. Spotykany także w parkach, ogrodach obfitujących w krzewy, a nawet w bezpośrednim sąsiedztwie człowieka. Występuje na całym terenie, ale niezbyt liczny. W Polsce występują dwa gatunki jeży: zachodni i wschodni (*Erinaceus concolor*). Na badanym terenie istnieje możliwość sympatycznego występowania obu gatunków, gdyż jeż wschodni bywa czasem sporadycznie odnotowywany również w zachodniej Polsce.

Ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*). Jest gatunkiem pospolitym i bardzo liczny. Występuje właściwie we wszystkich środowiskach, jak skraje lasów i ich wnętrza, szczególnie gdy występują zmurszałe pnie, wykroty, stare kłody. Spotykana na brzegach strumyków, stawów, terenach podmokłych, zrębach i łąkach śródleśnych, czy śródpolnych.

Ryjówka malutka (*Sorex minutus*). Również pospolita, lecz zasadniczo mniej liczna niż poprzednia. Występuje w podobnych środowiskach.

Rzęsorek rzeczek (*Neomys fodiens*). Wśród wszystkich ryjówek jest to gatunek najściślej związany ze środowiskiem wodnym. Ulubionym jego miejscem są czyste wody płynące oraz nie zamulone zbiorniki wody stojącej. Występuje zarówno w wodach nizinnych, jak w rzekach i strumieniach górskich o czystym nurcie i piaszczystym lub żwirowym dnie, w lasach liściastych i mieszanych. Można go też spotkać na podmokłych łąkach i torfowiskach. Należy do gatunków pospolitych, lecz mniej licznych.

Wiewiórka (*Sciurus vulgaris*). Występuje wszędzie tam, gdzie rosną grupy wysokich drzew. Szczególnie lubi suche, cieniste, wysokopienne lasy. Spotkać ją można również w ogrodach, parkach, zakrzewieniach śródpolnych i w sadach. Mimo iż prowadzi nadrzewny tryb życia,

¹¹ Ocena stanu środowiska w Gminie Zawidów

pozostawia na ziemi wiele widocznych śladów. Są to przede wszystkim rozgryzione szyszki oraz rozsypane łuski nasienne. Na badanym terenie występuje w dwu odmianach barwnych: ciemnej i rudej.

Ssaki drapieżne

Ssaki drapieżne spotykane pojedynczo lub w niewielkiej liczbie na terenie całej gminy albo tylko w kilku stanowiskach. Z powodu częstej zmiany miejsc przebywania lokalizacja stanowisk tych gatunków nie zawsze jest możliwa.

Wydra (*Lutra lutra*). Żyje w pobliżu rzek, strumieni, stawów. Preferuje zarośnięte brzegi, gdzie kopie nory. Ze wszystkich łasicowatych najlepiej przystosowana do życia w wodzie. Doskonale pływa i nurkuje, w poszukiwaniu nowych siedlisk i pokarmu odbywa dalekie wędrówki. Występuje w południowej części nad rzeką Witką.

Łasica laska (*Mustela nivalis*). Najmniejszy ssak drapieżny. Występuje w różnorodnych środowiskach. Najczęściej można ją spotkać na polach uprawnych, łąkach, brzegach lasów, w zaroślach, a także w parkach i na cmentarzach. Na okres zimy przenosi się w pobliże zabudowań ludzkich. Unika terenów wilgotnych. Występuje na całym obszarze gminy.

Miasto Zawidów posiada dość urozmaicone środowisko przyrodnicze. Chociaż ponad połowę miasta stanowią tereny rolnicze, to jednak całą powierzchnię porastają małe kompleksy leśne.

Letnimi stanowiskami gatunków stwierdzonych na terenie Miasta Zawidów mogą być zarówno naturalne kryjówki w dziuplach drzew, jak i różnego rodzaju zakamarki budowli wzniesionych przez człowieka. Ogółem na terenie gminy stwierdzono 8 gatunków nietoperzy. Były to: nocek duży (*Myotis myotis*), nocek Natterera (*Myotis nattereri*), nocek rudy (*Daubentona*) (*Myotis cicinheiitoni*), mroczek późny (*Eptesicns serotiniis*), karlik malutki (*Pipistrellus pipistrellus*), karlik większy (*Pipistrellus nathusii*), borowiec wielki (*Nyctalus noctuld*), gacek brunatny (*Plecotiis auritus*).

Obszary ważne pod względem teriofauny - do najcenniejszych dla ssaków obszarów należy zabagniony teren między rzekami Koci Potok i Witka, gdzie występuje większość z wykazanych ssaków chronionych.

Ptaki

Na terenie gminy Zawidów stwierdzono 54 gatunki ptaków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych. Wynika z tego, że awifauna gminy, jeśli chodzi o w liczbę gatunków, jest uboga. Większość gatunków lęgowych (25) jest związana z terenami leśnymi, z zadrzewieniami i zakrzewieniami (9), z osiedlami ludzkimi (9), z terenami otwartymi (8) oraz 3 gatunki wodne.

Wśród gatunków stwierdzonych w gminie, 3 to gatunki potencjalnie zagrożone na Śląsku. Dla każdego gatunku podano jego status ochronny oraz stopień zagrożenia populacji w skali Śląska wg. Dyrz i inni(1991).

Przeгляд obejmuje gatunki ptaków, uwzględniono w nim wszystkie gatunki, stwierdzone na terenie gminy.

Krzyżówka (*Alia platrhynchos*). Lęgowa. Pojedyncze pary spotykano na strumieniu Koci Potok, a także na niewielkich stawach.

Myszołów (*Bufo bufo*). Lęgowy. Stwierdzono 1 parę w na południe od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Kuropatwa (*Perdix perdix*). Lęgowa. 16. 04. 1996 roku na północno-wschodnich obrzeżach Zawidowa obserwowano kurę z młodymi.

Bażant (*Phasianus colchicus*). Lęgowy. W maju 1996 roku w pobliżu na południe od Zawidowa kilkakrotnie słyszano głos koguta.

Czajka (*Vanellus vanellus*). Łęgowa. W kwietniu i maju kilkakrotnie obserwowano niepokojącą się parę na wschód od Osiedla Zawidów. Przedwojenni ornitolodzy podają stanowisko czajki pod Zawidowem (Heidrich w Bertramie 1928). Gatunek chroniony.

Gołąb miejski (*Columba livia*). Łęgowy. Kilka par gnieździ się w centrum Zawidowa.

Gołąb grzywacz (*Cohimbapalumbus*). Łęgowy. 2 pary stwierdzono na południe od Zawidowa.

Sierpówka (*Sireptopelia decaocto*). Łęgowa. w Zawidowie oraz na obrzeżach wielokrotnie obserwowano pojedyncze i pary ptaków. Gatunek chroniony.

Kukułka (*Cuculus comrus*). Łęgowa. Na południe od Zawidowa kilkakrotnie słyszano samca oraz obserwowano 1 samicę. Gatunek chroniony.

Puszczyk (*Salix Aluto*). Prawdopodobnie łęgowy. Grupy wypłuków znaleziono przy zadrzewieniach na południe od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Jerzyk (*Apus apus*). Łęgowy. Gnieździ się kolonijnie w centrum Zawidowa. Gatunek chroniony.

Zimorodek (*Alcedo allhis*). Łęgowy. Jedną parę stwierdzono przy strumieniu Koci Potok. Gatunek chroniony. Potencjalnie zagrożony na Śląsku.

Krętogłów (*Jynx lorigina*). Prawdopodobnie łęgowy. Kilkakrotnie obserwowano parę ptaków w zadrzewieniach na S od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Dzięcioł duży (*Dendrocops major*). Łęgowy. Lęgi jednej pary stwierdzono w zadrzewieniach na S od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Skowronek (*Alauda anvensis*). Łęgowy. Licznie gnieździ się na polach wokół Zawidowa. Gatunek chroniony.

Dymówka (*Hinmdo rustica*). Łęgowa. Pospolicie gniazduje na obrzeżach Zawidowa. Gatunek chroniony.

Oknówka (*Delicifion urbica*). Łęgowa. Na kilku budynkach w centrum Zawidowa stwierdzono 21 gniazd. Gatunek chroniony.

Świergotek drzewny (*Anihus tnyialis*). Łęgowy. Dwie pary stwierdzono w zadrzewieniach na S od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Pliszka górska (*Motacilla cinerea*). Łęgowa. Jedną parę stwierdzono na strumieniu Koci Potok. Przedwojenni autorzy podają stanowisko pliszki górskiej pod Zawidowem (Heidrich w Bertramie 1928). Gatunek chroniony. Potencjalnie zagrożony na Śląsku.

Pliszka siwa (*Molacilla alba*). Łęgowa. Stwierdzono 4-5 par na obrzeżach Zawidowa. Gatunek chroniony.

Strzyżyk (*Troglodyles iroglodytes*). Łęgowy. Kilka par gnieździ się w zadrzewieniach na S od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Rudzik (*Enfhacus mbecula*). Łęgowy. Na S od Zawidowa stwierdzono około 4 pary, spotykany także w ogrodach Zawidowa. Gatunek chroniony.

Kopciuszek (*Phoenicuriis ochruros*). Łęgowy. Często spotykany w Zawidowie. Wykryto jedno gniazdo koło placu sportowego. Gatunek chroniony.

Pokląska (*Saxicola rubetra*). Łęgowa. Stwierdzono 2 pary na łąkach na N od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Kos (*Turnus meruia*). Łęgowy. Wykryto 2 pary na N od Zawidowa. Spotykany także w ogrodach. Gatunek chroniony.

Drozd śpiewak (*Tilillus philornelos*). Łęgowy. Wykryto 1 parę w zadrzewieniach na S od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Zaganiacz (*Hippolais icterina*). Lęgowy. Stwierdzono 1 samca w zadrzewieniach na S od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Pięgża (*Sylvia turnica*). Lęgowa. Wykryto około 8 par. Spotykana na terenie całej gminy, wszędzie gdzie są krzewy, zarośla, ogrody. Gatunek chroniony.

Cierniówka (*Sylvia communis*). Lęgowa. Spotykana na terenie całej gminy w miejscach zakrzewionych. Gatunek lęgowy.

Kapturka (*Sylvia atricapilla*). Lęgowa. Na całym terenie gminy stwierdzono około 6 par. Najliczniej występuje w zadrzewieniach na południe od Zawidowa - 3 pary. Gatunek chroniony.

Gajówka (*Sylvia borm*). Lęgowa. w zadrzewieniach na S od Zawidowa stwierdzono 1 parę. Gatunek chroniony.

Pierwiosnek (*Phylloscopiis collybifa*). Lęgowy. Dwie pary gniazdują w zadrzewieniach na S od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Piecuszek (*Phylloscopus irochilus*). Lęgowy. 2-3 pary gnieźdzą się w zadrzewieniach na S od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Modraszka (*Parus caeruleus*) Lęgowa. Często spotykana na terenie całej gminy, około 3 pary gnieźdzą się na południe od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Bogatka (*Parus major*). Lęgowa. Częsta na terenie całej gminy, w Zawidowie i w zadrzewieniach na S od miasta stwierdzono 5 par. Gatunek chroniony.

Kowalik (*Silta europaea*). Lęgowy, koło Zawidowa gniazdują 1-2 pary. Gatunek chroniony.

Pełzacz leśny (*Certhiafamiliaris*). Lęgowy. Wykryto 1 lęg na południe od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Wilga (*Oridus oriolus*). Lęgowa. Wykryto 2 pary na południe od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Dzierzba gąsiorek (*Lamus collurio*). Lęgowa. Spotykana wielokrotnie w miejscach zakrzewionych. Na całym terenie gnieździło się 4 pary. Gatunek chroniony. Potencjalnie zagrożony na Śląsku.

Sójka (*Garrulus glandarius L*). Prawdopodobnie lęgowa, na południe od Zawidowa kilkakrotnie obserwowano pojedyncze ptaki. Gatunek chroniony.

Sroka (*Pica pica*). Lęgowa. W całej gminie Zawidów wykryto 2 czynne gniazda. Gatunek częściowo chroniony.

Wrona (*Comis corone coracx*). Prawdopodobnie lęgowa. Wielokrotnie obserwowano parę ptaków w południowej części gminy. Gatunek częściowo chroniony.

Kawka (*Corvus monedula*). Lęgowa. W centrum Zawidowa wykryto lęgi 2 par.

Kruk (*Corvus corax*). Lęgowy. Wykryto lęg 1 pary w na południe od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Szpak (*Sturnus vulgaris*). Lęgowy. Liczny na całym terenie gminy w ogrodach, około 4 par gnieździło się na południe od Zawidowa. Gatunek chroniony.

Wróbel (*Passer domesticus*). Lęgowy. Liczny w centrum Zawidowa. Gatunek chroniony.

Mazurek (*Passer montanus*). Lęgowy. Nieliczny, spotykany poza zwartą zabudową. Wykryto lęg w starej wierzbie na granicy Zawidowa ze Starym Zawidowem. Gatunek chroniony.

Zięba (*Fringilla coelebs*). Lęgowa. Bardzo licznie występuje na południe od Zawidowa, a także w ogrodach i alejach. Gatunek chroniony.

Kulczyk (*Serinus serinus*). Lęgowy. Licznie występuje w ogrodach, szpalerach drzew wzdłuż dróg w całej gminie. Gatunek chroniony.

Dzwoniec (*Chloris chloris*). Lęgowy. Często spotykany wzdłuż alei na obrzeżach Zawidowa. Gatunek chroniony.

Szczygieł (*Carduelis carduelis*). Lęgowy. Na całym obszarze gminy wykryto 3 pary. Gatunek chroniony.

Makolągwa (*Carduelis cannabina*). Lęgowy. Rzadka, wykryto 1 parę na północno-zachodnim krańcu Zawidowa. Gatunek chroniony.

Grubodziób (*Coccothraustes coccothraustes*). Lęgowy. Wykryto 3-4 pary na północ od Zawidowa.

Trznadel (*Emberiza citrinella*). Lęgowy. Licznie występuje na terenie gminy poza zwartą zabudową Zawidowa. Gatunek chroniony.

Płazy i gady

Na terenie miasta stwierdzono łącznie 8 gatunków płazów i 3 gatunki gadów. Płazy stwierdzone na terenie miasta Zawidów.

- Kumak nizinny (*Bombina bombina*)
- Ropucha szara (*Bufo bufo*)
- Rzekotka drzewna (*Hyla arborea*)
- Traszka zwyczajna (*Triturus vulgaris*)
- Żaba jeziorkowa (*Rana lessonae*)
- Żaba moczarowa (*Rana arvalis*)
- Żaba trawna (*Rana temporaria*)
- Żaba wodna (*Rana esculenta complex*)
- Jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*)
- Jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*)
- Zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*)

Na terenie miasta Zawidów jedynym korzystnym miejscem dla występowania dla płazów i gadów pozostają tereny leżące w rejonie Kocięgo Potoku i na południe od niego. Wiązać to należy z faktem obecności terenów podmokłych stanowiących miejsca rozrodu i służących za drogi migracji wielu gatunków. Większość płazów koncentruje się w rejonie zbiorników wodnych, podmokłych łąk i terenów zadrzewionych.

Płazy są szczególnie zagrożone ze względu na to, że do rozrodu niezbędna jest im obecność wody, przy czym wiele gatunków jest na trwałe przywiązanych do określonych stawów i wraz z ich zanikaniem giną całe lokalne populacje płazów (np. traszki). Stąd bardzo ważne jest, aby nie dopuszczać do zaniku stawików i rowów. Wskazane jest nawet sztuczne spiętrzenie wody wzdłuż błędnych rowów, gdyż tylko w wodzie stojącej płazy mogą odbywać gody. Także substancje trujące wydostające się z nielegalnie wyrzucanych do zbiorników wodnych śmieci zagrażają płazom. W przypadku zaskronca mamy niestety do czynienia z bezpośrednim tępieniem tego chronionego prawnie gatunku przez ludzi.

Dużym zagrożeniem jest wzmożony ruch samochodów na drogach nie posiadających odpowiednich kanałów umożliwiających migrację zwierząt. W ciągu prowadzonych prac inwentaryzacyjnych spotkano dziesiątki płazów i gadów przejechanych przez samochody.

Do obszarów szczególnie cennych proponowanych do ochrony, należy zaliczyć podmokłe tereny na brzegu Kocięgo Potoku (Sekwany) na południowy zachód od centrum miasta. Jest

to bowiem miejsce występowania i rozrodu płazów. Stwierdzono tam obecność następujących - gatunków: traszka zwyczajna, ropucha szara, kumak nizinny, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, a we wschodniej części tego rejonu pojawia się rzekotka drzewna. Spośród gadów stwierdzono zaskrońca zwyczajnego. Proponowana ochrona miejsca występowania tych gatunków to użytek ekologiczny.

Ryby

Z uwagi na charakter rzek i strumieni występujących na badanym terenie można było przyjąć założenie, iż gatunki chronione będą tutaj stosunkowo często spotykane: strzebla potokowa (*Phoxinus pholinus*) i śliz (*Orthrias barbatulus*).

Z ogólnoichtiologicznych danych wynika jednak, że na terenie gminy dobre warunki egzystencji i rozrodu mogłyby znaleźć również inne gatunki, takie jak: chroniony minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*), a także głowacz białołętkowy (*Cotlus gobio*), zaliczony do grupy gatunków rzadkich oraz pstrąg potokowy (*Salwo trutta*). Choć ten ostatni nie jest gatunkiem zagrożonym, to jego obecność w wielu rzekach zależy od ciągłego i kosztownego uzupełniania ichtiofauny rybami pochodzącymi z ośrodków zarybieniowych, natomiast występowanie naturalnych, rodzimych populacji pstrąga potokowego jest już zjawiskiem rzadkim.

Stwierdzono występowanie tylko dwóch gatunków chronionych tj. śliza *O. harbutulus* oraz minoga strumieniowego *L. planeri*. Śliz, mimo iż jest gatunkiem chronionym, jest bardzo odporny na zanieczyszczenia, a ponieważ ponadto składa ikrę na piasku, jest najczęstszym mieszkańcem zanieczyszczonych i regulowanych cieków. Jego obecność nie może być zatem wystarczającym uzasadnieniem dla objęcia szczególną ochroną odcinka rzeki, na jakim występuje. Zwracając uwagę na obecność minoga świadczy o tym, że w przypadku znacznego ograniczenia ilości zanieczyszczeń zrzucanych do rzeki w Zawidowie, zaistniałaby duża szansa na ocalenie nielicznej populacji tego ginącego gatunku i zwiększenia zagęszczenia atrakcyjnego wędkarsko pstrąga potokowego. Spowodowałoby to z pewnością również znaczną poprawę stanu jakościowego i ilościowego ichtiofauny miasta.

Należy przy tym zwrócić uwagę na to, iż ewentualne prace restytucyjne muszą uwzględniać potrzebę zachowania zróżnicowania genetycznego populacji poszczególnych gatunków. Oznacza to, że wszelkie prace tego typu powinny być poprzedzone badaniami genetycznymi, które pozwolą wskazać takie źródło materiału zarybieniowego. Pozwoli to na utrzymanie różnorodności genetycznej. Jakikolwiek prace restytucyjne oparte o materiał zarybieniowy o przypadkowym składzie gatunkowym i pochodzeniu będą stanowiły szkodliwą ingerencję w i tak już zdegradowane środowisko.

2.10.4 Flora – stan wyjściowy

Każda z gmin powiatu została zinwentaryzowana przyrodniczo w związku z programem zielona wstęga. Poniżej zamieszczono analityczne informacje zawarte w cytowanym wcześniej opracowaniu dotyczących świata roślinnego Miasta Zawidów.

Na terenie należącym do miasta Zawidów stwierdzono 9 gatunków roślin chronionych oraz 6 gatunków objętych ochroną częściową na 9 stanowiskach. Oprócz tego na terenie należącym do miasta odnaleziono 1 stanowisko bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*. Nie jest to gatunek objęty ochroną, nie ma go również na Liście roślin zagrożonych w Polsce (Zarzycki, Wojewoda, Heinrich, 1993), mimo że staje się on coraz rzadszym elementem zbiorowisk podmokłych łąk i torfowisk. Na Dolnym Śląsku wraz z zanikającymi wilgotnymi siedliskami łąkowymi i bagiennymi, drastycznie zmniejszyła się liczba stanowisk tego gatunku. W Republice Czeskiej, gdzie stan jego zachowania jest podobny, został objęty ochroną gatunkową.

Bobrek występuje na podmokłej łące, położonej w bezpośredniej bliskości miasta, przy drodze z centrum Zawidowa do stacji kolejowej. Tym cenniejsze wydaje się to miejsce, że na leżących w pobliżu terenach gmin Sulików i Zgorzelec tak dobrze zachowane łąki o podobnym charakterze należą do rzadkości, a bobrka nie stwierdzono na żadnej z nich.

Oprócz gatunków chronionych, należących do pospolitszych, takich jak kruszyna pospolita i kalina koralowa (częstych na terenach sąsiednich gmin), na tej samej łące stwierdzono obecność storczyka szerokolistnego. Co ciekawe, na stanowisku tym populacja gatunku jest najliczniejszą wśród stwierdzonych na obszarze miasta Zawidów i gminy Sulików łącznie. Równocześnie, podobnie jak w sąsiednich gminach, brak jest innych łąkowych gatunków, objętych ochroną.

Barwinek pospolity, bluszcz pospolity, konwalia majowa i kopytnik pospolity należą do najczęściej spotykanych gatunków chronionych w tej części Pogórza Izerskiego. Przeważnie występują razem, w lasach liściastych, w których drzewostan tworzony jest przez dąb szypułkowy, grab, lipę drobnolistną, brzozę, podszyt jest skapy, a w runie towarzyszą im kokoryczka wielokwiatowa, czasami kokoryczka okółkowa (gatunek górski), dzwonek pokrzywolistny, fiołek leśny i inne. Stanowisko wymienionych gatunków chronionych na terenie miasta Zawidów jest typowe.

Zanotowano również pojedyncze wystąpienia porzeczki czarnej: jedno w olszynie, drugie nad potokiem, stanowiącym granicę państwową, oba w miejscach silnie zacienionych i wilgotnych, co jest typowe dla tego gatunku.

W części północnej terenu należącego do miasta, w której dominują łąki i pola uprawne, nie stwierdzono obecności gatunków chronionych. Dzięki obecności bobrka trójlistkowego i storczyka szerokolistnego w tym samym kompleksie łąkowym, korzystnie wyróżnia się na tle sąsiednich gmin (zwłaszcza bezpośrednio z nim sąsiadującej gminy Sulików). Generalnie jednak, podobnie jak teren całego Pogórza Izerskiego, zagospodarowany rolniczo, z przekształconymi łąkami i niewielką ilością lasów, obszar ten nie obfituje w rzadsze gatunki roślin.

Storczyk szerokolistny *Orchis latifolia* - na 1 stanowisku, na podmokłej łące po południowej stronie drogi Zawidów - stacja kolejowa, w miejscu proponowanym do objęcia ochroną.

Kalina koralowa *Viburnum opulus* - stwierdzona na jednym stanowisku, w olszynie, prawdopodobnie na miejscu dawniej funkcjonującego stawu.

Kocanki piaskowe *Helichrysum urenarium* (L.) Moench. - na jednym antropogenicznym stanowisku, w pobliżu czynnego wyrobiska piasku, po północnej stronie drogi Zawidów - stacja kolejowa.

Konwalia majowa *Convallaria majalis* L. - do gatunku tego odnoszą się uwagi dotyczące występowania barwinka i bluszczu.

Kopytnik pospolity *Asarum europaeum* L. - na jednym stanowisku w południowo-zachodniej części terenu należącego do miasta. W tym samym miejscu występuje również barwinek, bluszcz i konwalia. Uwagi o rozmieszczeniu tych gatunków dotyczą także kopytnika.

Kruszyna pospolita *Frangula alnus* Mili. - na terenie należącym do miasta została stwierdzona na trzech stanowiskach, w niewielkich laskach, gdzie tworzy podszycie. Kruszyna jest jednym z najpospolitszych gatunków chronionych zachodniej części Pogórza Izerskiego. Najczęściej rośnie w lasach.

Porzeczka czarna *Ribes nigrum* L. - na jednym stanowisku, w olszynie, która prawdopodobnie rozwinęła się na miejscu dawnego stawu. Jest to gatunek lubiący miejsca wilgotne.

2.10.5 Lasy¹²

Naturalną szatę roślinną miasta stanowią lasy. Łączna powierzchnia gruntów leśnych wynosi 22 ha (co stanowi 3,62% obszaru miasta). Ważne miejsce w strukturze terenów zielonych w mieście zajmują ponadto zieleńce i tereny ogólnodostępnej zieleni osiedlowej stanowiące 43,24% powierzchni miasta. Ponadto występują zadrzewienia przydrożne i śródpolne. Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. Zawidów dba o utrzymanie wszystkich terenów zieleni na terenie miasta., dokonuje się systematycznego przycinania drzew i krzewów.

Ze względu na to, że tereny leśne zajmują w Zawidowie niewielką powierzchnię, a 68,2% z nich to lasy prywatne, nie są one objęte monitoringiem.

Tab. 2-9 Zestawienie ubytków i nasadzeń drzew i krzewów z terenu miasta Zawidów w latach 2005-2008

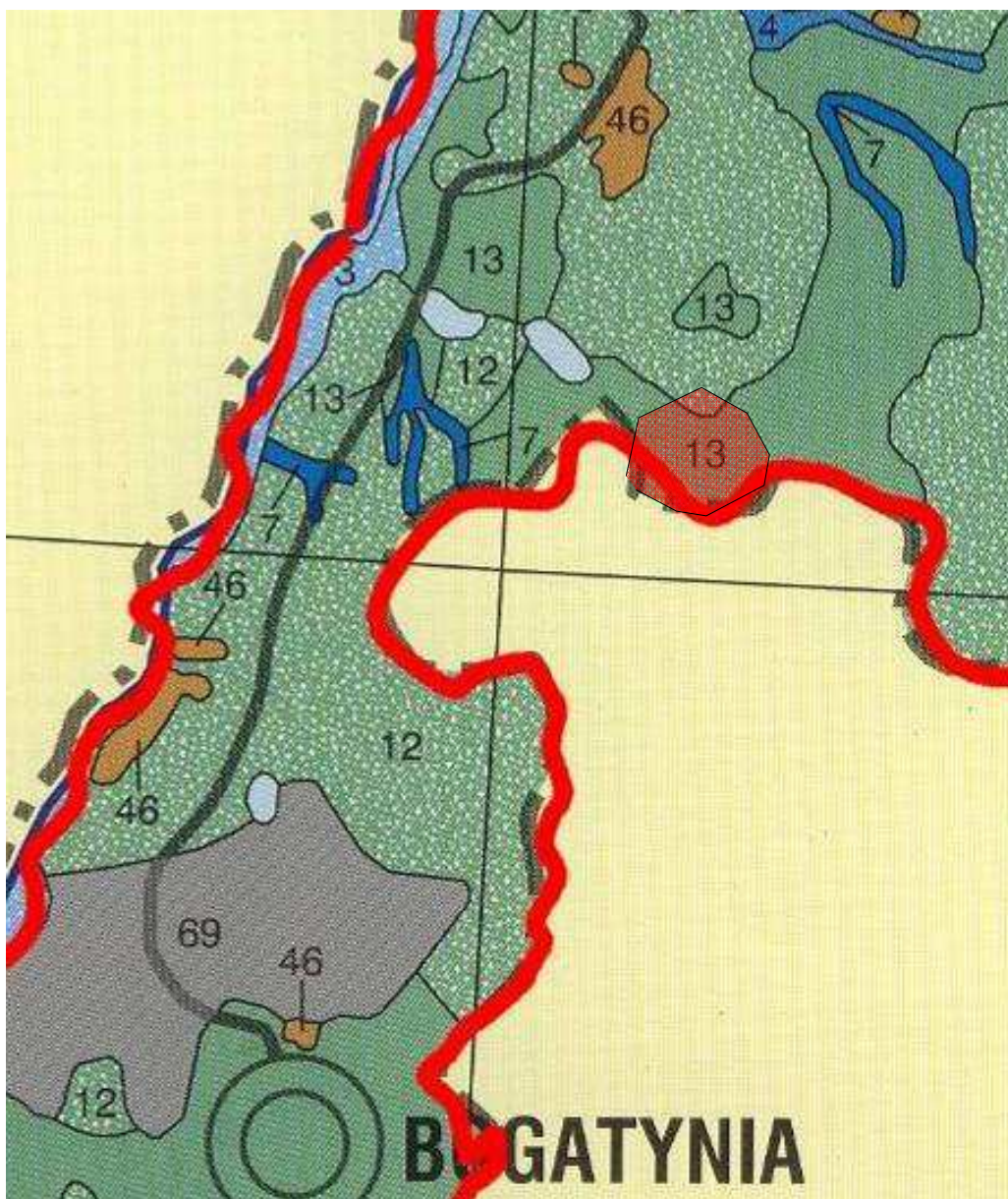
Czynność	Lata							
	2005		2006		2007		2008	
	drzew	krzewów	drzew	krzewów	drzew	krzewów	drzew	krzewów
Nasadzenia	40	70	10	15	0	0	20	0
Wycinka	6	3	12	5	52	0	58	0

2.10.6 Roślinność potencjalna

Potencjalną roślinność prawie całego obszaru stanowią grądy podgórskie o zróżnicowanej żyzności. Na stromych zboczach mają one charakter zboczowych grądów lipowo-klonowych. W roślinności rzeczywistej, zgodnie ze strukturą użytkowania ziemi, dominują segetalne zbiorowiska upraw rolnych i półnaturalne zbiorowiska łąkowe, jednak na stromych stokach zachowały się lasy i to stosunkowo mało zniekształcone.

Poniżej zamieszczono rycinę przedstawiającą obszary występowania roślinności potencjalnej

¹² Wg Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w 2002 r oraz dane samorządu

Rys. 2-1 Mapa potencjalnej roślinności

Tab. 2-10 Wykaz roślinności potencjalnej lokalizowanej na terenie powiatu zgorzeleckiego

Symbol	Opis
12	Grądy środkowoeuropejskie (<i>Gallio silvatici-Carpinetum</i>); odmiana śląsko - wielkopolska, forma podgórska, seria uboga
13	Grądy środkowoeuropejskie (<i>Gallio silvatici-Carpinetum</i>); odmiana śląsko - wielkopolska, forma podgórska, seria żyzna

2.10.7 NATURA 2000

Teren Miasta Zawidów nie został objęty systemem ochrony Natura 2000.

2.11 Energia odnawialna

Na terenie miasta Zawidów energia odnawialna jest wykorzystywana w minimalnym zakresie. Brak jest elektrowni wodnych oraz wiatrowych, ponieważ brak jest warunków do ekonomicznego wykorzystania tych źródeł energii.

W Polsce przewiduje się, że w 2010 roku udział zużycia energii odnawialnej będzie na poziomie 7,5% (dla porównania w Unii Europejskiej, kształtuje się na poziomie 6%, a do roku 2010 udział ten powinien wzrosnąć do przynajmniej 12 %).

Potencjał gminy może polegać między innymi na wykorzystaniu energii słonecznej, także w zakresie indywidualnych kolektorów słonecznych na terenie domów i gospodarstw. Jednakże określenie warunków usłonecznienia musi zostać poparty specjalistycznymi badaniami.

Niewątpliwie jako istotny należy uważać potencjał, jaki jest związany z możliwością energetycznego wykorzystania biomasy. Realizacja przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem biomasy na terenie powiatu zgorzeleckiego będzie możliwa między innymi dzięki możliwościom, jakie niesie powstanie w 2006 r. Bogatyńsko-Zgorzeleckiego Parku Przemysłowo-Technologicznego. Głównym założeniem programu jest powstanie atrakcyjnego obszaru do prowadzenia działalności gospodarczej, naukowej i badawczej, rozwoju transferu wiedzy do przemysłu na terenie Powiatu Zgorzeleckiego; a wszystko to powinno być realizowane przy zachowaniu zrównoważonego rozwoju środowiskowego.

2.12 Turystyka na terenie Miasta Zawidów

Atrakcyjne położenie geograficzne, urozmaicone ukształtowanie terenu i dostępność komunikacyjna tworzą wysokiej rangi warunki dla rozwoju turystyki w Zawidowie. Konieczne jest jednak odpowiednie wyposażenie miasta w urządzenia infrastruktury turystycznej i paraturystycznej.

W Zawidowie zlokalizowanych jest wiele atrakcyjnych obiektów zabytkowych, mogących być przedmiotem zainteresowania turystów. Do obiektów tych należy w szczególności zaliczyć Stare Miasto (z zespołem domów przyrynkowych z XVIII i XIX wieku), zespół parkowo-leśny Góra Zamkowa, zespół rezydencjonalny Ostróżno oraz obiekty sakralne (w tym kościół p.w. św. Józefa). Nadmienić przy tym należy, iż większość obiektów i tereny zabytkowe wymagają intensywnych prac renowacyjnych i rewitalizacyjnych, które rozpoczęto w 2005 r., zaczynając od sukcesywnych remontów kamienic. Skuteczność tych działań byłaby większa, gdyby stworzono spójny program rewitalizacji tych obiektów, umożliwiający m.in. pozyskanie środków finansowych z większej ilości źródeł.

Przez miasto przebiegają szlaki turystyki pieszej. Zróżnicowane ukształtowanie obszaru miasta sprzyja także uprawianiu turystyki rowerowej. Rozbudowy wymaga jednak sieć ścieżek rowerowych w mieście i ich włączenie w międzynarodowy układ tras czeskich i niemieckich. Zaplanowano inwestycję rozbudowy ścieżek rowerowych w 2009 r. W bliskim sąsiedztwie miasta znajduje się zbiornik wodny o funkcjach rekreacyjnych (Niedów na rzece Witka o powierzchni 1,8 km²). Ponadto nieopodal miasta wyznaczono przebieg Drogi Śródsudeckiej, stanowiącej szczególnie atrakcyjną krajobrazowo turystyczną trasę samochodową.

Baza noclegowa stanowi podstawę turystyki pobytowej, lecz w Zawidowie widoczny jest jej wyraźny niedorozwój. Bazę tę stanowi bowiem jedynie część hotelowa przygranicznej placówki gastronomicznej, w ostatnich latach nie powstały żadne nowe obiekty hotelowe. Rozwój bazy gastronomicznej jest również bardzo niewielki – w latach 2005-2008 na terenie miasta powstały jedynie dwa obiekty.

Rynkowe oddziaływanie w sferze turystyki wiąże się ściśle z systemem odpowiedniej informacji turystycznej. Jak dotychczas, w mieście nie funkcjonuje placówka ukierunkowana na promocję turystyczną (w tym działalność reklamową) i doradztwo dla turystów. Jedynym źródłem reklamy i ogólnikowej informacji turystycznej jest strona internetowa Miasta Zawidów, co zdecydowanie nie jest wystarczającą formą promocji miasta.

Perspektywy istotnego wzrostu roli turystyki w gospodarce miasta oraz charakter wymagań co do jakości świadczonych usług wzmagają konieczność rozwoju sieci obiektów noclegowych o zróżnicowanym standardzie usług. Nie ulega bowiem wątpliwości, że turystyka jest jedną z szans dalszego rozwoju miasta Zawidów.

2.13 Edukacja Ekologiczna

Na terenie powiatu zgorzeleckiego funkcjonują następujące ośrodki prowadzące działania związane z edukacją ekologiczną, są to: Powiatowe Centrum Edukacji Ekologicznej przy PPPP proNatura w Zgorzelcu oraz Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych (w skali województwa).

Mieszkańcy miasta są informowani o stanie środowiska w mieście i o podejmowanych działaniach prowadzących do jego poprawy poprzez stronę internetową UM i na tablicy ogłoszeń. Ponadto Miasto Zawidów w ramach działalności edukacyjnej związanej z promowaniem środowiska naturalnego prowadziło następujące akcje edukacyjne:

- Dzień Ziemi
- Sprzątanie Świata,
- Dzień bez samochodu,
- Awarie zagrażające środowisku.

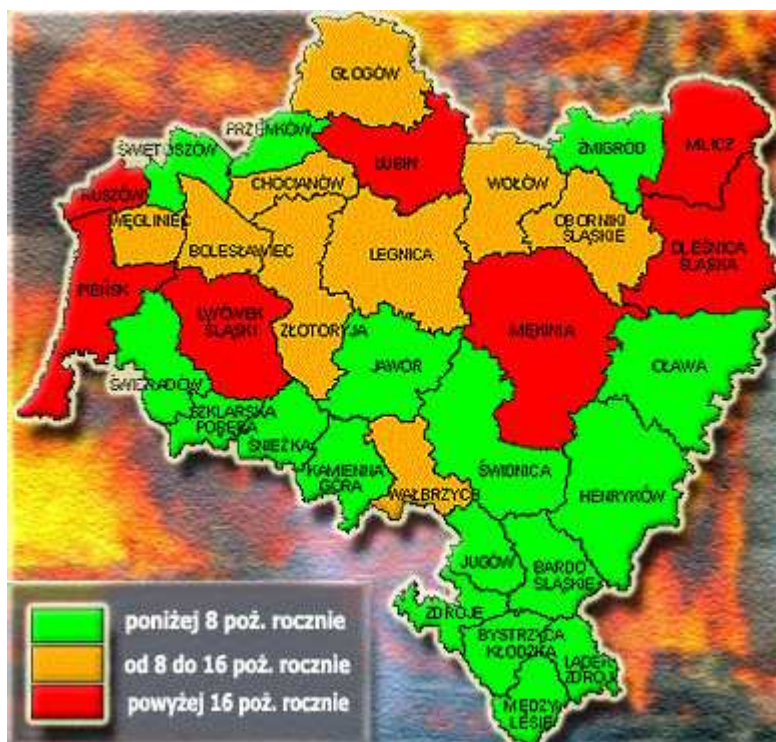
Statystyka wskazuje, że do najczęściej występujących zdarzeń na terenie powiatu zgorzeleckiego należą awarie występujące w terenie i będących wynikiem bezmyślnego lub świadomego działania w celu pozbycia się różnego rodzaju substancji szkodliwych z udziałem produktów ropopochodnych. W wykazie PIOŚ nie stwierdzono na analizowanym terenie poważnych awarii przemysłowych.

W Dniu Strażaka dla przedszkolaków i uczniów szkoły podstawowej organizowane są zabawy mające na celu uświadomienie najmłodszym zagrożeń wynikających z zabawy ogniem, a także przy okazji masowych imprez naczelnik OSP przypomina ludności o zakazie wypalania łąk

2.14 Ochrona przeciwpożarowa lasów¹³

Powiat Zgorzelecki, a co za tym idzie Miasto Zawidów, należy do rejonów najbardziej zagrożonych pożarami lasów w Województwie Dolnośląskim.

¹³ Wg strony internetowej RDLP Wrocław www.lasy-wroclaw.pl 18-10-2004

Rys. 2-2 Ilość pożarów w ciągu roku od 1997 r. do 2008

Głównymi przyczynami pożarów lasu są: przerzuty z gruntów nieleśnych (wypalanie traw i nieużytków), podpalenia, nieostrożność z ogniem osób dorosłych i dzieci przebywających w lesie. W celu ograniczenia ilości pożarów i skutków pożarów realizowane są następujące zadania:

System prognozowania zagrożenia pożarowego. Od wiosny do jesieni każdego dnia o godz. 9 i 13 dokonywane są pomiary zagrożenia pożarowego w oparciu o wilgotność ściółki i powietrza oraz opady atmosferyczne.

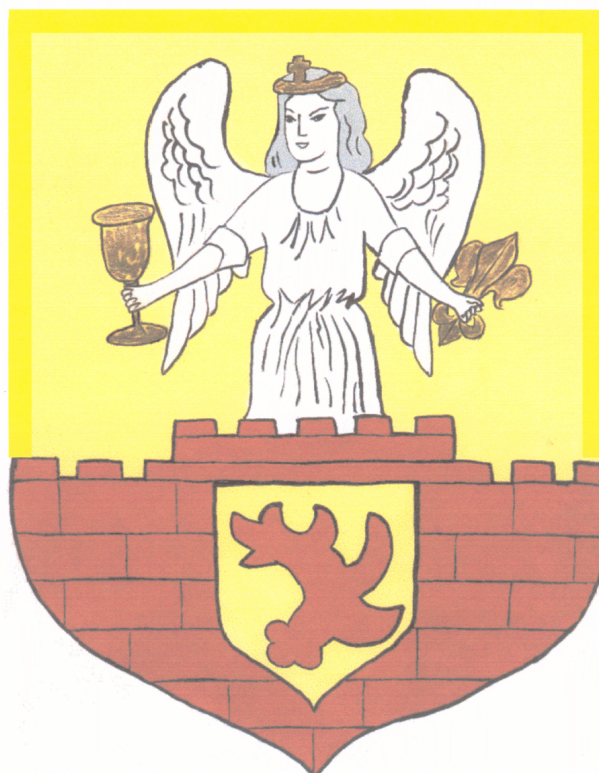
Łączność - oprócz tradycyjnej łączności stacjonarnej i komórkowej, praktycznie do wszystkich leśnictw utworzono łączność radiotelefoniczną ruchomą, wykorzystując radiotelefony bazowe, samochodowe i przenośne. Głównym zadaniem łączności jest szybkie alarmowanie o powstałych pożarach oraz utrzymywanie łączności z terenem akcji gaśniczych. Łączność radiowa w Lasach Państwowych pracuje w paśmie 48 MHz.

System wykrywania pożarów - w poszczególnych nadleśnictwach istnieje 39 stałych punktów obserwacyjnych, z tego 12 z telewizją przemysłową. W okresie dużego zagrożenia pożarowego uruchamiane są patrole głównie samochodowe. Uzupełnieniem obserwacji naziemnej jest patrolowanie lotnicze, które ze względu na wysokie koszty uruchamiane jest w warunkach szczególnego zagrożenia pożarowego.

Sieć dróg pożarowych - utrzymywana jest niezbędna sieć dróg pożarowych umożliwiających przejazd samochodów pożarniczych. Zaopatrzenie wodne na terenach leśnych - tworzone są punkty czerpania wody do celów pożarowych. We wszystkich nadleśnictwach tworzone są bazy sprzętu przeciwpożarowego (głównie ręcznego) do gaszenia pożarów lasu.

W 11 nadleśnictwach o największym zagrożeniu pożarowym utworzone są Ochotnicze Straże Pożarne lub Leśne Pogotowia Przeciwpożarowe.

ZAŁĄCZNIK NR 2

Wytyczne do aktualizacji Programu Ochrony Środowiska wynikające z dokumentów wyższego rzędu wraz z charakterystyką potencjalnych źródeł finansowania

SPIS TREŚCI

1	Wstęp	6
2	Założenia i uwarunkowania Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska wynikające z wytycznych Unii Europejskiej oraz dokumentów szczebla krajowego.....	7
2.1	Synteza wytycznych wynikających z polityki Unii Europejskiej.....	9
2.1.1	Cele i zadania polityki ekologicznej Unii Europejskiej	9
2.2	Synteza wytycznych wynikających z Polityki Ekologicznej Państwa	11
2.2.1	Cele i zadania Polityki Ekologicznej Państwa	11
2.2.2	Synteza wynikająca z Projektu Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016	15
2.2.3	Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych	16
2.2.4	Aktywizacja na rzecz ochrony środowiska	16
2.2.5	Zarządzanie środowiskowe.....	17
2.2.6	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska.....	18
2.2.7	Rozwój badań i postęp technologiczny	18
2.2.8	Odpowiedzialność za szkody w środowisku.....	19
2.2.9	Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	20
2.2.10	Ochrona przyrody	21
2.2.11	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	22
2.2.12	Racjonalne gospodarowanie zasobami wody	22
2.2.13	Ochrona powierzchni ziemi.....	24
2.2.14	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	25
2.2.15	Cele średniokresowe do 2016 r.	25
2.2.16	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	26
2.2.17	Środowisko a zdrowie.....	26
2.2.18	Jakość powietrza	27
2.2.19	Ochrona wód	28
2.2.20	Gospodarka odpadami	30
2.2.21	Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych	32
2.2.22	Substancje chemiczne w środowisku.....	33
2.3	Synteza wytycznych wynikających z Projektu Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007–2013.....	33
2.4	Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.....	35
2.5	Synteza wytycznych wynikających ze Strategii Gospodarki Wodnej.....	36
2.6	Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Planu Strategicznego Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.....	39
2.7	Synteza wytycznych wynikających z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	39

2.8	Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Programu Rolno-środowiskowego .	43
2.9	Synteza wytycznych wynikających z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013	44
2.10	Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Planu Rozdziału Upnień do emisji CO ₂	45
2.11	Synteza wytycznych wynikających Programu Wieloletniego „Środowisko a Zdrowie”	46
2.12	Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Planu Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2007-2009.....	49
2.13	Synteza wytycznych wynikających z Krajowej Strategii Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej.....	51
2.14	Synteza wytycznych wynikających z realizacji Studium Zagospodarowania Przestrzennego Pogranicza Polsko – Czeskiego.....	55
3	Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla wojewódzkiego	58
3.1	Priorytety działań w zakresie ochrony środowiska w ramach Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	58
3.2	Uwarunkowania wynikające z realizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego	67
3.3	Synteza wytycznych wynikających z Programu Rozwoju Infrastruktury Transportowej i Komunikacji dla Województwa Dolnośląskiego	70
3.4	Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska dla Województwa Dolnośląskiego	73
3.5	Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Wsparcia Finansowego Małych i Średnich Gmin w Obszarze Infrastruktury.....	93
3.6	Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III.....	93
3.7	Uwarunkowania wynikające z realizacji Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013	96
3.8	Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Małej Retencji w Województwie Dolnośląskim.....	97
3.9	Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego 2007-2011	99
3.10	Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego.....	102
3.11	Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska	106
3.12	Uwarunkowania wynikające z realizacji Studium Systemu Turystyki i Rekreacji Rowerowej Województwa Dolnośląskiego.....	108
4	Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla powiatowego.....	110

4.1	Uwarunkowania wynikające z realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004-2014	110
4.2	Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004-2008	111
4.3	Uwarunkowania wynikające z realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	115
5	Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla gminnego.....	118
5.1	Opracowanie ekofizjograficzne dla miasta Zawidów	118
5.1.1	Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska.....	119
5.1.2	Wstępna diagnoza zmian zachodzących w środowisku	120
5.2	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego	120
5.2.1	Skutki dla środowiska wynikające z projektowanego w zmianie planu przeznaczenia terenów	120
5.2.2	Skutki realizacji ustaleń projektu zmiany planu na poszczególne komponenty środowiska	122
5.2.3	Ocena określonych w projekcie warunków zagospodarowania terenu... ..	127
5.2.4	Ocena zmian w krajobrazie.....	128
5.2.5	Rozwiązania eliminujące lub ograniczające negatywne oddziaływania na środowisko.....	128
5.3	Wieloletni Program Inwestycyjny dla miasta Zawidów na lata 2008 -2012.....	129
5.4	Wytyczne wynikające ze Strategii rozwoju miasta Zawidów	130
5.4.1	Wizja przyszłości	130
5.4.2	Plan operacyjny strategii rozwoju miasta	131
5.5	Wytyczne wynikające z Planu Odnowy Miejscowości Zawidów	134
5.6	Wytyczne wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Zawidów	136
5.6.1	Cele rozwoju miasta	137
5.6.2	Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego	138
5.6.3	Kierunki ochrony środowiska kulturowego	139
5.6.4	Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	140
6	Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu	145
6.1.1	Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	145
6.1.2	Zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe	151
6.1.3	Bank Ochrony Środowiska S.A.....	161
6.1.4	Inicjatywa JESSICA.....	162

SPIS RYCIN

Ryc. 3-1	Koncepcja linii okrężnej – Regiotram	73
----------	--	----

Ryc. 3-2 Drogi rowerowe na terenie województwa dolnośląskiego (za Studium turystyki ...)109

SPIS TABEL

Tab. 5-1 Ocena skutków działań inwestycyjnych na środowisko 124

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Podział środków na poszczególne osie środowiskowe
(http://www.ekoportal.pl/jetspeed/portal/portal/Fundusze_UE/POliS/podst_info.psmi) 158

1 Wstęp

Przyjęte założenia określające istniejące uwarunkowania oraz przestrzeń formalną oraz prawną dla opracowania programu ochrony środowiska opierają się na uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych.

Uwzględniono zarówno uwarunkowania wyższego rzędu mające znamiona „uniwersalnych” przynajmniej w kontekście mezoregionalnym – czyli dotyczących zarówno miasta Zawidów, jak i terenów sąsiednich w obrębie obowiązującego systemu prawnego (prawa polskiego jak i międzynarodowego). Traktowane są w niniejszym opracowaniu jako uwarunkowania zewnętrzne. Druga grupa uwarunkowań jest związana z zamierzeniami rozwojowymi miasta, które to dość precyzyjnie delimitują przyszły kształt rozwoju w zakresie: gospodarczym, społecznym jak i w kontekście ładu środowiskowo - przestrzennego miasta .

2 Założenia i uwarunkowania Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska wynikające z wytycznych Unii Europejskiej oraz dokumentów szczebla krajowego

Lata dziewięćdziesiąte zapisały się na kartach historii Polski jako okres przełomowych transformacji zarówno gospodarczej, jak i politycznej. Zmieniająca się świadomość społeczeństwa w kraju i na świecie wywołała lawinę politycznych debat nad przyszłym kształtem i kierunkiem rozwoju państw na całym świecie, w tym także Polski. Odpowiedzią ówczesnych polskich władz na założenia tzw. Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 roku było uchwalenie i przyjęcie w 1997 roku nowej Konstytucji Rzeczypospolitej Polski, która wyznaczała prośrodowiskowy kierunek rozwoju Polski zgodny z **zasadą sustainable development** (zrównoważonego rozwoju) – art. 5. Podstawowym założeniem zasady zrównoważonego rozwoju jest zachowanie zasobów i walorów środowiska naturalnego w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich zarówno przez współczesne, jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym utrzymaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz różnorodności biologicznej na szczeblu krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Zasada U. Thanta stawia na równi aspekty społeczne, ekonomiczne i ekologiczne, co oznacza, że jedynym racjonalnym sposobem zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwu i gospodarce w skali światowej jest zintegrowanie tych dziedzin z ochroną środowiska. Zasada sustainable development jest jedną z 13 zasad wyznaczających główne cele nowej polityki ekologicznej Polski, które z kolei znalazły zastosowanie w rozwiniętych demokratycznych krajach. Pozostałe to:

1. zasadę prewencji, oznaczającą w szczególności:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
 - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
 - wprowadzanie prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosiwiatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14 000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.,
2. zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska,

3. zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi oznaczająca uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,
4. zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego i jednakowego obowiązku jego ochrony,
5. zasada regionalizacji oznaczająca m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodno błotne, szczególnie w strefach przygranicznych),
6. zasada uspołecznienia – rozbudzenie świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowanie nowej etyki zachowań wobec środowiska,
7. zasada „zanieczyszczający płaci” – odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tą ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych,
8. zasada prewencji – podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć,
9. zasada stosowania najlepszych dostępnych technik BAT,
10. zasada subsydiarności (pomocniczości) – wynikająca m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej a oznaczająca przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany,
11. zasada klauzul zabezpieczających – umożliwia stosowanie w uzasadnionych przypadkach bardziej rygorystycznych środków w porównaniu z wymaganiami wspólnotowego prawa ekologicznego,
12. zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej odnosząca się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a następnie do oceny osiągniętych wyników a oznaczająca potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Specyficzną dziedziną ochrony środowiska jest gospodarka odpadami ze względu na fakt, że oddziałuje ona na wszystkie elementy środowiska naturalnego. Kierunkiem przewodnim polityki w zakresie gospodarowania odpadami jest przede wszystkim zasada zrównoważonego rozwoju, ale także zintegrowane podejście do ochrony środowiska z uwzględnieniem zagadnień odpowiedzialności. W przypadku odpadów niebezpiecznych, które stanowią dość specyficzną grupę odpadów przemysłowych ze względu na charakter i stopień zagrożenia dla zdrowia człowieka i środowiska, bardzo ważne jest właściwe postępowanie podczas ich unieszkodliwiania zgodnie z zasadą przezorności i prewencji.

Niezwykle istotną zasadą w odniesieniu do gospodarowania odpadami niebezpiecznymi jest zasada „zanieczyszczający płaci”. Każdy obywatel powinien ponosić pełną odpowiedzialność za wprowadzanie do obrotu i użytkowanie odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, a najlepszymi sposobami minimalizowania tych działań są narzędzia prawne (zakazy produkcji i użytkowania bądź ograniczenia użytkowania) oraz mechanizmy ekonomiczne (opłaty produktowe, depozyty ekologiczne, ubezpieczenia ekologiczne).

Wymagania stosowania sposobów, procedur i systemów nadzoru zapobiegających przenikaniu wchodzących w skład odpadów substancji niebezpiecznych do środowiska ustalone zostały w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (tekst jednolity - Dz.U. 2007 nr 39 poz. 251 z późniejszymi zmianami).

2.1 Synteza wytycznych wynikających z polityki Unii Europejskiej

2.1.1 Cele i zadania polityki ekologicznej Unii Europejskiej

Po raz pierwszy problem ochrony środowiska w kontekście europejskim został dostrzeżony podczas szczytu w Maastricht w 1991 roku. Wymiernym działaniem państw członkowskich w ówczesnym czasie było włączenie ochrony środowiska do stałych zadań UE i określenie jej celów. Ochrona środowiska koncentrowała się pierwotnie na przeciwdziałaniu skutkom zanieczyszczenia środowiska, dopiero później zyskała podstawy prawne w postaci wspólnotowego prawa ochrony środowiska. Do najważniejszych celów w zakresie ochrony środowiska realizowanych przez UE należą:

- zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego,
- ochrona zdrowia człowieka,
- rozsądne i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych.

Obecnie polityka ekologiczna UE opiera się na systemie aktów legislacyjnych w postaci dyrektyw, rozporządzeń, zaleceń i decyzji odwołujących się do poszanowania zasobów przyrodniczych i ich ochrony zgodnie z duchem podstawowej zasady ochrony środowiska, jaką jest zasada zrównoważonego rozwoju (tzw. sustainable development).

VI Program działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010 podkreśla, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE.

Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia "środowisko i zdrowie". VI Ramowy program działań UE podnosi rangę ochrony gleb i powierzchni ziemi.

Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa, a także i województwa łódzkiego, w tym obszarze jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie

ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.

Wybrane zadania na lata 2002 - 2010:

- uregulowanie gospodarki ściekowej we wszystkich miejscowościach powyżej 100 000 mieszkańców, zgodnie z wymaganiami Dyrektywy 91/271/EEC, realizacja programów gospodarki ściekowej w mniejszych miastach,
- osiągnięcie takiej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do spożycia aby spełnione były wymagania UE,
- realizacja inwestycji na rzecz poprawy jakości powietrza w miastach, w których dochodzi do przekraczania dopuszczalnych poziomów zanieczyszczenia powietrza,
- realizacja inwestycji w zakładach produkcyjnych odprowadzających niebezpieczne substancje do wód,
- stworzenie ogólnokrajowego oraz regionalnych i lokalnych systemów gospodarki odpadami, zakończenie realizacji programów gospodarki odpadami w połowie miast,
- wdrażanie istniejących programów gospodarki odpadami w mniejszych miejscowościach,
- zakończenie inwestycji ochrony środowiska w rafineriach i zakładach zajmujących się magazynowaniem i transportem produktów ropopochodnych.

Zadania po 2010 roku:

- pełne uregulowanie gospodarki ściekowej w miastach powyżej 2000 mieszkańców, zgodnie z wymaganiami Dyrektywy 91/271/EEC,
- ochrona wszystkich zbiorników wód stojących przed zanieczyszczeniami ściekami (przede wszystkim pestycydy i nawozy sztuczne), w takim zakresie aby było to uzasadnione ekologicznie i ekonomicznie, łącznie z rozwiązaniem problemu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego,
- zorganizowanego takiego systemu wywozu odpadów komunalnych aby objęte nim było 95% mieszkańców Polski, zakończenie realizacji programów gospodarki odpadami w miastach i w mniejszych miejscowościach,
- zakończenie realizacji programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi.

2.2 Synteza wytycznych wynikających z Polityki Ekologicznej Państwa

2.2.1 Cele i zadania Polityki Ekologicznej Państwa

W myśl art. 5 konstytucji Rzeczypospolitej Polski Polityka Ekologiczna Państwa powinna realizować cele i zadania ekologiczne związane z szeroko rozumianą ochroną środowiska w celu zachowania zasobów naturalnych dla przyszłych pokoleń (tzw. ekorozwój).

Nadrzędnym, strategicznym celem Polityki Ekologicznej Państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Realizacja tego celu osiągana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska.

Stąd celami realizacyjnymi Polityki Ekologicznej Państwa są:

- wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- ochrona klimatu.

Wymienione cele (oprócz pierwszego) zgodne są z celami VI Programu Działań na Rzecz Środowiska oraz Odnowioną Strategią UE dotyczącą Trwałego Rozwoju. W ten sposób realizacja krajowej polityki ekologicznej wpisywać się będzie w osiągnięcie celów tej polityki na poziomie całej Wspólnoty.

Osiąganiu powyższych celów służyć będzie realizacja następujących priorytetów i zadań:

1. Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska polegające na:
 - przeglądzie prawa z punktu widzenia jego zgodności z przepisami UE, jego zmianie i uproszczeniu oraz koordynacji działań w tym zakresie,
 - zapewnieniu integracji celów ochrony środowiska i priorytetów polityki ekologicznej ze strategiami rozwoju różnych sektorów gospodarki,
 - prowadzeniu edukacji ekologicznej dla zapewnienia akceptacji społecznej dla podejmowanych programów ochrony środowiska,

- zapewnieniu pełniejszego wykorzystania sił rynkowych dla ochrony środowiska,
 - likwidacji błędnych sygnałów ekonomicznych - przykładowo antyekologicznych subsydiów oraz wzmocnienia proekologicznych zachowań,
 - wspieraniu zmian w systemie podatkowym stymulującym działania pożądane z punktu widzenia ochrony środowiska,
 - promocji przyjaznych środowisku postaw konsumenckich,
 - wspieraniu aktywności podmiotów gospodarczych wdrażających systemy zarządzania środowiskowego,
 - wzmocnieniu roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska,
 - wspieraniu badań naukowych dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystywania jego zasobów,
 - wprowadzeniu pełnej odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku jako elementu realizacji zasady zanieczyszczający płaci,
 - rozwój systemu oceny oddziaływań w cyklu życiowym produktu oraz szacowania przepływów materiałowych jako elementów Zintegrowanej Polityki Produktowej,
 - zagwarantowaniu wystarczających środków finansowych na działania zapewniające realizację celów polityki ekologicznej i rozwoju instrumentów wspierających te działania,
 - zainicjowaniu prac dla szerszego uwzględniania w kosztach produkcji kosztów zewnętrznych.
2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody polegająca na:
- wzmocnieniu krajowego systemu obszarów chronionych,
 - weryfikacji i uporządkowaniu systemu obszarów chronionych w ramach sieci Natura 2000,
 - stworzeniu skutecznych mechanizmów ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych poza obszarami chronionymi,
 - ochronie obszarów wodno błotnych,
 - odtworzeniu zniszczonych ekosystemów i siedlisk, odbudowie zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
 - wzmocnieniu ochrony różnorodności biologicznej zarówno in situ jak i ex situ,

- kontynuacji prac zmierzających do wzrostu lesistości kraju (docelowo do 30% pow. kraju),
- wspieraniu rozwoju wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- kontynuacji prac przy rekultywacji gruntów zdegradowanych,
- wspieraniu programów rolniczych zapewniających zrównoważone korzystanie z gleb (rolnictwo ekologiczne i zrównoważone, programy rolnośrodowiskowe),
- poszukiwaniu substytutów zasobów nieodnawialnych i wspieraniu ich stosowania w gospodarce,
- wzroście racjonalności wykorzystania zasobów kopalin,
- wzmacnianiu bezpieczeństwa biologicznego w odniesieniu do genetycznie modyfikowanych organizmów (GMO).

3. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii polegające na:

- wdrażaniu zasady decouplingu rozdzielenia zależności presji środowiskowej od rozwoju gospodarczego (zapewnienie, że szybki rozwój gospodarczy nie będzie powodował wzrostu wielkości ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do środowiska),
- zaoszczędzenie 9% energii finalnej w ciągu 9 lat, do roku 2017,
- wprowadzaniu wskaźników zużycia surowców, wody i energii na jednostkę produktu w poszczególnych sektorach gospodarki,
- stworzenie mechanizmów ułatwiających wykorzystanie prostych rezerw energetycznych przez ograniczanie strat i wprowadzanie materiałów i technologii energooszczędnych,
- wspieraniu programów efektywnego wykorzystania wody w przemyśle, w tym zamkniętych jej obiegów,
- osiągnięciu 7,5% udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zarówno w bilansie zużycia energii pierwotnej w 2010 r., jak i takiego samego udziału tych źródeł w produkcji energii elektrycznej,
- uzyskaniu 5,75% udziału biokomponentów w zużyciu paliw płynnych transporcie w 2010 r.,
- opracowaniu i wdrażaniu planów gospodarowania wodami na obszarach wydzielonych dorzeczy oraz programów działań dla osiągnięcia dobrego stanu wód w 2015 r.,
- opracowaniu i wdrażaniu planów ochrony przeciwpowodziowej oraz zapobieganiu skutkom suszy.

4. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski polegająca na:

- zmniejszeniu ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do wód przez modernizację istniejących i budowę nowych oczyszczalni ścieków,
 - zakończeniu programu budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków z podwyższonym, usuwaniem biogenów w aglomeracjach powyżej 15 000 RLM,
 - zakończeniu programu budowy oczyszczalni ścieków w zakładach sektora rolno-spożywczego,
 - optymalizacji potrzeb transportowych i ograniczaniu emisji ze środków transportu jako elementu poprawy jakości powietrza na terenach zurbanizowanych,
 - realizacji programów ograniczenia wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
 - ograniczeniu emisji z dużych źródeł spalania energetycznego,
 - wspieraniu działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewnianych bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwianie,
 - podniesieniu poziomu odzysku odpadów komunalnych do 10% w 2010 r.,
 - ograniczaniu zagrożenia dla zdrowia ludzi i jakości środowiska spowodowanego stosowaniem środków chemicznych,
 - wycofywaniu z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową,
 - zapobieganiu ryzyku powstania poważnych awarii przemysłowych przez wzmocnienie,
 - kontroli nad instalacjami stwarzającymi takie ryzyko,
 - wspieraniu działań mających na celu ograniczanie uciążliwości hałasu,
 - ochronie ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
 - prowadzeniu skutecznego nadzoru nad wykorzystywaniem źródeł promieniowania jonizującego.
5. Ochrona klimatu polegająca na:
- spełnieniu wymagań Protokołu z Kioto,
 - wykorzystaniu lasów jako pochłaniaczy gazów cieplarnianych,
 - dalsza redukcja emisji gazów cieplarnianych ze wszystkich sektorów gospodarki, wspieranie programów w tym zakresie,
 - wspieranie programów zwiększających ilość wiążanego węgla,
 - podjęciu działań instytucjonalnych pozwalających na korzystanie z mechanizmów elastyczności Protokołu z Kioto,

- rozpoczęciu analiz dotyczących potrzeb i możliwości wdrażania działań adaptacyjnych w sektorach szczególnie wrażliwych na skutki zmiany klimatu,
- stworzeniu warunków instytucjonalnych pozwalających na aktywne współtworzenie,
- wspólnotowej polityki klimatycznej, w tym przyjęcia zobowiązań na okres po roku 2012.

2.2.2 Synteza wynikająca z Projektu Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016

W dniu 8 maja 2003 roku Sejm RP przyjął dokument Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010 będący uszczegółowieniem II Polityki ekologicznej Państwa z 2000 roku.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (Dz. U.z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) wymagane jest sporządzanie polityki ekologicznej państwa na najbliższe 4 lata z perspektywą 4-letnią. Dlatego też opracowano projekt dokumentu na lata 2007-2011, który ostatecznie nie został uchwalony. Analiza tekstu projektu przeprowadzona w 2008 r. wykazała jego nadmierną ogólnikowość, a także nieaktualność wielu istotnych elementów, szczególnie w odniesieniu do prawodawstwa Unii Europejskiej. Konieczna była zatem jego aktualizacja, co jednak spowodowało nieuniknione opóźnienie w przygotowaniu polityki ekologicznej państwa i w konsekwencji konieczne było przyjęcie nowego horyzontu czasowego. Przystąpiono zatem do opracowania polityki ekologicznej na lata 2009-2012, której projekt opublikowano w roku 2008.

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016 została przyjęta do realizacji uchwałą sejmiku z dnia 22 maja 2009 (M.P.2009.34.501) w roku 2009 jest aktualizacją Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006. Tak więc, niniejsze opracowanie jest drugim z rzędu tego rodzaju dokumentem strategicznym wymaganymi ustawą - Prawo ochrony środowiska.

Potrzeba aktualizacji wynikała również z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i spełnienia wymagań Traktatu Akcesyjnego oraz wspólnotowej polityki ekologicznej.

Celami nowej polityki ekologicznej są:

- wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- ochrona klimatu.

2.2.3 Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska dokumenty strategicznych sektorów gospodarczych powinny uwzględniać kryteria zrównoważonego rozwoju oraz być poddawane tzw. strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko. Obecnie jest to rzadko przestrzegane, choć ostatnio jest obserwowany znaczny postęp na poziomie krajowym.

2.2.3.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem strategicznym jest poddanie procedurze oceny oddziaływania na środowisko projektów dokumentów, a wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

2.2.3.2 Kierunki działań w latach 2009-2016

Konieczny jest rozwój metodologii wykonywania ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych oraz szkolenia dla projektodawców tych dokumentów oraz dla osób oceniających.

2.2.4 Aktywizacja na rzecz ochrony środowiska

Niewielka ilość mechanizmów promujących proekologiczne zachowanie konsumentów i produktów mniej obciążających środowisko. Nie rozwinął się też w wystarczającym stopniu przemysł urządzeń ochrony środowiska.

2.2.4.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem jest uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego

2.2.4.2 Kierunki działań w latach 2009-2016

W latach 2009-2012 jest konieczne:

- zastosowanie systemu „zielonych zamówień” w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez wszystkie instytucje korzystające ze środków publicznych,
- eliminacja z rynku wyrobów szkodliwych dla środowiska,
- promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej,
- promocja transferu do Polski najnowszych technologii służących ochronie środowiska przez finansowanie projektów w ramach programów unijnych,
- wykonanie analizy dotyczącej możliwości wprowadzenia w Polsce „zielonej” reformy podatkowej,

- przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii społecznej kształtującej zrównoważone wzorce konsumpcji,
- wprowadzenie etykiet informujących o produktach ekologicznych i ich promocja wśród społeczeństwa,
- opracowanie krajowego planu wycofania proszków do prania zawierających fosforany,
- wsparcie zastosowania pojazdów o niskiej emisji i wysokiej efektywności energetycznej z napędami alternatywnymi oraz wypracowanie rozwiązań hamujących napływ do krajowego parku zagranicznych pojazdów o niekorzystnych parametrach ekologicznych i energetycznych.

2.2.5 Zarządzanie środowiskowe

Systemy zarządzania środowiskowego (SZŚ) są dobrowolnym zobowiązaniem przyjmowanym przez przedsiębiorstwa i instytucje do podejmowania konkretnych działań technicznych i organizacyjnych w celu zmniejszenia ich oddziaływania na środowisko.

2.2.5.1 Cele średniokresowe do 2016 r.

Celem podstawowym jest jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie.

2.2.5.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

W latach 2009-2012 jest konieczne stworzenie mechanizmów stymulujących przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego.

Do mechanizmów tych należą:

- wprowadzanie „zielonych zamówień” promujących w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego firmy posiadające certyfikaty zarządzania środowiskowego przez uzyskanie przez nie dodatkowych punktów,
- upowszechnienie wśród społeczeństwa logo EMAS i normy ISO 14001 a także logo CP jako znaków jakości środowiskowej firmy będącej wytwórcą danego wyrobu lub świadczącej określoną usługę,
- podniesienie prestiżu instytucji publicznej posiadającej certyfikat zarządzania przez akcję wśród społeczeństwa dotyczącą znaczenia takiego certyfikatu,
- ograniczenie częstotliwości kontroli, w zakresie ochrony środowiska, podmiotów posiadających certyfikaty zarządzania środowiskowego i uproszczenie trybu ich kontroli,
- ograniczenie kosztów związanych z wdrożeniem systemów zarządzania środowiskowego przez przedsiębiorstwa i instytucje.

2.2.6 Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Przepisy prawa gwarantują udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, w tym w szczególności organizacji ekologicznych, w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska, w opiniowaniu projektów aktów prawnych, a także projektów finansowanych ze środków publicznych, w tym przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej. Generalnie rzecz biorąc, prawo to jest w Polsce przestrzegane, chociaż wiele konfliktów na osi urzędnicy-społeczeństwo świadczy o tym, że współpraca ta nie zawsze układa się dobrze.

2.2.6.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, prowadzącą do:

- proekologicznych zachowań konsumenckich,
- prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
- organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
- uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.

2.2.6.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Warunkami spełniania celów średniookresowych są:

- doskonalenie metod udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne,
- rozwój szkolnej edukacji w zakresie ochrony środowiska, dostępu do informacji o środowisku oraz kształtowanie zachowań zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (akcje, szkolenia dla nauczycieli i szkół),
- promowanie etykiet znakujących aspekt środowiskowy produktów w celu ułatwienia konsumentom zachowań proekologicznych,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe,
- zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych we wszystkich gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska,
- szkolenia dla pracowników instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie społeczeństwa do informacji o środowisku,
- ściślejsza współpraca z dziennikarzami w zakresie edukacji ekologicznej wszystkich grup społecznych – większe niż dotąd zaangażowanie w tym zakresie funduszy ekologicznych.

2.2.7 Rozwój badań i postęp technologiczny

W dziedzinie ochrony środowiska liczba rozwiązań nowatorskich jest bardzo niewielka. Stan ten jest wynikiem słabego zaplecza. Przemysł polski nie jest nastawiony

na wdrażanie rozwiązań będących efektem polskiej myśli technicznej, lecz chętniej korzysta ze sprawdzonych technologii renomowanych firm zagranicznych.

2.2.7.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem jest zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska.

2.2.7.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Realizacja ww. celów wymaga podjęcia następujących działań:

- uruchomienie systemu zagranicznych stypendiów naukowych dla najlepszych absolwentów uczelni związanych z ochroną środowiska,
- umożliwienie finansowania przez fundusze ekologiczne wdrażania ekoinnowacji opracowanych w polskich placówkach naukowo-badawczych,
- zwiększenie wymiany zespołów badawczych z najlepszymi zagranicznymi instytucjami (wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne),
- doposażenie w nowoczesną aparaturę naukową instytutów, uczelni i systemów monitoringu (finansowane przez NFOŚiGW),
- wspieranie platform technologicznych jako miejsca powstawania rozwiązań innowacyjnych przez ośrodki naukowe i jednostki gospodarcze,
- wdrożenie systemu informatycznego resortu „Środowisko”, w tym wdrożenie Systemu Informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „EKOINFONET”,
- uruchomienie krajowego systemu monitorowania technologii środowiskowych.

2.2.8 Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Obowiązkiem Inspekcji Ochrony Środowiska jest kontrola podmiotów gospodarczych i informowanie organów administracji państwowej lub samorządowej o wszelkich naruszeniach prawa. Za powstanie szkody w środowisku odpowiada sprawca, wedle zasady „zanieczyszczający płaci”, która jest przedmiotem działania sądów powszechnych.

2.2.8.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem polityki ekologicznej jest stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy.

2.2.8.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

W latach 2009-2012 przewiduje się następujące działania:

- zakończenie prac nad pełną transpozycją przepisów dyrektywy 2004/35/WE do ustawodawstwa polskiego przez nowelizację ustawy o zapobieganiu i naprawie szkód w środowisku,

- stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku i działaniach naprawczych,
- prowadzenie szkoleń na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników administracji, sądownictwa oraz podmiotów gospodarczych,
- wzmocnienie kadrowe i aparaturowe Inspekcji Ochrony Środowiska pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych,
- zapewnienie w budżecie państwa środków na rekultywację terenów zanieczyszczonych przed 30 kwietnia 2007 r.

2.2.9 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Pomimo istnienia ustawy oraz ustaw określających kompetencje w tym zakresie samorządów wszystkich szczebli, znaczna powierzchnia kraju nie jest objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Taka sytuacja powoduje wydawanie wielu decyzji lokalizacyjnych i gospodarczych, podejmowanych bez uwzględnienia konieczności zachowania ładu przestrzennego i uporządkowanego rozwoju terenów mieszkaniowych, przemysłowych czy rekreacyjnych.

2.2.9.1 Cele średniokresowe do 2016 r.

W perspektywie średniokresowej jest konieczne przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

2.2.9.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Konieczne jest, aby do roku 2012 nastąpiło:

- wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących uwzględnienia w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów),
- wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren całej gminy),
- zatwierdzenie wszystkich obszarów europejskiej sieci Natura 2000 oraz sporządzenie dla nich planów ochrony,
- wdrożenie koncepcji korytarzy ekologicznych,
- uwzględnianie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- określenie zasad ustalenia progów tzw. chłonności środowiskowej oraz pojemności przestrzennej zależnie od typu środowiska,
- wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie,

- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu.

2.2.10 Ochrona przyrody

Łącznie około 30% terytorium Polski, najcenniejsze pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, jest objęte formami ochrony.

Obszary Natura 2000 wyznaczone w Polsce na czerwiec 2008 r:

- 124 obszary specjalnej ochrony ptaków o łącznej powierzchni ok. 5 400 tys. ha,
- 364 specjalne obszary ochrony siedlisk o łącznej powierzchni ok. 2 889 tys. ha.

2.2.10.1 Cele średniokresowe do 2016 r.

Podstawowym celem jest zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną.

2.2.10.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

- dokończenie inwentaryzacji i waloryzacji różnorodności biologicznej Polski oraz ustanowienie pełnej listy obszarów ochrony ptaków i ochrony siedlisk w europejskiej sieci Natura 2000,
- realizacja zadań wynikających z Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej dotyczące przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych,
- waloryzacja różnorodności biologicznej powinna być przeprowadzona możliwie szybko na obszarach, na których planowane są inwestycje infrastrukturalne przewidziane do współfinansowania ze środków Unii Europejskiej,
- egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska,
- wypracowanie metod skutecznej ochrony cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych oraz terenów zieleni miejskiej,
- kontynuacja tworzenia krajowej sieci obszarów chronionych uwzględniająca utworzenie nowych parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych oraz powstanie form i obiektów ochrony przyrody,
- opracowanie przez Ministra Środowiska Krajowej Strategii Postępowania z Inwazyjnymi Gatunkami Obcymi, Krajowej Strategii Ochrony Dużych Drapieżników,
- ratyfikacja porozumienia o ochronie afrykańsko-azjatyckich wędrownych ptaków wodnych,
- wdrożenie Europejskiej Konwencji Krajobrazowej do krajowego prawa ochrony przyrody,

- opracowanie nowej ustawy – Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych w 2009 r. oraz aktywne działania na forum Unii Europejskiej dotyczące dopuszczenia możliwości ustanawiania stref wolnych od GMO,
- ścisła współpraca w zakresie ochrony przyrody z organizacjami pozarządowymi oraz prowadzenie szerokich akcji edukacyjnych wśród społeczeństwa.

2.2.11 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

2.2.11.1 Stan wyjściowy

Obszary leśne stanowią obecnie 28,9% powierzchni Polski (około 9 mln ha). Napotyka się coraz większe trudności w zalesianiu związane z niską podażą gruntów do zalesiania. W strukturze własnościowej lasów w Polsce dominują lasy Skarbu Państwa stanowiące 81,2% powierzchni wszystkich lasów. Lasy prywatne i gminne stanowią 18,8% powierzchni lasów w Polsce. W latach 2006-2008 wykonana została inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych dotycząca gatunków i siedlisk objętych ochroną w ramach sieci obszarów Natura 2000.

2.2.11.2 Cele średniookresowe do 2016 r.

W perspektywie średniookresowej zakłada się dalsze prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego. Oznacza to rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

2.2.11.3 Kierunki działań w latach 2009-2012

- realizacja przez Lasy Państwowe „Krajowego programu zwiększenia lesistości i jego aktualizacja, przewidziana w roku 2009,
- przewiduje się zalesienie do 2010 r. około 50 tys. ha, w tym 75% w sektorze prywatnym,
- tworzenie spójnych kompleksów leśnych połączonych korytarzami ekologicznymi,
- dostosowanie gospodarki leśnej do wymogów wynikających z ochrony sieci obszarów Natura 2000,
- utrzymanie znacznej retencji wodnej i jej powiększenie przez przywracanie przesuszonych przez meliorację terenów wodno-błotnych,
- dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska oraz zwiększenie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenoz leśnych, w tym realizacja programu restytucji jodły w Sudetach oraz ochrony i restytucji cisa w Polsce,
- rozbudowa funkcji leśnych banków genów oraz wprowadzenie alternatywnego systemu certyfikacji lasów.

2.2.12 Racjonalne gospodarowanie zasobami wody

Polska jest krajem o niewielkich zasobach wodnych. Zasoby wód w przeliczeniu na mieszkańca są dużo niższe od średniej europejskiej. Pojemność zbiorników retencyjnych

jest niewielka, a budowle hydrotechniczne są w większości przestarzałe, brak skutecznego systemu planowania przestrzennego w ostatnich 20 latach spowodował wejście budownictwa na tereny zagrożone osuwiskami.

Przemysł zużywa 72% wody przeznaczonej na cele gospodarcze, rolnictwo i leśnictwo - 10%, a 18% wody wykorzystuje się w sektorze komunalnym. Polska posiada w znacznej mierze udokumentowane zasoby wód podziemnych zlokalizowane w różnych strukturach hydrogeologicznych, a występujące na 96% powierzchni kraju. Ponad 65% poboru wody na cele komunalne pochodzi z ujęć wód podziemnych.

Poza tym istnieje współpraca RP w basenie Morza Bałtyckiego w ramach Konwencji Helsińskiej, mająca na celu przywrócenie czystości wód tego Morza oraz racjonalnej gospodarki jego zasobami biologicznymi. Prowadzona jest też współpraca w ramach Unii Europejskiej wynikająca m.in. z Dyrektywy dotyczącej Strategii ws. Środowiska Morskiego oraz Niebieskiej Księgi ws. Polityki Morskiej.

2.2.12.1 Cele średniokresowe do 2016 r.

Głównym celem średniokresowym jest racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej. Naczelnym zadaniem będzie dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

2.2.12.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

- przyjęcie przez Rząd i Parlament Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami do 2030 r. (z uwzględnieniem etapu 2015 r.)

Powinna ona formułować główne kierunki działań, w tym m. in.:

- wyodrębnienie w ramach gospodarowania wodami dwóch sektorów, tj. sektora zarządzania zasobami wodnymi oraz sektora administrowania majątkiem Skarbu Państwa,
- stopniowe wprowadzanie odpłatności przez użytkowników wód za korzystanie przez nich z zasobów wodnych, z uwzględnieniem oddziaływania na środowisko,
- pełne dostosowanie polskiego prawa do prawa UE,
- opracowanie i wdrożenie systemu informatycznego gospodarowania wodami spójnego z systemem informatycznym resortu „Środowisko”,
- przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która wskazywała będzie obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należało będzie do 2013 r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego,
- wyznaczenie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone,
- realizację zadań wynikających z ustawy Prawo wodne przez państwową służbę hydrologiczno-meteorologiczną i państwową służbę hydrogeologiczną,
- rozwój tzw. małej retencji wody przy wsparciu finansowym z programów UE,

- realizacja projektów z środków Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet III), mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz ochrony przed powodzią,
- modernizacja systemów melioracyjnych przez zaopatrzenie ich w urządzenia piętrzące wodę, umożliwiające sterowanie odpływem,
- dokończenie systemu monitorowania terenów osuwiskowych,
- rozpoczęcie realizacji ochrony głównych zbiorników wód podziemnych,
- propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno-promocyjne (akcje, kampanie skierowane do wszystkich grup społecznych).

2.2.13 Ochrona powierzchni ziemi

Niemal 2/3 kraju zajmują użytki rolne, z czego grunty orne stanowią 45%, a łąki i pastwiska około 13%, jednak ponad 1/3 użytków rolnych stanowią gleby najsłabsze, V i VI klasy bonitacyjnej, a gleby najbardziej żyzne (I-III klasa) to tylko 26% użytków rolnych. Charakterystyczną cechą gleb w Polsce jest ich silne zakwaszenie. Gleby kwaśne obejmują ponad 50% ogólnego areалу i sytuacja ta nie uległa zmianie w ciągu ostatnich 20 lat.

Naturalną degradację powoduje przede wszystkim erozja wietrzna i wodna, która zagraża w największym stopniu glebom najsłabszym. Szacuje się, że ponad 25% gleb w Polsce jest zagrożonych erozją wietrzną (w tym 10% w stopniu średnim i silnym) i 28% gleb – erozją wodną (w tym 14% w stopniu średnim i silnym). W latach 1990-2006 zmniejszyła się o 30% powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji. W 2006 r. powierzchnia tego rodzaju nieużytków wynosiła 65 tysięcy hektarów, z czego rekultywacji poddano zaledwie 1 400 hektarów.

2.2.13.1 Cele średniokresowe do 2016 r.

Głównymi celami średniokresowymi dla ochrony powierzchni ziemi, a w szczególności dla ochrony gruntów użytkowanych rolniczo jest:

- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą.

2.2.13.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

W latach 2009-2012 powinny zostać podjęte lub być kontynuowane następujące działania:

- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem,
- promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego,

- waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocja takiej żywności,
- rozwój monitoringu gleb,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inicjatyw dotyczących rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
- zakończenie opracowania systemu osłony przeciwosuwiskowej przez Państwowy Instytut Geologiczny.

2.2.14 Gospodarowanie zasobami geologicznymi

2.2.14.1 Stan wyjściowy

Głównym aktem prawnym obowiązującym w tym zakresie w Polsce jest Prawo geologiczne i górnicze. Stan rozpoznania geologicznego w Polsce należy uznać za dobry. Wynikiem wieloletniego prowadzenia rozpoznania budowy geologicznej kraju jest ponad 9 tysięcy udokumentowanych złóż, w tym złóż zagospodarowanych jest 3 tysiące. Niewystarczający jest jedynie stan rozpoznania geologicznego co do możliwości podziemnego magazynowania gazu ziemnego, ropy naftowej i dwutlenku węgla a także złóż wód termalnych.

Zrealizowano I etap rejestracji i inwentaryzacji osuwisk stoków górskich zagrażających mieszkańcom w wyniku gwałtownych deszczy, w ramach budowy systemu osłony przeciwosuwiskowej (SOPO).

2.2.15 Cele średniookresowe do 2016 r.

Podstawowym celem jest racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.

W terminie do 2016 r. jest konieczne:

- doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony zasobów kopaliny i wód podziemnych,
- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopaliny,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopaliny,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopaliny w procesie planowania przestrzennego,
- wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwestracja dwutlenku węgla na terenie Polski,
- rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz składowania odpadów, w tym promieniotwórczych,
- dokończenie dokumentowania zasobów dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych.

2.2.15.1 Kierunki działań w latach 2009-2012

- ułatwienia dla przedsiębiorstw prowadzących prace poszukiwawczo-rozpoznawcze przez uchwalenie nowego prawa geologicznego i górniczego,
- ułatwienia w dostępie do map i danych geologicznych,
- uzupełnienia mapy geośrodowiskowej Polski w skali 1:50 000 o nowe warstwy tematyczne,
- uzupełnienie baz danych geologiczno-inżynierskich dla aglomeracji miejskich,
- tworzenie stanowisk dokumentacyjnych i geoparków w celu prawnej ochrony dziedzictwa geologicznego Polski oraz inwentaryzacja stanowisk geologicznych i utworzenie ich centralnego rejestru,
- zakończenie prac nad systemem osłony przeciwosuwiskowej SOPO i utworzenie centralnego rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- określenie obszarów zagrożonych naturalnymi mikrowstrząsami sejsmicznymi,
- prowadzenie polityki koncesyjnej mającej na celu zwiększenie udokumentowania złóż surowców energetycznych z jednoczesnym promowaniem nowych technologii pozyskiwania energii ze złóż, zwłaszcza węgla, w celu minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko dotychczasowego sposobu eksploatacji,
- promowanie wykorzystania metanu z pokładów węgla.

2.2.16 Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

2.2.17 Środowisko a zdrowie

Znacznym postępem, jaki się dokonał w ochronie środowiska po 1989 r., przyczynił się również do poprawy stanu zdrowia ludności. Zgony noworodków zmniejszyły się z 19,3 w 1990 r. do 6,0 w 2006 r. na 1 000 żywych urodzeń. Przeciętna liczba lat życia wzrosła w tym okresie o 4. Stale jednak wskaźniki te są gorsze od średniej w Unii Europejskiej czy w OECD.

W Polsce istnieje system nadzoru nad instalacjami mogącymi stworzyć zagrożenie poważnych awarii dla środowiska, sprawowany przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska. Jest prowadzony też rejestr zakładów, w których takie awarie mogą wystąpić. Obejmuje on ponad 1 000 zakładów, w tym 336 zakładów o dużym ryzyku. W Inspekcji Ochrony Środowiska jest wprowadzony całodobowy system alarmowania na wypadek znacznej awarii.

2.2.17.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem działań w obszarze zdrowia środowiskowego jest dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.

2.2.17.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Dla realizacji głównego celu najistotniejsza jest ścisła współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Ochrony Środowiska w zakresie:

- zbierania i udostępniania informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa (zarówno nagłych, jak i długotrwałych),
- opracowania zasad analizy ryzyka zdrowotnego dla procedur związanych z dopuszczaniem inwestycji do realizacji,
- poprawy funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska i monitoringu sanitarnego przez poprawę technicznego wyposażenia służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt oraz sieci alarmowe,
- wspólnych działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Środowiska w celu poprawy jakości wody pitnej,
- wspólnego prowadzenia akcji edukacyjno-szkoleniowych dla służb zakładów przemysłowych i pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska.

Poza tym jest konieczne doposażenie straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno-ekologicznego oraz sporządzanie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.

2.2.18 Jakość powietrza

Do roku 1988 zanieczyszczenie powietrza w Polsce należało do najwyższych w Europie. Po 1988 r. uczyniony został ogromny postęp w redukcji emisji zanieczyszczeń atmosfery. W latach 1988-2005 emisję SO₂ zmniejszono o 65%, emisję pyłu o 80%, emisję tlenków azotu o 45%, a tlenku węgla i dwutlenku węgla o 30%, natomiast metali ciężkich o 38-60%. Pomimo tak znacznych postępów stale jeszcze stan powietrza w Polsce nie jest zadowalający w świetle dyrektyw Unii Europejskiej. RP jest zobowiązana do przestrzegania wielu dyrektyw unijnych w zakresie powietrza i klimatu, w tym na podkreślenie zasługują:

- dyrektywy 2001/80/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2001 r. w sprawie ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania (tzw. Dyrektywa LCP),
- dyrektywy CAFE,
- rozporządzenia (WE) nr 842/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie niektórych fluorowanych gazów cieplarnianych (tzw. F-gazy).

2.2.18.1 Cele średniokresowe do 2016 r.

Najważniejszym zadaniem będzie dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych. Z Dyrektywy LCP wynika, że emisja z dużych źródeł energii, o mocy powyżej 50 MWc, już w 2008 r. nie powinna być wyższa niż 454 tys. ton dla SO₂ i 254 tys. ton dla NO_x. Limity te dla 2010 r.

wynoszą dla SO₂ - 426 tys., dla NO_x - 251 tys. ton, a dla roku 2012 wnoszą dla SO₂ - 358 tys. ton, dla NO_x - 239 tys. ton.

Podobnie trudne do spełnienia są normy narzucone przez Dyrektywę CAFE, dotyczące pyłu drobnego o granulacji 10 mikrometrów (PM10) oraz 2,5 mikrometra (PM 2,5).

Do roku 2016 zakłada się także całkowitą likwidację emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski.

2.2.18.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

- dalsza redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii (zadanie to jest szczególnie trudne dlatego, że struktura przemysłu energetycznego Polski jest głównie oparta na spalaniu węgla i nie można jej zmienić w ciągu kilku lat),
- możliwie szybkie uchwalenie nowej polityki energetycznej Polski do 2030 r., w której zawarte będą mechanizmy stymulujące zarówno oszczędność energii, jak i promujące rozwój odnawialnych źródeł energii; Polska zobowiązała się do tego, aby udział odnawialnych źródeł energii w 2010 r. wynosił nie mniej niż 7,5%, a w 2020 r. - 14% (wg Komisji Europejskiej udział powinien być nie mniejszy niż 15%); tylko przez szeroką promocję korzystania z tych źródeł, wraz z zachętami ekonomicznymi i organizacyjnymi Polska może wypełnić te ambitne cele,
- modernizacja systemu energetycznego, która musi być podjęta jak najszybciej nie tylko ze względu na ochronę środowiska, ale przede wszystkim ze względu na zapewnienie dostaw energii elektrycznej; decyzje o modernizacji bloków energetycznych i całych elektrowni powinny zapadać przed rokiem 2010 ze względu na długi okres realizacji inwestycji w tym sektorze; może tak się stać jedynie przez szybką prywatyzację sektora energetycznego i związanym z nią znacznym dopływem kapitału inwestycyjnego,
- w latach 2009-2012 także podjęcie działań związanych z gazyfikacją węgla (w tym także z gazyfikacją podziemną) oraz z techniką podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- konieczne opracowanie i wdrożenie przez właściwych marszałków województw programów naprawczych w 161 strefach miejskich, w których notuje się przekroczenia standardów dla pyłu drobnego PM10 i PM2,5 zawartych w Dyrektywie CAFE.

Za programy te, polegające głównie na eliminacji niskich źródeł emisji oraz zmniejszenia emisji pyłu ze środków transportu, odpowiedzialne są władze samorządowe.

2.2.19 Ochrona wód

2.2.19.1 Stan wyjściowy

W latach 70. i 80. stan czystości śródlądowych wód powierzchniowych i podziemnych oraz Morza Bałtyckiego uległ znacznemu pogorszeniu. Jednak w latach 1990-2005 wybudowano w Polsce około 3 000 oczyszczalni ścieków, niemal wszystkie te instalacje

reprezentują wysoki poziom techniki i wysoką sprawność oczyszczalni ścieków. Obecnie 86% mieszkańców miast i 22% mieszkańców wsi korzysta z nowoczesnych oczyszczalni ścieków.

Pomimo tego stan czystości wód w Polsce jest daleki od zadawalającego, głównie ze względu na obecność związków azotu i fosforu oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne. Stąd też opracowany został „Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych” (KPOŚK), zatwierdzony przez Radę Ministrów w czerwcu 2005 r.

W 2008 r. Polska po raz kolejny wyznaczyła obszary narażone na zanieczyszczenie azotanami pochodzącymi z rolnictwa zgodnie z Dyrektywą Azotanową (91/676/EWG). Powierzchnia tych obszarów wynosi obecnie 4630,47 km².

Na podstawie przeprowadzonej analizy możliwe było wstępne zidentyfikowanie jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych zagrożonych i potencjalnie zagrożonych nie osiągnięciem celów środowiskowych Ramowej Dyrektywy Wodnej.

2.2.19.2 Cele średniokresowe do 2016 r.

Naczelnym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie ochrony zasobów wodnych jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków.

Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych poprzez zakończenie krajowego programu budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM. Cel ten będzie realizowany przez opracowanie dla każdego wydzielonego w Polsce obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami oraz programu wodno-środowiskowego kraju.

2.2.19.3 Kierunki działań w latach 2009-2012

Do końca 2012 r. powinny zostać zrealizowane następujące działania:

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 15 000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnych wspierana dotacjami z Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet I),
- uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz w programie wodnośrodowiskowym kraju,
- opracowanie programów działań specjalnych mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące przede wszystkim ze źródeł przemysłowych,
- realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego,
- wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
- wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe,

- ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych,
- rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- ścisła współpraca z państwami leżącymi nad Morzem Bałtyckim w realizacji programu ochrony wód tego morza w ramach Konwencji Helsińskiej,
- wdrożenie do praktyki najbardziej skutecznych i ekonomicznie opłacalnych metod odzysku osadów ściekowych z dużych oczyszczalni ścieków.

2.2.20 Gospodarka odpadami

2.2.20.1 Stan wyjściowy

W gospodarce odpadami komunalnymi nie został stworzony dotąd skuteczny mechanizm dla segregacji i odzysku większości tych odpadów, w wyniku czego stale jeszcze 91% ich ilości trafia na składowiska. W gospodarce odpadami przemysłowymi odsetek odpadów składowanych wynosi obecnie 23,6%, natomiast reszta poddawana jest odzyskowi.

W grupie odpadów przemysłowych szczegółową kontrolą są objęte odpady niebezpieczne dla środowiska, wytwarzane w procesach chemicznych, hutniczych (metale ciężkie) oraz w przemyśle naftowym (substancje ropopochodne). W 2006 r. wytworzonych zostało 1,7 mln ton tego rodzaju odpadów, z czego na składowiska zakładowe trafiło 0,35 mln ton, czyli 20%.

Z dyrektyw w dziedzinie gospodarki wydanych przez Unie Europejską wynikają liczne zobowiązania dla RP, z których najważniejsze to:

- osiągnięcie w 2014 r. odzysku min. 60% i recyklingu 55% odpadów opakowaniowych,
- osiągnięcie w 2010 r. odzysku co najmniej 25% odpadów biodegradowalnych tak, aby nie trafiły na składowiska, a w 2013 r. odzysku 50% tych odpadów,
- zebranie w 2012 r. 25% zużytych baterii i akumulatorów, a w 2016 r. 45% tych odpadów.

Poza tym w Traktacie Akcesyjnym RP została zobowiązana do zamknięcia do 2012 r. wszystkich wysypisk, które nie spełniają wymagań dyrektywy 99/31/WE.

2.2.20.2 Cele średniokresowe do 2016 r.

Celami średniokresowymi w zakresie gospodarki odpadami są:

- utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.),
- znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,

- sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko (obowiązek wynikający z dyrektywy 2006/21/WE oraz ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. Nr 138, poz. 865),
- eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodów i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- takie zorganizowanie systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiało ich więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych.

2.2.20.3 Kierunki działań w latach 2009-2012

Zgodnie z wymaganiami ustawy o odpadach, co cztery lata powinien być sporządzony krajowy plan gospodarki odpadami i w ślad za nim wojewódzkie plany gospodarki odpadami. Plan obecnie obowiązujący został zatwierdzony przez Radę Ministrów w 2006 r., tak więc w 2010 r. konieczne będzie opracowanie nowego, zaktualizowanego planu, zawierającego szczegółowe wytyczne dla reformy systemu gospodarki odpadami w Polsce, aby uzyskać istotny postęp, wymagany przez prawo Unii Europejskiej.

Aby osiągnąć cele średniookresowe konieczne jest w latach 2009-2012 :

- zorganizowanie banku danych o odpadach (do końca 2009 r.),
- reforma obecnego systemu zbierania i odzysku odpadów komunalnych w gminach, dająca władzom samorządowym znacznie większe uprawnienia w zarządzaniu i kontrolowaniu systemu (do końca 2009 r.),
- zwiększenie stawek opłat za składowanie odpadów zmieszanych biodegradowalnych oraz odpadów, które można poddać procesom odzysku,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inwestycji dotyczących odzysku i recyklingu odpadów, a także wspieranie wdrożeń nowych technologii w tym zakresie,
- dostosowanie składowisk odpadów do standardów UE (do końca 2009 r.),
- wprowadzenie rozwiązań poprawiających skuteczność systemu recyklingu wyeksploatowanych pojazdów,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne modernizacji technologii prowadzących do zmniejszania ilości odpadów na jednostkę produkcji (technologie małoodpadowe),
- realizacja projektów dotyczących redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenia udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwieniu wspieranych dotacjami Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”,
- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację powstawania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,

- wzmocnienie przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców oraz podmiotów posiadających instalacje do odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów,
- dokończenie akcji likwidacji mogilników, zawierających przeterminowane środki ochrony roślin i inne odpady niebezpieczne oraz akcji eliminacji PCB z transformatorów i kondensatorów (do końca 2010 r.).

2.2.21 Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

Ocenia się, że w Polsce około 13 mln osób, czyli 35% ogółu mieszkańców kraju, narażonych jest na ponadnormatywny poziom hałasu w czasie dnia (60 dB) oraz w nocy (50 dB). Ponad 80% tej uciążliwości jest związane z oddziaływaniem hałasu z dróg publicznych.

Równie zaniedbaną dziedziną jest ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych. Emisja tych pól wzrasta od kilku lat wraz z rozwojem sieci telefonii komórkowej oraz z budową energetycznych linii przesyłowych o napięciu powyżej 110 KV.

2.2.21.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem średniookresowym w zakresie ochrony przed hałasem jest dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe. Podobny jest też cel działań związanych z zabezpieczeniem społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

2.2.21.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Działania zmierzające do ochrony społeczeństwa przed ponadnormatywnym działaniem hałasu należą do kompetencji władz samorządowych.

- sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla dróg krajowych i lotnisk
- sporządzenie wynikających z nich programów ochrony przed hałasem, w programach tych powinny być zawarte konkretne przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne dla zmniejszenia poziomu hałasu tam, gdzie jest on ponadnormatywny.
- likwidacja źródeł hałasu przez tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, wymianę taboru tramwajowego na mniej hałaśliwy, a także budowę ekranów akustycznych
- wykorzystywanie planowania przestrzennego dla rozdzielania potencjalnych źródeł hałasu od terenów mieszkaniowych
- rozwój systemu monitoringu hałasu.

W zakresie ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych jest istotne:

- zorganizowanie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól w ramach Inspekcji Ochrony Środowiska i szkolenie specjalistów w zakresie ich pomiaru

- opracowanie w Ministerstwie Środowiska procedur zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól elektromagnetycznych
- zobowiązanie operatorów telefonii komórkowej do zgłoszenia organowi ochrony środowiska instalacji stanowiących źródła promieniowania.

2.2.22 Substancje chemiczne w środowisku

Unia Europejska z dniem 1 czerwca 2007 r. wydała Rozporządzenie REACH, aby w jednym kompleksowym akcie prawnym ująć wszystkie zagadnienia dotyczące kontroli oraz warunków produkcji i obrotu chemikaliami. Celem Rozporządzenia REACH jest przede wszystkim ochrona zdrowia ludzkiego i ochrona środowiska, zachęta do wprowadzania nowych, bezpieczniejszych substancji, zwiększenie przejrzystości systemu obrotu chemikaliami i ograniczenie do minimum badań na zwierzętach kręgowych.

2.2.22.1 Cele średniokresowe do 2016 r.

Średniokresowym celem polityki ekologicznej w odniesieniu do chemikaliów jest stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

2.2.22.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

- przygotowanie aktów wykonawczych do znowelizowanej ustawy w celu pełnej implementacji do polskiego prawa przepisów rozporządzenia REACH i innych aktów wspólnotowych,
- kontynuacja programów krajowych dotyczących usuwania PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki wraz z dekontaminacją tych urządzeń, usuwanie azbestu, likwidacja mogiłników,
- szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku)

uczestniczenie w pracach Europejskiej Agencji Chemikaliów oraz ratyfikacja Konwencji Sztokholmskiej w sprawie

2.3 Synteza wytycznych wynikających z Projektu Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007–2013

Projektu Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007–2013 zaakceptowany został przez Radę Ministrów w dniu 6 września 2005 r.

Misją NSRR na lata 2007–2013 jest zapewnienie wzrostu jakości życia przy zachowaniu zasad rozwoju konkurencyjności kraju i regionów, przy jednoczesnej koncentracji na stymulowaniu i utrwalaniu pozytywnych tendencji rozwojowych w województwach z wykorzystaniem ich endogenicznych zasobów.

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007–2013 formułuje następujące strategiczne cele kierunkowe rozwoju regionalnego Polski:

1. Cel kierunkowy: Większa konkurencyjność województw.

- 1.1. Priorytet: Instytucje wspomagające konkurencyjność i atrakcyjność inwestycyjną województw.
- 1.2. Priorytet: Rozwój funkcji metropolitalnych dużych ośrodków miejskich.
- 1.3. Priorytet: Wzmacnianie potencjału innowacyjnego regionów.
- 1.4. Priorytet: Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność województw.
- 1.5. Priorytet: Rozwój zasobów ludzkich potrzebnych nowoczesnej gospodarce.
- 1.6. Priorytet: Promocja dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego miast i obszarów wiejskich – budowa marki i wizerunku regionu.

2. Cel kierunkowy: Większa spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna.

- 2.1. Priorytet: Budowa ponadwojewódzkich kompleksowych struktur funkcjonalno-przestrzennych i gospodarczych.
- 2.2. Priorytet: Przekształcenia społeczne i gospodarcze na obszarach problemowych.
- 2.3. Priorytet: Zwiększenie zdolności migracyjnych i mobilności przestrzennej ludności.
- 2.4. Priorytet: Zachowanie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego oraz rozwój turystyki.
- 2.5. Priorytet: Poszerzenie perspektyw rozwoju gospodarczego dla regionów wschodniej Polski.
- 2.6. Priorytet: Rozwój współpracy terytorialnej.

3. Cel kierunkowy: Szybszy wzrost – wyrównywanie szans rozwojowych.

- 3.1. Priorytet: Poprawa struktury gospodarczej dla przyciągnięcia inwestycji.
- 3.2. Priorytet: Społeczeństwo obywatelskie i budowa sieciowych struktur współpracy.
- 3.3. Priorytet: Podwyższenie poziomu aktywności zawodowej ludności i przedsiębiorczości oraz wzmacnianie rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy.
- 3.4. Priorytet: Wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i wzmacnianie efektywnego i przyjaznego środowiska sektora rolniczego.
- 3.5. Priorytet: Stymulowanie rozwoju ośrodków miejskich.

2.4 Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Usługi w zakresie odprowadzenia i oczyszczania ścieków realizowane są na terenach intensywnie zabudowanych w sposób zbiorowy (ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków) lub na terenach o zabudowie rozproszonej w sposób indywidualny.

Głównym celem odprowadzenia i oczyszczenia ścieków w Polsce jest realizacja systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków na terenach o skoncentrowanej zabudowie. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (art. 208, ust.1) zobowiązuje gminy do realizacji zadania własnego gmin w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków na obszarach aglomeracji wyznaczonych na ich terenie w terminach:

- do 31 grudnia 2015 r. w przypadku aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) wynoszącej od 2 000 do 15 000,
- do 31 grudnia 2010 r. w przypadku aglomeracji o RLM wynoszącej powyżej 15 000.

Zapisy te są transpozycją ustaleń negocjacji z Unią Europejską w sektorze Środowisko przeniesionych następnie do Traktatu o Akcesji Polski do Unii Europejskiej.

Sformułowane zostały również cele pośrednie, które znalazły swój zapis w Traktacie Akcesyjnym, a mianowicie:

- do 31 grudnia 2005 r. zgodność z Dyrektywą powinna być osiągnięta w 674 aglomeracjach, z których ładunki zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowią 69% całkowitego ładunku tych zanieczyszczeń pochodzącego z aglomeracji,
- do 31 grudnia 2010 r. zgodność z Dyrektywą powinna być osiągnięta w 1 069 aglomeracjach, których ładunki zanieczyszczeń im przypisywane stanowią 86% całkowitego ładunku tych zanieczyszczeń pochodzącego z aglomeracji,
- do 31 grudnia 2013 r. zgodność z Dyrektywą powinna być osiągnięta w 1 165 aglomeracjach, z których ładunki zanieczyszczeń stanowią 91% całkowitego ładunku tych zanieczyszczeń pochodzących z aglomeracji.

Niniejszy Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych określa, zgodnie z wymogiem ustawy z dnia 18 lipca 2001r. - Prawo wodne, przedsięwzięcia w zakresie budowy, rozbudowy i/lub modernizacji zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków komunalnych, a także terminy ich realizacji niezbędne dla realizacji zapisów Traktatu Akcesyjnego, odwołującego się do dyrektywy 91/271/EWG. Oznacza to:

- konieczność osiągnięcia standardów jakości ścieków odprowadzanych do środowiska wodnego z oczyszczalni ścieków zgodnie z wymaganiami załącznika 1 do powyższego rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia

29 listopada 2002 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,

- zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych pochodzących z całego terytorium państwa w celu ochrony wód powierzchniowych, w tym wód morskich, przed eutrofizacją. (art. 45 ust. 4 pkt. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne),
- wyposażenie aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej zapewniające obsługę mieszkańców w dostosowaniu do występujących potrzeb i uwarunkowań ekonomicznych, a w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, stosowanie systemów indywidualnych (art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. - Prawo wodne transponujący odpowiednie przepisy dyrektywy 91/271/EWG),
- odpowiednie zgodnie z ustawą o odpadach i rozporządzeniami wykonawczymi do tej ustawy zagospodarowanie w środowisku osadów powstających w oczyszczalniach ścieków.

Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych stanowi jeden z elementów Polityki Ekologicznej Państwa, jakim jest poprawa jakości wód. Będzie też miała wpływ na zwiększenie zatrudnienia w Polsce.

2.5 Synteza wytycznych wynikających ze Strategii Gospodarki Wodnej

Ogólnym celem Strategii jest określenie podstawowych kierunków rozwoju gospodarki wodnej do roku 2020 oraz sprecyzowanie działań umożliwiających realizację konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu wodami. Na tym tle można wyodrębnić następujące cele kierunkowe, odnoszące się do obszarów działań zawartych w Strategii:

- zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
- podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy.

W treści Strategii wyróżnia się trzy osie problemowe:

- Oś techniczna obejmująca zagadnienia utrzymania i odtworzenia majątku oraz nowe przedsięwzięcia inwestycyjne,

- Oś finansowania odnosząca się do nakładów na gospodarkę wodną i kosztów utrzymania oraz potrzeb finansowych,
- Oś instytucjonalna dotycząca zarządzania wodami i koordynacji gospodarki wodnej.

Cele kierunkowe gospodarki wodnej oraz działania realizacyjne:

Cel I

Zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód, zamierza się osiągnąć poprzez:

- Opracowanie i wdrażanie Krajowego programu retencjonowania wód.
- Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych poprzez dokończenie budowy wielozadaniowych zbiorników retencyjnych oraz rozwój małej retencji wodnej oraz budowę nowych zbiorników retencyjnych o znaczeniu ponadregionalnym tam, gdzie ich funkcje społeczne i gospodarcze będą uzasadniały wysokość nakładów.
- Zwiększenie zasobów wód dla produkcji rolnej poprzez rozwój małej retencji wodnej oraz popieranie melioracji nawadniających.
- Udostępnianie obiektów piętrzących do budowy małych elektrowni wodnych.
- Opracowanie i wdrożenie zasady zwrotu kosztów usług wodnych.
- Poprawa jakości wód wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.
- Poprawę jakości wody w kąpieliskach.
- Udokumentowanie warunków hydrogeologicznych na obszarach wydzielonych 123 zbiorników wód podziemnych wymagających szczególnej ochrony.
- Utrzymanie i modernizację istniejących dróg wodnych, zwłaszcza o charakterze turystycznym wraz z uwzględnieniem obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Cel II

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wody zależnych, zamierza się osiągnąć poprzez:

- Opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy Wisły i Odry oraz realizację programów działań, ujętych w tych planach, dla osiągnięcia celów środowiskowych.
- Realizacja programów wodno-środowiskowych.

- Utworzenie programów monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w obszarach dorzeczy.
- Realizacja zadań Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- Zapewnienie wyposażenia zakładów sektora rolno – spożywczego w oczyszczalnie ścieków.
- Doprowadzenie do wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w systemy kanalizacji i oczyszczalnie ścieków.
- Ograniczenie lub eliminowanie substancji szczególnie szkodliwych i azotanów wprowadzanych do wód.
- Zagospodarowywanie osadów ściekowych.
- Realizacja przedsięwzięć służących wypełnianiu przepisów dyrektyw dotyczących: ochrony przyrody (92/43/EWG, 79/409/EWG), ocen oddziaływania na środowisko (85/337/EWG), dużych katastrof (Seveso, 96/82/WE), środków ochrony roślin (91/414/EWG).

Cel III Podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy, zamierza się osiągnąć poprzez:

- Opracowanie planów ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy dla obszaru kraju.
- Właściwe utrzymanie koryt rzecznych i stworzenie warunków dla swobodnego spływu wód powodziowych i lodów.
- Zwiększenie retencji dolinowej rzek (wyznaczenie obszarów zalewowych i polderów).
- Stymulowanie działań zatrzymujących wodę w glebie poprzez modernizację melioracji szczegółowych (nawadnianie).
- Poprawa stanu technicznego budowli hydrotechnicznych zagrażających bezpieczeństwu, w tym obowiązkowe wykonywanie robót remontowych i modernizacyjnych na podstawie monitoringu sprawności technicznej.
- Budowa i modernizację urządzeń przeciwpowodziowych (zbiorników, stopni, wałów przeciwpowodziowych, polderów).
- Utrzymanie rzek i związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie technicznym, odnowienie floty lodołamaczy dla zapewnienie swobodnego spływu wód Wisły i Odry w okresach zlodzenia.
- Komunalizacja wałów przeciwpowodziowych (ewentualna sugestia przekazywania obwałowań samorządom lokalnym w celu poprawy ich utrzymania i konserwacji).
- Tworzenie systemu obowiązkowych ubezpieczeń majątku od powodzi.

2.6 Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Planu Strategicznego Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Krajowy Plan Strategiczny dla Polski został przygotowany zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Krajowy Plan Strategiczny obejmuje okres programowania na lata 2007-2013. Na podstawie analizy sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowej, przeprowadzonej w oparciu o dostępne dane statystyczne określono priorytety i kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w odniesieniu do priorytetów wspólnotowych.

Krajowy Plan Strategiczny stanowi podstawę dla realizacji działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Założenia Krajowego Planu Strategicznego będą realizowane w Polsce w ramach jednego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. Program ten będzie wdrażany horyzontalnie, tj. w całym kraju, uwzględniając zróżnicowanie regionalne, poprzez możliwość zróżnicowania kryteriów dostępu, przestrzenne zróżnicowanie wynikające ze specyfiki działań, w tym przede wszystkim poprzez wydzielenie obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami ze źródeł rolniczych, obszary objęte siecią Natura 2000.

2.7 Synteza wytycznych wynikających z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu, opisanych w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, będą działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych.

Na podstawie założeń strategicznych w odniesieniu do sektora rolnego i obszarów wiejskich dokonano identyfikacji priorytetów Polski i porównania do priorytetów Wspólnotowych. Priorytety Wspólnotowe dla poszczególnych obszarów, odpowiadających osiom priorytetowym, mają charakter uniwersalny w obrębie danej osi i przekładają się na bardziej szczegółowo ujęte priorytety krajowe. Szczegółowe priorytety określone na poziomie krajowym, bezpośrednio związane z wybranymi do realizacji działaniami, wpisują się w politykę obszarów wiejskich na poziomie wspólnotowym i odzwierciedlają jej podstawowe cele.

1. Oś 1 obszar: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego (art. 20 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005).

1.1 Kapitał ludzki.

- 1.1.1 Wzrost potencjału ludzkiego.
- 1.2 Transfer wiedzy.
 - 1.2.1 Poprawa przygotowania zawodowego.
- 1.3 Modernizacja, innowacja, jakość żywności i przetwórstwa.
 - 1.3.1 Poprawa jakości i wydajności produkcji rolnej i leśnej.
 - 1.3.2 Poprawa współpracy i koncentracji zaopatrzenia oraz przetwórstwa.
 - 1.3.3 Przygotowanie do wdrażania zasady cross-complianc.
- 1.4 Kapitał rzeczowy.
 - 1.4.1 Poprawa infrastruktury na obszarach wiejskich.

Oś 2 obszar: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich (art. 36 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005).

- 2.1 Ochrona różnorodności biologicznej.
 - 2.1.1 Ochrona różnorodności biologicznej.
- 2.2 Ochrona gleb i wód.
 - 2.2.1 Ochrona środowiska, w tym gleb i wód.
- 2.3 Przeciwdziałanie negatywnym zmianom klimatu.
 - 2.3.1 Zwiększenie lesistości.

Oś 3 obszar: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej (art. 52 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005).

- 3.1 Poprawa poziomu życia.
 - 3.1.1 Ułatwianie dostępności usług.
 - 3.1.2 Poprawa warunków życia.
 - 3.1.3 Poprawa infrastruktury na obszarach wiejskich.
- 3.2 Poprawa możliwości zatrudnienia.
 - 3.2.1 Wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy.
 - 3.2.2 Wdrażanie lokalnych strategii.

Oś 4 obszar: Leader (art. 61 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005).

- 4.1 Poprawa zarządzania.
 - 4.1.1 Tworzenie lokalnych partnerstw, aktywizacja społeczności.
 - 4.1.2 Wdrażanie lokalnych strategii.

W ramach priorytetowych kierunków wsparcia obszarów wiejskich UE, zdefiniowano cztery osie, o których informacje na temat działań proponowanych w ich ramach został przedstawiony poniżej.

Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego:

- zapewnienie odpowiednich instrumentów wsparcia i poniesienie nakładów finansowych na pokrycie kosztów, dostosowujących gospodarstwa rolne do rosnących wymagań wspólnotowych (w tym związanych z ochroną środowiska) oraz wzmożonej presji konkurencyjnej ze strony producentów z innych krajów unijnych oraz krajów trzecich,
- poprawę konkurencyjności przemysłu spożywczego, w szczególności w odniesieniu do mikro i małych przedsiębiorstw, oraz wsparcie kreowania wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej,
- zapewnienie wsparcia w zakresie jakości produkcji, polepszania infrastruktury wsi i tworzenia grup zrzeszających producentów rolnych,
- wsparcie w zakresie zdobywania wykształcenia i podnoszenia kwalifikacji,
- kształcenia zawodowe, działania informacyjne i szkoleniowe oraz umożliwienie korzystania z usług doradczych,
- zwiększenie zaangażowania doradztwa do podnoszenia kwalifikacji i wiedzy w zakresie nowoczesnego gospodarowania, zarządzania gospodarstwem jako przedsiębiorstwem, stosowania zasady wzajemnej zgodności (cross-compliance), norm produkcji, zdrowia publicznego, dobrostanu zwierząt, jakości żywności, stosowania dobrej praktyki rolniczej i leśnej zgodnej z ochroną środowiska oraz czynnej ochrony zasobów przyrody,
- modernizacja techniczna gospodarstw (zarówno o technologiach industrialnych, jak i zrównoważonych), rozwinięcie usług produkcyjnych, tworzenie sprawnych łańcuchów produkcyjno-handlowych zwłaszcza w zakresie produktów markowych, obejmujących wszystkie ogniwa - od laboratoriów naukowych do handlu i gastronomii,
- planowanie instrumentów wsparcia kierowanych do młodych rolników, jak również zapewnienie źródeł utrzymania osobom w wieku przedemerytalnym, rezygnującym z działalności rolniczej.

Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich:

- wprowadzenie odpowiednich instrumentów wsparcia oraz zachęty dla rolników, które mają sprzyjać zachowaniu i poprawie stanu siedlisk przyrodniczych i ostoi gatunków, stanowiących dobro publiczne,
- promowanie zrównoważonego sposobu gospodarowania, odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód, kształtowanie struktury krajobrazu,

przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo,

- utrzymaniem ciągłości ich użytkowania rolniczego, tradycyjnego użytkowania łąk i pastwisk,
- planowanie instrumentów, przyczyniających się do zwiększenia stopnia lesistości w Polsce, poprzez przeznaczanie gruntów rolnych (użytkowanych i odłogowanych) do zalesienia.

Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej:

- pobudzanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich,
- zwiększanie wartości dodanej do produktów np. poprzez konfekcjonowanie, stymulowanie rynku produktów lokalnych i regionalnych, turystyki, handlu, doradztwa, usług,
- wszechstronne wsparcie dla procesu tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na wsi oraz ułatwiania zatrudnienia w lokalnych ośrodkach miejskich dla osób ze wsi,
- wspieranie rozwoju tych funkcji małych miast i wybranych ośrodków gminnych, które związane są bezpośrednio z procesami restrukturyzacyjnymi na obszarach wiejskich, w tym w szczególności usług zdrowotnych, edukacji na poziomie szkolnictwa średniego, rozwoju małych firm w sektorach pozarolniczych, turystyki przyjazdowej, funkcji uzdrowiskowych,
- poprawa jakości życia realizowana poprzez odnowę wsi, poprawę stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Oś 4: Leader:

- aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich poprzez budowanie potencjału społecznego na wsi, zwiększenie potencjału zdobywania środków finansowych i ich wykorzystania, a także polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja zwiększenia miejsc pracy i zwiększenia różnorodności gospodarczej obszarów wiejskich,
- wdrażanie podejścia LEADER umożliwi wzmocnienie kapitału społecznego na wsi, poprawi samoorganizację i zarządzanie na poziomie lokalnym,
- wdrażanie oddolnych zintegrowanych strategii lokalnych pozwoli na zapewnienie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, w tym zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi.

Powyższe kierunki wsparcia w pełni odzwierciedlają potrzeby Polski w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i ustanawiają podstawowe sfery, wokół których zostaną zaprogramowane szczegółowe instrumenty wsparcia.

2.8 Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Programu Rolno-środowiskowego

Zasadniczym celem Programu jest zachęcenie rolników do ochrony środowiska i przyrody w swoim gospodarstwie rolnym, stosując metody, które wykraczają poza zwykłą dobrą praktykę rolniczą.

Cele Krajowego Programu Rolno-środowiskowego to:

- promocja systemów produkcji rolniczej przyjaznej dla środowiska,
- zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk półnaturalnych,
- zachowanie starych ras zwierząt hodowlanych i odmian roślin uprawnych,
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców wsi.

Krajowy Program Rolnośrodowiskowy obejmuje różne pakiety rolnośrodowiskowe, do których zaliczono:

- **rolnictwo zrównoważone**, które polega na ograniczeniu nawożenia, zbilansowaniu gospodarki nawozami i przestrzeganiu odpowiedniego następstwa roślin,
- **rolnictwo ekologiczne**, które polega na stosowaniu metod rolnictwa ekologicznego w rozumieniu ustawy o rolnictwie ekologicznym,
- **utrzymanie łąk ekstensywnych**, które wiąże się z przywróceniem lub kontynuacją wykaszania traw, w terminie od 1 lipca włącznie (lub od 15 sierpnia w przypadku łąk trzęślicowych), na łąkach jednokośnych o wysokich walorach przyrodniczych, zagrożonych degradacją,
- **utrzymanie ekstensywnych pastwisk**, które zakłada przywrócenie lub zachowanie ekstensywnych wypasów na półnaturalnych pastwiskach w sposób gwarantujący utrzymanie walorów florystycznych i miejsc przebywania gatunków zagrożonych wyginięciem,
- **ochrona gleb i wód**, które polega na stosowaniu międzyplonów w celu zwiększenia udziału gleb z okrywą roślinną w okresie jesienno-zimowym,
- **strefy buforowe**, które polega na tworzeniu nowych 2 lub 5 metrowych pasów zadarnionych na granicy gruntów rolnych ze zbiornikami wód powierzchniowych, z terenami intensywnie użytkowanymi rolniczo w celu ograniczania negatywnego oddziaływania i ochrony siedlisk wrażliwych,
- **ochrona rodzimych ras zwierząt gospodarskich**, które polega na utrzymywaniu hodowli ras bydła, koni i owiec zagrożonych wyginięciem.

Zwykła Dobra Praktyka Rolnicza zawiera informacje dotyczące:

- rolniczego wykorzystania ścieków w gospodarstwie,
- rolniczego wykorzystania komunalnych osadów ściekowych,

- stosowania i przechowywania nawozów naturalnych,
- zasad stosowania środków ochrony roślin,
- gospodarowania na użytkach zielonych,
- ochrony siedlisk przyrodniczych,
- utrzymania czystości i porządku,
- ochrony gleby,
- ochrony wody i gospodarowania zasobami wodnymi.

2.9 Synteza wytycznych wynikających z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013

POIG ma na celu wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Interwencja w ramach POIG będzie obejmowała zarówno bezpośrednie wsparcie dla przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu oraz jednostek naukowych świadczących przedsiębiorstwom usługi o wysokiej jakości, a także wsparcie systemowe zapewniające rozwój środowiska instytucjonalnego innowacyjnych przedsiębiorstw.

CELE I PRIORYTETY PROGRAMU

Celem głównym Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 (PO IG) jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących **celów szczegółowych**:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy,
- wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce.

PO IG realizowany będzie poprzez 8 priorytetów tematycznych oraz priorytet Pomoc Techniczna. Priorytet VII dotyczy ochrony środowiska.

Oś priorytetowa 7. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji.

Instytucją Pośredniczącą w realizacji tego priorytetu jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Celem osi priorytetowej 7 jest poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej poprzez zwiększenie dostępności zasobów

informacyjnych administracji publicznej oraz usług publicznych w formie cyfrowej dla obywateli i przedsiębiorców.

Typy projektów:

- budowa współpracujących elektronicznych platform usług publicznych, na których dostępne będą usługi dla obywateli i przedsiębiorstw m.in.: zabezpieczenie społeczne, podatki, zamówienia publiczne, rejestracja działalności gospodarczej, rejestry sądowe, ochrona zdrowia, ochrona środowiska,
- przebudowa i dostosowanie rejestrów państwowych, zasobów i systemów informatycznych administracji publicznej do współdziałania, w celu ich usprawnienia, integracji i umożliwienia świadczenia usług drogą elektroniczną, zapewnienie zintegrowanej infrastruktury teleinformatycznej administracji publicznej dla jednostek administracji centralnej i jednostek samorządu terytorialnego,
- rozwój systemów informacji publicznej (w tym informacji prawnej),
- projekt systemowy mający na celu zapewnienie synergii działań w zakresie Administracji prowadzonych na szczeblu centralnym i regionalnym.

2.10 Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień do emisji CO₂

Krajowy Plan Rozdziału Uprawnień do emisji CO₂, został opracowany przez Polskę w celu wypełnienia wymogów Unii Europejskiej określonych w Dyrektywie 2003/87/WE1 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13.10.2003 r. ustanawiającej system handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w ramach Wspólnoty i zmieniającej dyrektywę Rady 96/61/WE.

Polska, podobnie jak pozostałe państwa, które przystąpiły do Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 roku, musi indywidualnie wywiązywać się ze zobowiązań, jakie zostały przez nią przyjęte w Protokole z Kioto, a w szczególności nie może przekroczyć zapisanego w nim maksymalnego pułapu emisji na lata 2008-2012.

Krajowe limity emisji na lata 2008-2012 oraz 2005-2007:

Limity emisji na lata 2008-2012 według Protokołu z Kioto.

W ramach Protokołu z Kioto Polska zobowiązała się do redukcji emisji gazów cieplarnianych w latach 2008-2012 o 6% w stosunku do poziomu z roku 1981. Zobowiązanie to dotyczy koszyka sześciu gazów cieplarnianych.

Wyniki krajowej inwentaryzacji emisji wykazały łączną emisję CO₂, CH₄ i N₂O w roku 1988 na poziomie 564,4 mln t równoważnej emisji CO₂ oraz łączną emisję PFCs, HFCs

i SF₆ w roku 1995 na poziomie 0,8 mln ton równoważnej emisji CO₂. Na tej podstawie wyznaczono limit emisji sześciu gazów cieplarnianych.

1. Limit krajowej emisji sześciu Gazów Cieplarnianych (GC) w latach 2008-2012 wynosi średniorocznie 531,3 mln t równoważnej emisji CO₂.
2. Limit krajowej emisji CO₂ w latach 2008-2012 wynosi średniorocznie 448 mln t.

Hipotetyczne limity emisji na lata 2005-2007 wg Protokołu z Kioto:

1. Limit krajowej emisji sześciu Gazów Cieplarnianych (GC) w latach 2005-2007 wynosi średniorocznie 537,5 mln t równoważnej emisji CO₂.
2. Limit krajowej emisji CO₂ w latach 2005-2007 wynosi średniorocznie 453,2 mln t.

Polska proponuje czasowe wyłączenie 220 instalacji o emisjach z każdej z nich poniżej 5 tys. t rocznie. Pełna lista instalacji proponowanych do czasowego wyłączenia z okresu 2005-2007 znajduje się załączniku do KPRU.

2.11 Synteza wytycznych wynikających Programu Wieloletniego „Środowisko a Zdrowie”

Podstawą do określenia celów oraz kierunków działań Programu i harmonogramów ich realizacji, były zapisy dokumentów Polityka Ekologiczna Państwa oraz Narodowy Program Zdrowia, dokumenty Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r., zalecenia Światowej Organizacji Zdrowia, a także zobowiązania akcesyjne Polski w procesie integracji z Unią Europejską. Program został przyjęty przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów i ustanowiony Uchwałą nr 64/2001 Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2001 r.

Celem Programu Wieloletniego „Środowisko a Zdrowie” jest przygotowanie naukowych podstaw do stworzenia skutecznego systemu przeciwdziałania środowiskowym zagrożeniom zdrowia poprzez zintegrowanie działań zmierzających do ograniczenia zanieczyszczenia środowiska i eliminacji negatywnych skutków zdrowotnych.

Aktualnie w ramach Programu Wieloletniego „Środowisko a Zdrowie” resort środowiska realizuje zadania, których głównymi wykonawcami są Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych oraz Główny Instytut Górnictwa:

ZADANIA RESORTU ŚRODOWISKA:

- Utworzenie i wdrożenie systemu przekazywania informacji o stanie środowiska i zdrowia do Komisji Europejskiej (INFO).
 - Identyfikacja polskich zobowiązań informacyjnych w dziedzinie środowiska i zdrowia w aspekcie wymogów UE.

- Analiza i ocena funkcjonujących systemów informacyjnych oraz uregulowań formalnoprawnych o stanie środowiska i zdrowia w krajach Unii Europejskiej.
- Identyfikacja niezbędnych elementów składowych, ich hierarchizacja i podział kompetencji z punktu widzenia potrzeb krajowego i europejskiego systemu informacji o środowisku i zdrowiu.
- Identyfikacja uczestniczących jednostek, określenie zakresu kompetencji i zasad współpracy w zależności od umiejscowienia w systemie.
- Szacunek kosztów funkcjonowania systemu.
- Pilotowe wdrożenie na szczeblu centralnym.
- Włączanie zagadnień zdrowia środowiskowego do strategii zrównoważonego rozwoju kraju (STRATEG).
 - Ocena istniejącego systemu informacji o środowiskowych zagrożeniach zdrowia oraz zakresu ich wykorzystania w polityce zdrowotnej i zarządzaniu środowiskiem.
 - Ocena "Długoterminowej Strategii Zrównoważonego i Trwałego Rozwoju, Polska 2000-2025" pod kątem ochrony środowiska i zdrowia społeczeństwa.
 - Opracowanie kierunków i wytycznych strategii ochrony zdrowia w odniesieniu do założeń trwałego i zrównoważonego rozwoju.
 - Opracowanie założeń modelu zarządzania środowiskiem w zakresie ochrony zdrowia dla różnych szczebli zarządzania (krajowego, regionalnego, wojewódzkiego, powiatowo-gminnego oraz lokalnego).
 - Opracowanie wytycznych do oceny i analizy środowiskowych zagrożeń zdrowia dla potrzeb procesu strategii zrównoważonego rozwoju kraju.
 - Opracowanie poradnika do wykonywania ocen i analiz środowiskowych zagrożeń zdrowia,
 - Zorganizowanie seminarium informacyjnego dla przedstawicieli administracji publicznej.
- Wdrażanie metod analizy środowiskowego ryzyka zdrowotnego do ustalania i kontroli przestrzegania normatywów środowiskowych (RYZYKO).
 - Analiza aktualnego stanu wiedzy w zakresie oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego w USA i krajach Unii Europejskiej.
 - Charakterystyka zasad i podstawowych metodyk analizy ryzyka środowiskowego i zdrowotnego.

- Przegląd wytycznych i zalecanych rozwiązań pod kątem stopnia wykorzystania oceny ryzyka w ustawodawstwie USA i krajów Unii Europejskiej.
- Analiza aktualnego systemu zarządzania ekologicznego w Polsce w zakresie normatywów środowiskowych.
- Opracowanie systemu procedur zarządzania środowiskiem opartego na analizie ryzyka zdrowotnego i środowiskowego jako alternatywy normatywów środowiskowych.
- Opracowanie informatora na temat możliwości i sposobów wykorzystania oceny ryzyka w procesach zarządzania środowiskiem w Polsce.
- Opracowanie zasad i procedur oraz wdrażanie ocen oddziaływania na zdrowie w ramach ocen oddziaływania na środowisko (OCENY).
 - Udoskonalenie systemu ocen oddziaływania na środowisko pod kątem uwzględniania środowiskowych zagrożeń zdrowotnych.
- Promocja działań na rzecz środowiska i zdrowia wśród administracji rządowej, władz samorządowych, środowisk gospodarczych, środowisk naukowych, organizacji ekologicznych i konsumenckich (EDU).
 - Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii promującej działania resortów środowiska i zdrowia.
 - Planowanie spotkań z przedstawicielami różnych grup celowych.
- Opracowanie i wdrożenie modelowego, lokalnego planu działań na rzecz środowiska i zdrowia (LOKALNY).
 - Analiza systemowa zarządzania ekologicznego na poziomie lokalnym w zakresie planowania i programowania rozwoju w aspekcie środowiskowych zagrożeń zdrowia, w oparciu o doświadczenia europejskie i krajowe.
- Realizacja zadań wynikających z protokołu "Woda i Zdrowie" do konwencji z 1992 r. "O Ochronie i Użytkowaniu Rzek i Jezior Granicznych" (WODA).
 - Wykonanie oceny poziomu zanieczyszczenia związkami halogenoorganicznymi (trihalometany) wody.
 - Określenie poziomu stężeń prekursorów trihalometanów w wodach ujmowanych do zaopatrzenia ludności w różnych rejonach Polski.
 - Analiza metod uzdatniania wody do picia w aspekcie wpływu na poziom związków halogenoorganicznych.
 - Wskazanie sposobów ograniczania powstawania trihalometanów w procesach uzdatniania wody do picia oraz dystrybucji wody.

- Opracowanie programu niezbędnych działań (rozwiązań systemowych) dla zapewnienia poprawy jakości wody wodociągowej.
- Stworzenie systemu zapewniającego funkcjonalne wykorzystanie terenów zdegradowanych (TER-POP).
 - Identyfikację degradacji.
 - Ocenę degradacji ze szczególnym uwzględnieniem ryzyka jakie niesie ona dla zdrowia ludzi i jakości środowiska.
 - Identyfikację sprawców degradacji.
 - Egzekucję powinności właściciela.
 - Wspomagające prowadzenie nadzoru nad procesem rekultywacji i ponownego włączania obiektów zdegradowanych w obieg gospodarczy.
- Realizacja zadań wynikających z karty "Transport, Środowisko i Zdrowie" (TRANSPORT).
 - Opracowanie zasad tworzenia programów ochrony przed hałasem związanym z funkcjonowaniem dużych przejść granicznych.
 - Oszacowanie liczebności populacji zamieszkującej tereny położone wzdłuż drogowych tras komunikacyjnych, narażonej na działanie hałasu emitowanego przez ruch drogowy.

2.12 Synteza wytycznych wynikających z Krajowego Planu Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2007-2009

Komisja Europejska opracowała wytyczne „Guidelines for Member States to set up Action Plans on Green Public Procurement”. Zgodnie z tym dokumentem zielone zamówienia publiczne (ang. green public procurement) oznaczają politykę, w ramach której podmioty publiczne włączają kryteria i/lub wymagania ekologiczne do procesu zakupów (procedur udzielania zamówień publicznych) i poszukują rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ produktów/usług na środowisko oraz uwzględniających cały cykl życia produktów, a poprzez to wpływają na rozwój i upowszechnienie technologii środowiskowych.

Celem zielonych zamówień publicznych jest osiągnięcie możliwie najszerszego poziomu uwzględniania kwestii środowiskowych w procedurach przetargowych.

Cele ogólne:

- zwiększenie poziomu uwzględniania aspektów środowiskowych w zamówieniach publicznych;

- rozwój rynku produktów przyjaznych środowisku oraz poszerzenie rynku technologii dla przemysłu ochrony środowiska i sektora usług około środowiskowych;
- promowanie zrównoważonych wzorców produkcji i konsumpcji.

Cele szczegółowe:

- zwiększenie liczby postępowań o udzielenie zamówienia publicznego uwzględniających środowiskowe kryteria oceny ofert;
- zwiększenie liczby podmiotów legitymujących się zweryfikowanym systemem zarządzania środowiskiem (SZŚ), np. EMAS lub PN-EN ISO 14001:2005;
- zwiększenie liczby krajowych produktów certyfikowanych polskim Ekoznakem i/lub wspólnotowym Ecolabel;
- zwiększenie liczby podmiotów stosujących certyfikowane technologie środowiskowe;
- wzrost świadomości dot. zielonych zamówień publicznych wśród osób zajmujących się zamówieniami publicznymi;

W ramach wdrożenia niniejszego Planu Działań realizowane będą następujące **działania**:

1. Stworzenie katalogu lub bazy danych kryteriów ekologicznych dla poszczególnych grup produktów oraz elektroniczne upowszechnianie takich danych;
2. Stworzenie przewodnika (opracowanie informacji) dla krajowych zamawiających zawierającego wytyczne odnośnie uwzględniania aspektów środowiskowych w procedurach zamówień publicznych ze szczególnym uwzględnieniem kwestii posługiwania się kryteriami środowiskowymi na gruncie istniejących przepisów;
3. Stworzenie katalogu (opracowanie informacji) dotyczącego ekologicznych produktów i usług ułatwiającego orientację w tego typu rynku – katalog będzie miał informacyjny cel i nieobligatoryjny dla zamawiających charakter a jego istnienie nie będzie zwalniać zamawiających z obowiązku stosowania przepisów ustawy – Prawo zamówień publicznych;
4. Utrzymanie i aktualizacja strony internetowej dot. zielonych zamówień publicznych;
5. Analiza przykładów dobrych praktyk i specyfikacji środowiskowych w innych państwach członkowskich, przetłumaczenie i upowszechnienie wybranych przykładów;
6. Przeprowadzenie 3 ogólnopolskich konferencji poświęconych tematyce zielonych zamówień publicznych;

7. Przeprowadzenie szkoleń skierowanych do zamawiających i wykonawców obejmujących swoim zakresem m.in. następujące zagadnienia: stosowanie środowiskowych kryteriów udzielania zamówień, EMAS, systemy zarządzania środowiskowego zgodne z normą PN-EN ISO 14001:2005, ekoetykiety/Ekoznak/Ecolabel, technologie środowiskowe, cykl życia produktów (product's life cycle), koszty cyklu życia produktów (life cycle costing);
8. Opracowanie nowej lub uaktualnienie istniejącej metodologii zbierania informacji/ danych dotyczących zielonych zamówień publicznych;
9. Coroczne badanie rynku zielonych zamówień publicznych w oparciu o przygotowaną metodologię;
10. Rozpowszechnianie wśród zamawiających publikacji Komisji Europejskiej „Ekologiczne zakupy! Podręcznik dotyczący ekologicznych zamówień publicznych”;
11. Upowszechnianie inicjatyw przewidzianych i zrealizowanych w ramach działań KETAP12:
 - upowszechnianie wśród zamawiających publikacji przygotowanych w ramach KETAP,
 - informowanie o istniejących technologiach środowiskowych (a w dalszej perspektywie o certyfikowanych technologiach środowiskowych) upowszechnianych w ramach KETAP.

2.13 Synteza wytycznych wynikających z Krajowej Strategii Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej

Różnorodność biologiczna jest pojęciem stosunkowo nowym, które w oficjalnych dokumentach pojawiło się wraz z Konwencją o różnorodności biologicznej. Konwencja definiuje pojęcie to, w sposób następujący:

"Różnorodność biologiczna oznacza zróżnicowanie wszystkich żywych organizmów pochodzących, inter alia, z ekosystemów lądowych, morskich i innych wodnych ekosystemów oraz zespołów ekologicznych, których są one częścią. Dotyczy to różnorodności w obrębie gatunku, pomiędzy gatunkami oraz ekosystemami".

W ciągu roku po przyjęciu Konwencji o różnorodności biologicznej podczas konferencji Narodów Zjednoczonych Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro (1992), Konwencję podpisało 167 krajów. Polska podpisała konwencję podczas Szczytu Ziemi dnia 5 VI 1992 r., natomiast ratyfikowała ją 18.01.1996 roku. Wdrażanie konwencji w kraju koordynuje Departament Ochrony Przyrody Ministerstwa Środowiska.

Celami Konwencji o różnorodności biologicznej, realizowanymi zgodnie z jej odpowiednimi postanowieniami, jest ochrona różnorodności biologicznej, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystywania zasobów genetycznych, w tym przez odpowiedni dostęp do zasobów genetycznych i odpowiedni transfer właściwych technologii, z uwzględnieniem wszystkich praw do tych zasobów i technologii, a także odpowiednie finansowanie.

Omawiany poniżej dokument jest aktualizacją Krajowej Strategii Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej wraz z Programem Działań na lata 2003-2006, zatwierdzonej przez Radę Ministrów w dniu 25 lutego 2003 r.

Efektywne uruchomienie przyjętych w Programie Krajowej Strategii Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej zadań, wraz z dążeniem do osiągnięcia założonych w niej celów, przyczyniać się będzie do realizacji tzw. Celu 2010, czyli zatrzymania do tego roku tempa spadku różnorodności biologicznej, a po roku 2010 do dalszego utrzymywania i wzbogacania zasobów przyrodniczych, sprzyjając tym samym rozwojowi kraju i wzrostowi dobrobytu społeczeństwa.

Cel nadrzędny:

Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej w skali lokalnej, krajowej i globalnej oraz zapewnienie trwałości i możliwości rozwoju wszystkich poziomów jej organizacji (wewnątrzgatunkowego, międzygatunkowego i ponadgatunkowego), z uwzględnieniem potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz konieczności zapewnienia odpowiednich warunków życia i rozwoju społeczeństwa.

Osiągnięcie celu nadrzędnego wymaga realizacji ośmiu, równorzędnych pod względem znaczenia, **celów strategicznych:**

1. Rozpoznanie i monitorowanie stanu różnorodności biologicznej oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń.
2. Skuteczne usunięcie lub ograniczanie pojawiających się zagrożeń różnorodności biologicznej.
3. Zachowanie i/lub wzbogacenie istniejących oraz odtworzenie utraconych elementów różnorodności biologicznej.
4. Pełne zintegrowanie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej z działaniami oddziaływującymi na tę różnorodność sektorów gospodarki oraz administracji publicznej i społeczeństwa (w tym organizacji pozarządowych), przy zachowaniu właściwych proporcji pomiędzy zapewnieniem równowagi przyrodniczej, a rozwojem społeczno-gospodarczym kraju.
5. Podniesienie wiedzy oraz ukształtowanie postaw i aktywności społeczeństwa na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.
6. Udoskonalenie mechanizmów i instrumentów służących ochronie i zrównoważonemu użytkowaniu różnorodności biologicznej.

7. Rozwinięcie współpracy międzynarodowej w skali regionalnej i globalnej na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów różnorodności biologicznej.
8. Użytkowanie różnorodności biologicznej w sposób zrównoważony, z uwzględnieniem równego i sprawiedliwego podziału korzyści i kosztów jej zachowania, w tym także kosztów zaniechania działań rozwojowych ze względu na ochronę zasobów przyrody.

Cele operacyjne

Osiągnięcie celów strategicznych uwarunkowane jest realizacją szeregu celów o charakterze operacyjnym, spośród których szczególne znaczenie dla efektywnej ochrony i racjonalnego użytkowania różnorodności biologicznej mają:

DZIAŁ ŚRODOWISKO

Sfera: ochrona przyrody i krajobrazu

1. Uzupelnienie i upowszechnienie wiedzy o rozmieszczeniu i zasobach składników różnorodności biologicznej.
2. Odtworzenie i utrzymanie sieci korytarzy ekologicznych (leśnych, rzecznych i innych) zapewniających wymianę genów pomiędzy populacjami lokalnymi.
3. Ochrona in situ i ex situ ginących, zagrożonych i kluczowych gatunków roślin, grzybów i zwierząt, z uwzględnieniem ich regionalnej zmienności.
4. Racjonalizacja zasad gospodarczego pozyskiwania dziko żyjących roślin, grzybów i zwierząt.
5. Zapobieganie wnikaniu i rozprzestrzenianiu się gatunków obcych oraz gatunków rodzimych z obcych populacji w szczególności tych, które najbardziej zagrażają rodzimym zasobom różnorodności biologicznej.
6. Udoskonalenie zasad postępowania z organizmami zmodyfikowanymi genetycznie oraz kontroli ich ewentualnego wpływu na środowisko i różnorodność biologiczną.
7. Udoskonalenie zasad postępowania z gatunkami konfliktowymi i gatunkami wywołującymi negatywny odbiór społeczny.
8. Przeciwdziałanie międzynarodowemu i krajowemu obrotowi gatunków zagrożonych wyginięciem.
9. Rozwinięcie i umocnienie krajowego systemu obszarów chronionych, w tym wdrożenie Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.
10. Ochrona in situ cennych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych i ekosystemów, w tym szczególnie wodno-błotnych, górskich i morskich.
11. Poprawa stanu najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów, w tym dolin rzecznych, obszarów wodno-błotnych i leśnych.
12. Zachowanie terenów zieleni oraz zadrzewień i zakrzaczeń przydrożnych i śródpolnych.

13. Ochrona in situ cennych krajobrazów naturalnych i półnaturalnych.

Sfera leśnictwo

14. Udoskonalenie i wdrożenie zasad hodowli, ochrony i urządzania lasu pod kątem potrzeb ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, w tym uwzględniających zadania i zobowiązania wynikające z konwencji, porozumień i innych aktów prawa międzynarodowego.

15. Utworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w granicach korytarzy ekologicznych oraz na obszarach wododziałowych.

16. Rozszerzanie zakresu rekultywacji terenów zdegradowanych poprzez zalesienia.

Sfera eksploatacja kopalin

17. Utworzenie warunków na rzecz minimalizacji skutków eksploatacji kopalin dla różnorodności biologicznej.

Sfera ochrona środowiska

18. Utworzenie warunków na rzecz minimalizowania zanieczyszczeń wód, powietrza i gleb, negatywnie oddziałujących na stan różnorodności biologicznej.

Sfera promocja i edukacja

19. Zintensyfikowanie działań na rzecz podnoszenia wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.

20. Nasylenie strumieni informacyjnych treściami dotyczącymi ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.

21. Udoskonalenie ogólnodostępnego systemu informacji o różnorodności biologicznej.

22. Wzmocnienie zaangażowania obywatelskiego na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.

Sfera monitoring przyrodniczy

23. Dostarczanie decydentom i społeczeństwu aktualnych i wiarygodnych informacji na temat stanu, zmian i zagrożeń różnorodności biologicznej.

Sfera zarządzanie ochroną różnorodności biologicznej

24. Wzmocnienie instytucjonalne funkcjonowania systemu zarządzania ochroną przyrody.

25. Udoskonalenie prawa w zakresie ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, w tym szczególnie z punktu widzenia jego zgodności z prawem Unii Europejskiej i innymi aktami prawa międzynarodowego (konwencjami i porozumieniami).

26. Udoskonalenie sposobów wymiany informacji pomiędzy poszczególnymi organami administracji, a także jednostkami naukowymi i organizacjami pozarządowymi, jako narzędzi wspomagających zarządzanie ochroną i zrównoważonym użytkowaniem różnorodności biologicznej.

27. Rozwinięcie współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, w tym na rzecz ochrony oraz wspólnego zarządzania cennymi przyrodniczo obszarami transgranicznymi i populacjami gatunków rzadkich i chronionych występujących po obu stronach granicy, a także odtwarzania transgranicznej sieci korytarzy ekologicznych.
28. Rozwinięcie współpracy międzysektorowej na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.
29. Zapewnienie adekwatnego do potrzeb poziomu finansowania działań dotyczących ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.
30. Zapewnienie efektywnych mechanizmów umożliwiających szerszy dostęp do środków finansowych przeznaczanych na cele związane z ochroną i zrównoważonym użytkowaniem różnorodności biologicznej.
31. Zapewnienie wysokiej rangi problematyce ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej w procedurach ocen oddziaływania na środowisko.
32. Harmonizowanie regulacji prawnych, zapisów polityk, strategii i programów sektorowych w celu zapewnienia spójności podejść do ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.
33. Monitorowanie przebiegu prac nad realizacją zadań zawartych w programie działań.
34. Określenie kierunków i środków wdrażania Krajowej strategii w kolejnym okresie programowania.
35. Zintensyfikowanie działań podejmowanych przez administrację rządową i samorządową na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.
36. Zwiększenie potencjału kadrowego, instytucjonalnego i technicznego administracji publicznej działającej w sferze ochrony przyrody.

2.14 Synteza wytycznych wynikających z realizacji Studium Zagospodarowania Przestrzennego Pogranicza Polsko – Czeskiego

Opracowanie zostało sporządzone w latach 2004-2005 na zlecenie Departamentu Ładu Przestrzennego Ministerstwa Infrastruktury. Powstało ono niemal równoległe do analogicznego opracowania po stronie czeskiej.

Zasadniczym celem Studium było określenie strategicznych kierunków rozwoju dla polskiej części pogranicza. Dokument adresowany jest szczególnie do władz samorządowych i rządowych oraz innych organizacji i instytucji.

Wspólny dokument przyjął nową formę, która uwzględnia przyszłą, spodziewaną ewolucję systemów i metod planistycznych i wynika z konieczności "wpisania" ich

w kierunku polityki Unii Europejskiej. Dokument ten ma stać się podstawą m.in. do tworzenia programów rozwojowych regionów (województw i krajów) oraz ma pozwolić na planistyczne przygotowanie regionu pogranicza do korzystania ze środków, przeznaczonych na wspomaganie realizacji celów polityk Unii Europejskiej.

Strategiczne cele rozwoju obszaru pogranicza polsko-czeskiego powinny odpowiadać podziałowi, stosowanemu w dokumentach polityki spójności Unii Europejskiej, mających swe odzwierciedlenie także w projekcie nowego Traktatu Europejskiego. Podział ten wyszczególnia trzy podstawowe kategorie spójności:

- społeczną,
- ekonomiczną,
- terytorialną.

Priorytet:

Ochrona i przywracanie wartości zasobom naturalnym i kulturowym.

1. Cel długofalowy:

Ochrona zasobów naturalnych.

Cel krótkoterminowy: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego.

2. Cel długofalowy:

Przywracanie wartości zasobom naturalnym, zdegradowanym poprzez działania człowieka.

Cel krótkoterminowy: Rekultywacja obszarów, odnowa, utrwalanie i przywracanie bioróżnorodności.

3. Cel długofalowy:

Ochrona zasobów kulturowych, w tym wspieranie wielokulturowości obszaru.

Cel krótkoterminowy: Obszaru ochrona dziedzictwa kulturowego; wzmacnianie więzi społecznych.

Priorytet:

Spójność wewnętrzna obszaru.

1. Cel długofalowy:

Struktura osadnicza – wzmacnianie policentryzmu i rozwój funkcjonalny ośrodków.

Cel krótkoterminowy: Rozwój inwestycji komunalnych, wspieranie sfery mieszkaniowej i infrastruktury społecznej.

2. Cel długofalowy:

Społeczne włączenie (zatrzymanie depopulacji i zjawisk wykluczenia społecznego).

Cel krótkoterminowy: Rozwój kapitału społecznego, zatrudnienia i dobrobytu.

3. Cel długofalowy:

Rozwój powiązań pomiędzy ogniskami sieci osadniczej.

Cel krótkoterminowy: Rozwój infrastruktury komunikacyjnej o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Priorytet:

Spójność zewnętrzna obszaru.

1. Cel długofalowy:

Rozwój ośrodków wzrostu o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym.

Cel krótkoterminowy: Rozwój inwestycji w kapitał rzeczowy przedsiębiorstw, ich infrastrukturę, rozwój innowacji i nowych technologii.

2. Cel długofalowy:

Rozwój powiązań zewnętrznych obszaru.

Cel krótkoterminowy: Rozwój infrastruktury komunikacyjnej o zasięgu ponadregionalnym.

3 Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla wojewódzkiego

3.1 Priorytety działań w zakresie ochrony środowiska w ramach Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Na stronach Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zamieszczona została lista priorytetowych przedsięwzięć na rok 2008 dla województwa dolnośląskiego. Stanowi ona Załącznik Nr 62/2008 Rady Nadzorczej z dnia 30.06.2008 r.. Listę przedsięwzięć priorytetowych opracowano na podstawie następujących dokumentów.

- Polityki Ekologicznej Państwa,
- Programu Zrównoważonego Rozwoju Województwa Dolnośląskiego,
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego,
- Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami,
- Strategię działania WFOŚiGW we Wrocławiu na lata 2005 – 2008,
- ustawowe regulacje wyznaczające kierunki wydatkowania środków przez Fundusz.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu - Oddział Jelenia Góra obejmuje swoim działaniem powiat zgorzelecki, lubański, bolesławiecki, kamiennogórski oraz lwówecki. Do zadań funduszu należy koordynowanie i finansowanie wraz z Unią Europejską działań ukierunkowanych na ochronę środowiska i zrównoważoną gospodarkę wodną.

Priorytetowo traktowane będą zadania zbieżne z celami strategicznymi rozwoju województwa dolnośląskiego, które służą realizacji zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego i są współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

Dziedziny ochrony środowiska zostały ujęte w dokumencie „Lista przedsięwzięć priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu planowanych do dofinansowania w 2009 r.” w układzie hierarchicznym.

1. W dziedzinie ochrony wód:

W pierwszej kolejności dofinansowywane będą przedsięwzięcia związane z realizacją „Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych” w tym:

1.1 budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków mająca na celu osiągnięcie wymaganych standardów jakości ścieków odprowadzanych do środowiska,

1.2 budowa i modernizacja systemów kanalizacyjnych,

1.3 budowa obiektów gospodarki osadowej mająca na celu właściwe zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków.

2. W dziedzinie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi:

2.1. Realizacja gminnych, międzygminnych, powiatowych i wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, szczególnie w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych, w tym wspomaganie systemów zagospodarowania osadów ściekowych i kompostowni oraz zamykania i rekultywacji składowisk odpadów.

2.2. Wspieranie wszelkich działań zmierzających do odzysku i recyklingu odpadów, a zwłaszcza odpadów opakowaniowych, zużytego sprzętu elektronicznego oraz recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

2.3. Rekultywacja terenów zdegradowanych przez wojsko, przemysł oraz wydobywanie kopalin pospolitych i podstawowych.

2.4. Unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, odpadów medycznych oraz odpadów przemysłowych.

Lista przedsięwzięć priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu planowanych do dofinansowania w 2009 r.

2.5. Zmniejszanie uciążliwości dla środowiska spowodowanych wydobywaniem i przetwarzaniem kopalin.

2.6. Rozwój i wdrażanie technologii zapobiegających powstawaniu odpadów oraz zapewniających ich minimalizację w procesach produkcyjnych.

3. W dziedzinie ochrony powietrza:

3.1. Zmniejszanie emisji pyłów i gazów, ze szczególnym uwzględnieniem redukcji dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz gazów cieplarnianych z energetycznego spalania paliw i procesów technologicznych.

3.2. Ograniczanie niskiej emisji, głównie w miastach, miejscowościach turystyczno-uzdrowiskowych oraz położonych w kotlinach górskich.

3.3. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza przez pojazdy samochodowe.

3.4. Racjonalizacja gospodarki energią.

3.5. Wykorzystanie źródeł energii odnawialnej, w tym biopaliw.

4. W dziedzinie gospodarki wodnej:

4.1 Zwiększanie zasobów dyspozycyjnych wody oraz wyższa skuteczność ochrony przeciwpowodziowej poprzez wspieranie budowy zbiorników retencyjnych, programów małej retencji, działań administratorów cieków dotyczących budowy i modernizacji urządzeń ochronnych.

4.2 Rozbudowa infrastruktury w zakresie budowy i rozbudowy ujęć wodnych oraz budowy systemów wodociągowych w ramach realizacji programów porządkowania gospodarki ściekowej na tych terenach w pierwszej kolejności w połączeniu z systemem kanalizacji.

5. W dziedzinie leśnictwa:

- 5.1. Ochrona i przywracanie bioróżnorodności ekosystemów leśnych.
- 5.2. Wspieranie programów zwiększania lesistości województwa.
- 5.3. Ochrona ekosystemów leśnych.
- 5.4. Ochrona przeciwpożarowa lasów oraz ich ochrona przed innymi klęskami żywiołowymi.

6. W dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu:

- 6.1. Zachowanie i przywracanie bioróżnorodności ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych, parków i terenów zielonych.
- 6.2. Restytucja gatunków fauny i flory.
- 6.3. Prace badawcze i projektowe związane z zasobami przyrodniczymi województwa (inventaryzacje przyrodnicze, badanie flory i fauny, programy i plany ochrony, plany urządzeniowe lasów itp.).
- 6.4. Działania promujące sieć NATURA 2000.

7. W dziedzinie edukacji ekologicznej:

- 7.1. Rozwój bazy służącej realizacji programów edukacyjnych w regionalnych środkach edukacji ekologicznej, szkołach i innych ośrodkach edukacyjnych oraz w parkach narodowych i krajobrazowych.
- 7.2. Realizacja programów edukacyjnych, zgodnych z Programem Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska, poprzez bezpośrednie działania szkoleniowe, zwłaszcza działania praktyczne i propagandowe, wydawnictwa i prasę popularyzującą wiedzę ekologiczną, zakup sprzętu i materiałów dla działalności edukacyjnej, konferencje, seminaria, wystawy, konkursy, olimpiady, festiwale upowszechniające wiedzę i postawy ekologiczne.

8. W dziedzinie ochrony przed hałasem:

Poprawa klimatu akustycznego na terenach zagrożonych hałasem, a zwłaszcza hałasem komunikacyjnym.

9. W pozostałych dziedzinach:

- 9.1. Realizacja prac badawczych i ekspertyz związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną.
- 9.2. Wdrażanie programów czystszej produkcji i systemów zarządzania środowiskowego.
- 9.3. Wprowadzanie programów oszczędzania surowców i energii.

- 9.4. Zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków mających wpływ na środowisko.
- 9.5. Zadania z zakresu monitoringu środowiska a zwłaszcza państwowego monitoringu środowiska.
- 9.6. Działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dzieci z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska.
- 9.7. Remonty i odtworzenia obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej zniszczonych przez powódź i inne klęski żywiołowe.
- 9.8. Wspieranie działań z zakresu rolnictwa ekologicznego, bezpośrednio oddziałujących na stan gleby, powietrza i wód, zwłaszcza na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody, które uzyskały priorytet gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.
- 9.9. Wdrażanie systemu kontroli wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska, a w szczególności tworzenia baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat.
- 9.10. Zadania promujące zadania związane z tworzeniem, organizacją służb ochrony środowiska.

W dniu 30 listopada 2005 r. Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwalił Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku, która stanowi Załącznik do Uchwały Nr XLVIII/649/2005.

Strategia Rozwoju Województwa jest najważniejszym dokumentem przygotowywanym przez samorządy województw, określa bowiem cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie regionu.

Wizja regionu brzmi:

Dolny Śląsk europejskim regionem węzłowym.

Natomiast **cel nadrzędny** brzmi:

Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Tak sformułowany cel stanowi niejako syntetyczne ujęcie dążeń sprecyzowanych w pierwszej Strategii Rozwoju Dolnego Śląska z postulatami wyrażanymi w trakcie opracowywania aktualizacji. Zaproponowane dalej priorytety stanowią wyjście naprzeciw powyższym ustaleniom i odwołują się do podziału na kategorie celów sfery gospodarczej, przestrzennej i społecznej.

SFERA GOSPODARCZA

Cel „gospodarczy”: Zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska.

Priorytet: 1.**Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Dolnego Śląska.**

- Działanie: 1. Wspieranie inwestycji krajowych i zagranicznych. Marketing gospodarczy Dolnego Śląska.
- Działanie: 2. Tworzenie obszarów oraz ośrodków wzrostu i rozwoju.
- Działanie: 3. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu.

Priorytet: 2.**Budowa gospodarki opartej na wiedzy (GOW).**

- Działanie: 1. Rozwijanie nowoczesnych technik i technologii również w sferze usług, oraz umiejętności ich wykorzystania.
- Działanie: 2. Wzmacnianie potencjału innowacyjności.
- Działanie: 3. Wsparcie dla transferu technologii.

Priorytet: 3.**Wspieranie aktywności gospodarczej na Dolnym Śląsku.**

- Działanie: 1. Wspieranie rozwoju MŚP.
- Działanie: 2. Efektywne wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć gospodarczych.
- Działanie: 3. Promowanie produktów regionalnych i ich marketing.
- Działanie: 4. Współpraca gospodarcza w regionie.
- Działanie: 5. Rozszerzanie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.
- Działanie: 6. Wspieranie zmian postaw mieszkańców regionu ukierunkowanych na przedsiębiorczość w szczególności mieszkańców dolnośląskich małych miast.
- Działanie: 7. Wspieranie procesu prywatyzacji przedsiębiorstw i nieruchomości będących własnością publiczną.
- Działanie: 8. Wspieranie eksportu i budowanie potencjału kapitału eksportowego i internacjonalizacji dolnośląskich przedsiębiorstw.
- Działanie: 9. Wspieranie integracji i rozbudowy gospodarczej dolnośląskiego potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego i ich promocja.

SFERA PRZESTRZENNA

Cel „przestrzenny”: Zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu i jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu.

Priorytet 1.

Poprawa spójności przestrzennej regionu.

- Działanie: 1. Policentryczny rozwój sieci osadniczej oraz tworzenie nowoczesnych rozwiązań funkcjonalnych, przy zachowaniu walorów przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych.
- Działanie: 2. Rozwój przestrzenny i kształtowanie ładu przestrzennego, w oparciu o Wrocławski Obszar Metropolitalny, Aglomerację Funkcjonalną LGOM oraz ośrodki ponadregionalne.
- Działanie: 3. Przeciwdziałanie degradacji obszarów peryferyjnych i zagrożonych marginalizacją.
- Działanie: 4. Kształtowanie układów komunikacyjnych sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi społecznemu i gospodarstwu regionu.
- Działanie: 5. Rozwój i usprawnienie ponadregionalnej infrastruktury komunikacyjnej.
- Działanie: 6. Wspieranie inwestycji infrastrukturalnych związanych z udostępnieniem terenów pod zabudowę mieszkaniową.

Priorytet 2.**Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.**

- Działanie: 1. Podniesienie poziomu życia ludności wiejskiej.
- Działanie: 2. Przekształcanie struktury agrarnej.
- Działanie: 3. Wykształcenie nowej koncepcji wsi – rozwój pozarolniczej aktywności mieszkańców terenów wiejskich i wykształcenie nowych funkcji dla tych terenów.
- Działanie: 4. Zwiększanie potencjału produkcji leśnej.
- Działanie: 5. Wspieranie działalności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.
- Działanie: 6. Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej wychodząca naprzeciw wymogom funkcji gospodarczych oraz edukacyjnych.

Priorytet 3.**Poprawa ładu przestrzennego, harmonijności struktur przestrzennych.**

- Działanie: 1. Kształtowanie atrakcyjnych form różnorodnych zespołów zabudowy, w tym rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
- Działanie: 2. Rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie planowania przestrzennego, współpracy między regionami i jednostkami lokalnymi. Intensyfikacja współpracy województwa dolnośląskiego z krajami czeskimi w dziedzinie transgranicznych połączeń komunikacyjnych.
- Działanie: 3. Ochrona dziedzictwa kulturowego.

Priorytet 4.**Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki.**

- Działanie: 1. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.
- Działanie: 2. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych ich ochrona oraz ochrona ich zlewni.
- Działanie: 3. Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów komunalnych i przemysłowych na środowisko.
- Działanie: 4. Podniesienie jakości gleb zdegradowanych i zrehabilitowanych.
- Działanie: 5. Ochrona zasobów naturalnych poprzez ich racjonalne wykorzystanie.
- Działanie: 6. Utrzymanie i ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej.
- Działanie: 7. Prognozowanie, reagowanie i likwidacja skutków nadzwyczajnych zagrożeń dla zdrowia, życia, mienia i środowiska.
- Działanie: 8. Propagowanie wiedzy ekologicznej.
- Działanie: 9. Zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej i zwiększenie retencji wód, w szczególności poprzez zapewnienie realizacji „Programu dla Odry – 2006”.
- Działanie: 10. Zapewnienie warunków przestrzennych i odpowiednich warunków ekologicznych dla utrzymania i rozwoju funkcji uzdrowiskowych.
- Działanie: 11. Monitoring wszystkich elementów środowiska.
- Działanie: 12. Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie ochrony środowiska przed zagrożeniami.

Priorytet 5.**Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu.**

- Działanie: 1. Rozbudowa i modernizacja krajowego systemu przesyłowego na terenie regionu.
- Działanie: 2. Rozbudowa i modernizacja sieci rozdzielczej.
- Działanie: 3. Wykorzystanie źródeł energii odnawialnej z preferencją dla elektrowni wodnych.
- Działanie: 4. Rozbudowa i modernizacja krajowego układu sieci gazowej wysokiego ciśnienia.
- Działanie: 5. Sukcesywna gazyfikacja terenów osadniczych.
- Działanie: 6. Zapewnienie strategicznej rezerwy systemu gazowniczego.

- Działanie: 7. Rozbudowa i modernizacja systemów grzewczych oraz alternatywnych źródeł ciepła.
- Działanie: 8. Włączenie sieci infrastrukturalnych w układy europejskie.

SFERA SPOŁECZNA

Cel „społeczny”: Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich twórczych i otwartych na świat.

Priorytet 1.

Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

- Działanie: 1. Integracja i wsparcie osób niepełnosprawnych oraz innych grup społecznych pozbawionych możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.
- Działanie: 2. Doskonalenie i tworzenie systemów opieki nad dzieckiem i rodziną.
- Działanie: 3. Aktywizacja społeczna i opieka nad osobami starszymi
- Działanie: 4. Wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn.
- Działanie: 5. Redukowanie zjawiska ubóstwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów regionu dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i bezdomności.
- Działanie: 6. Profilaktyka uzależnień.
- Działanie: 7. Promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki i profilaktyki społecznej.
- Działanie: 8. Stworzenie i uruchomienie mechanizmów tworzących atrakcyjne warunki pierwszego zatrudnienia.
- Działanie: 9. Wdrażanie planów działań na rzecz wzrostu zatrudnienia przy wykorzystaniu partnerstwa społecznego. Promocja zatrudnienia socjalnego i spółdzielczości socjalnej.
- Działanie: 10. Tworzenie i promowanie mechanizmów w zakresie elastycznych i aktywnych form zatrudnienia, przeciwdziałających wykluczeniu z rynku pracy.

Priorytet 2.

Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury.

- Działanie: 1. Optymalizacja infrastruktury kulturalnej, zwiększenie aktywności społecznej w obszarze kultury.
- Działanie: 2. Ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego. Rozwój tożsamości regionalnej.

- Działanie: 3. Kreowanie opinii społecznej pozbawionej negatywnych stereotypów w odniesieniu do osób dotkniętych marginalizacją społeczną.
- Działanie: 4. Wsparcie i promocja postaw prospołecznych oraz lokalnych inicjatyw społecznych na zasadach pomocniczości i partnerstwa.
- Działanie: 5. Aktywizacja społeczności lokalnych, w szczególności z terenów wiejskich i małych ośrodków miejskich.
- Działanie: 6. Umacnianie i rozwój współpracy administracji publicznej z organizacjami sektora pozarządowego.

Priorytet 3.

Poprawa jakości i efektywności systemu edukacji i badań naukowych.

- Działanie: 1. Podniesienie jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli i osób prowadzących szkolenia, promowanie aktywizujących metod edukacji.
- Działanie: 2. Zapewnienie powszechnego dostępu do technologii informacyjno– komunikacyjnych.
- Działanie: 3. Zwiększenie liczby studiujących na kierunkach matematyczno-przyrodniczych i technicznych.
- Działanie: 4. Kształtowanie drożnego systemu edukacyjnego umożliwiającego kształcenie ciągłe.
- Działanie: 5. Dostosowanie oferty edukacyjnej do faktycznych potrzeb indywidualnych odbiorców i rynku pracy.
- Działanie: 6. Rozwijanie kompetencji i umiejętności potrzebnych dla społeczeństwa wiedzy oraz postaw innowacyjnych.
- Działanie: 7. Rozwijanie przedsiębiorczości poprzez promowanie inicjatywy i kreatywności w procesie kształcenia.
- Działanie: 8. Współuczestnictwo w tworzeniu europejskiej przestrzeni edukacyjnej i przestrzeni wiedzy.
- Działanie: 9. Wzmocnienie powiązań edukacji z gospodarką, nauką oraz środowiskiem lokalnym; rozwój procesu uspołecznienia edukacji.
- Działanie: 10. Koordynacja kierunków kształcenia i szkolenia bezrobotnych i osób poszukujących pracy z potrzebami rynku pracy.
- Działanie: 11. Zwiększenie zakresu informacji i jakości poradnictwa zawodowego. Rozwijanie systemu preorientacji zawodowej.

Priorytet 4.

Stałe podnoszenie stanu bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców województwa.

- Działanie: 1. Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludności.
- Działanie: 2. Wspieranie działań skierowanych przeciw patologiom społecznym, wypracowanie skutecznych form współpracy obywateli z policją oraz współpracy sąsiedzkiej w środowisku zamieszkania.
- Działanie: 3. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
- Działanie: 4. Zmniejszenie narażenia ludności na czynniki szkodliwe w środowisku życia, pracy i nauki.
- Działanie: 5. Zwiększanie aktywności samorządów, organizacji i stowarzyszeń w rozwoju i promowaniu sportu, rekreacji i aktywnego trybu życia. Szkolenie kadr.
- Działanie: 6. Zwiększenie skuteczności zapobiegania, wczesnego wykrywania i leczenia chorób oraz zapobieganie i leczenie.
- Działanie: 7. Zapewnienie dostępu do specjalistycznych świadczeń zdrowotnych wykonywanych w najbardziej optymalny i efektywny sposób.
- Działanie: 8. Promocja zdrowia psychicznego oraz zapobieganie występowaniu zaburzeń psychicznych.
- Działanie: 9. Rozwój systemu opieki nad kobietami w ciąży i noworodkami.
- Działanie: 10. Rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych, częściowo zastępujących system ochrony zdrowia.

Priorytet 5.

Aktywna polityka rynku pracy oraz wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich.

- Działanie: 1. Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy identyfikowanymi w oparciu o badania i analizy tego rynku.
- Działanie: 2. Wspieranie procesów restrukturyzacyjnych.
- Działanie: 3. Promocja samozatrudnienia.
- Działanie: 4. Zwiększanie dostępu do zatrudnienia.

Są to działania charakteryzujące się dużą ogólnością, jednak zarysowują pewne obszary działań dla planów i programów powiatowych i lokalnych (gminnych).

3.2 Uwarunkowania wynikające z realizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego

Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego został opracowany w latach 1999 – 2002 w Wojewódzkim Biurze Urbanistycznym we Wrocławiu.

Plan został uchwalony przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą Nr XLVIII/873/2002 z dnia 30 sierpnia 2002 roku.

W Planie uwzględniono i rozwinięto podstawowe uwarunkowania, cele strategiczne oraz kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju zawarte w Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju.

Podstawę formułowania kierunków polityki przestrzennej dla województwa dolnośląskiego stanowi polityka rozwoju województwa określona w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego przyjęta przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą nr XXVIII/511/2000 z dnia 15.12. 2000 r.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi istotny element w systemie kształtowania i realizacji polityki przestrzennej województwa.

W projekcie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa sformułowano 7 celów strategicznych rozwoju przestrzennego województwa:

- realizacja "otwarcia na Europę" – stymulowanie i umacnianie integracji Polski i UE poprzez pokonywanie barier integracyjnych,
- kształtowanie konkurencyjności województwa poprzez tworzenie i rozwój systemu obszarów aktywizacji społecznej i gospodarczej,
- tworzenie warunków do poprawy jakości życia, podnoszenie standardu cywilizacyjnego społeczeństwa dla osiągnięcia wysokiego zaspokojenia poziomu potrzeb społecznych,
- aktywna ochrona wartości przyrodniczych i kształtowanie środowiska przyrodniczego prowadzące do realizacji ekorozwoju,
- ochrona dziedzictwa kulturowego - udostępnienie dziedzictwa kulturowego społeczeństwu i włączenie we współczesne struktury funkcjonalno-przestrzenne,
- integracja społeczności województwa,
- zapewnienie warunków dla zwiększenia obronności kraju, zapobiegania awariom i klęskom żywiołowym oraz ochrona przed ich skutkami.

Plan ten ustalił również następujące nadrzędne zasady zagospodarowania przestrzennego w Województwie:

- Dynamiczne równoważenie rozwoju jako podstawy polityki zagospodarowania przestrzennego.
- Wykorzystanie szans i możliwości zawartych w uwarunkowaniach.
- Ukierunkowanie na ekorozwój w użytkowaniu i zagospodarowaniu przestrzeni.
- Poprawa ładu przestrzennego.

- Przełamywanie barier i ograniczeń rozwoju w funkcjonowaniu struktur przestrzennych.

Następnie sformułowano cele, zasady oraz kierunki i priorytety polityki przestrzennej dla podstawowych systemów i sfer zagospodarowania Województwa. Wyodrębnia się, więc system osadniczy, w którym ustalono hierarchię ośrodków dzieląc je na 5 grup:

1. Wrocławski Obszar Metropolitalny.
2. Ponadregionalne ośrodki równoważenia rozwoju – Jelenia Góra, Legnica i Wałbrzych.
3. Regionalne ośrodki równoważenia rozwoju – Bolesławiec, Dzierżoniów, Głogów, Kłodzko, Lubin, Świdnica i Zgorzelec.
4. Subregionalne ośrodki równoważenia rozwoju – małe i średnie miasta obsługujące powiat lub jego część.
5. Ośrodki lokalne – 129 pozostałych miejscowości w tym 63 miasta i 63 wsie gminne.

W Planie wskazano również 6 stref funkcjonalno–przestrzennych ustalonych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego:

- strefa obszarów rolno–leśnych (na północy),
- strefa rolno–przemysłowa (środkowy pas województwa),
- strefa obszarów rolnych Pogórza i Przedgórze Sudetów,
- strefa górskich obszarów rolno-leśnych Sudetów,
- strefa o przeważającym udziale funkcji przemysłowej i gospodarczej (LGOM),
- strefa związana z rzeką Odrą.

Zidentyfikowane zostały również obszary problemowe w województwie. Rozwój w poszczególnych strefach funkcjonalno–przestrzennych nastąpić winien w sferach szczegółowo przedstawionych w planie:

- ekologicznej,
- społecznej,
- kulturowej,
- gospodarczej,
- infrastruktury,
- obronności i bezpieczeństwa publicznego,
- oraz systemie ochrony przeciwpowodziowej.

3.3 Synteza wytycznych wynikających z Programu Rozwoju Infrastruktury Transportowej i Komunikacji dla Województwa Dolnośląskiego

Niniejszy Program zawiera wiele zadań, które pozwolą docelowo stworzyć system transportowy sprzyjający rozwojowi regionu i podnieść jego atrakcyjność gospodarczą. Wielką szansą na znaczący rozwój systemu transportowego.

Na podstawie diagnozy stanu istniejącego wytyczono kierunki dotyczące m.in. rozwoju:

1. infrastruktury drogowej,
2. transportu drogowego województwa,
3. infrastruktury i komunikacji kolejowej,
4. komunikacji pasażerskiej na modernizowanych liniach magistralnych,
5. transportu intermodalnego,
6. transportu lotniczego w regionie,
7. transportu rzecznoego.

Zadania inwestycyjne i organizacyjne Programu w zakresie 1.1. Infrastruktura drogowa.

Cel generalny:

Rozwój systemu infrastruktury drogowej w województwie dolnośląskim w celu zaspokojenia w optymalny sposób potrzeb komunikacyjnych ludności, stworzenia warunków do rozwoju gospodarczego regionu poprzez umacnianie jego atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej oraz szerokie włączenie województwa w system współpracy międzynarodowej w sposób wykorzystujący naturalne walory regionu – jego przygraniczne położenie i korzystne warunki do rozwoju turystyki.

Cele podstawowe:

1. Szerokie włączanie regionu we współpracę międzynarodową, a w tym przygraniczną oraz międzyregionalną poprzez budowę i modernizację głównych ciągów transportowych.

Główne zadania:

- 1.1. Budowa autostrad A4 i A18, dróg ekspresowych S3, S5 i S8 oraz przebudowa do kategorii drogi ekspresowej dróg krajowych nr 8 i nr 33 na odcinku Wrocław-Kłodzko-Międzylesie oraz dróg krajowych nr 5 i nr 3 na odcinku Kostomłoty-Bolków-Jelenia Góra.
- 1.2. Budowa nowych oraz rozbudowa istniejących przejść granicznych a głównie budowa (odbudowa) mostów na Nysie Łużyckiej
- 1.3. Budowa brakującej oraz rozbudowa istniejącej infrastruktury towarzyszącej przy drogach

Cele podstawowe:

2. Dalsze podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej i aktywności gospodarczej poprzez poprawę dostępu podmiotów gospodarczych do infrastruktury drogowej.

Główne zadania:

- 2.1. Rozbudowa i modernizacja dróg krajowych i wojewódzkich wraz z towarzyszącą im infrastrukturą w celu poprawy obsługi transportowej regionu.
- 2.2. Budowa systemu dróg obsługujących SSE umożliwiającego działającym tam obecnie i w przyszłości podmiotom dostęp do międzynarodowego systemu transportowego.
- 2.3. Rozbudowa dróg lokalnych – powiatowych i gminnych w celu stworzenia warunków rozwoju rolnictwa, przemysłu rolno-spożywczego, leśnictwa, drobnego przemysłu, rzemiosła oraz usług..

Cele podstawowe:

3. Stworzenie warunków poprawy obsługi komunikacyjnej ludności.

Główne zadania:

- 3.1. Modernizacja dróg w celu poprawy dostępności komunikacyjnej do głównych ośrodków i obszarów usługowych i administracyjnych, zakładów pracy, systemu szkolnictwa oraz opieki zdrowotnej i obszarów rekreacji.
- 3.2. Budowa obwodnic w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu oraz zmniejszenia jego uciążliwości dla mieszkańców.
- 3.3. Budowa lub przebudowa mostów na Odrze w celu likwidowania barier transportowych.
- 3.4. Budowa sieci dróg i ulic we Wrocławiu, Legnicy, Jeleniej Górze i Wałbrzychu w celu poprawy warunków transportu w tych miastach oraz warunków życia ludności.
- 3.5. Rozbudowa wzdłuż dróg infrastruktury im towarzyszącej typu ścieżki rowerowe, chodniki, kładki, stacje benzynowe, obiekty handlowe i gastronomiczne w celu wzrostu bezpieczeństwa poprzez separację ruchu drogowego, rowerowego i pieszego i w celu zwiększenia liczby miejsc pracy.

Cele podstawowe:

4. Stworzenie warunków rozwoju turystyki.

- 4.1. Rozbudowa dróg różnych szczebli w celu ułatwienia dostępu do ośrodków ruchu turystycznego, uzdrowisk i do obszarów atrakcyjnych turystycznie.
- 4.2. Rozbudowa infrastruktury turystycznej wzdłuż dróg (hotele, zajazdy, obiekty gastronomiczne, parkingi, itp.) w celu poprawy oferty turystycznej i zwiększenia liczby miejsc pracy.

4.3. Budowa ścieżek rowerowych.

Cele podstawowe:

5. Zachowanie warunków przyrodniczych, ekologicznych, historycznych i krajobrazowych specyficznych dla regionu:

- 5.1. Rozbudowa sieci drogowej w sposób minimalizujący naruszenia walorów przyrodniczych i historycznych regionu.
- 5.2. Budowa obwodnic chroniących miejsca o znaczeniu historycznym – głównie zabytkowe centra miejscowości.
- 5.3. Uwzględnienie przy budowie nowych obiektów i modernizacji istniejących przepisów ochrony środowiska (ekrany tłumiące hałas, przepusty dla zwierząt, budowa ogrodzeń).
- 5.4. Ograniczanie ruchu samochodowego na obszarach wymagających szczególnej ochrony poprzez budowę dróg alternatywnych, budowę parkingów, stwarzanie stref ograniczenia ruchu oraz rozwijanie transportu zbiorowego lub ekologicznego zastępującego masową motoryzację.

Ponadto docelowo powinno się zrealizować następujące, uznane za potrzebne, propozycje przedsięwzięć inwestycyjnych zgłoszone przez samorzady terytorialne

III. W Przygranicznym Regionie Zachodnim:

1) przebudowa drogi nr 355 wraz z budową obwodnicy Zawidowa,

Rozwój powiązań przygranicznych z Czechami i Niemcami

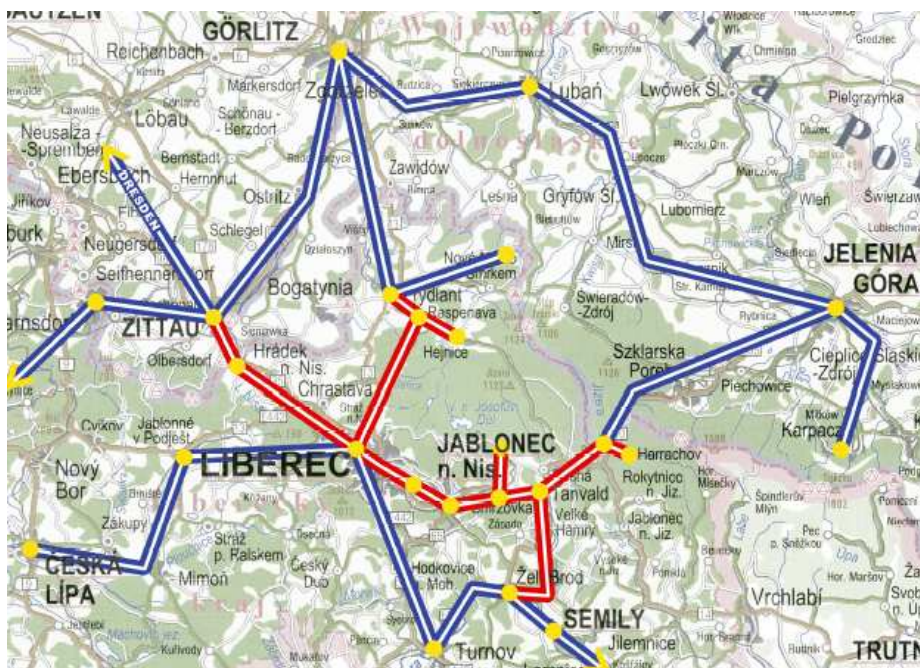
Dla ożywienia turystyki na obszarze Sudetów należy uruchomić zawieszony dla ruchu odcinki linii kolejowych przebiegające przez granicę polsko-czeską. Konieczna jest rewitalizacja przejścia granicznego Zawidów- Frydland i Kamienna Góra – Kralovec oraz uruchomienie ruchu pociągów pasażerskich i autobusów szynowych pomiędzy stacjami granicznymi:

Dla powiatu zgorzeleckiego ważne znaczenie ma utrzymanie następujących linii kolejowych:

- Jelenia Góra – Lwówek Śl. – Nowogrodzic – Zebrzydowa (Nowogrodzic – Strefa Ekonomiczna),
- Jelenia Góra – Gryfów Śl. – Węgliniec,
- linia Wilka – Zawidów – Frydland, dająca możliwość powiązań komunikacją publiczną pomiędzy Workiem Turowskim, Saksonią i okręgiem Libereckim.

Można stwierdzić, iż modernizacja linii E-30, linii 274 oraz w kierunku Zawidowa stworzy warunki dla rozwoju przewozów pasażerskich w tym regionie. W przyszłości rozwój projektu Zintegrowanego Systemu Komunikacyjnego - Regiotram Nisa przedstawionego poniższej rycinie łączącego kolej i inne systemy komunikacji publicznej

w Republice Czeskiej, Niemczech i w Polsce zwiększy możliwości transportu i rozwoju turystyki.

Ryc. 3-1 Koncepcja linii okrężnej – Regiotram

3.4 Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska dla Województwa Dolnośląskiego

Uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XLIV/842/2002 z dnia 26 kwietnia 2002 roku w sprawie Programu ochrony środowiska pod nazwą „Program Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska dla Województwa Dolnośląskiego” przyjęto Program Ochrony Środowiska dla Dolnego Śląska.

Długoterminowy cel programu uwzględniający kierunki rozwojowe w regionie brzmi:

Harmonijny, zrównoważony rozwój województwa, w którym wymagania ochrony środowiska nie tylko mają istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy.

Powietrze atmosferyczne

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

P.1. Dalsze ograniczanie emisji z zakładów przemysłowych.

P.2. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł niskiej emisji.

P.3. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych.

P.4. Wzmocnienie współpracy międzynarodowej w dziedzinie minimalizowania zanieczyszczeń transgranicznych.

Hałas i wibracje

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Zmniejszenie uciążliwości hałasu.
 - H.1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego.
 - H.2. Zmniejszenie uciążliwości hałasu przemysłowego.

Wody powierzchniowe i podziemne

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych i ich ochrona.
 - W.1. Uporządkowanie gospodarki wodno–ściekowej (w szczególności na terenach wiejskich).
 - W.2. Zmniejszenie zużycia wody.
 - W.3. Ograniczenie zanieczyszczenia spowodowanego niekontrolowanymi spływami powierzchniowymi.
 - W.4. Podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.
 - W.5. Zwiększenie małej retencji.
 - W.6. Rozwój współpracy regionalnej na wodach granicznych.
 - W.7. Ochrona zasobów wód podziemnych.

Gospodarka odpadami

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko.
 - O.1. Uporządkowanie gospodarki odpadami przemysłowymi.
 - O.2. Uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi.

Gleby

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Podniesienie jakości gleb.
 - G.1. Ograniczenie procesu degradacji gleb.
 - G.2. Rekultywacja gleb zdegradowanych.

Surowce mineralne

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie.
 - S.1. Minimalizacja presji wywieranej na środowisko w procesie wykorzystania surowców mineralnych.
 - S.2. Zabezpieczenie złóż perspektywicznych i prognostycznych.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej.
 - PK.1. Określenie zasobów przyrodniczych w województwie.
 - PK.2. Objęcie ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczych.
 - PK.3. Podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej.
 - PK.4. Powiększenie zasobów leśnych i zapewnienie ich kompleksowej ochrony.
 - PK.5. Rozwój terenów zieleni w miastach i na terenach wiejskich.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Ograniczenie wystąpień nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.
 - NZŚ.1. Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego związanego z działalnością produkcyjną przedsiębiorców.

NZŚ.2. Zapewnienie bezpieczeństwa przewozu drogowego i kolejowego materiałów niebezpiecznych.

Edukacja ekologiczna

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Podniesienie świadomości ekologicznej w społeczeństwie.

E.1. Rozwój edukacji ekologicznej.

Komunikacja społeczna

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Otwarta i dwustronna komunikacja pomiędzy wszystkimi stronami zaangażowanymi w ochronę środowiska.

K.1. Rozwój komunikacji społecznej.

Monitoring

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

- Uzyskanie pełnej informacji o stanie środowiska.

M.1. Dalszy rozwój monitoringu wszystkich elementów środowiska zgodnie z wymogami prawa polskiego i przepisami Unii Europejskiej.

Powietrze atmosferyczne

Strategia krótkoterminowa:

P.1.1. Zmniejszenie liczby zakładów przemysłowych emitujących nadmierną ilość zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

Zadania:

P.1.1.1. Kontrola źródeł zanieczyszczeń.

P.1.1.2. Poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia, w tym modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych.

P.1.1.3. Zmniejszanie materiałochłonności i energochłonności produkcji.

P.1.1.4. Wprowadzanie nowoczesnych technik spalania paliw.

P.1.1.5. Wzrost wykorzystania w procesach produkcji surowców bardziej przyjaznych dla środowiska.

P.1.1.6. Realizacja programu ograniczania emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych.

P.1.1.7. Wspomaganie zakładów wprowadzających systemy zarządzania środowiskiem (ISO, EMAS) Podmioty gospodarcze.

Strategia krótkoterminowa:

P.1.2. Wdrożenie systemu przyznawania zintegrowanych pozwoleń zgodnie z dyrektywą IPPC.

P.1.2.1. Realizacja pilotażowego projektu w wybranych zakładach przemysłowych w zakresie wprowadzania systemu zintegrowanych pozwoleń na korzystanie ze środowiska.

Zadania:

P.2.1.1. Stopniowe podłączanie do sieci ciepłowniczej kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk domowych.

P.2.1.2. Zmniejszenie strat ciepła na sieciach przesyłowych.

P.2.1.3. Wsparcie finansowe dla mieszkańców zmieniających ogrzewanie węglowe na bardziej ekologiczne i realizujących projekty z zakresu termomodernizacji budynków.

P.2.1.4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.

P.2.1.5. Dalsze opomiarowanie zużycia ciepła.

P.2.1.6. Wzrost poziomu gazyfikacji.

P.2.1.7. Rozwój małych układów do skojarzonego wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej zasilanych gazem ziemnym.

Strategia krótkoterminowa:

P.2.1. Stopniowa likwidacja źródeł niskiej emisji.

Zadania:

P.2.2.1. Wsparcie finansowe prac naukowo-badawczych w dziedzinie pozyskiwania energii ze źródeł alternatywnych, w tym energii geotermalnej oraz odzysku energii z odpadów i biomasy.

P.2.2.2. Modernizacja i budowa małych elektrowni wodnych.

P.2.2.3. Wspieranie budowy elektrowni wiatrowych.

P.2.2. Sukcesywny wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii.

Strategia krótkoterminowa:

P.3.1. Poprawa systemu dróg w województwie.

Zadania:

P.3.1.1. Stopniowe wyprowadzanie ruchu tranzytowego z obszarów zamieszkałych (obwodnice, obejścia obwodnicowe).

P.3.1.2. Stopniowa likwidacja tzw. wąskich gardeł.

P.3.1.3. Przygotowanie realizacji tras mostowych.

P.3.1.4. Poprawa stanu technicznego dróg.

P.3.1.5. Stopniowa realizacja systemu tras pieszych i rowerowych.

Strategia krótkoterminowa:

P.3.2. Wzrost wykorzystania alternatywnych dla samochodów środków komunikacji.

Zadania:

P.3.2.1. Tworzenie warunków dla uprzywilejowania transportu publicznego, w tym również kolei.

P.3.2.2. Rozwój transportu wodnego.

P.3.2.3. Przygotowanie i wdrożenie programu edukacyjnego w zakresie proekologicznych form transportu.

Strategia krótkoterminowa:

P.3.3. Poprawa płynności ruchu.

Zadania:

P.3.3.1. Wprowadzanie zintegrowanego systemu organizacji ruchu komunikacyjnego.

P.3.3.2. Wydzielenie stref ograniczonego ruchu w centralnych częściach miast.

Strategia krótkoterminowa:

P.3.4. Poprawa stanu technicznego pojazdów.

Zadania:

P.3.4.1. Prowadzenie kontroli stanu technicznego pojazdów samochodowych.

P.3.4.2. Promowanie pojazdów i paliw przyjaznych dla środowiska.

Strategia krótkoterminowa:

P.4.1. Dalszy rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie ograniczenia zanieczyszczeń transgranicznych.

Zadania:

P.4.1.1. Modernizacja istniejącego systemu monitoringu transgranicznych zanieczyszczeń powietrza.

P.4.1.2. Intensyfikacja wymiany doświadczeń w zakresie zanieczyszczeń transgranicznych.

Hałas i wibracje

Strategia krótkoterminowa:

H.1.1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu pochodzącego z ruchu drogowego.

Zadania:

H.1.1.1. Opracowanie map akustycznych dla miast o uciążliwym poziomie hałasu i wibracji.

H.1.1.2. Opracowanie i stopniowe wdrażanie zasad organizacji ruchu w większych miastach województwa, z uwzględnieniem uciążliwości hałasu.

H.1.1.3. Stopniowe wyprowadzanie ruchu tranzytowego poza obszary zamieszkałe, w tym budowa obwodnic w pierwszej kolejności dla największych miast.

H.1.1.4. Budowa zabezpieczeń akustycznych ciągów komunikacyjnych przebiegających w pobliżu zabudowy mieszkaniowej.

H.1.1.5. Poprawa stanu technicznego pojazdów.

Strategia krótkoterminowa:

H.1.2. Zmniejszenie uciążliwości hałasu pochodzącego z komunikacji lotniczej i kolejowej.

Zadania:

H.1.2.1. Monitoring wpływu na środowisko lotniska we Wrocławiu.

H.1.2.2. Wydzielenie stref wyłączonych spod zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie lotniska.

H.1.2.3. Ocena uciążliwości związanych z transportem kolejowym i realizacja działań naprawczych.

Strategia krótkoterminowa:

H.2.1. Stopniowe ograniczanie uciążliwości hałasu przemysłowego.

Zadania:

H.2.1.1. Kontrola przestrzegania zasad właściwej lokalizacji nowych zakładów.

H.2.1.2. Lokalizacja nowych osiedli mieszkaniowych z dala od uciążliwych źródeł hałasu.

H.2.1.3. Modernizacja lub wymiana urządzeń będących źródłem uciążliwości.

H.2.1.4. Zapewnienie odpowiedniej izolacji zakładów przemysłowych.

Wody powierzchniowe i podziemne

Strategia krótkoterminowa:

W.1.1. Redukcja ilości ścieków nie oczyszczonych.

Zadania:

W.1.1.1. Wsparcie związków gmin dla wspólnego prowadzenia gospodarki ściekami.

W.1.1.2. Opracowanie i stopniowe wprowadzanie kompleksowych programów gospodarki wodno-ściekowej w gminach.

W.1.1.3. Stopniowe podłączanie terenów nie skanalizowanych do istniejących oczyszczalni ścieków w celu ich pełnego wykorzystania.

W.1.1.4. Dalszy rozwój systemów kanalizacyjnych i w pełni kontrolowanych oczyszczalni ścieków.

W.1.1.5. Stworzenie systemu wsparcia finansowego dla podmiotów realizujących budowę oczyszczalni przydomowych (w warunkach uzasadnionych ekonomicznie).

W.1.1.6. Dalsze modernizowanie oczyszczalni nie spełniających kryteriów UE, w pierwszej kolejności dla dużych ośrodków Dolnośląski Urząd Wojewódzki.

Strategia krótkoterminowa:

W.2.1. Minimalizowanie poboru wody.

Zadania:

- W.2.1.1. Kontynuacja programu z zakresu dyspozycyjnych zasobów wodnych i ich jakości.
- W.2.1.2. Aktualizacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód.
- W.2.1.3. Wprowadzanie wodooszczędnych technologii w zakładach przemysłowych.
- W.2.1.4. Promowanie wprowadzania zamkniętych obiegów wody w przemyśle.
- W.2.1.5. Wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej (zmniejszenie awaryjności).
- W.2.1.6. Montowanie wodomierzy w gospodarstwach indywidualnych.
- W.2.1.7. Podnoszenie świadomości ekologicznej w zakresie oszczędzania wody.

Strategia krótkoterminowa:

- W.3.1. Ograniczenie ilości zanieczyszczeń obszarowych.

Zadania:

- W.3.1.1. Opracowanie i realizacja programu szkoleń dla rolników.
- W.3.1.2. Stosowanie kodeksu dobrych praktyk rolniczych.
- W.3.1.3. Promowanie i wyróżnianie gospodarstw rolnych mających największe osiągnięcia w zakresie wdrażania kodeksu dobrych praktyk rolniczych.
- W.3.1.4. Wyznaczenie i kontrola stref buforowych dla wód powierzchniowych.
- W.3.1.5. Stopniowe ograniczanie rolniczego użytkowania gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych.

Strategia krótkoterminowa:

- W.4.1. Poprawa działań w dziedzinie ochrony przeciwpowodziowej.

Zadania:

- W.4.1.1. Sukcesywna realizacja programu w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

Strategia krótkoterminowa:

- W.5.1. Odbudowa, modernizacja i rozwój systemów małej retencji.

Zadania:

- W.5.1.1. Dalsza realizacja programów małej retencji opracowanych dla byłych województw.
- W.5.1.2. Odbudowa zdegradowanych obiektów małej retencji.
- W.5.1.3. Opracowanie i wdrożenie programu zwiększenia retencji naturalnej.

Strategia krótkoterminowa:

W.6.1. Kontynuowanie współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony wód.

Zadania:

W.6.1.1. Ocena wpływu zanieczyszczeń transgranicznych na jakość wód powierzchniowych.

W.6.1.2. Realizacja założeń wynikających z uzgodnień Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem.

W.6.1.3. Realizacja założeń wynikających z uzgodnień Polsko–Czeskich Wspólnych Grup Roboczych na wodach granicznych.

Strategia krótkoterminowa:

W.7.1. Ochrona zbiorników i ujęć wód podziemnych.

Zadania:

W.7.1.1. Przygotowanie dokumentacji hydrogeologicznej dla wszystkich GZWP, stanowiącej podstawę dla ustanowienia stref ochronnych.

Strategia krótkoterminowa:

W.7.2. Ograniczenie poboru wód podziemnych.

Zadania:

W.7.2.1. Aktualizacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód podziemnych.

W.7.2.2. Egzekwowanie hierarchizacji poborów wód w zależności od sposobu użytkowania.

W.7.2.3. Ograniczenie poboru wód podziemnych na cele przemysłowe.

Gospodarka odpadami

Strategia krótkoterminowa:

O.1.1. Zmniejszenie ilości produkowanych odpadów przemysłowych.

Zadania:

O.1.1.1. Opracowanie i realizacja kompleksowego programu gospodarki odpadami przemysłowymi.

O.1.1.2. Weryfikacja wydanych zezwoleń na wytwarzanie odpadów.

O.1.1.3. Promowanie wdrażania technologii mało- i bezodpadowych.

O.1.1.4. Usprawnienie kontroli poprawności rejestracji odpadów.

Strategia krótkoterminowa:

O.1.2. Wzrost gospodarczego wykorzystania odpadów przemysłowych.

Zadania:

O.1.2.1. Wsparcie dla tworzenia zakładów recyklingu.

O.1.2.2. Promowanie segregacji odpadów na poziomie wytwórcy.

O.1.2.3. Promowanie metod gospodarczego wykorzystania odpadów.

Strategia krótkoterminowa:

O.1.3. Ograniczenie zagrożenia stwarzanego przez odpady niebezpieczne

Zadania:

O.1.3.1. Opracowanie i wdrażanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi na poziomie województwa.

O.1.3.2. Modernizacja istniejących i realizacja nowoczesnych systemów utylizacji odpadów niebezpiecznych.

O.1.3.3. Wprowadzenie specjalnych zabezpieczeń na składowiskach odpadów przemysłowych w celu umożliwienia składowania odpadów niebezpiecznych.

O.1.3.4. Likwidacja wszystkich istniejących mogilników.

Strategia krótkoterminowa:

O.2.1. Minimalizowanie ilości odpadów komunalnych.

Zadania:

O.2.1.1. Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu gospodarki odpadami komunalnymi.

O.2.1.2. Opracowanie i realizacja programów ochrony środowiska przed odpadami dla związków gmin lub powiatów.

O.2.1.3. Prowadzenie edukacji w zakresie minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów komunalnych.

Strategia krótkoterminowa:

O.2.2. Zmniejszenie uciążliwości spowodowanych przez niewłaściwe składowanie odpadów.

Zadania:

O.2.2.1. Opracowanie i realizacja programu zagospodarowania osadów ściekowych..

O.2.2.2. Budowa nowych i modernizacja istniejących składowisk zgodnie z dyrektywami UE.

O.2.2.3. Zamknięcie lub działania naprawcze i rekultywacja składowisk nie spełniających wymagań ochrony środowiska.

O.2.2.4. Prowadzenie regularnego monitoringu i kontroli składowisk.

Strategia krótkoterminowa:

O.2.3. Wprowadzenie systemów selektywnej zbiórki i powtórnego wykorzystania odpadów.

Zadania:

O.2.3.1. Prowadzenie edukacji w zakresie właściwej gospodarki odpadami.

O.2.3.2. Promocja i wspieranie systemów segregacji odpadów komunalnych.

O.2.3.3. Kreowanie rynku zbytu dla surowców wtórnych.

O.2.3.4. Wspomaganie budowy regionalnych obiektów przeróbki odpadów.

Strategia krótkoterminowa:

O.2.3.5. Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.

O.2.4. Sukcesywne likwidowanie istniejących i zapobieganie powstawaniu nowych dzikich wysypisk.

Zadania:

O.2.4.1. Stworzenie systemu odbioru i składowania odpadów.

O.2.4.2. Likwidowanie dzikich wysypisk.

Strategia krótkoterminowa:

O.2.5. Właściwe gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi w strumieniu odpadów komunalnych.

Zadania:

O.2.5.1. Inwentaryzacja ilości produkowanych odpadów niebezpiecznych w województwie.

O.2.5.2. Wprowadzenie nowoczesnych technologii segregacji i unieszkodliwienia odpadów niebezpiecznych.

O.2.5.3. Opracowanie programu zbiórki utylizacji przeterminowanych leków.

Gleby

Strategia krótkoterminowa:

G.1.1. Zmniejszenie degradacji związanej z działalnością rolniczą.

Zadania:

- G.1.1.1. Upowszechnienie zasad dobrej praktyki rolniczej.
- G.1.1.2. Optymalizacja zużycia nawozów i środków ochrony roślin.
- G.1.1.3. Utrzymanie właściwych stosunków wodnych.
- G.1.1.4. Promowanie rolnictwa ekologicznego.

Strategia krótkoterminowa:

- G.1.2. Ograniczenie zanieczyszczenia metalami ciężkimi.

Zadania:

- G.1.2.1. Inwentaryzacja stopnia zanieczyszczenia gleby w sąsiedztwie zakładów przemysłowych i składowisk odpadów.
- G.1.2.2. Modernizacja zakładów pod kątem ochrony gleb.

Strategia krótkoterminowa:

- G.1.3. Zmniejszenie degradacji wynikającej z zakwaszenia gleb.

Zadania:

- G.1.3.1. Kontynuacja kontroli stopnia zakwaszenia gleb.
- G.1.3.2. Stosowanie zabiegów agrotechnicznych mających na celu zmniejszenie zakwaszenia gleb.

Strategia krótkoterminowa:

- G.2.1. Stopniowa rekultywacja gleb zdegradowanych w wyniku działalności przemysłowej.

Zadania:

- G.2.1.1. Inwentaryzacja stopnia degradacji gleb w województwie.
- G.2.1.2. Opracowanie i wdrożenie programu rekultywacji gleb.

Strategia krótkoterminowa:

- G.2.2. Rekultywacja gleb zdegradowanych na terenach zajmowanych przez wojska Federacji Rosyjskiej, ze szczególnym uwzględnieniem lotniska w Krzywej.

Zadania:

- G.2.2.1. Powstrzymanie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń.
- G.2.2.2. Usunięcie zanieczyszczeń.
- G.2.2.3. Zagospodarowanie obszarów zdegradowanych.

Surowce mineralne**Strategia krótkoterminowa:**

S.1.1. Ograniczenie sytuacji konfliktowych powstających na styku przemysłu wydobywczego i ochrony środowiska.

Zadania:

S.1.1.1. Stworzenie mapy obszarów konfliktowych.

S.1.1.2. Ustalenie możliwości wykorzystania złóż surowców mineralnych pod kątem konfliktowości z ochroną środowiska.

Strategia krótkoterminowa:

S.1.2. Racjonalizacja wykorzystania zasobów mineralnych.

Zadania:

S.1.2.1. Zbilansowanie potrzeb surowcowych.

S.1.2.2. Aktualizacja dokumentacji złóż.

S.1.2.3. Zmniejszenie wydobycia surowców mineralnych poprzez gospodarcze wykorzystanie ich substytutów.

S.1.2.4. Kontrola przestrzegania wymogu uzyskania koncesji na rozpoznanie i wydobywanie kopalni.

Strategia krótkoterminowa:

S.1.3. Racjonalne wykorzystanie wód mineralnych, leczniczych i termalnych.

Zadania:

S.1.3.1. Inwentaryzacja miejsc występowania wód leczniczych, mineralnych i termalnych

S.1.3.2. Promowanie wykorzystania wód na cele lecznicze i ochrona ich zasobów.

S.1.3.3. Wspieranie wykorzystania wód geotermalnych np. na cele grzewcze.

Strategia krótkoterminowa:

S.1.4. Dalsza rekultywacja terenów zdegradowanych w wyniku działalności wydobywczej.

Zadania:

S.1.4.1. Opracowanie programu rekultywacji z określeniem zadań priorytetowych.

S.1.4.2. Prowadzenie działań rekultywacyjnych, w tym zagospodarowanie wyrobisk i likwidacja szkód górniczych.

Strategia krótkoterminowa:

S.2.1. Ochrona zasobów perspektywicznych i prognostycznych.

Zadania:

S.2.1.1. Opracowanie bilansu zasobów perspektywicznych i prognostycznych.

S.2.1.2. Uwzględnienie zasobów perspektywicznych i prognostycznych w planach zagospodarowania przestrzennego.

Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe

Strategia krótkoterminowa:

PK.1.1. Dokładne rozeznanie walorów przyrodniczych województwa.

Zadania:

PK.1.1.1. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej gmin dawnego województwa wałbrzyskiego, części dawnego wojew. legnickiego oraz leszczyńskiego i kaliskiego.

PK.1.1.2. Wprowadzenie systemu ciągłego aktualizowania informacji o zasobach przyrodniczych w województwie.

Strategia krótkoterminowa:

PK.2.1. Rozbudowa systemu obszarów chronionych.

Zadania:

PK.2.1.1. Inwentaryzacja zasobów przyrodniczych na potrzeby systemu Natura 2000.

PK.2.1.2. Utworzenie nowych rezerwatów przyrody wraz z wykupem lub rekompensatą za ekologiczne użytkowanie terenu.

PK.2.1.3. Powiększenie istniejących i utworzenie nowych Parków Krajobrazowych (Doliny Odry I i II, Gór Kaczawskich, Doliny Kwisy).

PK.2.1.4. Wykonanie planów ochrony dla części parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody.

PK.2.1.5. Wyznaczenie nowych form ochrony indywidualnej, w tym obszarów ochrony krajobrazu.

PK.2.1.6. Tworzenie transgranicznych obszarów chronionych.

Strategia krótkoterminowa:

PK.2.2. Właściwe ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszarach chronionych.

Zadania:

PK.2.2.1. Opracowanie programu odpowiedniego udostępniania obszarów chronionych na potrzeby turystyki.

PK.2.2.2. Aktywizacja turystyczna parków krajobrazowych.

PK.2.2.3. Utrzymanie i odnawianie istniejących szlaków turystycznych oraz tworzenie nowych.

Strategia krótkoterminowa:

PK.3.1. Ograniczenie procesu fragmentacji środowiska, zachowanie i odnowa korytarzy ekologicznych.

Zadania:

PK.3.1.1. Opracowanie mapy istniejących i potencjalnych korytarzy.

PK.3.1.2. Odtwarzanie zniszczonych korytarzy ekologicznych.

PK.3.1.3. Utrzymanie i poprawa funkcjonowania korytarza ekologicznego wzdłuż rzek: Widawy, Odry, Oławy, Bystrzycy i in.

PK.3.1.4. Wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień.

PK.3.1.5. Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów siedlisk przyrodniczych.

Strategia krótkoterminowa:

PK.3.2. Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt.

Zadania:

PK.3.2.1. Ochrona zasobów przyrodniczych in-situ i ex-situ.

PK.3.2.2. Monitoring i ograniczanie rozprzestrzeniania obcych gatunków flory i fauny.

Strategia krótkoterminowa:

PK.4.1. Zwiększanie lesistości i poprawa gospodarki leśnej (zwłaszcza w lasach prywatnych).

Zadania:

PK.4.1.1. Opracowanie i realizacja programu zwiększenia lesistości województwa.

PK.4.1.2. Opracowanie nowych granic rolno-leśnych.

PK.4.1.3. Prowadzenie nasadzeń, głównie na terenach podgórskich i terenach po uprawach rolnych.

PK.4.1.4. Prowadzenie szkoleń nt. prawidłowych zasad gospodarki leśnej dla właścicieli prywatnych.

PK.4.1.5. Zwiększenie pozaprodukcyjnej roli lasu.

Strategia krótkoterminowa:

PK.5.1. Zwiększenie obszaru terenów zieleni.**Zadania:**

PK.5.1.1. Połączenie systemu obszarów zieleni miast z systemem ciągnącym się poza granicami miasta, tworzenie zielonych pierścieni wokół miast.

PK.5.1.2. Odtworzenie istniejących i tworzenie nowych parków na terenach zabudowanych.

PK.5.1.3. Zapobieganie degradacji wiejskich parków.

PK.5.1.4. Ochrona cennych podmiejskich terenów przyrodniczych przed degradacją.

PK.5.1.5. Opracowanie przewodnika dobrych praktyk rozwoju terenów zieleni.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska**Strategia krótkoterminowa:**

NZŚ.1.1. Doskonalenie procedur przeciwdziałania i likwidacji zagrożeń związanych z działalnością produkcyjną przedsiębiorców.

Zadania:

NZŚ.1.1.1. Bieżąca aktualizacja listy potencjalnych sprawców nżś.

NZŚ.1.1.2. Egzekwowanie od wszystkich podmiotów będących potencjalnymi sprawcami nżś posiadania – wg brzmienia art. 105b ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska – instrukcji na wypadek awaryjnego nżś.

NZŚ.1.1.3. Określenie systemu okresowej kontroli instalacji mogących spowodować nżś.

NZŚ.1.1.4. Sporządzenie Planów Operacyjno–Ratowniczych dla jednostek administracyjnych, na terenie których znajdują się instalacje mogące spowodować NZŚ wg art. 105a ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Strategia krótkoterminowa:

NZŚ.1.2. Posiadanie raportów bezpieczeństwa dla wszystkich instalacji mogących spowodować nżś.

Zadania:

NZŚ.1.2.1. Systematyczna weryfikacja „Planów Operacyjno–Ratowniczych” wg art. 105b ust. 1 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, raportów bezpieczeństwa.

Strategia krótkoterminowa:

NZŚ.2.1. Ograniczenie nzs związanych z transportem drogowym i kolejowym materiałów niebezpiecznych.

Zadania:

NZŚ.2.1.1. Wyznaczenie tras optymalnych dla przewozu substancji niebezpiecznych.

NZŚ.2.1.2. Wylimitowanie transportu substancji niebezpiecznych przez obszar miast i w rejonach cennych przyrodniczo.

NZŚ.2.1.3. Zwiększenie kontroli drogowej przewozu materiałów niebezpiecznych.

Edukacja ekologiczna

Strategia krótkoterminowa:

E.1.1. Stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu edukacji ekologicznej.

Zadania:

E.1.1.1. Dokonanie przeglądu działań edukacyjnych prowadzonych w województwie.

E.1.1.2. Rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej w oparciu o instytucje zajmujące się edukacją.

Komunikacja społeczna

Strategia krótkoterminowa:

K.1.1. Wypracowanie mechanizmów komunikowania się i współpracy ze społeczeństwem.

Zadania:

K.1.1.1. Realizacja ustawy o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

K.1.1.2. Wzrost wykorzystania mediów, takich jak prasa, telewizja, Internet.

K.1.1.3. Wprowadzenie systemu „krótkich informacji” – wydawanie ulotek i broszur informacyjnych.

K.1.1.4. Zwiększenie ilości informacji w publikacjach.

K.1.1.5. Stworzenie systemu „łatwego dostępu” do informacji.

K.1.1.6. Włączenie organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych w procesy decyzyjne i systemy zarządzania.

Monitoring

Strategia krótkoterminowa:

M.1.1. Dalszy rozwój monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych.

Zadania:

M.1.1.1. Modernizacja i realizacja monitoringu wód podziemnych i powierzchniowych oraz systemu oceny ich jakości zgodnego z dyrektywami UE (w tym kontrola transgranicznego przemieszczania zanieczyszczeń).

M.1.1.2. Rozwój monitoringu wód podziemnych i mineralnych w zakresie:

- a) monitoringu jakości wód podziemnych o istotnym znaczeniu dla województwa,
- b) monitoringu jakości wód podziemnych, narażonych na bezpośrednie oddziaływanie zanieczyszczeń przemysłowych i komunalnych.

M.1.1.3. Monitoring jakości wód w zbiornikach zaporowych.

M.1.1.4. Monitoring osłony ujęć wodnych.

M.1.1.5. Rozwój monitoringu źródeł zanieczyszczeń wód (istotnych w skali województwa).

Strategia krótkoterminowa:

M.1.2. Dalszy rozwój i optymalizacja monitoringu powietrza.

Zadania:

M.1.2.1. Budowa systemu oceny i prognozy jakości powietrza atmosferycznego.

M.1.2.2. Wprowadzenie monitoringu źródeł zanieczyszczeń powietrza.

M.1.2.3. Stworzenie sprawnie funkcjonującego monitoringu zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Strategia krótkoterminowa:

M.1.3. Opracowanie planu monitoringu hałasu komunikacyjnego.

Zadania:

M.1.3.1. Rozbudowa systemu monitorowania hałasu drogowego i przemysłowego.

M.1.3.2. Stworzenie bazy danych.

Strategia krótkoterminowa:

M.1.4. Rozwój sieci monitoringu gleb.

Zadania:

M.1.4.1. Wdrażanie i realizacja systemu monitoringu gleb w zakresie:

- c) monitoringu gleb użytkowanych rolniczo,
- d) monitoringu gleb w rejonach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami,
- e) monitoringu gleb na obszarach chronionych,
- f) monitoringu gleb na obszarach zasilania wód.

Strategia krótkoterminowa:

M.1.5. Opracowanie systemu monitoringu zasobów przyrodniczych.

Zadania:

M.1.5.1. Sukcesywne tworzenie i wdrażanie systemu monitoringu przyrodniczego gatunków i ekosystemów.

Strategia krótkoterminowa:

M.1.6. Rozwój monitoringu odpadów.

Zadania:

M.1.6.1. Rozszerzenie ewidencji produkcji i przetwarzania oraz wykorzystania odpadów.

M.1.6.2. Rozwój ewidencji zakładów wykorzystujących i unieszkodliwiających odpady.

M.1.6.3. Rozbudowa bazy danych odpadów niebezpiecznych.

M.1.6.4. Monitoring miejsc składowania odpadów.

Strategia krótkoterminowa:

M.1.7. Rozwój monitoringu osadów rzecznych.

Zadania:

M.1.7.1. Rozszerzenie badań osadów rzecznych w sieci wojewódzkiej.

Strategia krótkoterminowa:

M.1.8. Utworzenie zintegrowanej bazy danych o stanie środowiska.

Zadania:

M.1.8.1. Ocena stopnia zaawansowania prac nad opracowaniem zintegrowanej bazy danych o środowisku w województwie.

M.1.8.2. Opracowanie i realizacja planu budowy zintegrowanej bazy danych o środowisku w województwie.

3.5 Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Wsparcia Finansowego Małych i Średnich Gmin w Obszarze Infrastruktury

Program zainicjowany został w listopadzie 2001 r. podpisaniem listu intencyjnego przez władze Województwa Dolnośląskiego i Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

Celem porozumienia jest współpraca zmierzająca do stworzenia i wdrożenia koncepcji finansowania inwestycji infrastrukturalnych zlokalizowanych w małych i średnich gminach województwa dolnośląskiego, które dotychczas miały ograniczony dostęp do kredytów i grantów na długoterminowe finansowanie zadań własnych.

Głównym założeniem Programu jest identyfikacja zadań inwestycyjnych, które z powodu wielkości i możliwości finansowych inwestora nie mogą skutecznie ubiegać się o dofinansowanie z obecnie dostępnych środków pomocowych UE (Phare, ISPA).

Program Wspomagania Finansowego Małych i Średnich Przedsiębiorstw w sferze przestrzennej (domena środowiska) i gospodarczej (domena infrastruktury) mieści się w ramach strategii rozwoju województwa i programów wojewódzkich. W chwili obecnej Program ma charakter innowacyjny i pilotażowy co oznacza, że po jego zakończeniu zostanie powtórzony w innych regionach Polski. Został ograniczony do wspomagania inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

Proces Identyfikacji zadań doprowadzono w układzie zlewniowym. Kierując się tym układem oraz mając na względzie uwarunkowania środowiskowe i gospodarcze i współpracy przygranicznej Województwo Dolnośląskie podzielono na następujące obszary:

- zachodni (zlewnia rzek: Nysa Łużycka i Bobru z Kwisą);
- środkowy (zlewnie rzek: Oława, Ślęza, Bystrzyca ze Strzegomką, Kaczawy);
- południowy (zlewnia Nysy Kłodzkiej ze Ścinawką);
- północno-wschodni (zlewnie: Widawy, Baryczy i Odry na północ od Kaczawy).

Dla obszaru zachodniego (obejmującego Gminę Zgorzelec) i południowego priorytetem, oprócz środowiskowego, są aspekty: gospodarczy oraz współpracy transgranicznej i międzywojewódzkiej.

3.6 Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III

Celem Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III jest wspieranie współpracy przygranicznej, międzynarodowej i międzyregionalnej zarówno na zewnętrznych, jak i wewnętrznych granicach Unii.

W ramach INTERREG III wydzielone zostały trzy komponenty: A, B, C. Na terenie Dolnego Śląska funkcjonują dwa Programy Inicjatywy Wspólnotowej:

- Interreg III A Czechy – Polska,
- Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia - Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie).

Celem ogólnym Programu Interreg III A Czechy – Polska jest poprawa warunków i standardu życia na objętym programem obszarze pogranicza za pomocą wspólnych przedsięwzięć społeczności i instytucji Czech i z Polski.

Cele szczegółowe (poziom ustalania priorytetów):

- Wzrost integracji gospodarczej pogranicza czesko-polskiego;
- Stworzenie lepszych warunków dla wzrostu gospodarczego obszaru przygranicznego;
- Stworzenie lepszych warunków dla zrównoważonego rozwoju środowiska naturalnego i/lub dla regeneracji obszaru przygranicznego;
- Dalsza integracja społeczna pogranicza czesko-polskiego.

Cele operacyjne (poziom działania):

- Poprawa jakości infrastruktury transportowej i komunikacyjnej o znaczeniu transgranicznym;
- Poprawa infrastruktury ochrony środowiska w kategoriach jakościowych i ilościowych, o znaczeniu transgranicznym;
- Zapobieganie klęskom żywiołowym, tj. powodziom, poprzez ściślejszą koordynację działań w skali transgranicznej;
- Wspieranie lokalnego sektora MSP, zwłaszcza turystycznych poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury o znaczeniu transgranicznym;
- Wzrost zorganizowanych przedsięwzięć transgranicznych związanych z turystyką;
- Zwiększenie współpracy między społecznościami lokalnymi;
- Budowa sieci i struktur transgranicznych oraz wzmacnianie ich współpracy.

Priorytety i działania Programu:

Program Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Czechy-Polska podzielony jest na trzy priorytety, w skład których wchodzi poszczególne działania. Dokładny podział przedstawia się następująco:

Priorytet 1

Dalszy rozwój i modernizacja infrastruktury dla zwiększenia konkurencyjności obszaru pogranicza.

Działanie 1.1 Wspieranie rozwoju infrastruktury o znaczeniu transgranicznym.

Działanie 1.2 Infrastruktura ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej.

Działanie 1.3 Rozwój infrastruktury około biznesowej i turystycznej.

Priorytet 2

Rozwój społeczności lokalnej na obszarze pogranicza.

Działanie 2.1 Rozwój turystyki.

Działanie 2.2 Wspieranie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty).

Działanie 2.3 Rozwój i wspieranie transgranicznych struktur organizacyjnych i współpracy sieciowej.

Priorytet 3

Pomoc techniczna.

Drugim Programem Inicjatywy Wspólnotowej jest Program Interreg III A 2000 – 2006 Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie).

Priorytety i działania Programu Interreg III A 2000 – 2006 Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie):

A) Rozwój gospodarczy i współpraca przedsiębiorstw:

A1 – Rozwój gospodarczy.

A2 – Turystyka.

B) Infrastruktura:

B1 – Infrastruktura komunikacyjna.

- Remont mostu granicznego Zgorzelec - Goerlitz nad rzeką Nysa Łużycka w ciągu drogi wojewódzkiej nr 317.

B2 – Pozostała infrastruktura.

- Powiat Zgorzelecki - Budowa obiektów sportowych otwartych Zespołu Szkół Zawodowych im. E. Plater w Zgorzelcu.
- Gmina Miejska Zgorzelec - Modernizacja stadionu miejskiego w Zgorzelcu.

C) Środowisko:

- Gmina Miejska Zgorzelec - Modernizacja Zakładu Uzdatniania Wody - systemu uzdatniania i dystrybucji wody w Zgorzelcu.
- Zgorzeleckie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Zgorzelcu Sp. z o.o. Modernizacja Systemu Ciepłowniczego Zgorzelca, w tym instalacji odpylania w ciepłowni przy ul. Groszowej - faza 1.

D) Rozwój obszarów wiejskich i miejskich:

D1 – Rozwój obszarów wiejskich.

- Gmina Zgorzelec - Program Odnowy Żarskiej Wsi.

D2 – Rozwój obszarów miejskich.

E) Kształcenie, szkolenie i zatrudnienie.

- Powiatowe Centrum Edukacyjne w Zgorzelcu - Warsztaty językowo-konwersacyjne dla pracowników sektora edukacji w powiecie zgorzeleckim.

F) Współpraca – kultura, sprawy społeczne, bezpieczeństwo:

F1 – Rozwój społeczno-kulturowy.

- Gmina Miejska Zgorzelec - Moje miasto Zgorzelec-Goerlitz.

F2 – Współpraca.

F3 – Bezpieczeństwo.

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu - Utworzenie Transgranicznego Centrum Kardiologii Interwencyjnej Europa-Miasta Zgorzelec/Goerlitz.
- Gmina Miejska Zgorzelec - Uczymy się rozmawiać - trening komunikacji.

Do Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia - Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) utworzono Uzupełnienie.

3.7 Uwarunkowania wynikające z realizacji Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 stanowi załącznik do uchwały Nr LIX / 895 / 2006 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 października 2006 roku.

Przedstawiony Program zawiera zestawienie projektów zadań inwestycyjnych we wszystkich obszarach związanych z rozwojem województwa. Ujęte w nim projekty zadań zostały wybrane z uwzględnieniem celów i kierunków zawartych w dokumentach strategicznych, określających zamierzenia województwa w poszczególnych dziedzinach gospodarki.

Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowany przez Samorząd Województwa przyjęto następujące ZADANIA PRIORYTETOWE wraz ze szczegółowym wykazem zadań:

Na samorządzie województwa spoczywa obowiązek opracowania Wieloletniego Programu Inwestycyjnego (WPI), jako elementu systemu planowania rozwoju województwa oraz dokumentu pozwalającego wykorzystać:

- środki pochodzące z funduszy unijnych,

- środki zagraniczne inne niż unijne,
- środki w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego,
- środki z budżetu państwa.

Wieloletni Program Inwestycyjny opracowano na podstawie analizy informacji szczegółowych dotyczących planów inwestycyjnych samorządu województwa i wynikających stąd potrzeb w tym zakresie.

Uniwersalny charakter tego dokumentu wynika z faktu, iż jest on nie tylko bankiem danych projektów zadań inwestycyjnych, ale stanowi także uporządkowany program działań podporządkowanych celom i wymaganiom, które wynikają z dokumentów o znaczeniu strategicznym dla województwa. Zawarte w WPI zadania zostały zweryfikowane i ocenione w oparciu o analizę obecnych i prognozowanych możliwości finansowych budżetu województwa, z uwzględnieniem możliwości techniczno – organizacyjnych.

Istotna dla miasta jest inwestycja pn. Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 352 Radomierzyce – Zgorzelec z obwodnicą m. Zgorzelec.

3.8 Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Małej Retencji w Województwie Dolnośląskim

Program Małej Retencji Wodnej w Województwie Dolnośląskim został zatwierdzony uchwałą Nr LIX/896/2006 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 października 2006 roku.

Program wynika z zapisów Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego, a także z Porozumienia z dnia 11.04.2002 r., zawartego pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministrem Środowiska, Prezesem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Prezesem Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w sprawie współpracy na rzecz zwiększania rozwoju małej retencji wodnej oraz upowszechniania i wdrażania proekologicznych metod retencjonowania wody.

Według informacji zawartych w Programie w granicach województwa dolnośląskiego zinventaryzowano:

- 523 obiektów piętrzących o pojemności 2790,187 tys. m³,
- 200 sztuk małych zbiorników wodnych o powierzchni powyżej 1 ha, których sumaryczna powierzchnia wynosi 1 615, 8 ha o pojemności 43 715,6 tys. m³,
- 1 846 stawów rybnych o powierzchni powyżej 1 ha, których powierzchnia wynosi 10 727,5 ha o pojemności 116 915,5 tys. m³

Największe przyrosty pojemności zbiornikowej i stawowej miały miejsce w roku 2000. W roku 2004 przyrost pojemności retencji zwiększył się o 19,3% (17,5 mln m³) i był większy o 10% od roku 2003.

Istniejąca pojemność retencyjna w powiecie zgorzeleckim zajmuje powierzchnię [A] - 838,0 [km²], retencja całkowita [Rc] wynosi - 13,6 [mm], retencja stawowa [RS] - 12,4 [mm], retencja zbiornikowa [Rz] - 1,1 [mm], retencja korytowa [Rk] - 0,04 [mm].

Stan istniejących obiektów małej retencji w województwie dolnośląskim jest następujący:

- na ogólną ilość obiektów retencji zbiornikowej 210 szt., konserwacji wymaga 44 sztuk, remontu 8 sztuk,
- na ogólną ilość 1749 sztuk zewidencjonowanych stawów rybnych, remontu wymaga 21 sztuk a konserwacji gruntowej 3 sztuki,
- dla retencji korytowej na ogólną ilość 523 sztuk zewidencjonowanych budowli piętrzących, remontu wymaga 80, natomiast zniszczonych jest 11 sztuk.

Ewidencja z 31.12.2004 roku obiektów małej retencji wodnej w powiecie zgorzeleckim uwzględnia jeziora, zbiorniki wodne, stawy rybne o powierzchni powyżej 1 ha i pojemności do 5 mln m³.

Dla Miasta Zgorzelec należącego do zlewni rzeki Nysy Łużyckiej retencja zbiornikowa dotyczy 1 zbiornika o pojemność 105 tys. m³. Jest to zbiornik zamulony. Brak jest dokumentacji stanu technicznego i prawnej zbiornika.

Natomiast retencja stawowa dotyczy 37 sztuk o łącznej pojemność 1 985 tys. m³. Stan techniczny obiektów określa się jako sprawny dla 37 stawów.

Według ewidencji budowli piętrzących wodę (retencja korytowa i gruntowa) na ciekach podstawowych administrowanych przez DZMiUW we Wrocławiu w Gminie Zgorzelec należącej do zlewni rzeki Nysa Łużycka znajduje się 18 budowli o pojemności retencji korytowej 15,190/tys. m³. Stan techniczny budowli dla 12 obiektów określa się jako sprawny, 1 zakwalifikowano do remontu, 3 uznano za zbędne, natomiast o stanie 2 brak danych.

Program Małej Retencji Korytowej i Zbiornikowej w Dawnym Województwie Jeleniogórskim w latach 2005-2015

W Gminie Zgorzelec zgodnie z Programem Małej Retencji Korytowej i Zbiornikowej w Dawnym Województwie Jeleniogórskim w latach 2005-2015 planowano wybudowanie obiektu retencji korytowej na Potoku Jędrzychowickim. Wysokość obiektu wynosiłaby 1,0 m, natomiast spodziewana retencja 280 m³.

Programowane zbiorniki małej retencji w planach lasów państwowych.

Lasy Państwowe w Narodowym Programie Leśnym jako jeden ze wskaźników kierunkowych zakładają do 2010 roku wzmożenie ochrony i denaturalizacja siedlisk wilgotnych, zalewowych i bagiennych (ograniczenie użytkowania, przywracania

naturalnego stanu cieków, obudowa biologiczna, mała retencja). Spełniające te postulaty Lasy Państwowe w programie małej retencji zgłosiły 43 zbiorniki o ogólnej pojemności 2,035 mln m³. Wykonanie powyższego planu będzie możliwe jedynie w przypadku pozyskania przez Lasy Państwowe środków zewnętrznych. W latach 2010 – 2015, w powiecie zgorzeleckim w planach Lasów Państwowych uwzględniono dla gminy Węglińiec programowanie 37 zbiorników małej retencji.

Programowanie do realizacji stawy rybne w planach użytkowników indywidualnych.

W Zlewni Nysa Łużycka w gminie Zgorzelec planuje się realizację budowy stawów o łącznej powierzchni 4,35 [ha]. Prace podzielono na 3 etapy:

- Etapy realizacji I 2005-2008 - 0,87 ha,
- Etapy realizacji II 2009-2015 - 1,74 ha,
- Etapy realizacji III >2015 - 1,74 ha.

W Załączniku 3 stanowiącym aktualizację z 15.12.2006 r. umieszczono dodatkowe obiekty małej retencji zgłoszone przez władze gmin i powiatów podczas konsultacji społecznych. Dodatkowe obiekty małej retencji zgłoszone przez Władze gmin i powiatów podczas konsultacji społecznych w powiecie zgorzeleckim dotyczą gminy Osiecznica oraz gminy Sulików.

3.9 Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego 2007-2011

Formułując Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego 2007-2011 założono, że zasoby regionalnego dziedzictwa kulturowego są zasadniczym czynnikiem wpływającym na kształtowanie się tożsamości regionalnej. Zasoby te określają i wyznaczają w dużym stopniu uwarunkowania rozwoju województwa, stanowiąc obciążenie ale i będąc szansą promocji.

Dane statystyczne opracowane dla całej Polski (stan na 31.12.2005) wskazują, że na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się najwięcej zabytków wpisanych do rejestru zabytków: archeologicznych (1 475 stanowisk archeologicznych), architektury i budownictwa (7 675 zabytków architektury) oraz dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego.

Charakteryzując zasoby zabytków województwa dolnośląskiego można wyróżnić m.in. parki oraz zabytkową architekturę i budownictwo występujące na terenie Gminy Zgorzelec.

W niektórych rejonach, zwłaszcza w Kotlinie Jeleniogórskiej, założono wiele rezydencji, otoczonych powiązanimi przestrzennie parkami. Rezydencja w Łomnicy wchodzi w skład tej kompozycji, której wartość dla historii kształtowania się europejskiej sztuki ogrodowej jest nadal niedoceniona we właściwy sposób.

W zakresie budownictwa w Gminie Zgorzelec, wysoki poziom prezentuje zabudowa rezydencjonalna, należąca do kręgu sztuki saskiej, założona w 1708 przez kamerdynera Augusta II Sasa. Przykładem takiej architektury jest zakład wychowawczy dla szlachcianek w Radomierzycach, którego renowacja bliska jest zakończeniu.

Zadania Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego są zgodne z zapisami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku:

Działanie 3.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego,

Działanie 2.2. Ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego, rozwój tożsamości regionalnej.
Zadania Programu:

11.1. Dofinansowanie prac konserwatorskich i zabezpieczenia zabytków.

11.1.1. Kontynuacja Programu prowadzonego przez Wydział Kultury Urzędu Marszałkowskiego - Dofinansowanie prac konserwatorskich na drodze konkursu ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

11.1.2. Stworzenie osobnego programu wspierającego - Dofinansowanie drodze konkursu wykonanie i funkcjonowanie zabezpieczeń przeciwwłamaniowych i przeciwpożarowych w obiektach o cennych wystroju i wyposażeniu, a także w budowlach drewnianych.

11.2. Wspieranie rozwój rozwoju bazy i sieci muzealnej w regionie, przede wszystkim w za kresie powstania magazynów muzealnych, w tym archeologicznych.

11.3. Działania szkoleniowe i promocyjne.

11.3.1 Przeprowadzenie szkoleń i wydanie materiałów instruktażowych dla radnych i urzędników samorządowych oraz właścicieli i użytkowników zabytków, zawierających informację o sposobie przygotowywania programów opieki nad zabytkami oraz o zakresie i możliwościach opieki i ochrony zabytków przez gminy i powiaty.

11.3.2. W ramach promowania regionu, wspieranie w drodze konkursu ofert, wydawnictw i publikacji multimedialnych o zabytkach regionu, zwłaszcza jako elementu oferty turystycznej.

11.3.3. Organizacja i udział w Europejskich Dniach Dziedzictwa jako corocznej imprezy popularyzującej zabytki.

11.3.4. Stworzenie nagrody Marszałka Województwa dla najlepszego użytkownika zabytku.

11.3.5. Rozwinięcie programów nauczania regionalnego dla uczniów szkół stopnia podstawowego i gimnazjalnego.

11.4. Parki kulturowe.

11.4.1. Stworzenie koncepcji sieci parków kulturowych, jako materiału inicjującego dyskusję nad ich utworzeniem przez lokalne samorządy.

11.4.2. Opracowanie przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne studiów określających granice parków kulturowych.

11.5. Tematyczne szlaki turystyczne.

11.5.1. Sieci tematycznych rowerowych, pieszych, wodnych i samochodowych szlaków turystycznych uzupełniających obecną strukturę.

- Postuluje się, aby Urząd Marszałkowski powołał interdyscyplinarny zespół ekspertów w celu przystąpienia do prac koncepcyjnych nad rowerowymi i samochodowymi szlakami turystycznymi. Jednym z takich szlaków przebiegających przez Gminę Zgorzelec jest: Via Regia.
- Via Regia (dawny główny szlak kupiecki z Rusi do Europy Środkowej, zwany również Wysoką Drogą), jako przedłużenie istniejącego już w Niemczech szlaku turystycznego od Görlitz/Zgorzelec przez Lubań, Nowogrodziec, Bolesławiec, Chojnów, Legnicę, Środę Śląską, Wrocław, Oławę do Brzegu i dalej w kierunku wschodnim przez Opole, Kraków, Lwów do Kijowa.
- Wskazany szlak turystyczny odpowiada propozycjom zawartym w Programie Rozwoju Turystyki Województwa Dolnośląskiego. Preferowane w tym zakresie powinny być tereny wokół większych ośrodków miejskich, ze względu na policentryczny charakter sieci osadniczej województwa i szlaki przeznaczone dla turystyki kolarskiej, tworzące łączące je pasma komunikacyjne.

11.6. Pomniki historii.

11.6.1 Wystąpienie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o uznanie za pomniki historii.

11.7. Parki Krajobrazowe - ochrona dziedzictwa przeszłości.

11.7.1. Uwzględnianie w planach ochrony zagadnień związanych z ochroną zabytków.

W kontekście zagadnień związanych z rozwojem turystyki na terenie miasta najistotniejsze jest wezwanie wyrażone Urzędowi Marszałkowskiemu do powołania interdyscyplinarnego zespołu ekspertów w celu przystąpienia do prac koncepcyjnych nad następującymi rowerowymi i samochodowymi szlakami turystycznymi:

- Via Regia (dawny główny szlak kupiecki z Rusi do Europy Środkowej, zwany również Wysoką Drogą), jako przedłużenie istniejącego już w Niemczech szlaku turystycznego od Görlitz/Zgorzelec przez Lubań, Nowogrodziec, Bolesławiec, Chojnów, Legnicę, Środę Śląską, Wrocław, Oławę do Brzegu i dalej w kierunku wschodnim przez Opole, Kraków, Lwów do Kijowa,
- rozbudowa szlaku Świętego Jakuba, inicjatywy mającej na celu przedłużenie europejskiej drogi pielgrzymkowej do Santiago de Compostela w kierunku wschodnim,

3.10 Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego

Przedstawiany Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego opracowany został na lata 2004-2013. W sposób szczegółowy traktuje on lata 2004-2006 oraz wskazuje ogólne kierunki działań do roku 2013.

Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego jest spójny z Programem Rozwoju Województwa Dolnośląskiego w zakresie turystyki.

Analiza walorów i zasobów regionu pozwala na sformułowanie celów strategicznych.

Cele strategiczne:

1. Zrównoważony rozwój turystyki na obszarze województwa dolnośląskiego poprzez aktywizowanie obszarów w niewielkim stopniu zagospodarowanych i wykorzystywanych turystycznie.
2. Optymalne wykorzystanie zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego regionu.
3. Podnoszenie jakości i konkurencyjności oferty turystycznej regionu poprzez markowe produkty oraz rozbudowę markowej infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.
4. Integracja wiodących form turystyki na poziomie lokalnym, regionalnym i międzynarodowym.
5. Kształtowanie przestrzeni turystycznej regionu zgodnie z naturalną pojemnością recepcyjną i chłonnością terenów oraz w poszanowaniu środowiska naturalnego.
6. Wzmocnienie wizerunku regionu jako obszaru atrakcyjnego turystycznie dla turystów krajowych i zagranicznych poprzez spójną ponadlokalną politykę marketingową.

Przeprowadzona w ramach audytu regionu analiza walorów turystycznych, stanu zagospodarowania turystycznego, w tym infrastruktury oraz ocena potencjału Dolnego Śląska stanowiły podstawę do określenia strategicznych priorytetów Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego.

Priorytet I – Markowe produkty turystyczne.

Cele główne:

- Wzrost konkurencyjności województwa dolnośląskiego poprzez rozwój sektora turystycznego, w tym koncentracja działań na markowych produktach turystycznych.
- Stworzenie podstaw dla wzrostu konkurencyjności sektora turystycznego i oferty turystycznej jako sfery stymulującej rozwój społeczno – gospodarczy Dolnego Śląska.

Cele szczegółowe:

- Określenie i rozwój regionalnego produktu turystycznego.
- Identyfikacja i wsparcie rozwoju markowych produktów turystycznych województwa (turystyka aktywna, uzdrowska, kulturowa).
- Modernizacja bazy i formuły usług klimatycznych.
- Kreowanie markowych produktów turystycznych w oparciu o walory regionalnych osobliwości przyrody, kultury i krajobrazu.
- Uzupełnienie oferty rekreacyjnej o propozycje turystyczne, kulturalne i sportowe.
- Oferta turystyczna dla rodzin i osób starszych – wspieranie rozwoju turystyki na obszarach wiejskich.
- Poszerzenie wachlarza ofert turystyki specjalistycznej i wycynowej.
- Otwarcie Odry dla międzynarodowej turystyki wodnej.
- Przygraniczne imprezy kulturalne dla turystów z kraju i zagranicy.

Priorytet 2 – Rozwój lokalny turystyki.

Cele główne:

- Wzrost konkurencyjności województwa dolnośląskiego poprzez rozwój sektora turystycznego.
- Stworzenie podstaw dla wzrostu konkurencyjności sektora turystycznego i oferty turystycznej jako sfery stymulującej rozwój społeczno – gospodarczy Dolnego Śląska.
- Wykorzystanie potencjału regionu dla rozwoju turystyki w województwie w oparciu o wykorzystanie walorów turystycznych regionu, w tym na obszarach zagrożonych marginalizacją społeczną i gospodarczą.

Cele szczegółowe:

- Wspieranie inicjatyw w zakresie turystyki, przyczyniających się do aktywizowania obszarów niewykorzystanych.
- Eksponowanie i wykorzystanie aspektu wielonarodowości i wielokulturowości regionu w rozwoju oferty turystycznej.

- Stworzenie systemu wsparcia dla sektora turystycznego, w tym MŚP i rzemiosła.
- Popularyzacja dorobku wybitnych twórców regionu.
- Stymulacja endogennej aktywności obywatelskiej i ekonomicznej.
- Popularyzacja dorobku kulturalnego i naukowego istotnego dla stymulacji ruchu turystycznego.
- Rozwój turystyki w poszanowaniu środowiska naturalnego.

Priorytet 3 – Markowa infrastruktura turystyczna.

Cele główne:

- Wzrost konkurencyjności województwa dolnośląskiego poprzez rozwój sektora turystycznego.
- Stworzenie podstaw dla wzrostu konkurencyjności sektora turystycznego i oferty turystycznej jako sfery stymulującej rozwój społeczno – gospodarczy Dolnego Śląska.

Cele szczegółowe:

- Rozwój markowej infrastruktury turystycznej i paraturystycznej.
- Tworzenie odpowiednich warunków dla wzrostu ruchu turystycznego.
- Tworzenie infrastruktury turystycznej sprzyjającej rozwojowi produktów markowych regionu.

Priorytet 4 – System wsparcia sektora i produktów turystycznych.

Cele główne:

- Wzrost konkurencyjności województwa dolnośląskiego poprzez rozwój sektora turystycznego.
- Stworzenie podstaw dla wzrostu konkurencyjności sektora turystycznego i oferty turystycznej jako sfery stymulującej rozwój społeczno – gospodarczy Dolnego Śląska.
- Wzmocnienie wizerunku Dolnego Śląska jako obszaru atrakcyjnego turystycznie dla turystów krajowych i zagranicznych.

Cele szczegółowe:

- Stworzenie zintegrowanego systemu promocji i informacji w regionie.
- Stworzenie systemu badań potrzeb i oczekiwań turystów.
- Stworzenie systemu wsparcia doradczo – konsultingowego dla podmiotów z sektora turystycznego.
- Stymulowanie rozwoju firm i instytucji otoczenia biznesu.

- Stworzenie mechanizmów kształcenia profesjonalnych kadr turystycznych w oparciu o rzetelną analizę potrzeb.
- Otwarcie województwa na międzynarodowy ruch turystyczny poprzez sprawny system informacji turystycznej i skuteczną promocję.
- Wykształcenie profesjonalnej kadry obsługi ruchu turystycznego i zarządzania turystyką.

„Program...” zawiera analizę obecnego stanu turystyki w województwie, wskazuje kierunki rozwoju turystyki oraz działania, które w tym celu należy przedsięwziąć.

Istotnym zadaniem Programu jest określanie i wskazywanie głównych kierunków działań w obszarze sektora turystyki, w tym także dla środowisk społecznych aktywnie działających na rzecz wzrostu konkurencyjności turystycznej Regionu.

W Programie uwzględniony jest również obszar Gminy Zgorzelec. W przyszłości przewiduje się utworzenie na tym terenie parku krajobrazowego Górna Nysa obejmującego część gminy.

Z kolei pojedyncze obiekty zabytkowej architektury województwa tworzą duży zbiór walorów kulturowych występujących w zabudowie miejscowości lub położonych poza nimi. Na liście walorów tego rodzaju znajduje się 110 miejscowości, są to m.in. obiekty i zespoły architektury w Radomierzycach z zespołem pałacowy XVIII w. oraz w Zgorzelcu - dom w stylu secesji. Na Dolnym Śląsku sporym zainteresowaniem cieszą się również cykliczne imprezy kulturalne w różnych miejscowościach regionu, głównie w sezonie letnim. Na terenie Zgorzelca odbywają się imprezy kulturalne takie jak Międzynarodowy Festiwal Piosenki Greckiej.

Duże znaczenie gospodarcze dla obsługi obszaru położonego pomiędzy pasmem Sudetów a przebiegiem autostrady A4 i drogi nr 4, mają tzw. Droga Podsudecka, prowadząca od Zgorzelca przez Lubań, Gryfów Śląski, Złotoryja, Jawor, Strzegom, Świdnica, Dzierżonów, Ząbkowice Śląskie do Nysy oraz tzw. Droga Sudecka łącząca Zgorzelec, Lubań, Gryfów, Jelenią Górę, Kowary, Kamienną Górę, Wałbrzych, Nową Rudę, Kłodzko, Złoty Stok (do Nysy).

Główne ośrodki miejskie regionu łączy rozbudowana sieć komunikacyjna, zaś one same stanowią ważniejsze węzły komunikacyjne. Główne sieci i węzły komunikacyjne dotyczące Zgorzelca to:

- węzeł bolesławiecki z linią kolejową E30 (Legnica – Węgliniec – Zgorzelec) oraz drogą krajową nr 4; przebiega tędy także droga wojewódzka nr 297, a na kierunku skośnym do niej – drogi nr 350 i 363;
- węzeł jeleniogórski, utworzony przez linie kolejowe nr 275 (Wrocław – Wałbrzych – Jelenia Góra i dalej do Zgorzelca) i nr 311 (do Szklarskiej

Poręby, z możliwością przedłużenia do Harrachowa) oraz nr 283 (do Lwówka Śląskiego); sieć drogową tworzą: drogi krajowe nr 3 (E65) i 30 (do Zgorzelca) oraz 3 wojewódzkie: (nr 365, 366 i 367

- węzeł zgorzelecki z ważną linią kolejową E-30, prowadzącą do Niemiec, z linią nr 274 do Wrocławia przez Jelenią Górę, z linią nr 290 do Worka Turowskiego i przejścia granicznego do Czech w Zawidowie; na północ od Zgorzelca, w Jędrzychowicach istnieje odcinek autostrady A4, który przechodzi w drogę krajową nr 4, prowadzącą do połączenia z autostradą A4 w węźle Krzywa, łączą się tu także droga krajowa nr 30 (do Jeleniej Góry) i drogi wojewódzkie nr 351 i 352 prowadzące do Bogatyni.

Ważne dla Gminy są również drogowe przejścia graniczne w woj. Dolnośląskim. W 2002 r. były to przejścia: Jędrzychowie przekraczane 7 290,7 (w tys.) oraz przejście Zgorzelec przekraczane 3 211,7 (w tys.).

Województwo dolnośląskie posiada niezwykle atrakcyjne warunki do rozwoju turystyki rowerowej. Planowane są długodystansowe szlaki Euroregionalne np. ER-7 Pogórzem Izerskim Zgorzelec – Jelenia Góra.

3.11 Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska

Uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XLIX/681/05 z dnia 16.12.2005 r. przyjęto Program Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska.

Program Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska powstał jako konsekwencja realizacji Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej i ma swoje odniesienie do celów jej programu wykonawczego, jakim jest Narodowy Program Edukacji Ekologicznej a także w oparciu o Program Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego. Zasadnicze założenia Programu Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska są, więc zbieżne z celami powyższych programów.

Sformułowano trzy **cele główne** Programu Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska:

- I. Rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców Dolnego Śląska.
- II. System stałej współpracy międzysektorowej i dialogu społecznego.
- III. Racjonalne wykorzystanie i rozwój bazy służącej powszechnej edukacji ekologicznej.

Do powyższych celów sformułowano następujące działania:

Działania Celu I:

1. Konsekwentne wprowadzanie do realizacji programów edukacji ekologicznej właściwych dla danego poziomu nauczania. Dotarcie poprzez te programy do rodziców i ogółu społeczeństwa.
2. Zwiększenie szeregów odpowiedniej kadry dydaktycznej dla potrzeb szkolnictwa na wszystkich jego poziomach. Wprowadzenie elementów nauki o środowisku do wszystkich form kształcenia nauczycieli
3. Opracowanie programów edukacji ekologicznej dla szkół oraz uczelni niepodlegających resortowi oświaty.
4. Stworzenie systemu zajęć terenowych prowadzonych w ramach edukacji ekologicznej w szkolnictwie. Przygotowanie odpowiednich materiałów dydaktycznych, objęcie nauczycieli edukacją w terenie (doskonalenie nauczycieli).
5. Zwiększenie zainteresowania szkół międzynarodowymi programami z zakresu edukacji ekologicznej zwłaszcza tymi, które łączą w sobie elementy ochrony środowiska lokalnego i globalnego.
6. Opracowanie i rozpowszechnianie przewodnika dla nauczycieli pt. "Jak uczyć o ochronie środowiska". Aktualizacja tego przewodnika w systemie cyklicznym.

Działania Celu II:

1. Stworzenie warunków dla sprawnego i skutecznego przepływu informacji, wymiany doświadczeń i kompetencji tak wewnątrz sektora szkolnictwa jak i pomiędzy tym sektorem a organizacjami pozarządowymi, mediami a przede wszystkim z samorządem lokalnym i administracją.
2. Powołanie odpowiednich platform wymiany informacji i doświadczeń.
3. Opracowanie praktycznego poradnika z przykładami udanych projektów ścieżek edukacyjnych
4. Zorganizowanie roboczych spotkań przedstawicieli uczelni i nauczycieli praktyków służącego usprawnieniu form dokształcania i podniesienia standardów kształcenia w zakresie edukacji ekologicznej.

Działania Celu III:

1. Włączenie w realizację Programu Edukacji Ekologicznej Dolnego Śląska Dolnośląskiego Festiwalu Nauki.

2. Dokonanie inwentaryzacji istniejących, służących formalnej edukacji ekologicznej ośrodków, ścieżek, zielonych szkół i programów. Przeprowadzenie ich ewaluacji i po zweryfikowaniu ich przydatności opracowanie łatwo dostępnej bazy danych informującej gdzie można przeprowadzić zajęcia terenowe związane z konkretnymi tematami.
3. Promowanie aktywnych na polu edukacji ekologicznej placówek oświatowych także niepaństwowych.
4. Wypracowanie formuły promowania i wspierania osobowego aktywnych na polu edukacji ekologicznej nauczycieli

3.12 Uwarunkowania wynikające z realizacji Studium Systemu Turystyki i Rekreacji Rowerowej Województwa Dolnośląskiego

Studium systemu turystyki i rekreacji rowerowej województwa dolnośląskiego" zostało przyjęte przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr 4213/II/06 z dnia 7 listopada 2006 r.

Cały obszar Dolnego Śląska dzięki bogatym walorom przyrodniczo-krajobrazowym i kulturowym posiada ogromne możliwości rozwoju różnych form aktywności rowerowej. Ruch rowerowy jest ruchem rozwojowym, toteż systematycznie rośnie jego udział w szeroko rozumianej turystyce i rekreacji. Rośnie tym samym nacisk społeczny na możliwość korzystania z profesjonalnie przygotowanej sieci tras rowerowych, która pozwoli na pełny dostęp do walorów turystycznych Dolnego Śląska. Niestety, obecnie różnorodność podejmowanych w tym zakresie inicjatyw wprawdzie zwiększa ilość tras rowerowych w skali regionu, ale udostępniają one obszar województwa jedynie fragmentarycznie. W efekcie infrastruktura rowerowa Dolnego Śląska nie stanowi całości i nie tworzy czytelnych powiązań województwa z obszarami ościennymi.

W tej sytuacji, na początku 2004 r. Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu przystąpiło, na wniosek Zarządu Województwa Dolnośląskiego, do opracowania Studium systemu turystyki i rekreacji rowerowej województwa dolnośląskiego. Celem Studium jest stworzenie w obszarze Dolnego Śląska spójnego układu tras rowerowych i wpisanie regionu w sieć międzynarodowych i krajowych powiązań rowerowych

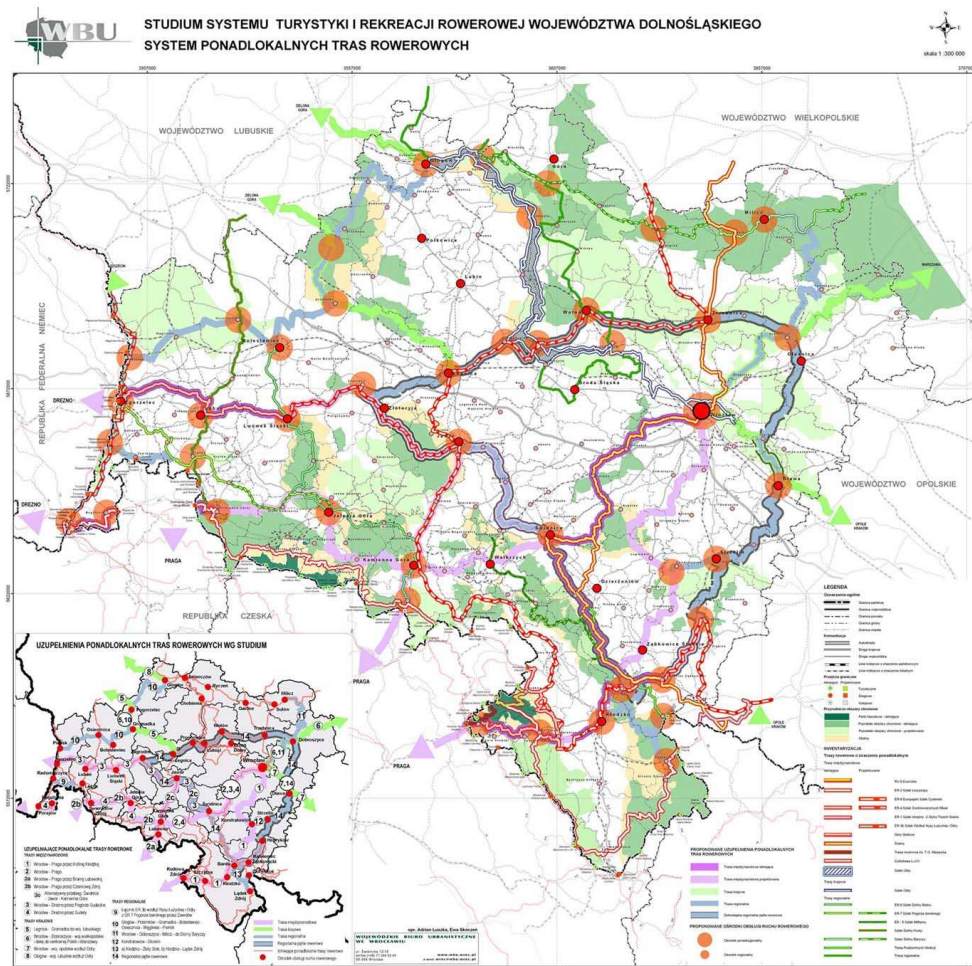
Celem Studium jest stworzenie w obszarze Dolnego Śląska spójnego układu tras rowerowych i wpisanie regionu w sieć międzynarodowych i krajowych powiązań rowerowych.

Studium w skali województwa szczegółowo określa:

- zasady i kierunki rozwoju systemu ponadlokalnych i lokalnych tras rowerowych i ich obsługi,
- granice i wytyczne zagospodarowania obszarów wymagających utworzenia własnego systemu tras tzw. stref aktywności rowerowej ,
- obszary wymagające opracowań szczegółowych w zakresie infrastruktury rowerowej.

Rozwiązania przyjęte w Studium oparto na ocenie możliwości rozwoju turystyki i rekreacji rowerowej w skali całego województwa dolnośląskiego. Istniejąca oraz projektowana sieć tras rowerowych, rozpoznana w toku inwentaryzacji, jest w pełni zaadaptowana do rozwiązań docelowych.

Studium będzie pomocne w procesie kształtowania regionalnej infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego oraz będzie pomocne w sporządzaniu lokalnych koncepcji i programów rozwoju turystyki i rekreacji rowerowej.

Ryc. 3-2 Drogi rowerowe na terenie województwa dolnośląskiego (za Studium turystyki ...)

4 Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla powiatowego

4.1 Uwarunkowania wynikające z realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004-2014

Strategiczny plan rozwoju subregionalnego jest swego rodzaju scenariuszem rozwoju powiatu, określającym m. in.: docelową wizję rozwoju, strategiczne cele rozwoju, zadania strategiczne oraz sposób ich realizacji. Podmiotem strategii rozwoju subregionalnego jest lokalna społeczność.

W Strategii przyjmuje się, iż celami strategicznymi będą:

1. Wysoki poziom aktywności gospodarczej.
2. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców.
3. Wysoka jakość środowiska naturalnego.

Celom strategicznym podporządkowane są cele operacyjne. Cele operacyjne prowadzą do osiągnięcia stanu syntetycznie ujętego w brzmieniu celów strategicznych. Są etapami na drodze do ich osiągnięcia lub ich elementami składowymi.

1. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
2. Pozyskanie inwestycji zewnętrznych.
3. Redukcja poziomu bezrobocia.
4. Polifunkcjonizacja gospodarki powiatu.
5. Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych.
6. Dostosowanie struktur podaży i popytu na rynku pracy.
7. Gospodarcze i turystyczne wypromowanie powiatu.
8. Progospodarcza współpraca z organizacjami przedsiębiorców.
9. Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury drogowej.
10. Rozwój systemu oświaty.
11. Profilaktyka i terapia patologii społecznych.
12. Osiągnięcie akceptowanego przez społeczeństwo poziomu podstawowej opieki socjalnej.
13. Osiągnięcie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego.

14. Stworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie ludzi niepełnosprawnych.
15. Stworzenie zintegrowanego systemu ochrony środowiska i gospodarki odpadami.
16. Sanacja zdegradowanych składników środowiska naturalnego.
17. Rozwój sieci placówek kulturalnych.
18. Wzrost poziomu opieki zdrowotnej.
19. Upowszechnienie sportu i rekreacji.

Osiągnięcie celów operacyjnych, a w perspektywie również celów strategicznych, warunkuje realizacja zadań strategicznych. Są to przedsięwzięcia organizacyjne, modernizacyjne, inwestycyjne, prawotwórcze i restrukturyzacyjne, których wdrożenie do praktyki gospodarki powiatu jest warunkiem realizacji celów rozwoju subregionalnego.

Na liście zadań strategicznych powiatu zgorzeleckiego dotyczącego rozwoju sieci drogowej jest uwzględniony m.in. lobbing na rzecz modernizacji dróg wojewódzkich i krajowych realizacji Zgorzelec – Bogatynia, Zgorzelec – Jelenia Góra, Zgorzelec – Wrocław, Zgorzelec – Zielona Góra.

4.2 Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004-2008

Długoterminowy cel Programu sformułowano następująco:

Rozwój powiatu, w którym możliwy jest postęp ekonomiczny i społeczny w harmonii z wymogami ochrony środowiska.

Cel ten jest zgodny z wizją rozwoju powiatu zgorzeleckiego.

Koncepcja Programu Ochrony Środowiska Powiatu Zgorzeleckiego przewiduje sformułowanie:

- celów ekologicznych,
- priorytetów ekologicznych,
- rodzaju i harmonogramu działań proekologicznych,
- środków niezbędnych do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Do realizacji Przyjęto następujące **cele strategiczne** rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego:

1. Wysoki poziom aktywności gospodarczej (Skale i strukturę tych korzyści wyznacza m.in. poziom rozwoju infrastruktury, dostępność zasobów naturalnych,

źródeł energii, dostępność rynku pracy, zaopatrzenia oraz zbytu, a także aktywność ekonomiczna społeczności i władz samorządowych).

3. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców (wzmocnienia i wykorzystania „walorów użytkowych” powiatu (m.in. ładu przestrzennego zabudowy, obiektów rekreacji i wypoczynku, itp.).
4. Wysoka jakość środowiska naturalnego (konieczność uzyskania takiej formuły eksploatacji elementów środowiska, przez podmioty gospodarcze działające na terenie gminy oraz społeczność lokalna, która nie wywołuje istotnych, niekorzystnych zmian w ekosystemie).

Cele operacyjne w strategii rozwoju powiatu określają swego rodzaju scenariusz realizacji celów strategicznych. Wskazują one bowiem na elementy składowe zawierające się w syntetycznej formule celów strategicznych. Jako **cele operacyjne** rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego uznane zatem zostały:

1. Rozbudowa oraz modernizacja istniejących dróg.
2. Budowa nowych przejść granicznych.
3. Edukacja ekologiczna społeczeństwa.
4. Likwidacja zagrożeń ekologicznych.
5. Osiągnięcie akceptowanego przez społeczeństwo poziomu podstawowej opieki socjalnej.
6. Redukcja poziomu bezrobocia.
7. Rozwój funkcji turystyczno rekreacyjnych.
8. Rozwój sektora produkcji i usług.
9. Rozwój sieci placówek kulturalnych.
10. Rozwój systemu oświaty i szkolnictwa wyższego.
11. Rozwój systemu profilaktyki patologii społecznych.
12. Stale podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego.
13. Stworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie ludzi niepełnosprawnych.
14. Upowszechnienie sportu i rekreacji.
15. Wielowymiarowa promocja powiatu.
16. Wzrost poziomu opieki zdrowotnej.

Za **zadania strategiczne** dla rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego uznano:

1. Dostosowanie systemu kształcenia ponadgimnazjalnego do potrzeb lokalnego rynku pracy.
2. Utworzenie filii uczelni wyższej w Zgorzelcu (placówki studiów dziennych).

3. Utworzenie gimnazjum (liceum) międzynarodowego (Czechy, Polska, Niemcy).
4. Opracowanie i wdrożenie powiatowego systemu wspomagania najbardziej uzdolnionej młodzieży.
5. Rozszerzenie działalności Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego.
6. Rozwój i modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych.
7. Wspieranie rozwoju sieci ośrodków rekreacyjno-sportowych.
8. Organizowanie cyklicznych powiatowych rozgrywek sportowych dla dzieci i młodzieży.
9. Organizacja Olimpiady Młodzieży Euroregionu „Nysa”.
10. Utworzenie Powiatowego Centrum Kultury.
11. Powołanie stałego Samorządowego Forum Promocji Kultury i Oświaty.
12. Wspieranie działalności kulturalnej (w szczególności promującej wartości regionalne).
13. Utworzenie Muzeum Ziemi Zgorzeleckiej (jako elementu oferty kulturalnej i turystycznej).
14. Zinventaryzowanie i opracowanie programu restytucji najwartościowszych zabytków kultury materialnej.
15. Rozwój współpracy transgranicznej.
16. Opracowanie i wdrożenie programu profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia (w tym programu promocji szczepień ochronnych).
17. Profilaktyka rozwoju patologii społecznych wśród dzieci i młodzieży.
18. Wspieranie rozwoju szkolnej opieki medycznej.
19. Wdrożenie optymalnej sieci i wyposażenia placówek opieki zdrowotnej.
20. Opracowanie i wdrożenie programu powiatowej polityki prorodzinnej.
21. Komercjalizacja usług w domach pomocy społecznej (miejsc w domach pomocy, usług gastronomicznych, rehabilitacyjnych, kulturalnych).
22. Organizacja sieci ośrodków wsparcia dla niepełnosprawnych dzieci (świetlica), młodzieży i dorosłych (warsztaty terapii zajęciowej).
23. Opracowanie i wdrożenie powiatowego programu likwidacji barier architektonicznych w placówkach publicznych (urzędach, placówkach usługowych, kulturalnych, oświatowych, itd.)
24. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego.
25. Stworzenie powiatowego systemu ratownictwa.
26. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza.

27. Wspieranie programu „Czysta Nysa”.
28. Opracowanie programu kompleksowej ochrony doliny Witki (Smedy).
29. Inwentaryzacja i zagospodarowanie osobliwości krajobrazowo-przyrodniczych powiatu (w tym w Borach Dolnośląskich).
30. Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia terenów wiejskich w wodę.
31. Rozbudowa i modernizacja systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków.
32. Opracowanie i realizacja programu zalesień.
33. Utworzenie Powiatowego Centrum Edukacji Ekologicznej.
34. Wspieranie rozwoju produkcji zdrowej żywności.
35. Opracowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami dla Powiatu Zgorzeleckiego (w tym odpadami niebezpiecznymi).
36. Likwidacja dzikich wysypisk.
37. Modernizacja sieci dróg powiatowych i wojewódzkich.
38. Modernizacja sieci kolejowej.
39. Rozwój telekomunikacji (jako stymulatora rozwoju działalności gospodarczej).
40. Gazyfikacja miejscowości powiatu.
41. Rozwój funkcji turystycznych powiatu.
42. Przywrócenie funkcji rekreacyjnych zalewowi „Czerwona Woda” w Zgorzelcu.
43. Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego.
44. Utworzenie Powiatowego Banku Ofert Inwestycyjnych.
45. Wspieranie gmin w tworzeniu stref intensywnego, zrównoważonego rozwoju gospodarczego.
46. Budowa osobowo-towarowego przejścia granicznego w Pieńsku.
47. Stworzenie systemu stałej, gospodarczej promocji powiatu.
48. Budowa autostrady A4.
49. Utworzenie instytucji rozwoju subregionalnego (powiatowego).
50. Rozpoczęcie eksploatacji powierzchniowej udokumentowanych złóż kruszyw.
51. Wspieranie gmin przez władze powiatowe w pozyskiwaniu inwestorów (np. przystosowanie węzła kolejowego dla potrzeb węzła kolejowo-drogowego („tiry na tory”) i utworzeniu „giełdy drzewnej” w Węglińcu).
52. Inwentaryzacja informacji o zasobach naturalnych powiatu nadających się do gospodarczego wykorzystania.

53. Szkolenia władz samorządowych i pracowników urzędów gmin/starostwa o relacjach pomiędzy działaniami samorządów a rozwojem podmiotów gospodarczych.
54. Opracowanie prognozy zmian struktur gospodarczych Powiatu Zgorzeleckiego na najbliższe 20-30 lat.
55. Ograniczanie rozwoju tzw. „szarej strefy”.

Priorytety proekologiczne:

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria, w perspektywie najbliższych lat obowiązywać powinna następująca hierarchia potrzeb:

W zakresie poprawy jakości środowiska:

1. Poprawa jakości powietrza.
2. Poprawa jakości wód.
3. Racjonalizacja gospodarki odpadami.
4. Ochrona przed hałasem komunikacyjnym i (utrzymanie) poprawa jakości powietrza.
5. W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody.
6. W zakresie zadań systemowych.

4.3 Uwarunkowania wynikające z realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego jest średniookresowym dokumentem planistycznym, mającym na celu określenie głównych zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie powiatu zgorzeleckiego w latach 2004 - 2006, przy zaangażowaniu środków własnych powiatu oraz zewnętrznych źródeł finansowania, a w szczególności funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W Planie przedstawiono przybliżone przedsięwzięcia do realizacji w następnym okresie programowania budżetu Unii Europejskiej tj. na lata 2007 – 2013. Plan Rozwoju Lokalnego został opracowany w oparciu o zamierzenia długo i średniookresowego rozwoju powiatu zawarte w Strategii Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego. Jest programem rozwoju całej społeczności, w której uczestnikami społecznymi i instytucjonalnymi oprócz samorządów są organizacje społeczno - kulturalne i środowiskowe, podmioty gospodarcze oraz instytucje regionalne. W procedurze konstruowania Planu Rozwoju Lokalnego przestrzegano reguły zasad konsensusu społeczności lokalnej, co do przyjętych zadań.

Posiadanie przez powiat zgorzelecki Planu Rozwoju Lokalnego, pozwoli na spełnienie wymogów formalnych zapisanych w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego, Uzupelnieniu ZPORR i aplikowanie o środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Priorytetu III ZPORR "Rozwój lokalny", działanie 3.1. "Obszary wiejskie" oraz 3.2. "Obszary podlegające restrukturyzacji" powiat zgorzelecki spełnia kryteria demograficzne - projekty będą realizowane na obszarach poniżej 20 tys. mieszkańców oraz geograficzne uprawniające do korzystania ze środków unijnych przeznaczonych na realizację działania 3.1. i 3.2. w województwie dolnośląskim.

Plan Rozwoju Lokalnego dla miasta Zawidów określa następujące zadania:

- Zmiany w strukturze gospodarczej obszaru, w tym zasady kształtowania rolnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Najważniejszymi zadaniami do realizacji okazały się inwestycje związane z możliwością zachowania walorów ekologicznych w połączeniu z podnoszeniem standardu życia mieszkańców. Oprócz działań inwestycyjnych związanych z porządkowaniem terenów, rozbudową infrastruktury społecznej, uregulowaniem gospodarki wodno-ściekowej, rozbudową infrastruktury komunikacyjnej niezbędne są także przedsięwzięcia związane z ogólnospołeczną edukacją ekologiczną, promowaniem zdrowego stylu życia. Grunty, których właścicielem jest Agencja Nieruchomości Rolnej w ogólnym areale ze wskazaniem jako tereny łąk i pastwisk oraz tereny rolne stanowią około 25%, toteż należy podjąć działania mające na celu wykup tychże nieruchomości na mienie gminy w celu ich przekwalifikowania na tereny pod inwestycję, a także w celu utworzenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego z zachowaniem istniejącego ekosystemu łąkowo-wodnego i wodno-leśnego z dodatkowymi nasadzeniami krzewów rododrenowo-azaliowych.

- Zmiany w sposobie użytkowania terenu

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta w zakresie potrzeb pozyskania terenów na nowe inwestycje wymaga przejęcia od ANR gruntów oraz ich przekwalifikowania.

- Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury

Jednym ze strategicznych celów przyjętym przez Radę Miejską w Strategii Rozwoju Miasta Zawidów do 2013 roku jest poprawa infrastruktury technicznej. Poprawa stanu dróg istniejących, a także budowa nowych dróg osiedlowych. Remont chodników dla pieszych oraz budowa nowych szczególnie w pasie dróg łączących centrum miasta z osiedlami peryferyjnymi. Przyczyni się to do zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, a także poprawy estetyki ciągów komunikacyjnych.

- Modernizacja oświetlenia ulicznego

W roku 2003 wymieniono istniejące żarówki i oprawy oświetleniowe na tzw. energooszczędne, co skutkuje oszczędnościami w kosztach eksploatacji na poziomie

ca.35%. Kontynuacją zadania będzie sukcesywna wymiana szafek sterujących, którą planuje się zakończyć w 2005 roku.

- **Wodociągowanie**

W roku 2004 rozpoczęto zadanie inwestycyjne pn. Ochrona rzeki Nysa Łużycka-Budowa zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej z modernizacją oczyszczalni ścieków dla gminy Zawidów, Sulików i czeskiej Habartice skutkujące m.in. wodociągowaniem Ostróżna oraz terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. W roku 2005 planowane jest rozpoczęcie zadania inwestycyjnego dot. modernizacji Zakładu Uzdatniania Wody.

- **Kanalizacja miasta**

W roku 2004 rozpoczęto zadanie inwestycyjne pn. Ochrona rzeki Nysa Łużycka-Budowa zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej z modernizacją oczyszczalni ścieków dla gminy Zawidów, Sulików i czeskiej Habartice skutkujące m.in. budową sieci sanitarnej na terenach zamieszkałych nieskanalizowanych /Ostróżno I i II, Osiedle/ oraz terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.

- **Poprawa stanu środowiska naturalnego**

Niezbędnymi zadaniami związanymi z poprawą środowiska naturalnego są działania zmierzające do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez:

- systematyczne spotkania z uczniami szkół / min.1 raz w kwartale/
- cykliczne redagowanie fotoreportaży w Gazecie Zawidowskiej
- coroczny konkurs na najładniejszą posesję.

Miasto rozszerzy możliwości odbioru z posesji wyselekcjonowanych odpadów komunalnych w tzw. systemie workowym. Organizatorem tego przedsięwzięcia będzie PUK Sp. z o.o.

- **Poprawa stanu środowiska kulturowego**

Koordinacją kultury w mieście zajmuje się Miejski Ośrodek Kultury. Przedmiotem działań ośrodka są zadania z zakresu upowszechniania kultury i sztuki, bibliotekarstwa i czytelnictwa, sportu i rekreacji. Misją ośrodka kultury jest aktywne organizowanie i wspieranie działalności kulturalnej. MOK jest instytucją dobrze zorientowaną w potrzebach i oczekiwaniach bezpośrednich odbiorców tj. mieszkańców miasta. Przy ośrodku działają kółka zainteresowań jak: teatralno – poetyckie, taneczne, muzyczne, aerobik, karate itp. a także zespoły muzyczne tj. folklorystyczny pn. "Jarzębina", dziecięcy pn. "AD LIBITUM", instrumentalno - rockowy. Organizowane są różne imprezy okolicznościowe o znaczeniu lokalnym dla różnych grup wiekowych np. Dzień Seniora, Dzień Kobiet, Dzień Dziecka, Dzień Kombatanta, zabawa „mikołajkowa”, świąteczne „Jasełka”, Dni Zawidowa. Tradycją od 2000 roku jest organizacja festynu ulicznego powiązanego ze zbiórką pieniędzy na rzecz tzw. "Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy". Ośrodek wpisuje się również w imprezy o charakterze ponad lokalnym mającym na celu

integrowanie się społeczności przygranicznych poprzez organizację festynów we współpracy z instytucjami powiatowymi takimi jak: Komenda Powiatowa Policji – współorganizacja obchodów III Powiatowego Święta Policji. Zorganizowanie międzynarodowych imprez cyklicznych tj. Międzynarodowe Mistrzostwa o Puchar Burmistrza w wyciskaniu sztangi oraz imprez jednorazowych np. Międzynarodowe Mistrzostwa Pięściarskie Juniorów, festyn pn. "Z Sąsiadami do Unii". Planowane jest w roku 2004 utworzenie Gminnego Centrum Informacji, którego zadaniem będzie promowanie różnych form działalności kulturalnej, turystycznej, sportowej itp. odbywających się zarówno w powiecie, a także w miejscowościach ościennych w kraju jak i za granicą. Bardzo istotnym zadaniem wspierającym różne przedsięwzięcia organizowane przez MOK jest wypracowanie umiejętności pozyskiwania środków pozabudżetowych tj. redagowanie wniosków aplikacyjnych o dofinansowanie z EFRR w ramach ZPORR. Projekty powinny dotyczyć imprez kulturalnych, a także zadań inwestycyjnych infrastrukturalnych.

- Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców

Dla poprawy warunków i jakości życia mieszkańców miasto sukcesywnie od 1996 roku kontynuuje sanitację miasta poprzez budowę sieci kanalizacyjnej. W roku 2004 rozpoczęto inwestycję w wyniku której skanalizowane i zwodociągowane zostaną tereny peryferijne miasta oraz wybudowana zostanie nowa oczyszczalnia ścieków. W zamierzeniach na lata 2005-2006 zaplanowana jest modernizacja Zakładu Uzdatniania Wody. W budynkach komunalnych realizowane są zgodnie z harmonogramem remonty dachów oraz remonty kominów i pieców węglowych. W zamierzeniach wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta jest opracowanie projektu modernizacji stadionu miejskiego.

Z dniem 01.05.2004 weszła w życie ustawa o pomocy społecznej rozszerzająca zakres świadczeń na rzecz mieszkańców. Realizacją tych zadań zajął się MOPS który pomimo trudności organizacyjno-prawnych wywiązał się bardzo profesjonalnie.

5 Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla gminnego

5.1 Opracowanie ekofizjograficzne dla miasta Zawidów

Opracowanie ekofizjograficzne zostało przygotowane w roku 2006 i obejmuje:

- rozpoznanie i charakterystykę stanu i funkcjonowania środowiska.
- diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska,
- wstępną prognozę zmian zachodzących w środowisku,

- określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej,
- ocenę przydatności środowiska
- określenie uwarunkowań ekofizjograficznych.

5.1.1 Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska

Stan środowiska naturalnego na terenie Gminy i Miasta Zawidów oraz jego odporność na presję antropogeniczną uległy poprawie w ubiegłych latach, głównie ze względu na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Niemniej jednak, uciążliwym zjawiskiem w tym zakresie pozostaje tzw. emisja niska, związana głównie z ogrzewnictwem w systemach grzewczych sektora bytowo-komunalnego.

Ogólnie stan zanieczyszczenia powietrza określa się jako umiarkowany. Główne ciekły wodne na terenie gminy tj. rzeka Witka oraz wpadający do niej Koci Potok charakteryzują się jakością wody Ib/II w zależności od pory roku. W ubiegłych latach nie powstały inwestycje, które miałyby istotny wpływ na pogorszenie się stanu środowiska w regionie.

Na terenie gminy zauważa się potrzebę ochrony gleb o wysokich klasach bonitacyjnych poprzez zmianę sposobu ich użytkowania i, co za tam idzie, przywrócenie wysokiej produktywności rolnej. Istotne jest również zapobieganie przed nadmiernym rozwojem zabudowy na tych terenach.

Pomimo braku na terenie gminy obiektów i terenów przyrodniczych objętych ochroną prawną, występują tereny cenne przyrodniczo, które należy chronić poprzez szereg działań:

- uporządkowanie terenów przemysłowych poprzez wprowadzenie dodatkowych zespołów zieleni izolacyjnej,
- ograniczenie wycinki drzew w zespołach zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i wzdłuż cieków,
- przeciwdziałanie zjawisku przeorywania łąk i pastwisk w dolinach rzek, przy jednoczesnym użytkowaniu gruntów zgodnie z występującymi warunkami naturalnymi,
- poprawa lesistości terenu poprzez zalesienia gruntów marginalnych, a także gruntów odłogowanych,
- wprowadzenie w krajobraz nowych zespołów zadrzewień śródpolnych i przydrożnych.

Wyróżnia się następujące tereny i obiekty cenne przyrodniczo:

- tereny rzek Witki i Kociego Potoku – stanowią główne ciągi ekologiczne terenu, powinno przedsięwziąć się działania prowadzące do ochrony przed ponadnormatywnymi zanieczyszczeniami oraz docelowe przywrócenie I klas czystości ww. cieków wodnych
- doliny cieków wodnych, pozostałe doliny – stanowią ciągi ekologiczne terenu, powinny być chronione przed ponadnormatywnymi zanieczyszczeniami
- istniejące i projektowane zadrzewienia wzdłuż cieków wodnych i dróg – stanowią wypełnienie ciągów ekologicznych terenu oraz zieleni ochronną wzdłuż ciągów komunikacyjnych, należy dbać o zachowanie i pielęgnację oraz ograniczać wycinkę drzew
- zieleni parkowa i cmentarna – tereny czynne biologicznie i wpływające korzystnie na walory estetyczne i krajobrazowe, powinny być pielęgnowane oraz należy ograniczać wycinkę drzew.

5.1.2 Wstępna diagnoza zmian zachodzących w środowisku

Istniejące zagospodarowanie terenu i planowane zmiany w tym zagospodarowaniu są ściśle związane z zabudową mieszkaniowo-usługową i działalnością gospodarczą. Obecnie działalność człowieka nie ma negatywnego wpływu na środowisko, jednak w przyszłości należy zwrócić uwagę na rozwój terenów budowlanych, szczególnie pod względem odpowiedniego rozwiązania gospodarki ściekowej oraz ograniczania wyłączania gruntów rolnych o wysokiej klasie bonitacji z użytkowania rolniczego.

Poważne konsekwencje przyrodnicze mogą mieć miejsce w przypadku wielkogabarytowych obiektów, dlatego należy eliminować tereny o niekorzystnych warunkach wodno-gruntowych z planów zabudowy. Przy projektowaniu terenów zabudowy należy także uwzględnić komfort akustyczny, związany z sąsiedztwem z funkcjonowaniem dróg wojewódzkich oraz lokalnych.

5.2 Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

5.2.1 Skutki dla środowiska wynikające z projektowanego w zmianie planu przeznaczenia terenów

Podstawowe zmiany w stosunku do planu opracowanego i uchwalonego w 2001r. dotyczą:

- wyznaczenia nowych terenów pod zabudowę produkcyjno – magazynowej i usługowej w centralnej części obszaru miasta, przy planowanej obwodnicy miasta drogą wojewódzką nr 355,
- przeznaczenia kompleksu terenów otwartych położonych w południowej części miasta wzdłuż osi Kocięgo Potoku, wskazanych w planie z 2001r. do objęcia ochroną prawną w formie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego, do zagospodarowania jako parku przyrodniczo –kulturowego i wypoczynkowo – rekreacyjnego.

Ponadto w projekcie zmiany planu przewiduje się nieznaczne powiększenie terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo – usługowych w rejonie ulic Tęczowej, Wilczej i Moniuszki oraz zmianę użytkowania następujących pojedynczych terenów o małym zasięgu przestrzennym:

- dotychczasowej administracji specjalnej przy ul. Zgorzeleckiej na tereny usługowe z dopuszczeniem funkcji mieszkaniowej,
- dotychczasowych usług publicznych na tereny mieszkaniowe z dopuszczeniem usług i przemysłowych na usługowe przy ul. M.C. Skłodowskiej
- dotychczasowych terenów zieleni na usługi publiczne (oświaty).

Wyznaczone w planie z 2001r. tereny zurbanizowane, poza ww. pojedynczymi lokalizacjami, nie ulegają zmianie tak w zakresie planowanego użytkowania, jak i w zasadach ich zagospodarowania.

Przeznaczone pod nowe zagospodarowanie produkcyjno – magazynowe i usługowe tereny położone w centralnej części obszaru miasta zajmują powierzchnię około 65,0ha. Tereny te są obecnie gruntami rolnymi o zmiennej klasie, od klasy IIIa do klasy VI. Przeważają grunty klasy III i IV. Około 65% tych gruntów objętych jest zgodą na przeznaczenie ich na cele nierolne. Część terenów obejmująca głównie południowy fragment obszaru nie jest wykorzystana rolniczo i pokryta roślinnością synantropijną i ruderalną w tym zakrzaczeniami i zadrzewieniami.

Projektowane przeznaczenie terenu spowoduje:

- przekształcenie istniejącego ukształtowania terenu,
- zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej części terenu, związanej z występowaniem upraw rolnych oraz roślinności synantropijnej i ruderalnej,
- wytwarzanie odpadów,
- wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza,
- emitowaniem hałasu i drgań,
- przekształcenie krajobrazu.

Projektowane zagospodarowanie potencjalnie może stwarzać zagrożenie:

- skażenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb zanieczyszczeniami technologicznymi i komunikacyjnymi,
- emisjami pól elektromagnetycznych,
- wystąpienia awarii technologicznych.

Zmiana sposobu zagospodarowania terenów położonych w południowej części miasta, głównie wzdłuż osi Potoku Kocięgo, dotyczy kompleksu terenów otwartych, obejmujących lasy i zadrzewienia, grunty rolne - głównie łąki i pastwiska oraz wody powierzchniowe (potoki i stawy). Kompleks ten zajmuje obszar o wielkości około 150,0ha. Tereny te planuje się zagospodarować w sposób przyporządkowany idei utworzenia parku przyrodniczo – kulturowego i wypoczynkowo – rekreacyjnego, wykorzystującego naturalne, przyrodnicze walory terenu i chroniącego, te walory w celach edukacyjno – ekspozycyjnych i kulturowych połączonych z wypoczynkiem i uatrakcyjnionym rekreacyjnymi elementami zagospodarowania.

Oddziaływanie na środowisko planowanego zamierzenia będzie związane w małym stopniu z wykorzystywaniem zasobów środowiska.

Tereny zainwestowane , w szczególności usługowe, produkcyjno – magazynowe i komunikacyjne stwarzają potencjalne zagrożenie zanieczyszczenia gruntu, wód gruntowych i podziemnych związane ze spływami wód opadowych. Wody te odpływające z utwardzonych terenów: ulic, placów i dróg, transportują wiele zanieczyszczeń, między innymi wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne i alifatyczne, polichlorowane bifenylole (PCB) i chlorowane związki organiczne.

Zanieczyszczenia powietrza związane będzie głównie z funkcjonowaniem źródeł emisji instalowanych dla potrzeb technologicznych, c.o. i c.w. w projektowanych i rozbudowywanych obiektach usługowych i mieszkaniowych. Źródła te realizowane będą jako indywidualne lub grupowe instalacje grzewcze spełniające wymogi sanitarne i ochrony środowiska. Uznaje się, że łączna emisja z istniejących i potencjalnych nowych źródeł mieścić się będzie w kategoriach norm dopuszczalnych stężeń emitowanych zanieczyszczeń.

Głównymi źródłami hałasu w rejonie terenu objętego planem będą: ruch samochodowy na drogach, ruch samochodowy na placach parkingowych i dostawczych obiektów przemysłowych, składowych i usługowego oraz ewentualne zewnętrzne urządzenia technologiczne obiektów przemysłowych, składowych i usługowych.

Planowane tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy mieszkaniowo –usługowej objęte są ochroną pod względem akustycznym w zakresie wynikającym z zakwalifikowania ich do terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz do terenów położonych w strefie śródmiejskiej miast, zgodnie z Rozporządzeniem M.Ś. z dnia 29 lipca 2004r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 178). Przewiduje się, że emisja hałasu na tych terenach oraz od terenów zabudowy usługowej i przemysłowo - składowej nie spowoduje zakłócenia normatywnych standardów akustycznych ustalonych dla terenów w Rozporządzeniu.

Gospodarka odpadami nie będzie skutkować zmianami środowiska, gdyż miasto ma uregulowaną gospodarkę odpadami komunalnymi, które składowane są na wysypisku między gminnym zlokalizowanym w Jędrzychowicach w gminie Zgorzelec. W zakresie

gospodarki odpadami projekt zmiany planu: - wyklucza składowanie odpadów i dopuszcza się wyłącznie czasowe gromadzenie odpadków stałych.

Miasto ma uregulowaną gospodarkę wodno-ściekową. Nowo zrealizowana oczyszczalnia ścieków przy ulicy Lubelskiej zapewni obsługę całego obszaru miasta.

Emisja pól elektromagnetycznych związana będzie z możliwą lokalizacją stacji bazowych telefonii komórkowej oraz budową nowych stacji transformatorowych 20/0,4kV. Obszary, na których dopuszczona jest lokalizacja ww. urządzeń, umożliwi ich lokalizację zgodnie z przepisami odrębnymi, w sposób nie stwarzający zagrożeń dla środowiska i zdrowia ludzi.

Ryzyko wystąpienia awarii może być związane z faktem, że część terenów, zainwestowanych i planowanych do zainwestowania, narażonych jest na zalanie wodami. Wynikające stąd zagrożenia związane są:

- z możliwym zanieczyszczeniem wód, w szczególności powierzchniowych, w przypadku gdy na obszarze zalany znajdować się będzie co najmniej jedna substancja niebezpieczna (odpowiadająca definicji podanej w art. 3 pkt 37 Prawo ochrony środowiska lub innym przepisom dotyczącym substancji niebezpiecznych),
- z gwałtownym napływem wód prowadzącym do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Prawdopodobieństwo wystąpienia ww. okoliczności na obszarze planu ocenia się jako bardzo niskie, nie mające wpływu na jego zagospodarowanie.

Obszary objęte zmianami w większości dotyczą terenów otwartych położonych w styczności z obszarem zurbanizowanym o krajobrazie ukształtowanym przez człowieka.

Tereny położone w centralnej części obszaru miasta na północ od ul. Wilczej w większości są użytkowane rolniczo jako grunty orne, a grunty położone na południe od ulicy Wilczej w większości nie są użytkowane rolniczo lub użytkowane jako łąki; na widocznych fragmentach zarastają krzewami i drzewami. Realizacja inwestycji wg ustaleń dotyczących zasad ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, parametrów i wskaźników zabudowy oraz zagospodarowania terenu w efekcie doprowadzi do zmian krajobrazowych na obszarze objętym zmianą projektu planu charakterystycznym dla współczesnych obszarów działalności gospodarczej. Negatywne przekształcenia w krajobrazie nastąpią na etapie budowy planowanych obiektów. Przekształcenia te charakterystyczne dla etapu budowy ulegną likwidacji wraz z zakończeniem budowy.

Tereny położone w południowej części miasta wzdłuż Kocięgo Potoku są zespołem łąkowo – leśnym, z łąkami miejscowo użytkowanymi, częściowo zadrzewionymi i zakrzewionymi, lokalnie o charakterze polan śródleśnych zbliżonych do naturalnych. Teren na krańcach zachodnim i wschodnim zagospodarowany jest dużymi powierzchniami wodnymi. Planowane zagospodarowanie tych terenów na cele związane z tworzeniem parku przyrodniczo – kulturowego i wypoczynkowo – rekreacyjnego nie naruszy podstawowych walorów krajobrazowych tego obszaru.

5.2.2 Skutki realizacji ustaleń projektu zmiany planu na poszczególne komponenty środowiska

Metodyka

Podstawą prognozowania przyszłych potencjalnych zmian było rozpoznanie istniejących zasobów, stanu i zagrożeń środowiska na terenie opracowania. Dla ich zobrazowania zastosowano metodę opisu stanu środowiska. Wykorzystano opracowania wymienione w wykazie materiałów wyjściowych oraz informacje uzyskane podczas wizji w terenie.

Metodykę oceny prognozowanego oddziaływania na środowisko przyjęto jak w prognozie wykonanej dla projektu planu opracowanego w 2001r. ponownej ocenie poddano tereny położone na obszarze zasadniczych zmian planistycznych, głównie w granicach dokonanych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania. Dla terenów położonych poza granicą zmian studium, na których zachowano rozwiązania planu z 2001r., przyjęto oceny zawarte w prognozie wykonanej dla projektu tego planu.

Metodykę oparto na założeniu, że każda realizacja ustaleń projektu wywoływać będzie skutki w środowisku. Skutki te będą zróżnicowane:

co do charakteru mogą być:

- + korzystnie wpływające na środowisko,
- 0 neutralne dla środowiska,
- uciążliwe dla środowiska w stopniu,
 - małym,
 - średnim,
 - dużym,
 - bardzo dużym,

co do trwałości mogą być:

- K krótkoterminowe,
- Ś średnioterminowe
- D długoterminowe,

co do odwracalności mogą być:

- O odwracalne,
- N nieodwracalne,

co do zasięgu przestrzennego mogą być:

- L lokalne,
- R regionalne,
- P ponadregionalne.

Identyfikację oraz ocenę przewidywanego oddziaływania ustaleń projektu zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego przedstawiono w zestawieniu tabelarycznym.

Tab. 5-1 Ocena skutków działań inwestycyjnych na środowisko

Rodzaj użytkowania	Komponenty środowiska									
	Powierzchnia ziemi, gleby		Wody powierzchniowe i podziemne,		Klimat, powietrze, klimat akustyczny		Fauna, flora, ekosystem,		Krajobraz	
	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ZL1-2, ZLP, ZI, ZP1,2, UZ, ZD, R, ZRO, WS, ZWS,	możliwe zmiana -podwyższenie klasy gruntu	+	- regulacyjne oddziaływanie na stosunki wodne, - ochrona zasobów wód, - zachowanie naturalnego koryta dolin Witki i Kocięgo Potoku, - zachowanie ekosystemów	+	- poprawa jakości powietrza, - ochrona i poprawa klimatu lokalnego i akustycznego	+	- ochrona naturalnych siedlisk, - ochrona szaty roślinnej i fauny, - wzbogacenie ekosystemów, - zachowanie bioróżnorodności	+	- ochrona krajobrazu otwartego i naturalnych form krajobrazowych, - kształtowanie nowych form w ścisłym powiązaniu z elementami przyrody, - zapewnienie miejsc wypoczynku i rekreacji dla ludności	+
MW, MN1 – 3, MU1,2, U1 – 5, US - istniejące	możliwa częściowa zmiana gruntów	D N L	likwidacja indywidualnych rozwiązań odprowadzenia ścieków	+	bez zmian	O	możliwe zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej	K O L	- częściowa rozbudowa i przebudowa brył, - remonty i modernizacje elewacji	+
IS, ZC - istniejące	- bez zmian		bez zmian		bez zmian		bez zmian		bez zmian	
KD Pj, KD P - istniejące	bez zmian		uregulowanie odprowadzenia wód powierzchniowych	+	możliwe nieznaczne zwiększenie zanieczyszczenia powietrza i hałasu,	D N L	bez zmian		remonty i modernizacje i nawierzchni	+
P1,3 - istniejące	możliwa częściowa zmiana gruntów	D N L	możliwe zmniejszenie powierzchni infiltracji	D N L	- możliwy wpływ na zwiększenie zanieczyszczenia powietrza, - możliwe zwiększenie hałasu	D N L	bez zmian	O	- częściowa rozbudowa i przebudowa brył, - remonty i modernizacje elewacji i nawierzchni - poprawa zagospodarowania	+

Rodzaj użytkowania	Komponenty środowiska									
	Powierzchnia ziemi, gleby		Wody powierzchniowe i podziemne,		Klimat, powietrze, klimat akustyczny		Fauna, flora, ekosystem,		Krajobraz	
	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I/E, I/Ł – istn.	bez zmian		bez zmian		możliwe zagrożenie promieniowaniem elektromagnetycznym	D O L	bez zmian		bez zmian	
I/W1 – istn.	bez zmian		możliwe obniżenie zwierciadła wód gruntowych i podziemnych	D N L	bez zmian		zagrożenia wynikające z oddziaływania opisanego w kolumnie 4	D O L	bez zmian	
MN4, MU3,4, U1, 6 - projektowane	- zmiana przeznaczenia gruntów, - zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej	D N L	- częściowa zmiana stosunków wód gruntowych, - zmniejszenie powierzchni infiltracji,	D O L	zmiany przewietrzania terenu i jakości powietrza oraz klimatu akustyczn. poprzez emisję zanieczyszczeń związanych z zabudową kubaturową,	K O L	- ograniczenie powierzchni i zmiana szaty roślinnej, - powstanie nowych zbiorowisk roślinnych	D M L	- zmiana rzeźby terenu, - kompozycyjne uzupełnienie terenów zurbanizowanych	D N L +
KD D1,3, KD L1, KD P/L, KS1-4 - istniejące	możliwa częściowa zmiana gruntów	D N L	uregulowanie odprowadzenia wód powierzchniowych	+	możliwe zwiększenie hałasu i zanieczyszczeń komunikacyjnych	D N L	możliwe ograniczenie pow. szaty roślinnej i zmniejszenie pow. biologicznie czynnej	D N L	remonty i modernizacje dróg	+
KD D2, KD L2 - obsługa terenów MN i MU	- zmiana przeznaczenia gruntów, - zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej	D N L	- zmniejszenie powierzchni infiltracji, - uregulowanie odprowadzenia wód powierzchniowych	D N L	zwiększenie hałasu i zanieczyszczeń komunikacyjnych	D N L	ograniczenie pow. szaty roślinnej i zmniejszenie pow. biologicznie czynnej	D N L	zmiana rzeźby terenu	D N L
I/G	zmiana przeznaczenia gruntów	D N L	brak wpływu na wody		zagrożenie wybuchem	K O L	nieznaczne zmniejszenie pow. biologicznie czynnej	D N L	nieznaczny wpływ na krajobraz	D N L

Rodzaj użytkowania	Komponenty środowiska									
	Powierzchnia ziemi, gleby		Wody powierzchniowe i podziemne,		Klimat, powietrze, klimat akustyczny		Fauna, flora, ekosystem,		Krajobraz	
	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena	Opis oddziaływania	Ocena
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
P2 KD L3,4 KDW - obsługa terenów P2	- zmiana przeznaczenia gruntów, - zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej	D N L	- zmiana stosunków wód gruntowych, - znaczne zmniejszenie powierzchni infiltracji,	D N L/R	- zmiany przewietrzania terenu, - zwiększenie zanieczyszczenia powietrza, - zwiększenie hałasu i zanieczyszczeń technologicznych i komunikacyjnych	D N L	- ograniczenie powierzchni szaty roślinnej, - zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej	D N L	- znaczna zmiana rzeźby terenu,- - zmiana krajobrazu otwartego na krajobraz zurbanizowany terenów działalności gospodarczej	D N L
KD Z1-2	bez zmian		uregulowanie odprowadzenia wód powierzchniowych	+	zwiększenie hałasu i zanieczyszczeń komunikacyjnych	D N L	bez zmian		remonty , przebudowa i modernizacje dróg	+
KD G	- zmiana przeznaczenia gruntów, - zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej	D N L	- zmniejszenie powierzchni infiltracji, - uregulowanie odprowadzenia wód powierzchniowych	D N L	zwiększenie hałasu i zanieczyszczeń komunikacyjnych	D N L	ograniczenie pow. szaty roślinnej i zmniejszenie pow. biologicznie czynnej	D N L	znaczna zmiana rzeźby terenu,-	D N L
IW2	- zmiana przeznaczenia gruntów, - zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej	D N L	zagrożenie obniżenia zwierciadła wód gruntowych i podziemnych	D N L	- niewielki wpływ na zanieczyszczenie powietrza, - możliwe zwiększenie poziomu hałasu	K O L	- ograniczenie pow. szaty roślinnej i zmniejszenie pow. biologicznie czynnej - zagrożenia wynikające z oddziaływania określonego w kolumnie 4	D O L	- zmiana rzeźby terenu, - zmiana krajobrazu otwartego na krajobraz terenów zainwestowanych	D N L

5.2.3 Ocena określonych w projekcie warunków zagospodarowania terenu

Ustalenia zmiany projektu planu dotyczące warunków zagospodarowania związanych z potrzebami ochrony środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzi zobowiązują do:

- zachowania siedlisk roślin i zwierząt prawnie chronionych poprzez m.in. utrzymanie istniejących elementów środowiska przyrodniczego związanych z występowaniem siedlisk,

a na terenach zainwestowanych do:

- zakazu lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających sporządzenia raportu,
- lokalizacji i realizacji przedsięwzięć w sposób nie zagrażający wodom powierzchniowym i podziemnym, w szczególności w granicach proponowanej strefy ochrony pośredniej,
- zaopatrzenia w wodę z sieci miejskiej,
- odprowadzania ścieków komunalnych do sieci miejskiej,
- odprowadzenie wód deszczowych do sieci miejskiej poprzez urządzenia umożliwiające podczyszczanie wód, w szczególności z parkingów, w stopniu wymaganym przepisami odrębnymi,
- zasilania w ciepło w oparciu o źródła spełniające wymogi sanitarne i ochrony środowiska określone w przepisach odrębnych,
- wykluczenia składowania odpadów oraz dopuszczenie, w obszarze postulowanej strefy ochrony pośredniej, wyłącznie zamierzeń inwestycyjnych wytwarzających odpady obojętne w rozumieniu przepisów odrębnych,
- zagospodarowania minimum 20% terenów zainwestowanych jako biologicznie czynnych,
- lokalizowania zieleni na obszarach o dużych spadkach terenu,
- kwalifikują tereny w celu zapewnienia standardów ochrony przed uciążliwością hałasu zgodnie z przepisami odrębnymi,
- określają tereny narażone na potencjalne uciążliwości od linii napowietrznych 220kV i 110kV i odnoszą zasady ich użytkowania do ustaleń przepisów odrębnych.

Ww. zapisy projektu zmiany ustalają warunki zagospodarowania terenu zabezpieczające ochronę podstawowych wartości środowiska i zdrowia ludzi.

Główne zmiany środowiska, w centralnej części obszaru miasta, wynikają z zajęcia terenów nie zainwestowanych, co spowoduje lub może spowodować:

- zmniejszenie areału gruntów rolnych, w większości kl. III i IV,
- zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej,
- przekształcenie rzeźby terenu,
- zmniejszenie powierzchni infiltracji,
- zwiększenie poziomu hałasu,
- zwiększenie tzw. zanieczyszczeń energetycznych,
- zwiększenie uciążliwości komunikacyjnych,
- przekształcenie krajobrazu otwartego nie zainwestowanego na krajobraz zurbanizowany,
- zagrożenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych.

Oceniając zagrożenia dla środowiska w południowej części obszaru, można stwierdzić, że aczkolwiek zmiany w środowisku można by było scharakteryzować jak wyżej, to jednak z uwagi na ich zamierzoną bardzo ograniczoną skalę przestrzenną i funkcjonalną nie będą stanowiły istotnych zagrożeń dla środowiska. Planowane na tym obszarze zagospodarowanie, w tym zainwestowanie w zakresie funkcji, intensywności oraz obsługi infrastrukturą techniczną i komunikacją nie grozi znaczącymi uciążliwościami, a więc i zagrożeniami, wykraczającymi poza standardowe dla obszarów parków o charakterze naturalnym, a niektóre rozwiązania związane z tego typu użytkowaniem mogą nawet zdążyć do renaturyzacji fragmentów obszaru.

Ustalenia projektu zmiany zachowują, w formie dotychczasowej, istniejące siedliska chronionych roślin i zwierząt oraz ich otoczenie wpływające na stan tych siedlisk i tym samym nie wywołują dla nich ujemnych skutków.

Na terenie opracowania nie występują tereny chronione przyrodniczo i krajobrazowo stosownymi decyzjami oraz przepisami szczególnymi.

5.2.4 Ocena zmian w krajobrazie

Obszary objęte zmianami w większości dotyczą terenów otwartych.

Tereny położone w centralnej części obszaru miasta są terenami wysoczyzny krajobrazowo eksponowanymi. Realizacja inwestycji wg ustaleń projektu zmiany w efekcie doprowadzi do zmian krajobrazowych na obszarze objętym zmianą projektu planu charakterystycznym dla współczesnych obszarów działalności gospodarczej. Negatywne przekształcenia w krajobrazie nastąpią na etapie budowy planowanych obiektów, W części negatywne rozwiązania krajobrazowe związane z tego typu zespołami zostaną zneutralizowane planowanym rozdzieleniem i otoczeniem zespołów zabudowy przemysłowo – magazynowej terenami otwartymi (zieleni) oraz znacznym udziałem w zagospodarowaniu zespołów ww. zabudowy zielenią, w tym zielenią wysoką. Natomiast negatywne przekształcenia terenów te charakterystyczne dla etapu budowy ulegną likwidacji wraz z zakończeniem budowy.

Planowane zagospodarowanie terenów położonych w południowej części miasta wzdłuż Kocięgo Potoku, o krajobrazie zbliżonym do form naturalnych, na cele związane z tworzeniem parku przyrodniczo – kulturowego i wypoczynkowo – rekreacyjnego nie naruszy podstawowych walorów krajobrazowych tego obszaru.

5.2.5 Rozwiązania eliminujące lub ograniczające negatywne oddziaływania na środowisko

Podstawowe rozwiązania eliminujące lub ograniczające negatywne oddziaływania na środowisko, zapisane w projekcie zmiany planu, przewidują:

- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wymagających sporządzenia raportu; zakaz nie dotyczy instalacji radiokomunikacyjnych i podobnych; oraz powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody oraz wydajności ujęcia wody Zawidów II,
- dopuszczenie wyłącznie lokalizację inwestycji, które w toku prowadzonej działalności wytwarzają tylko odpady obojętne,
- oddalenie nowych terenów przemysłowych i składowych lub odizolowanie zielenią izolacyjną od istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej,
- pełną obsługę systemową terenów zainwestowanych w zakresie infrastruktury technicznej,
- ograniczenie charakteru tranzytowego istniejących i projektowanych ulic,
- zachowanie istniejącej wartościowej zieleni i utrzymanie dotychczasowego ukształtowania terenu na terenach zieleni,
- przeznaczenie min. 20% powierzchni terenów pod zielenią, w tym odpowiednich zadrzewień na miejscach parkingowych,
- wprowadzenie zieleni izolacyjnej na styku terenów przemysłowych i magazynowych z terenami mieszkaniowymi,
- odprowadzenie wód, z nawierzchni utwardzonych, w szczególności służących komunikacji, do sieci miejskiej poprzez urządzenia podczyszczające w zakresie wymaganym przepisami odrębnymi,
- wprowadzenie zieleni wzdłuż nowych ciągów komunikacyjnych,
- określenie charakteru i parametrów zabudowy z uwzględnieniem uwarunkowań krajobrazowych.

Z uwagi na położenie znacznej części obszaru w postulowanych granicach ochrony pośredniej ujęcia Zawidów II oraz z uwagi na wprowadzenie i dopuszczenie na tym obszarze inwestycji o możliwym potencjale zagrożeń dla wód proponuje się wpisanie do ustaleń zmiany planu zobowiązań lub zaleceń do:

- sporządzenia dla każdej inwestycji przemysłowej raportu wpływu na środowisko ze szczególnym uwzględnieniem wpływu inwestycji na wody podziemne,
- utworzenia stałego monitoringu wpływu inwestycji na wody podziemne.

5.3 Wieloletni Program Inwestycyjny dla miasta Zawidów na lata 2008 -2012

Wieloletni Program Inwestycyjny przedstawia w jednym dokumencie plan działania Rady Miasta w zakresie realizacji infrastruktury zarówno technicznej, jak i społecznej. Jest on więc zestawem projektów inwestycyjnych przewidzianych do realizacji w latach 2008 – 2012.

- remont pomieszczeń Ośrodka Kultury wraz z zakupem wyposażenia do sali widowiskowej i Biblioteki
- przebudowa ul. Szerokiej,
- II etap wprowadzania systemu informatycznego w UM Zawidów wraz z podpisem elektronicznym
- budowa chodnika od miejscowości Ksawerów do budynku po byłej Strażnicy WOP ul. Zgorzelecka
- zakup wiat przystankowych wraz z montażem ul. Wilcza i ul. Kolejowa
- termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego – centralnego ogrzewania (II etap)
- wykonanie dokumentacji projektowej na przebudowę i rozbudowę obiektów sportowych przy Zespole Szkół w Zawidowie wraz z ich wykonaniem
- wykonanie nawierzchni ul. Ostróżno (III etap)
- wykonanie projektu wraz z oświetleniem ul. Zgorzelecka od budynku 54 do budynków nr 70, 72, 74
- przebudowa targowiska miejskiego wraz z ciągiem komunikacyjnym przy ul. Słowackiego
- opracowanie projektu na modernizację stadionu miejskiego tj. przebudowa trybun, wykonanie ujęcia wodnego, wykonanie oświetlenia typu parkowego
- budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego ogólnie dostępnego dla dzieci młodzieży
- wykonanie projektu modernizacji sieci wodociągowej na terenie miasta

- wykonanie projektu budowy ulic wraz z oświetleniem ul. Prusa, Miłosza, Mickiewicza – nowe tereny budowlane
- budowa drogi wraz z oświetleniem ul. Tęczowa
- modernizacja nawierzchni ul. Okrzei
- budowa drogi wraz z oświetleniem ul. M. Skłodowskiej-Curie
- budowa parkingu ul. Graniczna
- przebudowa chodników ul. Strzelecka
- przebudowa chodnika ul. M. Skłodowskiej-Curie od przychodni do granic miasta
- przebudowa ul. Lubelskiej
- rozbudowa cmentarza komunalnego II etap
- przebudowa części parteru budynku Urzędu Miejskiego
- termomodernizacja części parteru budynku szkolnego (skrzydło prawe)
- remont ogrodzenia obiektów szkolnych przy ul. Szkolnej 8
- Program Odnowy Miejscowości
- rozwój bazy rekreacyjnej – budowa ścieżek rowerowych i pieszych
- budowa chodnika przy ul. Lubelskiej
- rekonstrukcja nawierzchni na ul. Wilczej

5.4 Wytyczne wynikające ze Strategii rozwoju miasta Zawidów

5.4.1 Wizja przyszłości

W perspektywie drugiej dekady XXI wieku Zawidów:

- A. Będzie ośrodkiem o dominacji funkcji usługowych, w tym w szczególności funkcji turystyczno-rekreacyjnej.
- B. Odpowiednio wykorzysta walory środowiska naturalnego (w tym zagospodarowanie kompleksu leśno-parkowego dla celów rekreacyjnych). Rozwojowi funkcji turystyczno-rekreacyjnej sprzyjać będzie odrestaurowana zabudowa przyrynkowa, sieć ogólnodostępnych obiektów noclegowych (w tym hoteli) oraz placówek i urządzeń towarzyszących (park wodny z kompleksem basenów, pola golfowe, „sztuczna” plaża nad zalewem „Witka”, gastronomia, rekreacja, usługi dla turystów, itd.). Szczególną atrakcją miasta będzie rozległy park rododendronowo-azaliowy.
- C. Rozwinie funkcje kulturalnej i rekreacyjnej, w tym m.in. duży, międzynarodowy ośrodek kulturalny wraz z teatrem, hala sportowa będąca integralnym elementem

- wielofunkcyjnego centrum rekreacyjno-sportowego, rozbudowana i odpowiednio adaptowana wieża kościoła ewangelickiego.
- D. Rozwinie się rynek pracy, oferujący nowe miejsca pracy i formy zatrudnienia powstałe dzięki rozwojowi sektora usług, całorocznej turystyki i rekreacji, wspieraniu małej i średniej przedsiębiorczości w dziedzinie nieuciążliwej środowiskowo produkcji oraz handlu. Wykorzystane zostaną przy tym znaczące walory przygranicznego i komunikacyjnego położenia miasta (m.in. centrum logistyczne przy dworcu kolejowym).
- E. Ulegną zdecydowanej poprawie warunki bytu lokalnej społeczności dzięki stworzeniu nowych miejsc pracy i wyraźnemu ograniczeniu zjawiska bezrobocia. Sprawi to, iż podwyższy się jakość życia mieszkańców miasta. W ślad za tym zmniejszy się wyraźnie natężenie zjawisk patologicznych.
- F. Dzięki konsekwentnej realizacji polityki ekorozwoju, będzie rejonem o wysokiej jakości wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego.
- G. Standard warunków zamieszkania i obsługi ludności ulegnie zdecydowanej poprawie. Zawidów stanie się miastem w pełni przyjaznym osobom niepełnosprawnym.
- H. Wysokim standardem użytkowym wyróżniać się będzie infrastruktura oświaty i sportu.
- I. Infrastrukturalne warunki bytu lokalnej społeczności cechować będzie wysoka powszechność korzystania z sieci wodociągowej, kanalizacji, itd., a także dostępność wysokiej jakości usług.
- J. Zyska na przestrzennej i funkcjonalnej integracji dzięki dworcowi kolejowemu pełniącemu funkcjach obsługi ruchu pasażerskiego i towarowego w relacjach międzynarodowych, kontenerowa bocznica kolejowa, rozwinięta sieć lokalnych połączeń kolejowych, nowoczesna sieć dróg publicznych (w tym obwodnica o wysokich parametrach technicznych i użytkowych), funkcjonalnych chodników, ścieżek rowerowych włączonych w międzynarodową sieć oraz „przyjazna” środowisku i ludności organizacja ruchu drogowego. Szczególnym elementem wewnątrzmięskiej komunikacji będzie telewizja lokalna oraz sieć umożliwiająca cyfrową transmisję danych.

5.4.2 Plan operacyjny strategii rozwoju miasta

Wyznaczono następujące zadania strategiczne:

- Opracowanie i wdrożenie instrumentarium progospodarczego
- Opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu promocji gospodarczej miasta
 - *inwentaryzacja wolnych pomieszczeń i obiektów produkcyjnych i usługowych*
 - *oferta dla potencjalnych przedsiębiorców*
 - *utworzenie „Punktu Jednej Wizyty” dla inwestorów w Urzędzie Miejskim*
- Obsada kadrowa stanowiska ds. pozyskiwania środków z UE i promocji miasta

- Tworzenie warunków do podwyższania kwalifikacji pracowników Urzędu Miejskiego
- Tworzenie podstaw do aktywizacji zawodowej ludności
 - *opracowanie programu przekształceń (reorientacji) zawodowych*
 - *opracowanie programu prac interwencyjnych w oparciu o POPS*
- Rewitalizacja Starego Miasta (*w tym renowacja kamieniczek Rynku*)
- Rozszerzenie granic administracyjnych miasta
- Zwiększenie zasobu nieruchomości komunalnych poprzez przejęcie gruntów od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa i Skarbu Państwa
- Utworzenie Związku Małych Gmin Miejskich
- Uruchomienie pasażerskiej międzynarodowej komunikacji kolejowej
- Logistyczne centrum transportu kolejowo-drogowego
- Kompleksowa modernizacja układu komunikacyjnego miasta
 - *modernizacja dróg miejskich wraz z chodnikami*
 - *wykonanie nawierzchni chodników przy ul. Warszawskiej*
 - *budowa lokalnego systemu ścieżek rowerowych i ich włączenie do istniejącego krajowego i międzynarodowego systemu*
 - *budowa drogi Pułaskiego wraz z oświetleniem*
 - *modernizacja ul. Kościelnej (ciąg rowerowo-pieszny)*
 - *egzekwowanie obowiązku dbałości o stan nawierzchni od gestorów dróg*
 - *wykonanie dróg dojazdowych do pól i łąk (m.in. ul. Wilcza, droga dojazdowa do Ostróżna)*
- rozbudowa sieci telekomunikacyjnych (światłowodowych)
- Modernizacja i rozbudowa Zakładu Uzdatniania Wody
 - *rozbudowa sieci wodociągowej*
- Uporządkowanie gospodarki ściekowej
 - *rozbudowa oczyszczalni ścieków*
 - *rozbudowa sieci kanalizacyjnej*
- Uporządkowanie gospodarki odpadami
- Uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe
- Wykonanie założeń i planu zaopatrzenia miasta w energię elektryczną, gaz i ciepło
- Likwidacja kolizji napowietrznych sieci energetycznych (rozwój sieci kablowych)

- Rozbudowa istniejącego cmentarza
- Budowa zakładu spopielenia zwłok (krematorium)
- Rekultywacja wyrobiska żwirowni
- Rozwój zagospodarowania rekreacyjnego nad zalewem „Witka”
 - *budowa przystani*
 - *budowa plaży*
 - *boiska do gry w piłkę*
 - *obiekty małej gastronomii*
- Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej miasta
 - *utworzenie hotelu rangi europejskiej*
 - *turystyka w oparciu o miejsce urodzenia Jakuba Böhme – tablica pamiątkowa, skwer, obelisk, itp.*
 - *włączenie miasta w sieć szlaków turystycznych*
- Park rododendronowo-azaliowy (wzdłuż ul. Lubelskiej)
- Rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej w mieście
 - *opracowanie projektu i realizacja inwestycji na stadionie miejskim budowa kortów tenisowych przy kompleksie boisk*
 - *modernizacja basenu (ogólnodostępnego) na terenie ogrodu przedszkolnego*
 - *zorganizowanie lodowiska przy Ośrodku Kultury*
 - *budowa crossu rowerowego na terenie Lasku Lubańskiego*
- Utworzenie Domu Spokojnej Starości (lokalizacja: róg ul. Partyzantów i ul. Kopernika)
- Poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych
 - *wzrost liczby lekarzy ogólnych, stomatologów i personelu pomocniczego*
 - *utrzymanie fizykoterapii i zwiększenie zakresu świadczonych usług*
 - *utrzymanie dotychczasowej formy pobierania próbek do badań laboratoryjnych*
 - *wzrost zakresu usług medycznych Przychodni Zdrowia (pełny zakres usług medycznych; terapia dla osób uzależnionych; terapia dla dzieci i młodzieży*
- Promocja miasta w sferze oświaty, kultury, rekreacji i sportu
 - *organizacja imprezy identyfikującej Zawidów*

- *organizacja imprezy charytatywnej dla Zawidowa w oparciu o jego historię, tradycje i kulturę*
- *aktywizacja kontaktów międzynarodowych w zakresie sportu, kultury i oświaty*
- **Rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej miasta**
 - *rozbudowa Ośrodka Kultury (amfiteatr w parku; ogródek jordanowski; letnia kawiarenka)*
 - *rozszerzenie oferty kulturalnej (różnych form zainteresowań) dla dzieci i młodzieży*
 - *amfiteatr przy „Wieży”*
- **Rozwój infrastruktury oświaty**
 - *utworzenie zespołu szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych*
 - *budowa hali sportowej przy zespole szkół (lokalizacja: ul. Zgorzelecka 48)*
 - *budowa lub powołanie na bazie istniejących obiektów ponadgimnazjalnego ośrodka szkolno-dydaktycznego o kierunku językowym.*

5.5 Wytyczne wynikające z Planu Odnowy Miejscowości Zawidów

Dokument ten określa priorytetowe kierunki rozwoju Zawidowa. Określone zostały między innymi na podstawie debaty przeprowadzonej w dniu 11.06.2008 r., podczas której uczestnicy określali inwestycje, które powinny, ich zdaniem, zostać zrealizowane jak najszybciej.

Jako priorytety zostały określone następujące działania, wyróżnione w poszczególnych obszarach strategicznych:

GOSPODARKA

Priorytetem w obszarze gospodarczym jest promocja miasta w kraju i zagranicą, jak i tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy. Działania te winny być wsparte skutecznym pozyskiwaniem środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych źródeł pozabudżetowych.

INFRASTRUKTURA

Priorytetami w tym obszarze są działania w kierunku budowy i rozbudowy infrastruktury kulturalnej oraz bazy sportowo - rekreacyjnej. Priorytetem jest również podjęcie działań w kierunku rozwoju infrastruktury publicznej.

SPOŁECZNOŚĆ

Obszar społeczny za priorytetowe cele przyjął działania w kierunku organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz działania na rzecz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miejscowości. Priorytetem jest również podjęcie działań na rzecz poprawy warunków kształcenia dzieci i młodzieży.

Ponadto wybrano wariant rozwoju obejmujący sześć celów utworzonych na podstawie wcześniej zidentyfikowanych celów w poszczególnych obszarach życia społeczno-gospodarczego miejscowości Zawidów. Poszczególnym zidentyfikowanym w wariancie celom przypisano kierunki działań.

CEL STRATEGICZNY – I A

Podjąć działania w kierunku budowy i rozbudowy infrastruktury kulturalnej.

Opis kierunków działań:

1. Modernizacja Strażnicy – utworzenie miejsca spotkań wielopokoleniowych (w tym budowa galerii miejskiej poświęconej pamięci Jakoba Böhme).
2. Modernizacja Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej.
3. Rewitalizacja Parku im. Jakoba Böhme, w tym poprawa stanu technicznego amfiteatru.

CEL STRATEGICZNY – I B

Podjąć działania w kierunku rozwoju infrastruktury publicznej.

Opis kierunków działań:

1. Rewitalizacja Starego Rynku.
2. Remont zabytkowego kościoła pw. św. Józefa Robotnika.
3. Wymiana sieci wodociągowej.

CEL NIEZBĘDNY – II A

Podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury drogowej.

Opis kierunków działań:

1. Remont dróg wewnętrznych na terenie miasta.
2. Budowa obwodnicy Zawidowa.

3. Poprawa stanu technicznego dróg dojazdowych do miasta.

CEL NIEZBĘDNY – II B

Promować miasto w kraju i zagranicą.

Opis kierunków działań:

1. Promocja walorów gospodarczych miasta (wolnych terenów inwestycyjnych) dla pozyskania inwestorów.
2. Aktywizacja walorów kulturowo – przyrodniczych miasta dla rozwoju turystyki weekendowej i pobytowej.
3. Wykorzystanie przygranicznego położenia Zawidowa w celu nawiązania wielopłaszczyznowej współpracy gospodarczej.

CEL NIEZBĘDNY – II C

Podjąć działania w kierunku budowy i rozbudowy bazy sportowo – rekreacyjnej.

Opis kierunków działań:

1. Budowa hali sportowej.
2. Budowa boisk wielofunkcyjnych.
3. Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych w mieście i włączenie ich w międzynarodowy układ tras czeskich i niemieckich.

CEL NIEZBĘDNY – II D

Podjąć działania na rzecz poprawy warunków kształcenia dzieci i młodzieży.

Opis kierunków działań:

1. Remont budynku szkoły.
2. Rozbudowa przedszkola.
3. Wyposażenie przedszkola w sprzęt rehabilitacyjny.

5.6 Wytyczne wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Zawidów

Dla określenia kierunków rozwoju miasta przyjęto następują misję jego rozwoju:

Miasto o harmonijnym rozwoju (na zasadach rozwoju zrównoważonego) wykorzystujące walory swego położenia jako miasta nadgranicznego na szlaku ważnych połączeń drogowych, w tym z autostradą, położone w obszarze międzynarodowych powiązań gospodarczych i turystycznych oraz powiązań w obszarze regionu zgorzeleckiego jako regionu rozwijającego się.

Wizję przyszłości miasta charakteryzują następujące cechy:

- miasto przyjazne człowiekowi stwarzające właściwe warunki życia (w dziedzinach odnoszących się do mieszkalnictwa, usług, miejsc pracy, wypoczynku, czystości powietrza i stanu środowiska),
- miasto o uporządkowanej przestrzeni architektonicznej i urbanistycznej z nowymi rozwiązaniami uwzględniającymi dotychczasowy charakter historycznie ukształtowanej zabudowy, rozwijane w sposób uporządkowany, w oparciu o czytelne i jednoznacznie wydzielone układy kompozycyjne,
- funkcjonujący intensywnie ośrodek centralny usytuowany w zespole Starego Miasta o funkcji mieszkaniowej, usługowej, turystycznej,
- miasto o rozwiniętej przedsiębiorczości zapewniającej miejsca pracy w następujących dziedzinach:
 - obsługę ruchu granicznego i tranzytowego,
 - usługi specjalistyczne wynikające z powiązań gospodarczych i turystycznych, O turystyka i rekreacja,
 - specjalistyczne formy produkcji i obsługi przemysłu rozwijającego się na pograniczu polsko-czesko- niemieckim,
- miasto z zespołem ujęć wody dla potrzeb Bogatyni i gmin sąsiednich, funkcjonującym z pełnym respektowaniem gospodarczych interesów miasta,
- bezkolizyjne powiązania komunikacyjne stacji kolejowej oraz przejścia granicznego z zewnętrznym układem drogowym.

5.6.1 Cele rozwoju miasta

Cele strategiczne obejmują:

1. Rozwój nowych funkcji gospodarczych (usługowych, produkcyjnych, turystycznych) oraz zapewnienie nowych miejsc pracy.
2. Poprawa warunków zamieszkiwania przy zapewnieniu obsługi mieszkańców w zakresie właściwym do skali miasta, w tym warunków wypoczynku.
3. Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta z wydobyciem jego tożsamości kulturowej i odrębności, specyfiki przestrzennej oraz postaw identyfikacji i integracji społecznej.

Cele operacyjne obejmują:

1. Rozwój przestrzenny oraz poprawę stanu przestrzennego miasta przy pełnym wydobyciu jego walorów kulturowych.

2. Poprawa warunków życia w mieście poprzez:

- rozwój funkcji mieszkaniowej (poprzez modernizację istniejącej zabudowy i rozwój nowych obszarów),
- poprawę jakości obszarów zabudowanych (architektury i jej otoczenia),
- przystosowanie starego miasta do funkcji ośrodka miejskiego o funkcjach gospodarczych,
- ochrona wartości kulturowych i ich przystosowanie do funkcji rozwojowych miasta,
- rozwój usług,
- rozwój infrastruktury i jej modernizacja,
- modernizacja komunikacji,
- eliminacja uciążliwości komunikacyjnych.

3. Rozwój działalności gospodarczej i usługowej, w tym małych form w dziedzinach dostosowanych do warunków lokalnych, specyfiki miasta i jego położenie (turystyka, obsługa komunikacji, transport, handel), w tym przygotowanie nowych terenów oraz wykorzystanie terenów w strefie zabudowanej.

4. Wykorzystanie zasobów wód podziemnych do zaopatrzenia w wodę terenów Worka Turowskiego i innych obszarów.

5. Ochrona i poprawa stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie i ukształtowanie pożądanego jego stanu z punktu widzenia funkcjonowania przyrody,
- ukształtowanie pożądanego jego stanu z punktu widzenia potrzeb mieszkańców (ze względu na potrzeby estetyczne, higieniczne, rekreacyjne, itp.).

6. Wykształcenie partnerskich powiązań z sąsiednimi ośrodkami miejskimi i samorządami.

5.6.2 Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego

Obszary wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych

Obszar doliny Kociego Potoku i rzeki Witki do objęcia ochroną prawną w formie **zespołu przyrodniczo-krajobrazowego**. W obszarze tym ochronie podlegałyby:

- warunki hydrologiczne,
- zespoły roślinności (ekosystemy łąkowo-wodne i wodno-leśne, lasy i zadrzewienia),
- ukształtowanie terenu.

Lasy i zadrzewienia

Zlokalizowane na obszarze miasta zespoły zadrzewień i lasów wskazane są do zachowania i ochrony na rzecz pełnienia funkcji ochronnych. Planowane dolesienia wg ustaleń rysunku studium.

Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Ustala się ochronę istniejących w obszarze miasta terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Jej docelowy układ i sposób użytkowania kształtować będą:

- zasięg rozbudowy zainwestowania miejskiego,
- lokalizacja ujęć wody i zakładu uzdatniania wody „Zawidów II”,
- stan środowiska przyrodniczego, w tym procesy degradacji gruntów rolnych oraz zakładane formy ochrony środowiska przyrodniczego,
- lokalizacja obiektów infrastruktury technicznej i komunalnej,
- dolesienia.

Ochrona złóż kopalin

Zakres eksploatacji określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego opracowany dla potrzeb eksploatacji. Jej uciążliwość i negatywne oddziaływanie na środowisko wyraża się w przekształceniu terenu, likwidacji zieleni, ingerencji w czwartorzędowy górny poziom wodonośny oraz emisją hałasu i uciążliwością transportu ciężkiego[^]

Po okresie eksploatacji (5 lat) teren wymaga rekultywacji w kierunku wodno-leśnym z możliwością przystosowania pod potrzeby rekreacji.

Dla zapewnienia zaopatrzenia w wodę miasta i gminy Bogatynia oraz innych miejscowości sąsiadujących z miastem Zawidów przewiduje się budowę nowego ujęcia wody „Zawidów II” bazującego na zbilansowanych i dokumentowanych zasobach wód podziemnych.

5.6.3 Kierunki ochrony środowiska kulturowego

Rodzaj i zakres dotychczasowej ochrony.

Ochronie prawnej podlegają następujące obszary miasta:

- średniowieczny układ lokacyjny miasta z XIII wieku wraz z towarzyszącymi mu krajobrazowymi zespołami kościelnymi z XVIII wieku i katolickim z XIX wieku (strefa pełnej ochrony konserwatorskiej - „A”),
- układ promienisto-pierścieniowy miasta z XIX i XX wieku wraz z założeniami parkowymi i krajobrazowymi (strefa ochrony konserwatorskiej - ograniczonej - „B”),
- zespół parkowo-leśny Góra Zamkowa (strefa konserwatorska ochrony krajobrazu)
- zespół rezydencjonalny Ostróżno (strefa konserwatorska ochrony krajobrazu i strefa ochrony konserwatorskiej - ograniczonej „B”),
- zlokalizowane po zachodniej stronie miasta (Zawidów - Szyby) zespoły:
 - - zespół kolejowo-mieszkaniowy ,
 - - zespół parkowy,
 - - zespół mieszkaniowy przy ul. Dworcowej,
 - - zespół mieszkaniowy „Osiedle” (strefa ochrony konserwatorskiej - ograniczonej „B”).

Formy ochrony środowiska kulturowego.

Zakłada się dokonanie zmian w sposobie ochrony środowiska kulturowego poprzez:

- objęcie wspólną strefą ochrony konserwatorskiej - ograniczonej „B zespołu parkowo-leśnego Góra Zamkowa dotychczas objętego strefą konserwatorskiej ochrony krajobrazu,
- objęcie strefą ochrony konserwatorskiej - ograniczonej „B” zespołu rezydencjonalnego Ostrożne w dotychczas ustalonych granicach strefy konserwatorskiej ochrony krajobrazu,
- odstąpienie od dotychczas ustanowionych stref ochronnych dla części zachodniej miasta obejmujących zespoły mieszkaniowe i parkowe określane jako Zawidów - Szyby na rzecz ochrony prawnej obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz ochrony charakteru istniejących zespołów zabudowy mieszkaniowej o wartościach tradycyjnych, poprzez odpowiednie ustalenia kształtowania zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

5.6.4 Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej

Obszary zabudowane o pozytywnych wartościach funkcjonalno-przestrzennych.

Zakłada się, że istotą wszelkich zabiegów modernizacyjnych i przemian funkcjonalnych winno być utrzymanie dotychczasowych, korzystnych dla funkcji społecznych cech przestrzennych i walorów architektonicznych miasta, takich jak:

- skoncentrowany układ terenów zainwestowanych,
- historyczny zespół zabudowy Starego Miasta (miasta lokacyjnego), a w nim w szczególności zachowany pierwotny układ urbanistyczny,
- czytelnie uformowany zespół w centralnej i zachodniej części miasta o charakterystycznym, promienisto - pierścieniowym układzie miasta.

Obszary miasta do rewaloryzacji.

Zasady przeprowadzenia rewaloryzacji:

- a) utrzymanie istotnych cech istniejącego układu przestrzenno - krajobrazowego
- b) adaptacja układu do funkcji aktywizujących społecznie i gospodarczo, a w szczególności:
 - do funkcji mieszkaniowej o wysokich standardach technicznych i mieszkaniowych,
 - do funkcji usługowych obejmujących zarówno funkcje komercyjne i publiczne.

Obszary miasta do przebudowy i rehabilitacji.

Rehabilitacja i przebudowy następujących obszarów:

- terenów przemysłowych zlokalizowanych w południowej części miasta z przystosowaniem ich do funkcji gospodarczych zgodnych z celami rozwojowymi,
- terenów zlokalizowanych w obszarze całego miasta, o przemieszanych funkcjach i niekorzystnych formach zagospodarowania, takich jak:
 - => tereny w rejonie ulicy Kopernika i Wilczej,
 - => teren u zbiegu ulicy Wilczej i Zgorzeleckiej,

=> tereny w otoczeniu Starego Miasta i obiektów zabytkowych (garażowiska, składowiska),

=> tereny u zbiegu ulic Skłodowskiej-Curie i Zgorzeleckiej,

=> tereny w rejonie ulicy Mickiewicza.

Obszary rozwojowe miasta.

Zakładany w kierunkach obszar rozwojowy miasta obejmuje głównie tereny zlokalizowane w zachodniej i północnej części miasta. Pod względem funkcjonalnym przewiduje się następujące tereny:

a) tereny mieszkaniowe wielorodzinne w rejonie zabudowy wielorodzinnej przy ulicy Skłodowskiej - Curie (po północnej stronie istniejących zespołów),

b) tereny mieszkalnictwa jednorodzinnego w części północnej miasta oraz w obszarach dotychczasowego zainwestowania i w rejonie ulicy Wilczej,

c) tereny usługowe i produkcyjne w rejonie ulicy Zgorzeleckiej, po obu jej stronach oraz w rejonie ulicy Skłodowskiej - Curie, jako uzupełnienie istniejącej zabudowy. Część terenów przeznaczonych na cele zabudowy mieszkaniowej powinna stanowić rezerwę terenową nastawioną na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej oraz niezbędnych obiektów usług publicznych.

Powierzchnie wyznaczonych terenów rozwojowych wynoszą:

- tereny mieszkaniowe około 24 ha,
- tereny usługowo-produkcyjne około 17 ha,
- tereny rezerwowane pod zespół urządzeń związanych z budową ujęć wody „Zawidów II” około 4,2 ha,
- tereny usług publicznych około 1,2 ha (boisko szkolne).

Kierunki modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego

Układ drogowy

Realizacja potrzeb drogowych miasta wymaga przeprowadzenia modernizacji następujących elementów istniejącego układu:

• ulicy Zgorzeleckiej do parametrów ulicy zbiorczej z obustronnym chodnikiem i ścieżką rowerową,

• ulica Skłodowskiej - Curie do parametrów ulicy zbiorczej z obustronnym chodnikiem i ścieżką rowerową, niezbędne wyburzenia obiektów kolidujących z przebudową,

• skrzyżowania ulic Zgorzeleckiej i Skłodowskiej - Curie wraz z niezbędnymi wyburzeniami obiektów kolizyjnych,

• pozostałych ulic na terenie miasta do parametrów ulicy klasy lokalnej (KL) i dojazdowej (KD) przy zachowaniu ukształtowanego dotychczas charakteru i układu urbanistycznego miasta.

Komunikacja kolejowa

Zakłada się możliwość modernizacji i rozbudowy istniejących obiektów i urządzeń oraz zmiany funkcji linii kolejowej jako kolejowego przejścia granicznego Frydlant - Zawidów.

Kierunki modernizacji i rozbudowy układu sieci i urządzeń infrastruktury technicznej

Zaopatrzenie w wodę

Kierunkowa rozbudowa systemu wodociągowego ZAWIDOWA determinowana będzie przez następujące czynniki:

- planowany rozwój urbanistyczny miasta,
- dążenie do zapewnienia jednakowego poziomu obsługi infrastrukturalnej na całym obszarze zurbanizowanym,
- budowa zespołu ujęć wód podziemnych Zawidów II.

Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków

Kierunkowy rozwój systemu kanalizacyjnego ma osiągnąć następujące cele:

- przebudowanie istniejącego układu ogólnospławnego w kierunku doprowadzenia do jak najwyższego stopnia rozdzielczości tj. rozdziału ścieków socjalno - bytowych i wód opadowych,
- rozbudowa rozdzielczego systemu kanalizacyjnego równoległe w rozwoju przestrzennym miasta,
- poszerzenie obszarów obsługi na kierunkach nie objętych dotychczas oddziaływaniem systemu miejskiego, w sposób uwzględniający rachunek ekonomiczny,
- spełnienie wymogów stawianych przez prawo w zakresie oczyszczania ścieków.

Gospodarka cieplna

Podstawowym zadaniem w zakresie gospodarki cieplnej jest w okresie kierunkowym doprowadzenie do ZAWIDOWA gazu przewodowego.

Inwestycja ta stworzyłaby możliwości dostawy energii na wszystkie cele w tym ogrzewanie obiektów stojąc w zgodzie z wymaganiami związanymi z ochroną środowiska.

Sieci elektroenergetyczne

Podstawowe zasilanie miasta bazować na istniejącej sieci, którą tworzą:

- rozdzielnia R-61,
- stacje transformatorowe 20/0,4kV.
- linie średniego napięcia 20kV,

Rozwój przestrzenny miasta w kierunku północno-wschodnim wymaga skablowania linii napowietrznych 20kV L802 i L807 przebiegających przez ten rejon.

Planuje się zasilanie nowych terenów mieszkaniowych i usługowych ze skablownych linii napowietrznych poprzez nowe stacje transformatorowe 20/0,4kV.

Telekomunikacja

Rozwój miasta wymaga budowy centrali telefonicznej na około 2000 NN, oraz przebudowy sieci telekomunikacyjnej (m. in. poprzez wymianę istniejących kabli)

W planach Zakładu Telekomunikacji S.A. w Jeleniej Górze w 1999 roku jest ułożenie kabla światłowodowego relacji Zgorzelec - Zawidów - Platerówka.

Gospodarka odpadami

Zagadnienie unieszkodliwiania odpadów komunalnych odpadów komunalnych rozwiązane został dzięki porozumieniu z miastem Zgorzelec.

Zmiany w strukturze gospodarczej obszaru ,w tym zasady kształtowania rolnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Najważniejszymi zadaniami do realizacji są inwestycje związane z możliwością zachowania walorów ekologicznych w połączeniu z podnoszeniem standardu życia mieszkańców. Oprócz działań inwestycyjnych związanych z porządkowaniem terenów, rozbudową infrastruktury społecznej, uregulowaniem gospodarki wodno-ściekowej ,rozbudową infrastruktury komunikacyjnej niezbędne są także przedsięwzięcia związane z ogólnospołeczną edukacją ekologiczną, promowaniem zdrowego stylu życia.

Zmiany w sposobie użytkowania terenu

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta w zakresie potrzeb pozyskania terenów na nowe inwestycje wymaga przejścia od ANR gruntów oraz ich przekwalifikowania.

Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury

Poprawa stanu dróg istniejących a także budowa nowych dróg osiedlowych .Remont chodników dla pieszych oraz budowa nowych szczególnie w pasie dróg łączących centrum miasta z osiedlami peryferyjnymi. Przyczyni się to do zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego a także poprawy estetyki ciągów komunikacyjnych.

Modernizacja oświetlenia ulicznego

W roku 2003 wymieniono istniejące żarówki i oprawy oświetleniowe na tzw. energooszczędne co skutkuje oszczędnościami w kosztach eksploatacji na poziomie ca.35%. Kontynuacją zadania będzie sukcesywna wymiana szafek sterujących, którą planuje się zakończyć w 2005 roku.

Wodociągowanie

W roku 2004 rozpoczęto zadanie inwestycyjne pn. Ochrona rzeki Nysa Łużycka- Budowa zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej z modernizacją

oczyszczalni ścieków dla gminy Zawidów, Sulików i czeskiej Habartice skutkujące m.in. wodociągowaniem Ostróżna oraz terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. W roku 2005 planowane jest rozpoczęcie zadania inwestycyjnego dot. modernizacji Zakładu Uzdatniania Wody .

Kanalizacja miasta

W roku 2004 rozpoczęto zadanie inwestycyjne pn. Ochrona rzeki Nysa Łużycka- Budowa zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej z modernizacją oczyszczalni ścieków dla gminy Zawidów, Sulików i czeskiej Habartice skutkujące m.in. budową sieci sanitarnej na terenach zamieszkałych nieskanalizowanych /Ostróżno I i II, Osiedle/ oraz terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową .

Poprawa stanu środowiska naturalnego

Niezbędnymi zadaniami związanymi z poprawą środowiska naturalnego są działania zmierzające do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez :

- systematyczne spotkania z uczniami szkół / min.1 raz w kwartale/
- cykliczne redagowanie fotoreportaży w Gazetce Zawidowskiej
- coroczny konkurs na najładniejszą posesję

Miasto rozszerzy możliwości odbioru z posesji wyselekcjonowanych odpadów komunalnych w tzw. systemie workowym .Organizatorem tego przedsięwzięcia będzie PUK Sp. z o.o.

Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców

Dla poprawy warunków i jakości życia mieszkańców miasto sukcesywnie od 1996 roku kontynuuje sanitację miasta poprzez budowę sieci kanalizacyjnej. W roku 2004 rozpoczęto inwestycję w wyniku której zkanalizowane i zwodociągowane zostaną tereny peryferyjne miasta oraz wybudowana zostanie nowa oczyszczalnia ścieków. W zamierzeniach na lata 2005-2006 zaplanowana jest modernizacja Zakładu Uzdatniania Wody. W budynkach komunalnych realizowane są zgodnie z harmonogramem remonty dachów oraz remonty kominów i pieców węglowych. W zamierzeniach wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta jest opracowanie projektu modernizacji stadionu miejskiego.

6 Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu

Źródła finansowania działań związanych z ochroną środowiska zaprezentowanych w niniejszym dokumencie to głównie:

- Środki własne samorządów oraz podmiotów gospodarczych
- Budżet państwa
- Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej
- Zagraniczna pomoc finansowa
- Fundusze Unii Europejskiej
- Kredyty preferencyjne z Banku Ochrony Środowiska (BOŚ)
- Kredyty udzielane przez banki a w tym międzynarodowe instytucje finansowe.

6.1.1 Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Fundusze ochrony środowiska działają na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. 2008 Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami). Fundusze (narodowy i wojewódzkie) mają osobowość prawną i są odpowiednio państwowym funduszem celowym oraz wojewódzkimi funduszami celowymi. Prowadzą one samodzielną gospodarkę finansową w sposób zapewniający wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Uzupełniają one fundusze gminne i powiatowe, które nie mają osobowości prawnej i z tego tytułu nie mogą udzielać pożyczek.

Przychodami funduszy są głównie wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy oraz przepisów szczególnych.

Środki funduszy przeznacza się na finansowanie działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej a także działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska.

NFOŚiGW administruje również środkami pochodzącymi z pomocy zagranicznej przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce. Redystrybucja środków odbywa się w ramach następujących zagadnień:

- ochrona powietrza,
- ochrona wód i gospodarka wodna,
- ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo,
- geologia i górnictwo,
- edukacja ekologiczna,
- państwowy monitoring środowiska,
- programy międzydziedzinowe,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- ekspertyzy i prace badawcze.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być:

- - jednostki samorządu terytorialnego,
- - przedsiębiorstwa,
- - instytucje i urzędy,
- - szkoły wyższe i uczelnie,
- - jednostki organizacyjne ochrony zdrowia,
- - organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia),
- - administracja państwowa,
- - osoby fizyczne.

Pożyczka udzielona przez Narodowy Fundusz nie może przekroczyć 80% kosztów przedsięwzięcia, za wyjątkiem przedsięwzięć, dofinansowywanych z nie podlegających zwrotowi środków zagranicznych a wielkość pożyczki na przedsięwzięcia finansowane wyłącznie ze środków Narodowego Funduszu nie może być niższa niż 2 000 000 zł (z wyłączeniem pożyczek płatniczych i pożyczek z subfunduszy.

Priorytetem działania NFOŚ jest dofinansowania przedsięwzięć realizowanych z udziałem bezzwrotnych środków Unii Europejskiej i innych bezzwrotnych środków zagranicznych.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspiera finansowo przedsięwzięcia o zasięgu regionalnym. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej co roku określa listę zadań priorytetowych przewidzianych do dofinansowania. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska udziela dofinansowania w formie: pożyczek (w tym pożyczek pomostowych), dotacji i dopłat do oprocentowania kredytów. Wnioski o dofinansowanie można.

Lista przedsięwzięć priorytetowych Funduszu na rok 2009 została sporządzona w oparciu o hierarchię celów wynikającą z polityki ekologicznej państwa, Programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego, Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, założeń do „Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2009-2012” oraz ustawowych regulacji wyznaczających kierunki wydatkowania środków przez Fundusz. Priorytetowo traktowane będą zadania ujęte w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz zadania Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, których zakres odpowiada działalności statutowej Funduszu.

Dziedziny ochrony środowiska zostały ujęte w „Liście przedsięwzięć priorytetowych ...” w układzie hierarchicznym.

1. W dziedzinie ochrony wód W pierwszej kolejności dofinansowywane będą przedsięwzięcia związane z realizacją „Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych” w tym:

1.1 budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków mająca na celu osiągnięcie wymaganych standardów jakości ścieków odprowadzanych do środowiska,

1.2 budowa i modernizacja systemów kanalizacyjnych,

1.3 budowa obiektów gospodarki osadowej mająca na celu właściwe zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków.

2. W dziedzinie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi

2.1. Realizacja gminnych, międzygminnych, powiatowych i wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, szczególnie w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych, w tym wspomaganie systemów zagospodarowania osadów ściekowych i kompostowni oraz zamykania i rekultywacji składowisk odpadów.

2.2. Wspieranie wszelkich działań zmierzających do odzysku i recyklingu odpadów, a zwłaszcza odpadów opakowaniowych, zużytego sprzętu elektronicznego oraz recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

2.3. Rekultywacja terenów zdegradowanych przez wojsko, przemysł oraz wydobywanie kopaliny pospolitych i podstawowych.

2.4. Unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, odpadów medycznych oraz odpadów przemysłowych.

2.5. Zmniejszanie uciążliwości dla środowiska spowodowanych wydobywaniem i przetwarzaniem kopalin.

2.6. Rozwój i wdrażanie technologii zapobiegających powstawaniu odpadów oraz zapewniających ich minimalizację w procesach produkcyjnych.

3. W dziedzinie ochrony powietrza

3.1. Zmniejszanie emisji pyłów i gazów, ze szczególnym uwzględnieniem redukcji dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz gazów cieplarnianych z energetycznego spalania paliw i procesów technologicznych.

3.2. Ograniczanie niskiej emisji, głównie w miastach, miejscowościach turystyczno-uzdrowiskowych oraz położonych w kotlinach górskich.

3.3. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza przez pojazdy samochodowe.

3.4. Racjonalizacja gospodarki energią.

3.5. Wykorzystanie źródeł energii odnawialnej, w tym biopaliw.

4. W dziedzinie gospodarki wodnej

4.1 Zwiększanie zasobów dyspozycyjnych wody oraz wyższa skuteczność ochrony przeciwpowodziowej poprzez wspieranie budowy zbiorników retencyjnych, programów małej retencji, działań administratorów cieków dotyczących budowy i modernizacji urządzeń ochronnych.

4.2 Rozbudowa infrastruktury w zakresie budowy i rozbudowy ujęć wodnych oraz budowy systemów wodociągowych w ramach realizacji programów porządkowania gospodarki ściekowej na tych terenach w pierwszej kolejności w połączeniu z systemem kanalizacji.

5. W dziedzinie leśnictwa

5.1. Ochrona i przywracanie bioróżnorodności ekosystemów leśnych.

5.2. Wspieranie programów zwiększania lesistości województwa.

5.3. Ochrona ekosystemów leśnych.

5.4. Ochrona przeciwpożarowa lasów oraz ich ochrona przed innymi klęskami żywiołowymi.

6. W dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu

6.1. Zachowanie i przywracanie bioróżnorodności ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych, parków i terenów zielonych.

6.2. Restytucja gatunków fauny i flory.

6.3. Prace badawcze i projektowe związane z zasobami przyrodniczymi województwa (inventaryzacje przyrodnicze, badanie flory i fauny, programy i plany ochrony, plany urządzeniowe lasów itp.).

6.4. Działania promujące sieć NATURA 2000.

7. W dziedzinie edukacji ekologicznej

7.1. Rozwój bazy służącej realizacji programów edukacyjnych w regionalnych ośrodkach edukacji ekologicznej, szkołach i innych ośrodkach edukacyjnych oraz w parkach narodowych i krajobrazowych.

7.2. Realizacja programów edukacyjnych, zgodnych z Programem Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska, poprzez bezpośrednie działania szkoleniowe, zwłaszcza działania praktyczne i propagandowe, wydawnictwa i prasę popularyzującą wiedzę ekologiczną, zakup sprzętu i materiałów dla działalności edukacyjnej, konferencje, seminaria, wystawy, konkursy, olimpiady, festiwale upowszechniające wiedzę i postawy ekologiczne.

8. W dziedzinie ochrony przed hałasem

Poprawa klimatu akustycznego na terenach zagrożonych hałasem, a zwłaszcza hałasem komunikacyjnym.

9. W pozostałych dziedzinach

9.1. Realizacja prac badawczych i ekspertyz związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

9.2. Wdrażanie programów czystszej produkcji i systemów zarządzania środowiskowego.

9.3. Wprowadzanie programów oszczędzania surowców i energii.

9.4. Zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków mających wpływ na środowisko.

9.5. Zadania z zakresu monitoringu środowiska a zwłaszcza państwowego monitoringu środowiska.

9.6. Działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dzieci z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska.

9.7. Remonty i odtworzenia obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej zniszczonych przez powódź i inne klęski żywiołowe.

9.8. Wspieranie działań z zakresu rolnictwa ekologicznego, bezpośrednio oddziałujących na stan gleby, powietrza i wód, zwłaszcza na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody, które uzyskały priorytet gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

9.9. Wdrażanie systemu kontroli wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska, a w szczególności tworzenia baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat.

9.10. Zadania promujące zadania związane z tworzeniem, organizacją służb ochrony środowiska.

Kryteria wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Na podstawie art.414 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r.- Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62 poz.627 z późn. zmianami) Rada Nadzorcza Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu ustala kryteria, które są stosowane przy ocenie i kwalifikacji przedsięwzięć do finansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu.

Kryterium zgodności z polityką ekologiczną państwa i Województwa Dolnośląskiego.

Kryterium ma charakter nadrzędny.

1. Środki Wojewódzkiego Funduszu przeznacza się na finansowanie zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodne ze „Strategią działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu na lata 2005 – 2008” i listą przedsięwzięć priorytetowych, uchwalaną przez Radę Nadzorczą Wojewódzkiego Funduszu.
2. Ze środków Wojewódzkiego Funduszu finansowane będą przede wszystkim przedsięwzięcia współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej związanych z członkostwem w Unii.

I. Kryterium zasięgu oddziaływania.

Preferowane będą zadania o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania.

II. Kryterium techniczno – ekonomiczne.

1. W skład kryterium wchodzi:
 - a) planowane efekty rzeczowe i ekologiczne zadania oraz koszty jednostkowe ich uzyskania,
 - b) nowoczesność rozwiązań, niezawodność, energooszczędność
 - c) i materiałooszczędność,
 - d) czas realizacji,
 - e) przygotowanie zadania do realizacji,
 - f) zabezpieczenie źródeł finansowania,
 - g) dla wybranych zadań – ryzyko finansowe oraz planowane koszty realizacji obiektów.
2. Wnioski o przyznanie pożyczek lub dotacji, których wartość jednostkowa przekracza 10 000 000 EURO, dotyczące środków technicznych służących jedynie ograniczeniu negatywnego oddziaływania na środowisko, w szczególności oczyszczalni ścieków, elektrofiltrów lub składowisk odpadów, powinny zawierać uzasadnienie obejmujące analizę ewentualnych alternatywnych rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych mających na celu wyeliminowanie lub ograniczenie powstawania zanieczyszczeń oraz wprowadzenie czystszej produkcji.

IV. Kryterium wymogów formalnych.

1. Wymagane jest spełnienie przez wnioskodawcę wymogów formalnych wynikających z przepisów prawnych oraz z „Zasad udzielania i umarzania pożyczek , udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek ze środków WFOŚiGW we Wrocławiu”, a w szczególności:
 - a) posiadanie uzgodnień, pozwoleń i opinii niezbędnych do rozpoczęcia zadania,
 - b) przeprowadzenie procedury zgodnej z ustawą prawo zamówień publicznych przez wnioskodawców, którzy z mocy przepisów prawa zobowiązani są do jej stosowania. Pozostali wnioskodawcy w tym również zwolnieni z mocy prawa ze stosowania ustawy prawo zamówień publicznych, składający wniosek o dofinansowanie, którego kwota przekracza wartość progową określoną w art. 4 ustawy przedkładają oświadczenie, w którym wskazują podstawę wyłączenia spod stosowania przepisów prawa zamówień publicznych i dokonują wyboru wykonawców zamówień na roboty budowlane, usługi i dostawy w formie przetargu pisemnego zgodnie z art. 70-72 ustawy Kodeks Cywilny.
2. W przypadku udziału w zadaniu środków finansowych Unii Europejskiej oraz innych środków pomocowych udzielanych na podstawie odrębnych umów międzynarodowych za nadrzędne uznaje się zasady tam obowiązujące.
3. Dopuszcza się odstępstwo od powyższych wymogów formalnych w uzasadnionych przypadkach, a w szczególności przy zapobieganiu i usuwaniu skutków poważnych awarii, klęsk żywiołowych i innych ważnych interesach społecznych.

6.1.2 Zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe

6.1.2.1 EkoFundusz

Fundacja EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 roku przez Ministra Finansów dla zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części długu zagranicznego na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. konwersja długu przez Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja, Norwegia).

EkoFundusz zarządza środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji, łącznie ponad 571mln USD do wydatkowania w latach 1992 - 2010.

Przyznane środki Fundacja przeznacza na dofinansowanie przedsięwzięć w pięciu dziedzinach uznanych jako priorytetowe:

I. Ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenu azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza).

Ochrona powietrza tzn.:

- likwidacja niskich źródeł emisji w miastach o udokumentowanym ponadnormatywnym stężeniu dwutlenku siarki,

- budowa kotłów z paleniskami fluidalnymi,
- budowa turbin gazowo - parowych (preferowane będą układy wykorzystujące biogaz, gaz odpadowy lub lokalne złoża gazu ziemnego),
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń atmosfery z pojazdów samochodowych w miastach.

II. Przywracanie czystości wód Morza Bałtyckiego oraz ochrona zasobów wody pitnej (ochrona wód).

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej w ramach Krajowego Programu Budowy Oczyszczalni Ścieków Komunalnych w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 15 - 100 tys., położonych w pasie nadmorskim o szerokości 50 km i w zlewniach: Zalewu Wiślanego, Zalewu Szczecińskiego, rzek Przymorza, Wisły – poniżej ujścia Brdy, Odry – poniżej ujścia Warty,

- budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM mających wpływ na jakość wody pitnej dla mieszkańców Warszawy i Krakowa,

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków i kanalizacji niezbędnych dla zachowania czystości jezior o dużej wartości przyrodniczej lub wód w obrębie parków narodowych i rezerwatów przyrody,

- budowa systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków na obszarach wybranych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w strefach bardzo wysokiego zagrożenia określonych przez Państwowy Instytut Geologiczny,

- budowa instalacji do utylizacji osadów ściekowych w komunalnych oczyszczalniach ścieków.

III. Ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (ochrona klimatu).

- oszczędność energii w miejskich systemach zaopatrzenia w ciepło,
- wykorzystanie biomasy do celów energetycznych w sektorze komunalno - bytowym i w zakładach przemysłowych,
- gospodarcze wykorzystanie biogazu z odpadów pochodzenia rolniczego, z wysypisk odpadów komunalnych i z oczyszczalni ścieków oraz gazu odpadowego z procesów przemysłowych,
- produkcja biopaliwa z rzepaku,
- wykorzystanie energii solarnej (kolektory słoneczne i panele fotowoltaiczne),
- wykorzystanie energii wiatru,
- wykorzystanie energii geotermalnej w zakresie naziemnej części ciepłowniczej wraz z centralą geotermalną,
- wykorzystanie płytkiej geotermii (pompy ciepła),

- promocja technologii ogni w paliwowych,
- wykorzystanie energii odpadowej z procesów przemysłowych i z procesów spalania.

IV. Racjonalizacja gospodarki odpadami i rekultywacja gleb (gospodarka odpadami).

- ochrona gatunków fauny i flory zagrożonych wyginieciem,
- ochrona cennych przyrodniczo obszarów wodno – błotnych,
- czynna ochrona przyrody w parkach narodowych i krajobrazowych,
- ochrona obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej „Natura 2000”,
- budowa infrastruktury edukacji ekologicznej w parkach narodowych,
- dostosowanie składu gatunkowego lasu do siedlisk w parkach narodowych i w ich otulinach.

V. Ochrona różnorodności biologicznej (ochrona przyrody).

- organizacja kompleksowych systemów zbiórki, recyklingu i zagospodarowania odpadów komunalnych obsługujących 50 - 250 tys. mieszkańców,
- unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych,
- budowa instalacji do recyklingu odpadów komunalnych i niebezpiecznych,
- modernizacja technologii przemysłowych prowadzące do eliminacji powstawania odpadów niebezpiecznych (tzw. „czyste technologie”).

W sektorach tych EkoFundusz wspiera jedynie projekty inwestycyjne a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. Tak więc Fundacja nie finansuje projektów z dziedziny edukacji ekologicznej.

Dofinansowanie ze środków EkoFunduszu ma wyłącznie formę bezzwrotnych dotacji. sięgającej nawet 60%. Projekty przyrodnicze w sektorze IV mogą otrzymać dotację w wysokości nie przekraczającej 80% kosztów projektu, a przebudowy drzewostanu w otulinach parków narodowych nie przekraczającą 50% kosztów projektu. Dotacja EkoFunduszu dla pojedynczego projektu nie może być niższa niż 50 tys. zł.

6.1.2.2 Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Mechanizmy te są bezzwrotnymi źródłami pomocy w dofinansowaniu rozwoju Polski.

Całkowita pula środków finansowych dostępnych dla Polski w ramach obu mechanizmów wynosi ponad 533 mln euro z możliwością wykorzystania do 2009 roku. Głównym celem jest realizacja przedsięwzięć prorozwojowych przyczyniających się do

zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

W ramach Mechanizmu Finansowego EOG dla 13 najuboższych państw Unii dostępne są środki wyasygnowane przez państwa EFTA – Islandię, Lichtenstein i Norwegię, natomiast w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego dla 10 najuboższych państw Unii dostępne są środki wyasygnowane przez Królestwo Norwegii. Pomoc ta stanowi rekompensatę krajów EFTA za umożliwienie im dostępu do rynku UE.

Poziom dofinansowania

Minimalna wartość dofinansowania pojedynczego projektu ze środków Mechanizmu Norweskiego i Mechanizmu Finansowego EOG wynosi 250 000 euro. Poziom dofinansowania zależy od źródeł finansowania po stronie polskiego beneficjenta. Jeśli projekt finansowany jest z budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, wnioskodawca może uzyskać dofinansowanie maksymalnie do 85% całkowitych kosztów kwalifikowanych. W przypadku realizacji projektu we współpracy z podmiotami prywatnymi, poziom współfinansowania z Mechanizmów Finansowych może wynieść maksymalnie do 60% kosztów kwalifikowanych.

Dla wykorzystania środków finansowych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego został opracowany Program Operacyjny - dokument został zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 26 lipca 2005 roku ze zmianami z dnia 14 listopada 2006 roku Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy EOG przekazują swoje środki finansowe na realizację projektów w ramach określonych obszarów priorytetowych.

Obszary priorytetowe

Środki finansowe w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego są dostępne na realizację projektów w następujących sześciu obszarach priorytetowych:

1. Ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego, poprzez m.in. redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii.
2. Promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami.
3. Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast.
4. Rozwój zasobów ludzkich poprzez m.in. promowanie wykształcenia i szkoleń, wzmocnienie w samorządzie i jego instytucjach potencjału z zakresu administracji lub służby publicznej, a także wzmocnienie wspierających go procesów demokratycznych.
5. Opieka zdrowotna i opieka nad dzieckiem.
6. Badania naukowe.

Środki finansowe z Norweskiego Mechanizmu Finansowego mogą wspierać działania podejmowane w ramach wszystkich sześciu priorytetów Mechanizmu Finansowego EOG, oraz na zasadach pierwszeństwa w zakresie następujących dodatkowych czterech obszarów priorytetowych:

- 1) Wdrażanie przepisów z Schengen, wspieranie Narodowych Planów Działania z Schengen, jak również wzmocnienie sądownictwa.
- 2) Ochrona środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia zdolności administracyjnych do wprowadzania w życie odpowiednich przepisów istotnych dla realizacji projektów inwestycyjnych.
- 3) Polityka regionalna i działania transgraniczne.
- 4) Pomoc techniczna przy wdrażaniu *acquis communautaire* (dorobku prawnego UE - W 2008 r. całkowicie zakończono nabory na projekty w ramach tego priorytetu).

6.1.2.3 Fundusze unijne

W okresie programowania obejmującym lata 2008 - 2012 obowiązują następujące rozporządzenia regulujące zasady realizacji wspólnotowej polityki spójności:

- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999,

- Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999,

- Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT),

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999,

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94.

W latach 2007 - 2013 przewidywane są następujące etapy programowania:

1. Rada, po przyjęciu rozporządzeń i w oparciu o propozycje Komisji Europejskiej przyjęła w dniu 6 października 2006 roku Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW) będące podstawą działań rozwojowych podejmowanych w państwach członkowskich w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności;

2. Na podstawie powyższych wytycznych Polska przygotowała dokument Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 - 2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie – Narodowa Strategia Spójności (NSRO), który wyznacza priorytety polityki spójności w oparciu o SWW.

Dokument ten jest podstawą budowania, w ramach polityki spójności, poszczególnych Programów Operacyjnych. NSRO zawiera listę tych programów wraz z orientacyjną alokacją środków finansowych.

Na bazie Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007 - 2013, Polska opracowała Programy Operacyjne (PO), które precyzować będą priorytety w odniesieniu do najważniejszych działań. W odróżnieniu od poprzedniego okresu programowania, w latach 2007 - 2013 KE proponuje rezygnację z obowiązku przygotowywania Uzpełnień Programów Operacyjnych. Programy Operacyjne będą dokumentami bardziej strategicznymi, mocniej skoncentrowanymi na poziomie priorytetów. PO będą zawierały szczegółowe systemy zarządzania środkami wspólnotowymi.

Dokumentem nadrzędnym, stanowiącym bazę odniesienia dla innych strategii oraz programów rządowych i samorządowych jest Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK). 29 listopada 2006 roku Rada Ministrów przyjęła Strategię Rozwoju Kraju 2007 - 2015, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 - 2013, a także Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (scharakteryzowane w załączniku nr 3)

Dokument Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 jest podstawą dla NSRO, Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich, Strategii Rozwoju Rybołówstwa oraz wynikających z nich programów operacyjnych.

Unia Europejska przewiduje udzielenie Polsce pomocy w zakresie ochrony środowiska poprzez Programy Operacyjne z Narodowej Strategii Ram Odniesienia (NSRO) oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich z Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich według Strategii Rozwoju Kraju 2007 - 2015.

Aktualnie istnieje możliwość finansowania inwestycji w ochronie środowiska w latach 2007 - 2013 w ramach Programów Operacyjnych:

- PO Infrastruktura i Środowisko (POLIŚ),
- Regionalny Program Operacyjny (RPO),
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Głównymi źródłami finansowania mają być fundusze:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Fundusz Spójności (FS) - współfinansuje tylko duże projekty inwestycyjne (o budżecie nie mniejszym niż 10 mln euro),
- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

6.1.2.3.1 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ) to największy z punktu widzenia dostępnych środków i zakresu działań program operacyjny w całej Unii Europejskiej i najważniejsze źródło finansowania inwestycji związanych z ochroną środowiska w Polsce. Na jego realizację w latach 2007–2013 Polska otrzyma z unijnego budżetu ok. 27,9 mld euro, z czego na inwestycje w ochronę środowiska przeznaczone będzie blisko 5 mld euro.

Środki unijne na PO Infrastruktura i Środowisko pochodzą z dwóch źródeł finansowania – z Funduszu Spójności (22,2 mld euro) oraz z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (5,7 mld euro).

Minister Środowiska pełni rolę Instytucji Pośredniczącej dla pięciu Osi Priorytetowych tego Programu:

Oś priorytetowa 1 - Gospodarka wodno-ściekowa

- budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz systemów kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM

Oś priorytetowa 2 - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

- kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi
- projekty dotyczące przywracania terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych
- ochrona brzegów morskich

Oś priorytetowa 3 - Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

- retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego
- projekty związane z zapobieganiem i ograniczaniem skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałania poważnym awariom
- monitoring środowiska

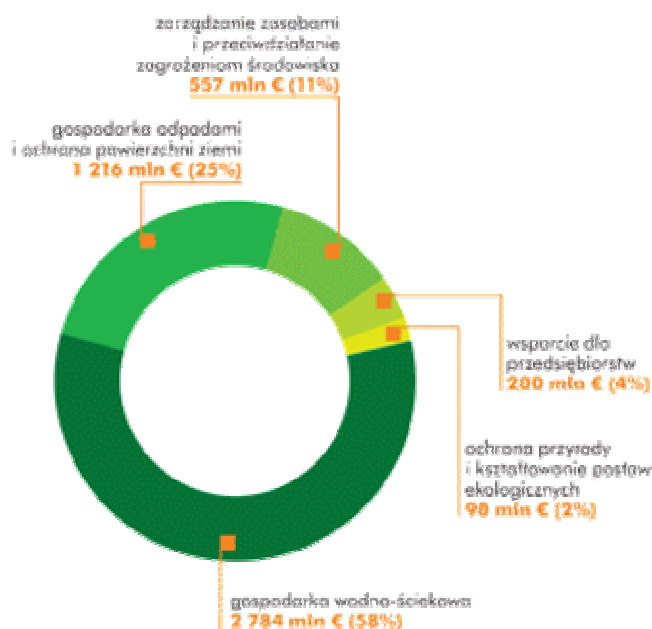
Oś priorytetowa 4 - Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska

- wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie:
 - systemów zarządzania środowiskowego
 - racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami
 - wdrażania najlepszych dostępnych technik
 - ochrony powietrza
- wsparcie dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie odzysku i unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne

Oś priorytetowa 5 - Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych

- ochrona siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności biologicznej
- zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych
- opracowanie planów ochrony
- kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej.

Rada Ministrów przyjęła 29 listopada 2006 roku projekt Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 - 2013, który zgodnie z projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007 - 2013 (NSRO) stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w NSRO celów przy wykorzystaniu środków.

Wykres 1 Podział środków na poszczególne osie środowiskowe

(http://www.ekoportal.pl/jetspeed/portal/portal/Fundusze_UE/POliS/podst_info.psmI)

6.1.2.3.2 Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013 (RPO)

Regionalny Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD) został formalnie zaakceptowany przez Komisję Europejską (KE) w dniu 4 września 2007 r. Program został przyjęty przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr 748/III/07 z dnia 25 września 2007 r.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD) jest podstawą realizacji strategicznych przedsięwzięć przygotowanych przez dolnośląskie jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i prywatne, możliwych do realizacji ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju

Regionalnego. Realizowane zadania będą zmierzać do zmniejszenia dysproporcji ekonomicznych, społecznych i terytorialnych w regionie.

Cele Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007- 2013 zmierzają do podniesienia poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawy konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Zostały one ustalane zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. oraz wpisują się w cele i priorytety Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. Jednocześnie zapisy RPO WD są zgodne z treścią rozporządzeń Rady i Parlamentu Europejskiego dotyczących funduszy strukturalnych w latach 2007 – 2013 oraz uwzględniają potrzebę zdynamizowania realizacji odnowionej Strategii Lizbońskiej.

Obszary interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, wskazane w Rozporządzeniu Rady i Parlamentu Europejskiego nr 1080/2006 oraz odpowiadające poszczególnym potrzebom regionu, zostały ujęte w RPO WD w ramach dziesięciu osi priorytetowych.

Realizowane **osie priorytetowe** obejmują:

2. stymulowanie i propagowanie regionalnej przedsiębiorczości i innowacyjności oraz zwiększanie zdolności w dziedzinie badań i rozwoju technologicznego (Priorytet „Przedsiębiorstwa i innowacyjność”),
3. poprawę dostępu do usług informatycznych (Priorytet „Społeczeństwo informacyjne”),
4. inwestycje i rozwój transportu, w tym usprawnianie połączeń drogowych, kolejowych, oraz promocję transportu ekologicznego (Priorytet „Transport”),
5. inwestycje związane z szeroko pojętą ochroną środowiska naturalnego oraz zapobieganiem zagrożeniom naturalnym i technologicznym (Priorytet „Środowiskom i bezpieczeństwo ekologiczne”),
6. bezpieczeństwo dostaw energii oraz rozwój produkcji energii odnawialnych (Priorytet „Energia”),
7. promowanie walorów przyrodniczych jako potencjału dla rozwoju zrównoważonej turystyki oraz podnoszenie rangi kultury regionu poprzez jej promowanie, rozwój infrastruktury kulturalnej i zachowanie dziedzictwa kulturowego (Priorytet „Turystyka i Kultura”),
8. zwiększenie dostępności i atrakcyjności edukacji i wyrównywanie szans społecznych poprzez inwestycje (Priorytet „Edukacja”),
9. poprawę i rozwój infrastruktury ochrony zdrowia (Priorytet „Zdrowie”),
10. zrównoważony rozwój obszarów miejskich (Priorytet „Miasta”),
11. w ramach RPO WD będzie także realizowany priorytet „Pomoc Techniczna”, który ma na celu podniesienie zdolności absorpcyjnych środków funduszy

strukturalnych w ramach Programu oraz zapewnienie jego sprawnej i efektywnej realizacji.

6.1.2.3.3 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich jest finansowane w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich utworzonego na mocy Rozporządzenia Rady 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej. Zasady wsparcia rozwoju obszarów wiejskich zostały określone w Rozporządzeniu Rady 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW. Według tego rozporządzenia każdy kraj członkowski musi opracować Krajowy Plan Strategiczny dla Obszarów Wiejskich oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. 1 sierpnia 2006 roku Rada Ministrów przyjęła projekt PROW 2007 – 2013, a w dniu 24 lipca 2007r. na posiedzeniu Komitetu Rozwoju Obszarów Wiejskich Unii Europejskiej został zaakceptowany.

Biorąc pod uwagę problemy i wyzwania, przed jakimi stoją obszary wiejskie, wyznaczono główne cele nowej polityki PROW:

Cel 1: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez ich restrukturyzację.

Cel 2: Poprawa stanu środowiska oraz krajobrazu poprzez racjonalną gospodarkę ziemią.

Cel 3: Poprawa warunków życia ludności wiejskiej i promocja dywersyfikacji działalności gospodarczej.

Każdemu z celów głównych polityki odpowiada oś priorytetowa obejmująca odpowiednie instrumenty polityki rozwoju obszarów wiejskich:

- oś priorytetowa 1 (gospodarcza): poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego
- oś priorytetowa 2 (środowiskowa): poprawa stanu środowiska naturalnego i obszarów wiejskich
- oś priorytetowa 3 (społeczna): jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej
- oś priorytetowa 4 Leader: dodatkowo wyodrębniono tzw. inicjatywę LEADER w celu wzmocnienia inicjatywy oddolnej, wymiany najlepszych praktyk i aktywizacji społeczności obszarów wiejskich. Inicjatywa LEADER tworzy oś priorytetową 4, której zakres realizacji powinien głównie bazować na działaniach zdefiniowanych w ramach poszczególnych 3 osi priorytetowych, przede wszystkim umożliwiającym realizowanie i wdrażanie celów Osi III.

6.1.2.3.4 LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony przyrody.

LIFE+ składa się z trzech komponentów, w ramach których współfinansowane są projekty w zakresie:

- wdrażania dyrektywy Ptasiej i dyrektywy Siedliskowej, w tym ochrony priorytetowych siedlisk i gatunków
- ochrony środowiska, zapobiegania zmianom klimatycznym, innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie ochrony zdrowia i polepszania jakości życia oraz wdrażania polityki zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i gospodarki odpadami
- działań informacyjnych i komunikacyjnych, kampanii na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej w społeczeństwie, w tym kampanie na temat zapobiegania pożarom lasów oraz wymiany najlepszych doświadczeń i praktyk.

Program LIFE+ zapewnia wsparcie finansowe w średniej wysokości 50% wartości projektu. Nabór wniosków odbywa się na poziomie krajowym za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska, natomiast ocena i wybór projektów do realizacji następować będzie na poziomie Komisji Europejskiej.

Minimalna wartość zgłaszanych projektów nie powinna być mniejsza niż 300 tys. zł., wartość maksymalna ograniczona jest roczną krajową alokacją, ca 10 mln. euro.

Wnioski o dofinansowanie mogą składać jednostki, podmioty, instytucje publiczne i prywatne.

Nabór wniosków odbywa się na poziomie krajowym za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska, natomiast ocena i wybór projektów do realizacji następować będzie na poziomie Komisji Europejskiej.

6.1.3 Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest jednym z kilkudziesięciu banków komercyjnych, działających na polskim rynku, ale jedynym specjalizującym się w finansowaniu ochrony środowiska co powoduje, że jest jednym z filarów systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce

Aktualnie w ofercie Banku jest około 30 produktów, które wiążą się z jego proekologiczną misją.

Bank Ochrony Środowiska proponuje w tej formule nisko oprocentowane kredyty na:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz budowę składowisk przystosowanych do unieszkodliwiania odpadów azbestowych i wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych,

- ograniczenie emisji spalin z pojazdów komunikacji zbiorowej,
- uszczelnianie i hermetyzację przeładunku i dystrybucji paliw,
- budowę ścieżek rowerowych,
- ograniczenie hałasu (wyciszanie stacjonarnych źródeł, budowa ekranów dźwiękochłonnych przy istniejących trasach komunikacyjnych),
- termomodernizację budynków,
- ograniczenie zużycia energii elektrycznej, w tym modernizację oświetlenia,
- budowę i modernizację systemów ciepłowniczych,
- zadania z zakresu czystszej produkcji.

6.1.4 Inicjatywa JESSICA

JESSICA¹ wspiera projekty w zakresie sieci miejskich oraz infrastruktury, efektywności energetycznej lub projekty dotyczące technologii informatycznych i komunikacyjnych, a także wszelkie inne projekty lub grupy projektów objęte zakresem interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Europejskiego Funduszu Społecznego, niezwiązane z dostępem do finansowania dla MŚP natomiast objęte zakresem planu zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich.

JESSICA nastawiona jest na projekty objęte wsparciem w ramach planów zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich. Korzystając z inicjatywy JESSICA w odniesieniu do programów rozwoju obszarów miejskich, organy zarządzające mają do wyboru jedną z dwóch metod lub nawet obie.

Pierwszy sposób polega na tym, że programy operacyjne zapewniają bezpośredni wkład w Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich. W tym przypadku organy zarządzające, podejmujące decyzję o wykorzystaniu inicjatywy JESSICA, stosują jedno lub więcej zaproszeń do wyrażenia zainteresowania do funduszy rozwoju obszarów miejskich. Odpowiedzi zostaną poddane ocenie na podstawie właściwych kryteriów, takich jak docelowe inwestycje i projekty, warunki ich finansowania, własność i wkład partnerów współfinansujących funduszu, uzasadnienie i przewidywane wykorzystanie wkładu EFRR, przepisy dotyczące likwidacji funduszu.

W sposobie drugim organy zarządzające mogą organizować finansowanie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich przez fundusze zarządzające, czyli

¹ <http://www.nowe-dotacje.pl/jessica-%E2%80%93-rewitalizujemy-miasto.php>

inwestujące w więcej niż jeden fundusz rozwoju obszarów miejskich, zapewniając im środki kapitałowe, kredyty lub gwarancje.